

Vladimír Tomeš a Tankred Dorst

TANKRED DORST (nar. 19. 12. 1925) pochází z malé obce v Durynsku, která po roce 1945 připadla do východní zóny. Jako sedmnáctiletý narukoval na západní frontu, byl zajat a podle jeho vlastních slov doba strávená v zajateckých táborech v Anglii, v USA a v Belgii podstatně přispěla k utváření jeho osobnosti.

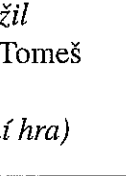
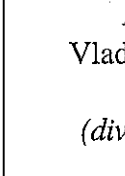
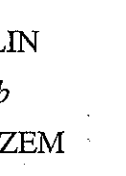
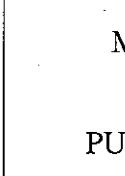
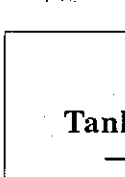
Po propuštění ze zajetí a po nějaké době tápání složil v pětadvaceti letech dodatečnou maturitu a po dvou letech vysokoškolského studia v Bamberku přešel do Mnichova, který se mu stal celoživotním domovem. Tam přišel první do styku s divadlem. Své první dramatické texty psal pro loutkové divadlo v kroužku přátel. Bez závěrečných zkoušek ukončil studium germanistiky, dějin umění a divadelní vědy a rozhodnul se pro svobodné povolání spisovatele.

Úspěch se dostavil teprve jednoaktovkou, napsanou na motiv čínské stínové hry „Grosse Schmährede an der Stadtmauer“, kterou v roce 1967 uvedlo pod názvem „Velké lhaní před hradbami“ v překladu Františka Fabiana a v režii Vladimíra Tomeše Plzeňské rozhlasové studio jako první Dorstův text, který se u nás objevil.

V roce 1968 sklídl Dorst mezinárodní úspěch politickým, revolučně laděným textem, v němž zpracoval události kolem Mnichovské republiky řád v roce 1919. Hra nesla název „Toller“ po německém expresionistickém dramatikovi, který stál tehdejšímu událostem v čele. Několika hrami a televizními scénáři zachytil Dorst německou současnost válečných a poválečných let. Ve hře „Eiszeit“ (Ledová doba), inspirované nepřímo posledním obdobím života norského spisovatele Knuta Hamsuna, se dotkl problematiky kolaborace umělce s režimem. V roce 1981 byl první hrán „Merlin“, obešel mnoho světových jevišť. až konečně v roce 1988 byl uveden i v Praze v tehdejší Realistickém divadle na Smíchově.

Dorstova tvářička dlna překypuje náměty, z nichž k definitivnímu jevištnímu tvaru dovedl po Merlinovi se svou spolupracovnicí a životní družkou Urschulou Ehlerovou nejméně 10 dalších her. Imenujme z nich alespoň hru o psychicky vyřinutém herci „Já, Feuerbach“, antišillerovsky pojatého „Karlöse“, hru o zlu v člověku „Korbes“. Z dalších titulů je to u nás uvedená hra „Fernando Krapp mi napsal dopis“ podle Miguela de Unamuno a „Pan Paul“. Na své uvedení čeká „Linie stínu“ (Die Schattenlinie) o konfliktu otce se synem skinhaedem a na námět středověké povídky napsaná „Legenda o nebohém Jindřichovi“.

Za neustávající tvářičky činnosti Tankredu Dorstovi udělena celá řada významných poet a ocenění. Zmíjme se alespoň o newyorské Carl Chaeffer Playwright's Award z roku 1987 a o tři roky starší nejvýznamnější německé literární ceně Georga Büchnera.

Tankred Dorst

MERLIN

aneb

PUSTÁ ZEM

Přeložil

Vladimír Tomeš

(divadelní hra)

VĚTRNÉ MLÝNY

Tankred Dorst
spolupráce
Ursula Ehlerová

MERLIN
aneb
PUSTÁ ZEM

Přeložil
Vladimír Tomeš

(divadelní hra)

© Suhrkamp Verlag Frankfurt am Main, 1981
Translation © Vladimír Tomeš
Cover © Tomáš Přidal
© Větrné mlýny, 1998

© Veškerá provozovací práva vlastní DILIA, Praha

MASARYKOVA UNIVERZITA
Filozofická fakulta
Knihovna KDS
Arna Nováka 1
602 00 B R N O

Z tvůrčí dílny Tankreda Dorsta

Tankred Dorst se kdysi vyjádřil, že při psaní Merlina brzy odložil soustavné studium literárních pramenů, které by ho vedlo k příliš pietnímu a slavnostnímu ztvárnění látky. Chtěl do ní naopak vložit co nejvíce ze sebe, z pohledu současného člověka, přiblížit starou historii dnešku.

Ani těchto několik stránek na úvod si neklade za cíl rozbor artušovských bájí a legend, tím méně posouzení, jak se je autorovi podařilo zpracovat pro divadlo, ale chtěl by přiblížit především autorův vztah k tématu a práci na něm. Nahlédnout tak trochu do jeho tvůrčí dílny.

Když význačný německý režisér, autorův přítel a inscenátor jeho her Peter Zadek Dorsta vyzval, aby upravil do divadelní podoby látku z okruhu bájí o králi Artušovi s výhledem na její uvedení v rámci festivalu „Divadla národů“ na jaře 1979 v Hamburku, nesetkal se zprvu u něho s valným nadšením. Původní záměr byl, že by se tato rytířská podívaná inscenovala v staré hamburské rybí tržnici s využitím jejího členitého prostoru, schodišť, galerií, plošin a sloupů. Mělo se hrát na různých místech této secesní průmyslové katedrály a představení bylo plánováno na celou noc. Dorstovi se však ty rytířské příběhy kolem krále Artuše zdály cizí a jemu vzdálené, kniha „Artušova smrt“, v níž je Thomas Malory v 15. století všechny shromáždil, mu připadala nudná a nezajímavá. Přesto se do díla se svou spolupracovnicí a životní družkou Ursulou Ehlerovou nakonec pustil, i když se záhy ukázalo, že provedení v hamburské tržnici se z finančních i jiných důvodů nemůže uskutečnit. A protože si autoři byli vědomi i toho,

Masarykova Univerzita Filozofická fakulta, Ústřední knihovna	
Přir.č.	30d-7906-07
Sign	
Syst.č.	63693

že text, který jim začal pod rukama narůstat, nebude v normálních divadelních podmínkách proveditelný, počalo vznikat cosi jako „divadlo v hlavě“, zápis neexistující inscenace, jak ji viděli autoři ve svých představách. Že cesta k němu ovšem nebyla snadná, mohou nám doložit vlastní Dorstova slova. Snad pomůže nejlépe ozřejmit Dorstův takřka faustovský projekt, když zde některé jeho úvahy nad látkou a jejím ztvárněním ocituji.

Tankred Dorst: V srpnu 1978, kdy jsem začal psát, jsem si zaznamenal postavy a události, které mají s příběhem vzdálenou souvislost: Yankee Mark Twain, šílený tanečník Nižinskij, Ludvík Druhý, Kennedy, letec Herman Göring, Fourier, - to bylo první přiblížení se k tématu. K vlastním příběhům jsem se zatím blíž nedostal, nerozuměl jsem jim. A taky jsme zpočátku mysleli na to, že napíšeme jen jakýsi druh koláže, ne opravdovou divadelní hru. Pak, během práce, jsem se těchto pomocných postav čím dál víc zbavoval, starým příběhům jsem postupně lépe porozuměl a dospěl k tomu, že jsem začal vyprávět po svém, dělat z těch napolo mýtických postav, jež se v nich vyskytovaly, lidi. Asociace k dnešním událostem a k historickým postavám měly vyvstat z příběhů samotných. O pouhou koláž už nešlo.

Kdekoli Dorst hovoří o způsobu svého psaní her, zmiňuje se o tom, že většinou začíná od konce. Tak tomu bylo i s Merlinem.

Tankred Dorst: Začal jsem scénou, v níž Morded a jeho bratři provokují krále Artuše, v posledním díle hry, který pojednává o zániku Artušovy říše, a napsal jsem

nejdříve celý tento závěrečný díl, abych se k postavám přiblížil.

Snad proto u této části textu je z režijních poznámek o schodišti a galeriích zřejmé, že byl psán se záměrem uvést projekt v hamburské rybí tržnici, což se v další práci, zřejmě pod vlivem ztroskotání celého podniku, už při popisu prostředků nevyskytuje. Původní záměr byl však bezesporu inspirující.

Tankred Dorst: Merlin uvedený v hale, dlouhé představení pro velké množství obecnstva - to nutí k určitému způsobu psaní, k určitému vedení scén, k určitým prostředkům. Je třeba „zvětšovat“, je třeba nalézt patřičný rytmus. Například klaunské dialogy v cirkuse, ty jsou přece vždycky myšleny pro okolo sedící obecnstvo, z toho vyplývá komika opakovaných vět. A na Shakespearových hrách je také zřejmé, že byly psány pro neklidné obecnstvo. A pro na nejvyšší smíšené obecnstvo.

Merlin také nebyl prvním Dorstovým textem, kterým by zabloudil do říše mýtů a pohádek. Má proto k tomuto materiálu jasně vyhraněný vztah.

Tankred Dorst: Pohádky musí být samozřejmě realistické, tak realistické jako sny. Sir Iwain se lvem, Parzival, který pokládá rytíře na kraji lesa za anděly, nebo když brnění sira Ithera vydlobává jako humra z krunýře - to vše je třeba představit živě, musí se to dít realisticky, jinak to nic neznamená, neprobouzí fantazii... Popisují události nikoli jako něco cizího, vzdáleného. Ale zbytek jistě cizoty v nich zůstává, musí zůstat. V tom je tajemství jednajících postav. Postavy

v divadelní hře si musí zachovat své tajemství, není třeba vše do puntíku vysvětlit.

To ostatně souvisí s jiným Dorstovým vyznáním:

Tankred Dorst: Jako divák mám vždycky znovu zlost, když mi někdo říká, jak se mám na lidi, které na jevišti vidím, dívat... Divadlo, které chce argumentovat, nepohne lidem ničím v hlavách, zúžuje skutečnost na pár klišé a lidské pravdy na pár jednoduchých situací. To ubírá dramatu na životnosti.

Ale zpět k Merlinovi. Prvotní antipatie k látce byla záhy překonána. Dorsta počala lákat obtížnost úkolu.

Tankred Dorst: Co mě na Merlinovi lákalo, byla možnost přinášet velké obrazy, začít fantazií diváka na něco velkého a při samotném psaní zažít, že realismus všedního dne má své hranice. Z něho mě také Merlin vytáhl. Merlin je příběh z našeho světa. Ztroskotání utopit, to přece má s námi co společného, alespoň to tak cítím. A mé hry většinou končí špatně. Nevím, zda je to dáno čímsi ve mně, nebo to patří k mému rukopisu.

Dorst přiznává, že jeho pohled na svět není právě optimistický. Je podložen jeho četnými cestami po zemích všech kontinentů, při nichž viděl příliš mnoho bídy a rozporuplných jevů. Přesto ale nepokládá Merlina za hru výlučně pesimistickou, i když, jak se vyjádřil, jedná o úzkostech, snech a nadějích lidí v slepé hrůznosti všehomíra. Po ztroskotání jedné utopie si lidé dokáží vymyslet novou, která jim dál pomáhá žít. Svůj optimisticky laděný pesimismus si

Dorst vystavěl na výroku Martina Luthera: „I kdyby měl zítra zaniknout svět, zasadím dnes svou jablůnku“. Pro Dorsta jí byl v dané chvíli Merlin.

Tankred Dorst: Když jsem na něm pracoval, došlo v divadlech k návratu k antickým dramatům. A v nich jsou - stejně jako v pohádkách bratří Grimmů a v lidových pohádkách - zachyceny všechny základní situace našeho života. K znovuobjevení tohoto světa došlo v polovině sedmdesátých let, zatímco v letech 1968 - 1974 vládlo mínění, že nemá existovat literatura a už vůbec ne divadelní hra, která by neměla zároveň společenskou obžalobu. K tomu je třeba dodat: v divadle je společenská obžaloba relativně bezúčelná. Jiná média a instituce, jako třeba televize, jsou pro tento účel vhodnější. Nikdo přece nechodí do divadla, aby se nechal poučovat...

Dorst má na mysli především německou dramatikou zmíněných let, s jejím přímočaře politickým zaměřením. Obecně lidským otázkám se dramatik přirozeně vyhnout nemůže.

Tankred Dorst: Merlinem jsem chtěl ukázat, že kořebec našich konvencí, morálky, našich úmluv a všeho, co jsme si tak hezky vymysleli, je tenounký, pod ním je kamení, pustá zem...

A ve svých úvahách pokračuje:

Tankred Dorst: Jak žít? ptají se všechny mé hry; jaká síla nás žene do našich činů a do našich zločinů, do našeho bláznovství - jaké temné hnutí naší fantazie nás žene nakonec do válek a k tomu, aby vše skonči-

lo? Nic není jisté, a pravda, k níž se namáháme svým životem a svým psaním dospět, nám zůstává skryta.

Přesto se Dorst znovu a znovu pokouší svou žánrově velice pestrou tvorbou se k této pravdě alespoň přiblížit. Už v roce 1962 v doslovu ke svým raným hrám napsal:

Tankred Dorst: Divadlo je pro mne svého druhu experiment, vždy znovu a znovu podnikaný pokus dát člověku dneška příležitost, aby se na jevišti setkal na vlastní oči s tím, co ho vzrušuje, znepokojuje, o co se snaží a co ho v jeho úsilí svazuje.

Že byl Merlin v Dorstově díle experimentem nejodvážnějším a také pro inscenátora nejproblematičtějším, není třeba pochybovat.

Tankred Dorst: Merlin, deseti či čtrnáctihodinové drama muselo mít samozřejmě takovou formu, která by diváka udržela tak dlouho v hledišti. Jsou to měnící se obrazy a scény jedné dlouhé cesty: hudba, vyprávění, divadelní výstupy, básně, statické výjevy - z toho vznikla barokní, realistická i fantastická podívaná, která svým provedením obecnost chytla a držela. Jeden mnichovský divák mi řekl: Když jsem po tak dlouhém představení vyšel ven na ulici, měl jsem ulici za sen, divadlo za skutečnost.

K prvnímu uvedení Merlina však nedošlo v Mnichově a nереžířoval jej Peter Zadek, od něhož vzešel první podnět k němu, ale v říjnu 1981 v Düsseldorfu, kde se režie ujal jiný Dorstův přítel, český emigrant, bohužel dnes už nežijící Jaroslav Chundela. Zprvu tam byl

hrán ve dvou dílech v jediný den od 14 do 23 hodin, později rozdělen na dva večery, stejně tak tomu bylo o čtvrt roku později v mnichovských Kammerspiele v režii Dietera Dorna. Další inscenace byly vesměs stažené do jednoho večera. Uskutečnily se mimo jiné v Curychu, Vídni, Rotterdamu, ale též v Brazílii a Mexiku. Dorst sám vzpomíná na vynikající představení v Budapešti 1984. Posléze došlo v roce 1988 k uvedení Merlina i v Praze, v tehdejší Realistickém divadle na Smíchově v režii Miroslava Krobota.

Každá z jednověčerních inscenací Merlina se ovšem výrazně lišila od druhé už tím, jaký výběr z Dorstem nabídnutých 97 scén provedli upravovatelé, většinou společnou rukou dramaturg a režisér. Pokud jde o české inscenace, zatímco Miroslav Krobot s dramaturgem Michalem Láznovským museli počítat s menším jevištěm smíchovského divadla, byt' výtvarně skvěle zvládnutým Jaroslavem Malinou, a dát představení komornější ladění, inscenátoři posledního českého uvedení v roce 1996 v Národním divadle v Brně, režisér Zbyněk Srba a dramaturg Václav Cejpek mohli na působivě řešené scéně Jany Zbořilové rozehrát ono „velké divadlo světa“, jaké měli autoři na mysli při psaní svého projektu. Ale ani komornější ladění smíchovských neubralo textu na velikosti a sugestivitě. Což ostatně uznal i sám autor, když přijel se svou spolupracovnicí Ursulou Ehlerovou do Prahy shlédnout jednu z repríz. Jejich návštěva v Praze, ostatně nikoliv poslední, nebyla při jejich způsobu života, tráveného z valné části na cestách, nic neobvyklého. Manželé Dorstovi rádi zajišťují na představení svých her, jen jejich premiér se Dorst nerad účastní. Někdy bývá přítomen na zkouškách.

Tankred Dorst: Jsou ale i režiséři, kteří autora na svých zkouškách nechtějí, rozčiluje je. Rozčiluje někdy i herce. Autor přece zná děle a důkladněji postavy, které mají herci představovat. Z toho pak mohou vzniknout potíže. Může se ovšem stát, že se na zkouškách přijde na něco nového, pokud jde o postavy a situace, co autor nepředpokládal. U starých her k tomu přece dochází neustále. Hodnota hry se projeví tehdy, když je v ní co objevovat.

Dorst sám, kromě toho, že režíroval tři své televizní scénáře, se jako divadelní režisér představil v roce 1987 v Hamburku, kde uvedl na jevišti svou hru „Já, Feurbach“ o psychicky vyšinutém herci. Ale i jako autorovi je mu živý styk s divadlem základní podmínkou tvorby. Ostatně už způsob, jakým Dorst s Ursulou Ehlerovou na textech pracuje, je důkazem, že myslí především na to, jak bude text z jeviště znít. Němečtí diváci mohli před časem nahlédnout do jejich tvůrčí dílny v televizním pořadu, nazvaném podle Dorstova vlastního výroku „Jsem spíše ten, který se ptá“. O své tvorbě v něm oba partneři řekli mimo jiné:

Ursula Ehlerová: Zvykli jsme si spolu mluvit o práci a tak vlastně to, co teď děláme, vzniká z těchto rozhovorů. A protože píšeme dialog a dialog je mluvená řeč, výhoda takové spolupráce je mimo jiné v tom, že si říkáme nahlas to, co potom mluví herci na jevišti a my si tak můžeme text předem ohmatat, odposlouchat a podle toho pak vždycky znovu zkorrigovat. To se nám stalo životním zvykem. A protože píšeme postavy, které musí na jevišti žít, existovat, mluvíme o nich spolu jako o našich známých, o lidech z našeho okolí. Jen neradi pracujeme doma u psacího

stolu. Většinou odjíždíme někam pryč.

Tankred Dorst: Například hru „Na Chimborazzu“ jsme psali v Benátkách na jednom náměstí ve dvou kavárnách, které byly naproti sobě. Do náměstí pralo slunce, my seděli ve stínu, a když se tam slunce přesunulo, přesunuli jsme se my na druhou stranu. Taky Merlina jsme psali po různých hotelích a pak velkou část v domě jednoho známého v Umbrii. Mám vlastně vždycky rád jen okolí, které je neutrální, neodvádí od práce a taky by nemělo být příliš hezké. Vyhovuje mi, když je kolem plno zvuků, pokud jsou nesrozumitelné. K domácímu prostředí je člověk vázán příliš mnoha vztahy, ruší přátele, telefony, chybí koncentrace. Proto to stále odjíždění. Co třeba vypadá jako vnitřní neklid, může být naopak hledáním klidu, který se dostaví v cizím prostředí.

Citoval jsem všechny tyto myšlenky a pokusil se zprostředkovat alespoň letmé nahlédnutí do společné tvůrčí dílny Tankreda a Ursuly Dorstových, aby se čtenář mohl ponořit do složitého textu s větším porozuměním a především s vlídnou vstřícností, jaká je bezesporu k takovému druhu četby zapotřebí. Jestliže pojme text jako popis divadelního představení, pak veden režijními poznámkami se může nad knihou stát účastníkem onoho „divadla v hlavě“ a svého druhu jeho režisérem.

Když jsem od autora knihu v roce 1984 obdržel, sám jsem ji zprvu otevíral s jistou skepsí, zda tato „rytírna“ nám má ještě co říci, ale četba mě strhla natolik, že jsem záhy neodolal a několik scén se pokusil přeložit. A už jsem se od této práce nemohl odtrhnout. Rok,

který jsem vedle ostatních činností nad překladem strávil, pokládám za jeden z nejnaplněnějších ve svém životě. I když v té době byla jen pramalá naděje, že by Merlin mohl vůbec kdy ožít na jevišti. Svým způsobem se tedy má situace podobala situaci autorské dvojice, pro kterou po ztroskotání hamburského plánu bylo jevištní uvedení rovněž v nedohlednu.

Ve zkrácené podobě se u nás Merlin nakonec dočkal už dvou inscenací, a jestliže si jej nyní mohou zájemci přečíst v úplném knižním vydání, nebyla moje tehdejší roční práce přece jen marná.

Vladimír Tomeš

Pozn. autora: Některé Dorstovy myšlenky jsem citoval z vlastních magnetofonových záznamů, jiné jsem přeložil z knihy „Tankred Dorst - Herausgegeben von Günther Erken - Surhkamp Verlag 1989“, kde jsou pořadatelem přetištěny z různých pramenů.

MERLIN aneb PUSTÁ ZEM

OSOBY

Kristus. Andělé a duchové

Ďábel, pohanští bozi a démoni. Duchové lesa a přírody

Merlin

Obryně Hanna a její bratr, Klaun. Různé postavy, které je potkávají

Barbarský král Vortiger, jeho kouzelník, jeho lid

Král Uther Pendragon

Král Artuš

Královna Ginevra

Sir Lancelot z Jezera

Sir Mordred, nemanželský syn krále Artuše a jeho čtyři nevlastní bratři: statečný a oslnující sir Gawain, závistivý sir Agrawain, tupý sir Gaheris a mladičký sir Gareth

Jejich stará matka Morgawsa, která má stále ještě milence.

Sir Ither s červeným brněním

Ješitný sir Lamorak

Pedantický sir Orilus

Sir Iwain se svým lvem

Král z Cornwallu a král z Walesu

Obhroublý sir Ironside

Věrný syn Kay

Jeho otec sir Ector z Marisu, který Kaye a Artuše společně vychoval

Sir Segrampur

Dva hezcí mladí rytíři, sir Beauface a sir Persant

Sir Tarquine

Plavovlasý sir Galahad, syn sira Lancelota a Elainy

Blasius, kronikář

Americký spisovatel Mark Twain!

MASARYKOVA UNIVERZITA

Knihovna KDS

Knihovna KDS

Knihovna KDS

Knihovna KDS

Dagobert, který sbírá odpadky
Smrt, čínský akrobat
Smrt, zelený rytíř
Malá hysterická Astolat, která se zamiluje do sira
Lancelota a vezme si život
Její starostlivý otec sir Bernhard a sir Lavaine, její
bratr
Kouzelnice Morgana le Fay, sestra krále Artuše
Krásná Orgelousa, která nenávidí všechny muže,
dokud nepotká sira Gawaina
Sto žen v Klingsorově věži
Mordredova pochybná družina: zápasník s železnými
zuby, zrůda opičího vzhledu, tetovaný námořník,
dva našminkovaní teplouši, tlustý dandy s monok-
lem, jedenáctiletá prostitutka
Maličký starý papež
Parzival
Jeho matka Herculoida, která starostí a zlostí přijde
o rozum
Dva šlechtí rytíři, které pokládá Parzival za anděly
Krásná Blanchefleur, kterou Parzival miluje
Hihňající se Ješuta
Malá lesní víla Viviana, jejímuž půvabu Merlin
propadne

PROLOG

Tisícem žárovek iluminovaný Kristus zapuzuje pohanské bohy. Blesky protínají oblohu. Křik. Pronikavý jekot. Reflektory slídí po pohanských bůžcích. Ti padají z výšky do temnoty. Prchají do lesů, ukrývají se ve městech.

ZROZENÍ MERLINA

Kdosi křičí, kdosi nadává. Hádka muže s ženou, muž chce zřejmě ženu opustit. Žena vzlyká. Třeskot okenní tabulky. Kdosi vyrazí dveře. Kdosi spadne dolů. Potom ticho. Potom mužský hlas: Tam nebyl balkón!

(Přichází klaun, mohutný, obhroublý chlapík, kulhá, zastaví se, zírá)

Ženský hlas: *(křičí)* Kdepak jsi?

(Klaun naslouchá, mlčí)

Ženský hlas: *(křičí)* Kde jsi? Tak kde jsi?

Klaun: *(křičí)* Tady! *(Běží rychle na druhou stranu, zastaví se tam, stojí toporně se zadržným dechem a zavřenýma očima)*

Hanna: *(těhotná obryně, objeví se tam, kde předtím stál Klaun, křičí)* Kdepak jsi? Tady nikde nejsi!

(Klaun mlčí, mžourá očima, pak si je zakryje rukama)

Hanna: *(naslouchá, pak zaskřehotá)* Kam jsi mi zmizel?

Klaun: *(vykřikne)* Tady! *(Vzápětí uskočí, vrhne se na podlahu, leží rozplácly)*

Hanna: *(běží tam, odkud se Klaun ozval)* Tady nejsi! Nevidím tě!

Klaun: *(křičí)* Ale jo! Tady jsem! *(Rychle vyskočí, chce utéct, narazí hlavou na železný sloup, zakvílí)* Ouvej! Hlava je v čudu!

Hanna: *(běží k němu, objeví ho, křičí)* Tady jsi! To jsem ráda! Myslela jsem, že mi chceš upláchnout!

Klaun: *(křičí)* Ne, ne! Byl jsem jen zamýšlený!

Hanna: *(křičí)* Na co jsi myslel?

Klaun: *(křičí)* Na co jsem myslel? Myslel jsem na to, jakou mám smůlu, když mám takovou pitomou sestru, která neví, kdo je otcem jejího dítěte!

Hanna: *(v hlasitém pláči)* Ano, ano!

Klaun: *(křičí)* A já abych běhal po celém světě a hledal ho!

Hanna: *(jako předtím)* Ano, ano!

Klaun: Jak vypadal?

Hanna: Byla přece tma!

Klaun: Říkal něco?

Hanna: *(vykřikne nadšeně)* Jo, jo! Něco říkal!

Klaun: Co říkal?

Hanna: *(vykřikne nadšeně)* Cukroušku!

Klaun: *(ukáže na jednoho z diváků)* Řek' jste to vy? *(Divák kroutí hlavou)* *(Zhrouť se a naříká)* Toho nenajdem! Kdo bude platit alimenty? Ach já nešťastník, proč jen jsem tvým bratrem!

Hanna: *(v hlasitém pláči)* Ach jo! Ach jo!

Klaun: *(křičí)* Nekřič tolik, musím se vyspat! *(Schoulí se, chce spát. Přitom zavadí pohledem o jiného diváka. Vyskočí, dlouho na něj zírá)*

Hanna: *(křičí)* Co je?

Klaun: *(křičí)* Pst! *(Ukáže na diváka)*

Hanna: *(zírá tím směrem, křičí)* Co je s ním?

Klaun: Psst! - Popiš mi svého svůdce!

(Hanna naznačí rukama obrys postavy)

Klaun: *(Ukáže vítězně na diváka, jde k němu, křičí)*
Vy jste otcem! Připouštíte to?

Divák: *(to chce obrátit v žert a ukázat se vtipný)* Ta dáma není tak docela podle mého gusta.

Klaun: *(křičí)* Co? Není podle vašeho gusta? Je ale té dámě, která sedí vedle vás, velice podobná!

Divák: *(trapně dotčen)* Nechte těch vtipů!

Klaun: *(křičí)* Milý pane, já nežertuju! *(Dá divákovi pořádnou facku)*

Divák: *(vyskočí, vezme za ruku svou ženu)* To je neuvěřitelné! Jestli se vám to zdá komické, tak mně vůbec ne! Jestli si myslíte, že si takovými hloupými nápady naženete víc obecnstva do divadla, pak se velice mylíte! Tady ne! Na venkově snad, ale tady ne. Mne v žádném případě ne! Mne ne! *(Opustí se svou chotí sál a praskne dveřmi)*

Klaun: *(křičí za ním)* Myslíte si snad, že herečka je nula?

Hanna: *(křičí)* Ach já! Teď je pryč!

Klaun: *(křičí)* Nekřič tolik! Ten to nebyl.

Hanna: *(křičí)* Ach, kdybych jen znala otce, kdybych jen znala otce!

Klaun: Strčíme dítě do popelnice!

Hanna: *(křičí)* Ne, ne, ne, ne!

Klaun: *(křičí)* Nekřič tak! Bolí mě uši!

Hanna: *(křičí)* Já nekřičím! Dítě křičí!

Klaun: *(křičí)* Jestli křičí dítě, musíme mu nasekat! *(Tluče ji do břicha)*

Hanna: *(křičí)* Au, au!

Pán v lila obleku: *(vystoupí na jeviště, volá nadneseně)* Ach, přestaňte přece, přestaňte!

Klaun: *(přestane bít, civí)* Co chce ten člověk?

Pán v lila: Je mi líto toho červíčka, dojíámá mne.

Klaun: *(zírá, pak s hlučným smíchem Hanně)* Červíček! Říká ti červíček! Hahaha!

Hanna: *(poskakuje, skřehotá)* Hahaha!

Pán v lila: Vy mi nerozumíte! Vezmu si děcko k sobě...

Klaun: *(křičí)* Vy jste otec? *(Hanně)* Byl to někdo takový? *(Hanna zírá)*

Pán v lila: *(v rozpacích)* Otec? Né, já otcem nejsem. Chci děcko adoptovat.

Klaun: *(křičí)* Co? Ty ho chceš adoptovat, když vůbec nejsi otcem?

Pán v lila: No, rád bych měl dítě.

Klaun: Tak si ho udělej sám!

Pán v lila: Já... rozumějte mi, mně se to přičí... já nemohu.

Klaun: Co? Ty nemůžeš? *(Hanně, křičí)* Ty, on prej nemůže.

(Klaun a Hanna se přitšerně smějí) *(křičí)*
Dávej pozor, my ti to teď ukážeme!

(Klaun si rozváže botu, zdvihne Hanně sukni, zatímco ta vříská a vrtí koketně řadry a zadnici, je vidět strašně veliké, rudé kalhoty!)

Klaun: *(křičí)* To je prádýlko!

Pán v lila: *(utíká pryč)* Ach ne, ach ne, to mě zabije. *(Hanna a Klaun se za ním tupě dívají. Klaun kroučí hlavou. Oba si sednou, mlčí, čekají)*

Klaun: *(po chvíli, křičí)* Táhle jde jeden! Hanno! To je on! *(Vyskočí, uctivě se pokloní, přistupuje k panu Rothshildovi)* Jak se daří? Že je ale dneska pěkně! *(Rothschild se*

dotkne cylindru, chce jít dál) Spalo se vám dobře? (*Kyne horlivě na Hannu*) Jak se daří paní matince? - Obyvatel na zemi čím dál víc přibývá. (*Podívá se, jestli už je Hanna v blízkosti, dá si ruce za záda, jde, snaživě obrácen k panu Rothshildovi, vedle něho*) - Ano, ano. - Procházky jsou zdravé. Chodím denně hodinu na procházku a pak odpočívám. (*Hanna přejde kolem. Klaun ji rychle uchopí, vstřelí ji Rothshildovi do cesty, rozzářeně*) Báječné, že se zase vidíme.

Rothschild: Já vás neznám.

Klaun: (*křičí*) Vy nás neznáte? (*Ukazuje na Hannu*) Vy už ji nepoznáváte? (*Strčí do Hanny, ta se dá ihned do nářku*) Vidíte! Moje sestra vás poznává! Dokonce dítě vás poznává!

Rothschild: Jaké dítě?

Klaun: (*křičí*) Váš syn, milý pane!

Rothschild: Nemám žádného syna.

Klaun: (*křičí*) Ale hned ho budete mít!

Rothschild: Vyloučeno!

Klaun: (*křičí*) Jak se jmenujete?

Rothschild: Jsem monsieur Rothschild.

Klaun: (*křičí*) Samozřejmě, monsieur Rothshilde! (*Přistrčí Rothshilda blízounko k Hanninu břichu*) Neslyšíte? (*Vklouzne rychle pod její sukni, ječí dětským hláskem*) Papínku! Papínku Rothshilde! Papínku! (*Zase se vynoří*) Blahopřeji, monsieur Rothshilde! Jak je dobře, že máte dědice! Ve vašem věku! Takové krásné dítě! Takového podařeného syna!

Rothschild: Eh, nechte mě být. Mám jiné starosti. Mám před sebou velkou finanční transakci.

Klaun: (*křičí*) Vy necháte dítě ve štychu? To je od vás kruté a sprosté! Ach, darujte mi aspoň váš cylindr! (*Sundá mu klobouk z hlavy*)

Rothschild: Nenecháte-li mě na pokoji, zavolám policii.

Klaun: (*křičí*) Tady máte svou starou hučku! Ale dejte mi za ni aspoň korunu! (*Rothschild mu dá peníze, nasadí si opět klobouk, odchází*) (*Křičí*) To je jen deseták! Za to se nedá vychovat dítě! (*Přichází rytíř v brnění*) (*Křičí*) Tady přichází nějaká plechová krabice! Ne, to je přece jen člověk. Udělám to tentokrát docela jinak. Neřeknu ani slovo, budu úplně zticha! Lehnu si mu do cesty a budu dělat kámen. On pak o mne zakopne a my ho pěkně přidržíme.

Hanna: (*křičí*) Ty přece nejsi kámen!

Klaun: (*křičí*) To on přece neví. Budu se tak tvářit.

Hanna: Ale ty nejsi kámen!

Klaun: Ale jo! Jsem kámen. (*Rytíř mezitím přejde a zmizí*) (*Dívá se za ním, křičí*) Teď nám proklouzl!

Hanna: (*hlasitě nařká*) Ten byl nejhezčí! Jaká škoda, že je pryč!

Klaun: (*křičí*) Já jdu taky pryč! Mám po náladě. Na shledanou! (*Odchází*)

Hanna: (*křičí*) Ne, ne, zůstaň tu přece, neopouštěj svou sestru.

Klaun: (*napodobuje Rothshilda*) Nech mě na pokoji, mám jiné starosti. Mám před sebou velkou finanční transakci.

Hanna: *(křičí)* Dítě už chce ven! Dítě už chce ven!
Au! Au!

Klaun: *(křičí)* Ne, ne, teď ne! Ty se mylíš!

Hanna: Ale ano! Jen se podívej!

Klaun: Ne! Ne! *(Zdvihne jí sukni)* Zůstaň uvnitř!
Zůstaň tam, kde jsi! Máme jen desefák, to
je celá tvá budoucnost.

Hanna: *(křičí)* Já ale chci!

Klaun: *(křičí)* Ale já ne!

Hanna: Ouvej, ouvej! Ouvej!

Klaun: *(se roztřese)* Bojím se, bojím se! *(Schoulí se do koule, kutálí se, křičící koule, přes celou plochu až do jednoho rohu, kde zůstane s naříkáním ležet)*

3

Hejno pohanských démonů vyráží z lesů. Země se zatmívá. Dábluva křídla překrývají slunce.

Ďábel:

Světlo a tma se spoj, prolni se země
s nebem!

Ať nad vším znovu vládne starý chaos!

Vy síly, zničte dílo světa veškerého,

však zem ať setrvá, ať lůnem je

a živnou půdou pitvornému plodu,

jejž k slávě vznese vaši věštby hlas.

Hekato, ty, jež v říši stínů vládneš! Lucino!

Slyš, Proserpino! Z vůle Cerery přivolej od

styxských vod sudičky!

Ať vítr na svých perutích vás nese,

sic matka ani dítě smrti nevyhne se.

Pomozte, duchové z podzemních skryší!

Šilhavá Ericto! Rychle sem spěš,

zázračné dítě věštbami těš!

Dik, Hekato! Buď zdráva, sestro bohů,

vem sudičky si na pomoc a spolu

skončete muka matky trpící,

ať símě, které v pekle vzklíčilo,

plod vydá člověčí.

(Hanna vzdychá a křičí)

Jeden z duchů podsvětí:

Nechť v tomto děcku spoj osud rád

sílu i moudrost, vědomost i um,

aby se jeho mysl k příštím dnům

uměla obracet, nadána darem znát,

co teprv přijde. Jeho bystrozrak

buď zemi na prospěch, ne naopak.

Ďábel:

Merlin! Ať všemi zeměmi zní jeho jméno

a všemi lidmi budiž velebeno

v úžasu, před nímž závist bledá je.

Zlý osud vrhá na zem černočerné stíny.

Ať příští věky slaví Merlinovy činy.

Démoni krouží a víří kolem těhotné Hanny. Vzduch se chvěje stohlasým stonem, který zesiluje a utichá a zase zesiluje, a v kterém zaniká sténání rodičky. Chvějivý ston se posléze změní ve vřestivý, stohlasý křik. Mohutné tělo ze sebe vypudí Merlina.

Teď všechno ztichne. Země je zalita sinálým světlem prvního dne. Ďábel a duchové zmizeli. Merlin, velký, vousatý, nahý muž leží v poloze novorozence na zemi. Protírá si oči, prohlíží si ruce, před očima pohybuje

prsty. Posadí se, se zájmem pozoruje hru svých prstů na nohou. Vstane, svalí se na zem, opět vstane, učiní pár kroků, rychle se naučí pohybovat správně všemi údy. Nakonec najde noviny a sedne si na kámen, aby se do nich začel. Hanna dřepí na zemi a nadšeně pozoruje svého syna Merlina.

Klaun: *(naříká)* Je takové ticho! Sestro, už se dítě narodilo? *(Hanna neposlouchá, dívá se na Merlina. Klaun přichází nesměle blíže)* Ach, to byl těžký porod! Jsem z toho úplně groggy! *(Zírá na Merlina)* Co je to za člověka?

Merlin: *(zdvihne hlavu od novin, vážně)* Já jsem to dítě.

Klaun: Co? Ty jsi dítě? *(Obíhá Merlina)*

Merlin: Dobrý den, strýčku!

Klaun: Co? Ty mě znáš? *(Ustoupí, křičí na Hannu)* Tohohle klacka že jsi porodila?

Hanna: *(hrdě)* Tak krásné dítě!

Klaun: Ty jsi snad slepá! To je hnusné dítě, dítě s plnovousem! Dítě s brýlemi! Dítě se zuby jako kly, dítě se strašlivým basem! Co s ním budem dělat! Co si s tím počnem, to nás sežere i s chlupama! To si teď nikdo nevezme! Kdybychom ho aspoň byli prodali, dokud jsi ho měla v břiše! To ho ještě nebylo vidět! Kdo nás ho teď zbaví! Na žebrání je moc tlustý!

Hanna: Tak nádherné dítě!

Klaun: Když ho hodím do popelnice, budou mu koukat nohy.

Merlin: *(volá)* Nedělej si starosti, strýčku!

Klaun: Nemám si dělat starosti! Kdo tě má živit! Mám v kapse deset feniků!

Merlin: Máš v kapse sto marek, strýčku.

Klaun: Nebuď ještě ke všemu drzý, ty klacku!

Merlin: Sto marek!

Klaun: Deset feniků! *(Chce ho bít)*

Hanna: Nech mé dítě na pokoji! Mé ubohé děťátko!

Merlin: Sto marek!

Klaun: Tady! Deset feniků! *(Chce vytáhnout z kapsy deset feniků, zjistí, kolik má v kapse mincí, vytahuje stále další, ztrácí na každou další minci, opět se zatváří přísně, chce to požeňdání před Merlinem ukrýt)*

Merlin: No? Kolik máš v kapse, strýčku?

Klaun: Co je to za impertinentní otázku?! Chtěl bys špiclovat! A kdybych si jednou nedal pozor... *(Učiní pohyb rukou: naznačí kradení)*

Hanna: Kolik tedy máš?

Klaun: Ty peníze, co mám v kapse, jsem těžce vydělal. Vedl jsem panu Rothshildovi obchody, říkal, že jsem pro něho nepostradatelný. *(Merlin čte opět noviny. Klaun ho celou dobu nedůvěřivě pozoruje: ví Merlin, jak se mu ty peníze dostaly do kapsy? Merlin zdraví někoho v obecnstvu)* Co to děláš?

Merlin: Pozdravil jsem toho pána tam vzadu.

Klaun: Ty tu někoho znáš? Kdo je ten člověk?

Merlin: To je ten pán, kterému jsi dal pohlavek.

Klaun: Pohlavek? Já? Já přece ne! A komu?

Merlin: Tamhle sedí. Zase se vrátil.

Klaun: *(v rozpacích)* Tak? To je od něho hezké.

Merlin: Omluv se mu.

Klaun: *(pánovi v obecnstvu)* Promiňte, pane!
(Merlinovi) Odkud to víš? *(Merlin mlčí, Klaun zmaten, ukloní se ještě jednou)* Milý pane, je mi velice líto, že se vám stalo po právu. *(Merlinovi)* Stačí to? *(Merlin kývne hlavou)* Tak vidíš, co všechno pro tebe neudělám! Běhali jsme kde se dalo a hledali pro tebe otce. Nechali jsme se dokonce pohliavkovat! Takové trápení jsme s tebou měli! S kým vším jsme nenavázali spojení! S nejrůznějšími kandidáty!

Merlin: Já vím, já vím.

Klaun: Ty víš, ty víš! Jeden byl dokonce plechový, to určitě nevíš!

Merlin: Ano. To byl jeden rytíř.

Klaun: Co že byl?

Merlin: To byl rytíř, sir Orilus, chtěl do Camelotu, ke stolové družině krále Artuše.

Klaun: Co je to? Stolová družina krále Artuše? O tom jsem nikdy neslyšel. Nic takového není.

Merlin: *(udiveně)* Že ještě není?

Klaun: Proč by šel tamten k něčemu, co ještě vůbec není?

Merlin: *(přejde otázku a řekne po delším mlčení)* Nemusel ses namáhat, znám svého otce.

Klaun: Ty znáš svého otce? - Hanno, on ho zná! - Proč jsi to neřekl hned?

Merlin: Jakpak? Nebyl jsem ještě na světě!

Klaun: Ach tak. No jo, ale mohlš to aspoň naznačit. Co jsem se naplahočil! - Kdopak to je? Je bohatý?

Merlin: Nesmírně!

Klaun: *(Hanně)* Hanno, on je bohatý! *(Hanna září)* Ale řekni, štědrý určitě není!

Merlin: Je marnotratný! Člověk mu jen musí být po vůli!

Klaun: Tvoje matka už mu byla po vůli!

Hanna: *(se šklebí)* Ano. Ano!

Klaun: Hanno, je to v suchu! *(Hanna jásá)* Kde ten pán bydlí? Musíme hned za ním.

Merlin: To není tak jednoduché. Je pořád na cestách. Cestuje.

Klaun: *(si prohlíží Merlina, s hlubokým zklamáním)* Tak z toho zas nic nebude! Bohatý, nobl a štědrý - radši jsi to ani neměl říkat! Když ho stejně nečapneme, ať je radši chudý a lakomý! To by mi bylo milejší.

Merlin: Podívej se, strýčku! Tamhle jde!

Klaun: *(se odvrátí)* Dej mi pokoj! Mám vztek! *(Dábel proměnil svou podobu. Pán vybraných způsobů vyskakuje z neapolského pohřebního vozu. Lehce kulhá. Je nalíčený, na hlavě má vysoký, černý klobouk, na rukou rukavice, přes ně prsteny; na rameni mu sedí krysa)*

Dábel: *(se rozhlíží, jde k Merlinovi)* Ach, můj syn?

Hanna: *(ho pozoruje, naříká jako u vytržení)* Oh, oh!

Dábel: *(si jí nevíš, obchází Merlina)* Znamenitě! Znamenitě! Prohlédněme si ho! *(Ohmatává mu hlavu, hledá rohy)* Velmi dobře. Všechno v pořádku! *(Ohmatává ho jako zvíře na trhu)* Samý sval, dobrá, dobrá. *(Náhlym pohybem mu rozevře čelisti, dívá se mu do úst)* Vynikající! Líbí se mi! Pašák! *(Zajede mu rukou na pohlaví, aby je vy-*

zkoušel) V pořádku, je to mužský! (*Merlin ho udeřt. Ďábel se směje*) Ach rozkošné! Mladému pánovi je to trapné! Omlouvám se, že se směju. Jsem nadšený, těší mě, že je můj syn člověk jaksepatří. (*Rozpřáhne ruce*) Tvůj otec stojí před tebou! (*Čeká na pozdrav*)

Merlin: (*škrobeně*) Dobrý den, otče.

Ďábel: (*náhle zděšeně*) Noha! (*Chytí Merlina za nohu. Merlin upadne. Ďábel nadšeně prohlíží nahé, bílé chodidlo*) Jak správně vymodelovaná! Jak krásná! Ach, krásná, bílá lidská noha.

Hanna: (*se na něj tlačí, chce na sebe upozornit*) Můj drahý pane!

Klaun: (*se rovněž přiblíží*) Jsem bratr své sestry a budu brzy vaším švagrem, až si matku svého dítěte odvedete k oltáři.

Hanna: Ach ano, ach ano, drahý pane!

Ďábel: (*učiní do hudby několik drobných menuetových kroků, uchopí Hanninu ruku a s nevídanou elegancí ji odvede stranou*) Mademoiselle, mám všechny důvody, abych se zvláštním zanícením vzpomínal na ony hodiny, které jsem strávil ve vašem oblažujícím objetí. (*Hudba náhle skončí. Ďábel jí podrazí nohu, Hanna: se zapotácí, spadne a zůstane sedět s otevřenými ústy a vyvalenýma očima*)

Klaun: Pane! To nejde! To můžete dělat, teprv až bude vaší ženou!

Ďábel: Nebuď drzý!

Klaun: Jinak taková stolička stojí stovku.

Ďábel: Že jsem dnes v dobré náladě, z radosti nad svým podařeným synem, mám chuť být velkorysý. Vidíš ten prsten? Nu, pojď blíž! Je na něm diamant! Nebo ne?

Klaun: (*si prohlíží prsten*) Jo, jo.

Ďábel: Dokonale broušený!

Klaun: Jo, jo. Ten prsten berem!

Ďábel: Tady ho máš! (*Rychlým pohybem mu přetáhne prstenem obličej. Objeví se krvavý šrám. Klaun oněmělý úlekem se došourá za Hannou a zůstane u ní mlčky sedět. Ďábel si stáhne prsten z prstu, hodí ho těm dvěma. Klaun si netroufá prsten zvednout*)

Ďábel: (*nakukuje Merlinovi přes rameno*) Co to čteš?

Merlin: Dnešní noviny.

Ďábel: Co v nich je?

Merlin: Žhavá současnost. „Teď, teď, teď.“

Ďábel: A to tě baví?

Merlin: Něco mi chybí... ale neumím to pojmenovat.

Ďábel: Chceš říci: budoucnost.

Merlin: Budoucnost? - Teď, to je teď. Ale to druhé...

Ďábel: To, co teprv přijde, co lidé v přítomné chvíli ještě neznají.

Merlin: (*přemýšlí, pak opatrně vysloví*) Smrt...

Ďábel: Tak tak! Všechno končí smrtí!

Merlin: Já svou smrt neznám!

Ďábel: (*ukazuje na Hannu a Klauna*) A ti dva tam? Mají polovičku života za sebou!

Merlin: (*se tam dívá, zhrozí se*) Jak strašně skončí! Ó, chudáci lidi všude na zemi! (*Dívá se*)

do hlediště, přes diváky) Tak strašně skončí! *(Zhroutí se do sebe, přikryje si hlavu novinami, nařiká)*

Ďábel: Ty ne! Ty ne! Raduj se z toho, že jsi můj syn, tvůj život neskončí smrtí.

Merlin: *(se zas odkryje)* Budu sedět mezi hlohem...

Ďábel: Něco jiného! Sem se podívej, můj synu!

Merlin: Železní muži...

Ďábel: Co?

Merlin: Železní muži sedící do kruhu... kolem rybníka? Je to rybník?

Ďábel: Ne, ne, jinam se dívej!

Merlin: *(se pokouší dívat)* Nějaký kůň...

Ďábel: Jaký kůň?

Merlin: Vězí v něm vojáci.

Ďábel: Ach tak, trojská válka, trojský kůň. To je minulost, to není budoucnost. - Dále!

Merlin: Loutka v olověných botách, která se vznáší v prachu a kamení.

Ďábel: Ach! To je Neil Armstrong na Měsíci.

Merlin: Na Měsíci? *(Dívá se vzhůru)* Kdy to bylo?

Ďábel: To ještě nebylo. To je budoucnost! Teprve přijde!

Merlin: Mám tedy vzpomínky na budoucnost?

Ďábel: Ano, ty máš ode mne.

Merlin: *(váhavě)* Král a rozsápané děti...

Ďábel: To už bylo! Herodes - nádherný král.

Merlin: Vznášející se obrovská bublina... ve vzduchu...

Ďábel: Vzducholod! Teprve bude.

Merlin: Černá se to lidmi... Zimní palác?

Ďábel: Tak. Berou ho útokem! Teprve bude!

Merlin: Srdce... někam ho zasazují!

Ďábel: Transplantace orgánů! Teprve bude.

Merlin: Král valčíků? *(Vrtí hlavou)* Král? - Jaké země?

Ďábel: Všichni tam tančí.

Merlin: To je hezké! Vidím to, vzpomínám si, pěkné! Moje uši si vzpomínají, moje nohy si vzpomínají! *(Dává se do tance)*

Ďábel: Výborně!

Merlin: *(náhle pochopí)* Teprve bude! *(Ďábel přitaká. Merlin v náhlém poznání)* To není rybník. Je to kruhový stůl. Sto rytířů kolem obrovského stolu.

Ďábel: Co je to za stůl?

Merlin: Teprve bude! Teprve bude!

Ďábel: *(odmítavě)* To je jen prelud! Jsou taky preludy, synu! Něco takového tu nebylo a taky nebude!

Merlin: Ale jo, to bude! Už se orientuju. Jednoho rytíře z té společnosti jsem už dnes ráno potkal. Byl takový velký, silný... dokonce vím, jak se jmenoval!

Ďábel: *(vztekle)* K tomu nesmí dojt!

Merlin: Ach, tatínka to zlobí?

Ďábel: Dívej se jinam!

Merlin: *(ho chce pozlobit)* Kruhový stůl, kruhový stůl!

Ďábel: Nesmysl!

Merlin: Sir Orilus! Jmenoval se sir Orilus! Vidím stůl. Krásný, uspořádaný svět!

Ďábel: Jinam se dívej!

Merlin: Ne, ne, ne!

Ďábel: Vidíš něco docela jiného!

Merlin: Lidé v pecích.

Ďábel: *(spokojeně)* Velkolepá doba!

Merlin: *(si zakrývá oči)* Oni hoří! Vidím to!

Ďábel: Nebud' tak citlivý, můj synu.

Merlin: Nechci znát budoucnost. Nech mě na pokoji.

Ďábel: Poslouchej, ty nejsi jako ostatní lidé, ty jsi Merlin, můj syn, mám s tebou určitý plán. Proto jsem tě zplodil. (*Merlin učiní odmítavý posunek, chce zmizet za stromem*) Poslouchej mě, poslouchej! Máš před sebou úkol! Vykonáš velké věci, své magické síly, svou znalost budoucnosti, svůj věštecký dar, svoji životní sílu, která přetrvává staletí, svoji fantazii a svůj umělecký talent využiješ k tomu, abys lidi osvobodil.

Merlin: (*za stromem*) Osvobodit lidi?

Ďábel: Ano. Z mého rozkazu.

Merlin: Já nic neslyším.

Ďábel: Jsem tvým otcem. Budeš mě poslouchat.

Merlin: (*odmítavě*) Tůdle!

Ďábel: Dáš lidem svobodu konat zlo! Zlo je jejich přirozeností. V něm je jejich rozkoš, k němu jsou předurčení.

Merlin: (*odmítavě*) Dobro? Zlo? Nevím, co to je, v tom se ještě nevyznám.

Ďábel: Tvou úlohou, Merline, bude sejmout z nich strach ze zla.

Merlin: Udělej to sám, když je to tak důležité!

Ďábel: To nemohu! Mne se bojí. K tomu potřebuji lidského syna. Před tebou, Merline, se nebudou bát.

Merlin: Ještě nevím, jestli do toho půjdu... Snad jo... snad ne.

Ďábel: Co? Ty mě nechceš poslechnout? Musíš poslouchat svého otce.

Merlin: Proč? Snad proto, že to stojí v bibli?

Ďábel: Hanbáři! Anarchisto!

Merlin: Můj otec je sice ďábel, ale moje matka je zbožná žena. Takže mi byly do duše vloženy i zbožné city.

Ďábel: Zbožné city! Ta coura! Ta děvka z bordelu!

Merlin: Dominus regnat, maiestatem indutus est, indutus est Dominus potentiam, praecinxit se, et firmavit orbem terrarum...

Ďábel: Já tě donutím!

Merlin: To nemůžeš! Jsem člověk, umím se bránit. (*Vylézá v modlitbě na strom*) ... qui non commovebitur.

Firma est sedes tua ab aevo, ab aeterno tu es.

Extollunt flumina, Domine, extollunt flumina vocem suam.

Potentior voce aquarum multarum, potentior aestibus maris:

potens in excelsis est Dominus.

(*Vystupuje vysoko až do obrovské koruny stromu*)

Ďábel: Ať ten strom uschne!

Merlin: Stoupám, stoupám stále výš až do volného nebe!

Ďábel: (*stojí vztekle dole, snaží se vlichotit*) Šel jsem na tebe příliš zostra, odpust! - Budeš mít moc! Uvidíš, co to je, když má člověk moc! Ty hlavo paličatá. Slez přece dolů k svému tatíčkovi! Zamýšlím s tebou něco velikého! Velikého! - Jdi do Walesu, uvidíš, tam se zrodí tvůj věhlas! Jdi ke králi Vortigerovi! Jdi do Walesu. Král Vortiger si tě poslechne, ty mu předpovíš jeho pád!

Jdi do Walesu! - Přece se nebudem hádat, milý synáčku! Slyšíš mě? Přemýšlej! V klidu si to rozvaž! Ještě si spolu promluvíme! Merline!

Merlin: *(volá z velké výšky)* Co říkáš? Skoro tě neslyším!

Ďábel: Buď zdrav, můj synáčku!

Merlin: Zmiz, Satane! Mluv si, co chceš! Já kruhový stůl prosadím! *(Ďábel nasedne do svého kočáru a odjede. Po chvíli sleze Merlin ze stromu, rozhlíží se. Praští novinami)*

Klaun: Je pryč?

Merlin: Ano, už je pryč!

Klaun: *(vstává, popadne prsten, který stále ještě leží na zemi, křičí za Ďáblem)* Ty nafouklá nicko! Ty smrade! Prdelko! Ty - červe! Ty pederaste! Ty teroristo! Ty kapitalisto! Ty hovnocuce! Ty tlustá svině! Ty paviáne! Ty pařeze! Ty negře! Ty slize podělanej! Bastarde! Lichváři! Frizére! Hnoji! Katolíku! Syfilitiku! Židovská svině! Špinavče! Pisálku! Prostitute! Perverzňku! Turku! - Tak! Teď to slyšel!

Hanna: Svině tlustá!

Klaun: *(křičí na Merlinu)* Jen si čti dál! S tebou už nechcem nic mít! Ty jsi všeho vinen! Radši jsem tě nikdy neměl potkat!

BOJ DRAKŮ

Wales. Pustá krajina. Kyklopské zdívo, kyklopská věž. Zeď se s rachotem zřítí. Za ní je vidět na lešení sedavé obry, barbarského krále Vortigera s jeho barbarským doprovodem a kouzelníka Proxima.

Vortiger: *(křičí)* Věž se opět zřítí! Nepřítel se blíží! Potřebujeme věž! Potřebujeme hradby! Rychle! Do toho! Stavte je znovu! Nepřítel se blíží! Nepřítel se blíží!

Proximus: Kameny se každou noc znovu rozpadnou, dokud nebude nalezeno dítě, které nemá otce. Teprv až je zaříznem a jeho krev zamícháme do malty, budou držet kameny pohromadě.

Vortiger: Dítě! Kde je to dítě? - Vemte tady to! Zařízněte je! Nechte je vykrváct! Krví polejte kameny!

(Dítě je chyceno a odváděno pryč)

Proximus: To není to pravé dítě! Správné dítě nesmí mít lidského otce. To správné dítě našli v kaledonských lesích a už je sem vedou.

Vortiger: Pěšky, na koni, vzduchem? Ať si s ním pospíš!

(Jeden z bojovníků přichází s mísou a cáká krev na hromadu kamení)

Proximus: Pospíší si, hned tu budou.

(Válečníci přivádějí Merlinu, Hannu a Klauna)

Vortiger: *(Klaunovi)* Jsi ty to dítě?

Klaun: Pane králi, nemám tu čest být dítětem, i když nemám na hlavě ani chlup a jsem bezzubý jako žába. *(Přistoupí k Vortigerovi, rozevře ústa)* Ani jeden zub! Ale byly tu nějaké, pár základů je ještě vidět, ale ty pěkné domečky se rozpadly.

Hanna: *(křičí)* Já jsem matka!

Klaun: *(křičí)* Já nejsem dítě, já jsem strýc. To je moje sestra.

Hanna: *(křičí)* To je můj bratr!

Klaun: *(křičí)* A tohle je můj synovec.

Merlin: Já jsem to dítě.

Proximus: Kdo je otec?

Klaun: *(křičí)* Otec! Otec! Už to nemůžu slyšet jsem z toho na mrtvici.

Merlin: Mluv, matka.

Hanna: Musím se tedy k svému hříchu přiznat. Po pravdě řeknu vám, jak k němu došlo: žila jsem hrdá na rozkvět své krásy, vzhlížela k sobě v zrcadle jak k modle, zamilovaná do sebe tak pošetile, že k druhým cítila jsem jenom zášť. Pohrdání mi z očí sršelo a nikdo nebyl hoden si mě získat. Jak páv jsem kochala se svými pery, o ošklivosti nohou nevěděla nic. Já lála větru, když šlehal mou tvář, a slunce proklínala, že ji spálí. Tak s duší ješitností naplněnou

mě potkal jednou krásný mladý muž, který si podmanil mé hrdé srdce a tím mou slabost ze mne vypudil. Z onoho objetí zde toto dítě se zrodilo. Však o otci víc nevím.

Proximus: Byl to ďábel?

Hanna: *(naříká)* Ach, pane!

Klaun: Smrděl peklem. A když otevřel ústa, vylétlo mu z nich hejno much.

Hanna: *(křičí)* To není pravda!

Proximus: Byl to ďábel! Tenhle je ten pravý!

Vortiger: Tak ho podřežte! *(Chytí Merlinu)*

Merlin: Co ode mne chcete?

Vortiger: Tvou krev!

Merlin: Kdo ti to poradil?

Proximus: Já! Řekla mi to věštba. Tvá krev musí být smíšena s maltou, jinak nebudou držet kameny pohromadě.

Merlin: Ty jsi rozluštil věštbu? *(Vortigerovi)* To je tvůj astrolog, králi?

Vortiger: Ano. Umí předpovídat budoucnost.

Merlin: Neví ani, co se mu vznáší nad hlavou! Neví, co se stane v nejbližších pěti minutách!

Proximus: To vím! Uvidím, jak tvou krví polijí kameny.

Merlin: Nic neuvidíš. Protože budeš mrtev.

Proximus: Co mě zabije? Spadne snad z nebe mrak? Klovne mě vrabec?

Merlin: Jen se podívej nahoru!

Proximus: Nevidím na nebi ani prášek.

Merlin: Vyslov svá poslední slova, nezbývá ti už víc času.

Proximus: Králi, on žvaní, aby si prodloužil o pár chviliek svůj vlastní život. Vytrhněte mu jazyk.

Merlin: Ne! Žádné násilí. Zde před králem svou pravdu dolož, jako já tu svou. Když nestihne tě smrt, mělš pravdu ty, ať potom prolita je moje krev. Chceš-li si sám psát na hrob epitaf, učiň tak rychle, jenom vteřina ti zbývá, než tvůj život přerve smrt.

(Seshora spadne reflektor a zabije Proxima)

Vortiger: Je mrtev?

Klaun: Ano, pane. Ten pudink, to je jeho mozek. Milý synovče, spadne z toho stromu ještě víc oříšků? To pak svého strýčka nenápadně upozorni!

Merlin: Ten obraz smrti odnese. Teď, pane, vám Merlin vkrátku jasně ukáže, co maří práci při výstavbě zdí. Ustupte stranou a hned uvidíte té stavby zánik i svůj vlastní los. Ty, matko, a vy, strýčku, jděte pryč.

Hanna: Přijde znovu tvůj otec?

Merlin: Pryč, vy musíte odejít.

Klaun: *(odtahuje Hannu)* Pojď, sestro, tady to páchne peklem!

Podzemní dunění a bublání jako před výbuchem sopky. Ve zdi vznikají trhliny. Na jednom místě se posléze rozpadne. Z trosek se pomalu vysunuje dračí hlava. Kopec, který se začíná pohybovat, jsou dračí záda. Rudě žhnoucí jazyk doráží na město, které začíná

hořet. Země se rozevře, tryskají z ní rudé fontány, zalévají lidi, kteří se popálení s křikem vrhají na zem.

Vortiger: Země nás pohltní, nebe zničí!

(Ticho. Král Vortiger a jeho družina se omámeni a se strachem vyhrabávají z prachu)

Merlin: Tady jsem!

Vortiger: Co se stalo, co to bylo?

Merlin: Pod tvým opevněním bojují dva draci, proto se hradby vždycky zbotí. Zuřivě spolu bojují a převalují se a bijí jeden druhého, od toho puká země a kameny se drolí.

Vortiger: Viděl jsem to! Viděl jsem to! Mám ještě oči oslepené tím, co jsem viděl.

Klaun: *(se vyhrabává z popela)* Já to taky viděl!

Vortiger: Co to znamená?

Merlin: To neřeknu, králi.

Vortiger: Ty mi to neřekneš!

Merlin: A ty mě za to potrestáš.

Vortiger: Odměním tě.

Klaun: Pak to řekni mně, Merline, a já to řeknu králi.

Merlin: Rudý drak je král Uther, tvůj nepřítel. Bílý drak jsi ty.

Klaun: Bílý drak jsi ty! *(Čeká na odměnu)*

Vortiger: A který zvítězí?

Merlin: Boj je nerozhodný. Nicméně na konci...

Vortiger: ... zvítězím?

Merlin: To neřeknu!

Klaun: Zvítězíš! Zvítězíš! *(Nastavuje dlaně)*

Vortiger: Zvítězím?

(Klaun zuřivě přítakává, otevře ústa, aby znovu řekl „Zvítězíš!“, ale nevyjde z nich ani slovo, nakloní hlavu a vyzvrací proud krve. Vortiger ho bije)

Klaun: *(křičí)* Au! Já za to nemohu! To Merlin! Merlin mě začaroval!

Merlin: Krvavé světlo
úděsně září
na vyděšenou zem

5

Rázné bubnování, ryčné hlasy polnic. Vtrhne vojsko Uthera Pendragona. Obrovitý Vortiger se brání, ale je přemožen, jeho bojovníci uprchnou. Klaun chce odtáhnout Hannu a prchnout, Hanna se snaží dostat k Merlinovi, který stojí nedotčen a klidný uprostřed zuřící bitvy. Nedostane se ale k němu a oba, Klaun i Hanna, jsou posléze strženi prchajícími. Setmí se a opět rozední.

(Zvítězivší Uther Pendragon se svým vojskem)

Merlin: Tys vítězem, Uther Pendragone! Jitřenko světa, zdravíme tvůj jas.

Uther Pendragon:
Odhal mi, Merline, v čem vidí prorocký tvůj duch náš prospěch. Všem je nám přec
známo,

že do budoucna tvůj zrak dohlédá,
mluv, moudrý Merline, co ohrožuje
naš trůn a naši říši, zaplaš bázeň:

mám mocí Sasy odtud vypudit?
Mám v míru podržet si, nad čím vládnou,
jak ve Walesu tak v Británii?

Merlin: Král Uther Pendragon má šťastně vládnout a nikdo z lidí vůli nebe nezvyklá.
Co duch mi napovídá, ukáži vám,
do budoucna vás nechám nahlédnout.
Knížata vyvolám tu přede všemi,
co jednou budou vládnout této zemi.

VIDĚNÍ

Dmoucí se hvězdné mlhoviny houstnou a z nich se vytváří třpytící se obrovitá postava krále Artuše; z hlubin času se vynořují králové a rytíři, kteří mu vzdávají hold.

Uther Pendragon:

Kdo je ten král? Co znamená to vše?

Merlin: Můj pane! Král ten je váš rodný syn,
jež jaro života tak obšťastní,
že třináct králů korunu mu podá
a všechna knížata před jeho činy
se skloní ať už v lásce nebo v bázni
a poddají se jeho silné paži.
I lidé příštích věků budou hledat vzpruhu
v zkazkách o Artušovi a jeho stolokruhu.

KRÁSNÝ ZPĚV ANDĚLŮ VE VESMÍRU**Tři andělé:**

Domini est terra et quae replent eam,
orbis terrarum et qui habitant in eo.
Nam ipse super maria fundavit eum,
at super flumina firmavit eum.

KRUHOVÝ STŮL

„Bližního duše je temný les.“

Parzival běhá po lese. Sluneční paprsky pronikají korunami stromů, na temné lesní půdě tančí mihotavé světlo. Parzival tluče holí do stromů, směje se; vyskočí nějaké zvíře, Parzival se žene za ním, sám poskakující zvířátko; hbitě šplhá na strom, visí ve větvích jako těžká kapka medu, spustí se na zem; tam pak leží a směje se; dřepí schovaný pod listím, odkud poslouchá ptáka a napodobuje jeho cvrlikání v dlouhém dialogu plném otázek a odpovědí, se štkavým nářkem, radostným přitakáním a zlostným svárem; ostatní ptáci k tomu přizvukují. Parzival si prozpěvuje, vrká, mlaská, píská, cvrliká a vřeští, až se pojednou celý les rozechvěje tisícero odpovědí ptáčích zvuků.

Tma. Kroky, řinčení železa, je slyšet, jak přichází čím dál víc lidí. Tu a tam zakmitnou jednotlivá světýlka. Hlasy.

- Není nic vidět.
- Táhle jsou židle!
- Kde?
- Bude nejlepší, když se na jednu židli posadíte, sire.
- Jsem sir Ither!
- To bylo moje místo!
- Jakým právem?
- Jestli se tu nerozsvítí, zpřerážíme si hnáty!
- Přišli jsme sem z daleka, ale teď už nevím, proč.

Mám dojem, že jsem to zapomněl. Zapomínám takhle leccos.

- Má tu přece dojít k něčemu velkému!
- Já tu nikoho neznám.
- Co se vlastně děje? Na co máme čekat?
- Já myslím, já myslím...
- Kde je můj bratr Gawain?
- O sira Gawaina jsem tu ještě nezakop. Je přece jinak vždycky tam, kde se něco děje!
- Co se tady má dít, tady se přece nic neděje.
- Stůl je moc malý!
- Musíme ho vyzkoušet!
- Moc malý!
- Je to kavárenský stůl.
- Moc malý!
- Já jsem sir Ither!
- Já jsem sir Orilus!
- What are you doing here?
- Sir Lancelot! Nejslavnější rytíř na světě!
- Sir Lancelot? Kde?
- Nerejpejte pořád!
- Slyším, že tu jsou slavní rytíři, a taky králové. Já jsem král z Cornwallu. Ale zdá se, že nikdo neví, kdo nás sem sezval. Já to taky nevím. Buď jsem to nikdy nevěděl, nebo jsem to zapomněl.
- To se ukáže, Cornwalle, to se ukáže!
- Několikrát jsem tu slyšel říkat, že to byl Merlin.
- Ach, Merlin? Tak tak, když to říkáte, myslím si taky, že to musel být Merlin.
- Kdo je to Merlin, prosím?

(Nyní se trochu rozjasnilo. Je vidět, jak všude stojí čekající, jednotlivě i ve skupinách. Někteří se pohodlně rozložili, několik jich sedí na sklápěcích židličkách.

Nad vším se vznáší bzukot a mumlání jako v nádražní hale)

Sir Lamorak: Ptá se, kdo je Merlin! Ptá se, kdo je Merlin!

Mark Twain: Yes, sir. Rád bych se poučil.

Sir Argawain: To přece víme! To přece ví každý!

Mark Twain: Jsem spisovatel na cestách, Američan, a zajímám se o evropské zvláštnosti. Kdopak je Merlin?

Sir Gawain: Každý ví, že Merlin... Merlin je přece...

Sir Girflet: Merlin, pane, je pták! A zase vůbec ne pták.

Starý rytíř: Můj děd ho viděl, když bojoval proti Vortigerovi. Jeho drak se vznášel nad králem Utherem a ten pak zvítězil.

Sir Bleoberis: Merlin... je myšlenka, která proletí hlavou.

Sir Aliduke: Merlin, to je... Merlin je něco, co mění svou podobu.

Sir Orilus: Je veliký!

Sir Girflet: Nebo docela malý!

Sir Lamorak: Je mnoho názorů na Merlina, pane!

Sir Ladinás: Je už velmi starý.

Mark Twain: Jak starý?

Sir Bohort: Ale vůbec na to nevypadá. Naopak.

Mark Twain: That's very confusing.

Sir Astamor: Není člověk, protože...

Sir Girflet: Není člověk? Ale... Velmi starý rytíř.
Ale ano!

Sir Gawain: Když ho potkáte...

Sir Lucas: Je přece neviditelný!

Sir Palamides: Ne. Mluví!

Sir Lucas: Ale je neviditelný!

Sir Ironside: Zelený! Je zelený!

Sir Galihud: Sedí a směje se.

Sir Safere: Krásný, mladý muž!

Sir Bors: Mlha! Proutek mlhy!

Sir Orilus: (Marku Twainovi) Co na tom záleží!

Mark Twain: Chcete vším tím říct, že je to umělec, který se umí proměňovat? Eskamotér, který zná kouzelnické triky?

(Všeobecné pobouření nad Mark Twainovými slovy)

Sir Segrampur: (se blíží výhružně k Marku Twainovi)
Nevím, co myslíte těmi „triky“, pane...

Mark Twain: Mark Twain!

Sir Segrampur: Pane Marku Twaine, ale jestli tím chcete říct, že Merlin...

Mark Twain: Ne, chci tím jen říct, že není nic, co by se nedalo z hlediska přírodních věd vysvětlit, a že všechno, co jsem právě od vás slyšel, naznačuje, že se jedná o osobu, která ovládá schopnost a umění ohromovat něčím zdánlivě nevysvětlitelným a prostoduché lidi vodit za nos. To může být velice zábavné, jenomže - chci říct, vládně-li mezi obyvatelstvem pověra a nevědomost...

(Sir Segrampur a jiní rytíři se tváří, jako by chtěli Marka Twaina umlčet násilím, když vtom je slyšet hlasy)

Hlasy: Merlin je tu!

(Odvrací se od Marka Twaina)

Merlin: *(stojí na galérii)* Sto čtyřicet rytířů! A král je mezi vámi! *(Schází dolů)*

Sir Gawain: Který král, Merline?

Merlin: Nový, velký král!
Král nad všemi ostatními králi!
Král, o němž bude hovořit svět!
Král, který vytáhne meč z kamene!
S nikým neporovnatelný! Vyvolený! Jediný!
Který uskuteční myšlenku kruhového stolu.
Který vás všechny kolem stolu shromáždí!

Sir Sgramur: O jakém stole je řeč?

Merlin: O stole, na němž budou pramenit řeky.

Král cornwalský: Je tu víc králů, Merline. Kterého máš na mysli?

Král waleský: Protože král Uther nezanechal dědice... Můj dům je přece skrze sestru mé matky...

Sir Gawain: Musí být zvolen! Tak je to určeno.

Merlin: Ten, který vytáhne meč z kamene! Ten bude králem nade všemi králi! Nadešel den!

Mark Twain: Máte dnes volby?

Sir Lamorak: Jsem velmi vzrušený.

Sir Orilus: Sem s kamenem! Sem s mečem! My jsme nejsilnější!

Král waleský: Můj dům je sestrou mé matky nejbližší spřízněn s králem Utherem a tím...

Sir Argawain: *(zezadu)* To neuznáváme!

Král waleský: Jak, prosím?

Sir Dodinas: *(mu křičí do ucha)* Ti Skoti tam vzadu to neuznávají.

Král waleský: *(Dodinovi)* Nekřičte na mě! Nerozuměl jsem, co volali, ale hluchý nejsem.

Sir Dodinas: Pak mi promiňte.

Dva obrovští zbrojnoši: *(zdvíhají nějakého chlapce)*
Ten je to! Ten je to!

Sir Ither: Já taky vznáším nárok!

(Všichni kolem se mu smějí. Vstupuje sir Kay se svým zbrojnošem Artušem a se svým otcem sirem Ectorem)

Merlin: Železo se vymaní z kamene.
Síla nemusí být silou.

Dědictví nemusí být dědictvím.

Já, meč Excalibur, jsem ukován žářem,
ruka vyvoleného mne vytáhne z kamene,
planoucí vnořím se do řad nepřátel,
bude-li mě třmát, kdo byl vyvolen.

Sir Kay: *(Volá)* Tady! Já mám ten meč! Tady, Merline! *(Zdvíhá do výšky meč)*

Merlin: Ty máš meč?

Sir Kay: Já! Tady! Každý, kdo chce, to může vidět.
(Ukazuje na všechny strany meč) Tady, každý ať se na něj podívá. Podívej se, Gawaine! A ty, králi cornwalský, jen si klidně nasad' brýle a prohlédni si ho! Jdu schválně k tobě, abys mohl zůstat pohodlně sedět. Nu, každý si to může přečíst, je na něm napsáno: Excalibur... Jen kdo neumí číst, si to přečíst nemůže, bohužel.

Sir Gawain: Ten by měl být novým, velkým králem, Merline?

Sir Kay: Mám ten meč, nebo nemám?

Sir Ector: Má ho! Má ho!

Merlin: Ty tvrdíš, že jsi vytáhl meč z kamene?

Sir Kay: Udělal to snad někdo z vás? Vytáhl ho snad

tenhle starý pán, nebo támhle ti dva hezouni? (*Rukou naznačí políbek*) Nebo ten kojeneček, kterého vy tam držíte nad hlavou? Dejte ho pěkně dolů, nebo vám ji strachy počůrá. A tys ho taky nevytáhl, Gawaine!

Sir Ector: (*vykládá kolem stojícím*) Tak tak, můj syn ráno najednou držel ten meč v rukou, vytáhl ho z kamene. Je to tak. Je to tak. Mohu vylíčit, jak k tomu došlo... bylo to tak, že ten meč... Ano! Už se jím párkrát pořádně rozmáchl.

Merlin: (*siru Kayovi*) Dej mi ten meč, Kayi! (*Přistupuje k němu*)

Sir Kay: Nikomu jinému bych ho nedal, ale Merlinovi ho dám. (*Merlin bere meč do ruky. Setmí se. Ze tmy se pomalu vynořuje obrovská zářící katedrála. Merlin zarazí meč do kamenného kvádru u portálu*)

Merlin: Tady je kámen a v něm meč. Vytáhni ho ještě jednou, Kayi!

Sir Kay: Nech ho tahat Gawainovi, ať všichni vidí, jak je to těžké.

(Gawain se ho snaží vytáhnout, ale nejde mu to. Po řadě přicházejí další rytíři, každý to zkouší, ale nikomu se nepodaří meč vytáhnout. Dlouhá, nemá scéna)

V lese. Parzival, Herceloida

Parzival: (*volá*) Maminko! Maminko! Já viděl anděla!

Herceloida: Co si to pořád vymýšlíš.

Parzival: (*vztekle*) Viděl jsem anděla! Anděla! Byl to anděl! Anděl! Anděl!

Herceloida: Tak už se uklidni, můj maličký. Pojď dovnitř, venku se šefí a je zima.

Parzival: Ty mi nevěříš! Ale je to pravda!

Herceloida: Pojď, podej mi ruku.

Parzival: (*si lehne na zem a křičí*) Viděl jsem anděla! Musíš mi věřit, musíš mi věřit!

Herceloida: (*se shýbá k chlapci, hladí ho a uklidňuje*) Určitě jsi seděl na stromě, usnul jsi a zase se ti něco zdálo.

Parzival: Proč žijem tak docela sami, maminko?

Herceloida: Když se ochladí, rozděláme oheň. Nikoho nepotřebujem.

Parzival: Jak to vypadá tam, kde končí les?

Herceloida: Už nevím. Zapomněla jsem to.

Parzival: Chtěl bych to vědět.

Herceloida: Tak dobře jako u své matky se nebudeš mít nikde.

Parzival: Stál na druhé straně paseky a byl zlatý, zářil tak jasně, že se od něho v celém lese rozsvítilo. Byl tak velký - až po vršky stromů. Musel to být anděl!

Herceloida: No jo, anděl.

Parzival: Chtěl jsem k němu jít a promluvit na něj...

Herceloida: (*zdešeně*) Nesmíš mluvit s žádnou živou lidskou bytostí, kdybys někdy měl

na nějakou narazit!

Parzival: Zničehonic zmizel. Čekal jsem a volal ho, dokud se nesetmělo.

Herceloida: (*zděšeně*) Tys ho volal? Utéci musíš! Zalézt pod kámen!

Parzival: Přesto jsem volal. Byl tak krásný. To nemohl být člověk.

Herceloida: Už o tom nebudeme mluvit.

(*Mlčení*)

Parzival: Proč se schováváme před lidmi?

Herceloida: Kdybys přišel mezi lidi, zabijí tě.

Parzival: Proč?

Herceloida: Jsou už takoví. Jsou už takoví.

Parzival: Jako trnité křovisko? Dnes mě jedno popíchal a podrápalo. Ještě mi teče krev. Ale nic si z toho nedělám.

Herceloida: Lidi jsou horší. Zabíjejí záměrně. Prou se, bojují, jeden druhého bije a bodá. Jako tvůj otec!

Parzival: Jako můj otec?

Herceloida: Tak zabili i tvého otce.

Parzival: Ach maminko, já dneska zabil kosa! - Chtěl jsem, aby mi zpíval v dlani. Jak jsem ho prakem sestřelil z oblohy, byl dočista němý a mrtvý. A já přesto chtěl, aby zpíval. A tak jsem ho hodil do potoka.

Herceloida: (*pláče*) Ach, mé dítě!

Parzival: Proč pláčeš, maminko?

Herceloida: Ty mě opustíš.

Parzival: Ne, ne, já tě neopustím! (*Mlčení*) Snad ten anděl zase přijde. Schovám se ráno do křoví a budu tam čekat.

10

Rytíři před katedrálou

Merlin: Teď jsi na řadě ty, Kayi!

Sir Kay: Už jdu. (*Stojí na místě*)

Merlin: Pojď sem a vytáhni meč!

Sir Kay: (*se krčí*) Nikdo to nedokázal, že. Ani ti slavní hrdinové to nedokázali! To nejde přirozenou cestou. Zřejmě je k tomu potřeba ještě něco jiného.

Merlin: Ty jsi ho přece už jednou vytáhl, Kayi!

Sir Kay: Ano, pane. Já - to jest, já ho jen vzal do ruky.

Merlin: Co to znamená: jen vzal do ruky?

Sir Kay: Ano! Mával jsem jím! Až jiskry lítaly!

Sir Ector: Nádherně sršel a jiskřil, pane. Viděl jsem to.

Sir Kay: Ať to ještě zkusí tady ten.

Merlin: Ten mladík? Tvůj zbrojnoš, Kayi?

Sir Kay: Je mým přítelem, prakticky mým bratrem, abych tak řekl. Vyrůstali jsme spolu. (*Artušovi*) Pojď sem. Nestyd' se! (*Artuš vystoupí*) Ten je to. Ten mi ho přinesl. Řekl mi, že ho našel. Zapomněl jsem svůj meč a poslal jsem ho, aby mi ho přinesl, a on mi přinesl tady ten.

Merlin: Ty jsi ho našel? To někde ležel?

Artuš: Ne.

Merlin: Vězel v kameni jako teď?

Artuš: Ano.

Merlin: A ty jsi ho vytáhl?

Artuš: Ano.

Sir Kay: Teď to řekl sám! Já ani přesně nevěděl, jak

to bylo.

Sir Ector: Oba jsem vychoval, jednoho jako druhého. Nedělal jsem žádný rozdíl mezi vlastním synem a tímhle tady.

Merlin: Přístup, Artuši! (*Artuš přistupuje ke kameni. Hudba*)

Andělé a duchové pomáhají Artušovi při vytahování meče, povzbuzují ho, dávají mu rady, připomínají mu všechno, co se za svůj mladý život naučil, zpívají, rozohňují ho, staví mu před oči vědomí mravních zásad, modlí se - hvězdná vteřina lidstva: Artuš vytáhne bez nejmenší námahy meč z kamene.

Ve vřavě a pokřiku po tomto činu, kdy ho několik rytířů zdvihá na ramena a chce ho shromážděným představit jako nového krále, vyvoleného, stojícího nade všemi, se jim Artuš vytrhne a uteče.

Merlin, Artuš

Merlin: Když jsi byl mým žákem, učil jsem tě snad utíkat?

Artuš: (*zmateně*) Ne, Merline.

Merlin: Ty se bojíš?

Artuš: Ano, bojím.

Merlin: Proto, že jsi král?

Artuš: Je tu několik slavných rytířů, i králové jsou tu! Jak mohu být králem nade všemi rytíři a králi já!

Merlin: Proč bys nemohl být králem? Oslavují tě!

Artuš: To si myslí, že jsem někdo jiný, mýlí se. Skládají ve mně naděje a já se bojím, že je nedokážu splnit.

Merlin: Co jsem tě učil?

Artuš: Učil jsi mě nebát se nenávisti ani lásky.

Merlin: A proč se tedy bojíš?

Artuš: Bojím se, že jsem příliš nepatrný pro královské pocty.

Merlin: Co jsem tě učil o pokoře?

Artuš: O pokoře?

Merlin: Je to pokora, když nepřijmeš úkol, o němž si nejsi jist, že ho splníš?

Artuš: Ne, to není pokora.

Merlin: Co je to tedy?

Artuš: Skrytá pycha.

Merlin: Jak tedy jedná ten, kdo je pokorný?

Artuš: (*teď zcela pevně a radostně*) Ten, kdo je pokorný, přijme úlohu, jež je mu určena i s rizikem, že na ní ztroskotá.

Merlin: (*volá*) Přineste mu královský plášť! Korunu!

Artuš: (*náhle zas úzkostlivě*) Ale já... Merline!

Merlin: Co je, milý Artuši?

Artuš: Pořád se ještě bojím, Merline... Jak mohu být králem: nemám žádné velké myšlenky... mám malou představitivost. Neumím se dívat dopředu... Král musí umět vidět dopředu!

Merlin: Podrším tě, povedu tě, budu tě sytit mlékem svých prsou, budu tvou kojnou.

(Král cornwalský a waleský stojí rozhněvaně opodál)

Král waleský: Nejsme spokojeni, Merline! Ten mladík vytáhl z kamene meč, má náš obdiv a šlechtí ho to, ale proč má vládnout nám všem po velkém Utheru Pendragonovi? Uther Pendragon sice nezanechal syna, ale

jsou tu příbuzní, kteří podle platného dědického práva smějí vznést nárok!

Merlin: Kteří to jsou, králi waleský?

Král waleský:

Můj dům je svatbou sestry mé matky s Utherem Pendragonem spřízněn nejtěsněji! A rád bych proto...

Král cornwalský: A tento mladík - je to všechno hezké! Podivuhodné! Ale nikdo nezná jeho původ! Nikdo nám o něm nemůže nic říct!

Merlin: Já! Já ti to mohu říct, králi z Cornwallu, i tobě, králi waleský! Vám všem to mohu říct! Já jediný vím, kdo je jeho otcem: Uther Pendragon.

Král cornwalský: To není možné. To by věděl každý, kdyby Uther Pendragon měl syna!

Merlin: Po jeho narození, ke kterému došlo za tajuplných okolností, jsem ho vzal k sobě a předal siru Ectorovi.

Sir Ector: Ano! Já jsem o tom neztratil slovo, ode mne se nikdo nic nedověděl.

Merlin: Král Uther miloval Igrainu, manželku hraběte z Gorlois. Obléhal jeho hrad Tintajol... Vypravuj to ty! *(Ukáže na pána v první řadě a nakloněn k němu slouchá)*

Pán v obecnstvu: Já? Proč bych to měl vyprávět já?

Merlin: Jen vypravuj!

Pán: Já ten příběh přece vůbec neznám! Ani zbla!

Merlin: Vypravuj! Vypravuj! Když ho budeš vyprávět, tak se s ním seznámíš.

VPYPRÁVĚNÍ O ARTUŠOVĚ NAROZENÍ

- Obléhali hraběte z Gorlois v Tintajolu.

- Dál! Dál!

Merlin řekl králi Utherovi: Dnes v noci ti opatřím Igrainu.

- Dál! Dál!

Obléhatelé spali ve stanech, když se Merlin s králem Utherem vplížili do hradu. Král Uther vzal na sebe pomocí Merlinova kouzla podobu hraběte z Gorlois, takže ho nikdo nepoznal, ani Igraina ne. Spala s ním, hladila obličej svého chotě, cítila tělo svého chotě, když na ní ležel. Uther na ni nemluvil, bál se, že by ho poznala po hlase, neboť ho měl vysoký, pisklavý, kdežto hrabě z Gorlois měl hlas jako filmový herec. Merlin se schoval za paraván, ale vzal si do ruky Igrainino zrcátko, protože chtěl vidět, co se děje v posteli. Ano, takový je Merlin. Uprostřed noci se král Uther probudil a řekl: Zdálo se mi, že jsem byl zabit, meč mi zůstal trčet v hlavě, nemohl jsem ho vytáhnout. Ano, řekla Igraina, křičel jsi ze spaní! - Já že křičel? Jakým hlasem? - Svým hlasem, hrabě z Gorlois; - Já že křičel jeho hlasem? - Ne, svým! - On má jiný hlas! - Kdo má jiný hlas? - Já! Já! Já! Já! křičel král Uther zmateně. - Ano, byl to tvůj hlas. - Tys mě poznala? Mně se zdálo, že jsem on! - Snad jsi byl ve snu někým jiným, ale volal jsi svým hlasem. Znáám přece tvůj hlas!

- Dál! Dál!

Už se nic neodvážil říct, protože stále slyšel svůj vlastní hlas a myslel si, že ho musí prozradit.

- Dále!

Je nejvyšší čas, slyšel král Uther volat Merlina. - Zvláštní, řekla Igraina, teď upadlo na zem mé zrcátko

a rozbilo se. Uther ale u ní zůstal ležet až do svítání. Tu uslyšeli ze dvora hlasy. Uther se zeptal: Co to volají? Igraina stála u okna a naslouchala. Lidé volali nahoru: Hrabě Gorlois byl nalezen s mečem v hlavě. - Rychle zmizme, řekl Merlin a táhl Uthera pryč. Když Igraina otěhotněla, naříkala: Mám pod srdcem dítě od někoho, kdo byl mrtev, a přece se mnou spal. Chtěla dítě usmrtit, ale Merlin jí poradil: Dej je prvnímu člověku, kterého chůva potká, až s ním vyjde z ložnice. Chůva dala dítě špinavému žebrákovi, který seděl u sloupu na schodech. Ten žebrák byl Merlin. - Tak to bylo! Tak to bylo!

(Současně nahoře: Artuš je oblékán do královských šatů)

11

ANDEĚLÉ

Na kraji lesa stojí dva rytíři. Jsou ohromní a třpytí se ve světle. Parzival vyběhne z lesa, padne před nimi jako u vytržení a sepne ruce k modlitbě.

Parzival: Děkuji vám! Vrátili jste se! Vy zázrační andělé! Děkuji vám, zázrační andělé, že jste se vrátili. Děkuji Bohu, že vás ke mně poslal. Moje matka mi nevěřila, moje matka říkala, že se mi to zdálo. Zavřel jsem oči a viděl jsem vás, ale teď mám oči otevřené a vy jste opravdu tu! Přišli jste ke mně z nebe jako přichází vítr z hor. Nebojím se

vás, i když mě bolí oči, když se na vás dívám, nezavřu je, dokud tu budete, ať pak třeba oslepnu. Vidím vás. Vidím vás a miluji vás. Zůstaňte tu ještě okamžik, a pak ještě jeden a ještě jeden, nerozplyňte se ve vzduchu a nebi.

Sir Bedivere: *(blahosklonně, strojeným hlasem)* Odkud přicházíš?

Parzival: Od své matky, milí andělé.

Sir Pinel le Savage: *(blahosklonně, strojeným hlasem)* No ovšem, samozřejmě! Ale kde se svou matkou přebýváš?

Parzival: Ve stromech, milý anděli.

Sir Bedivere: Nebydlíte mezi lidmi?

Parzival: Nikoho nepotřebuju. Nikdo až dosud nepřišel. Ale kdyby přišel, skočím pod kámen.

Sir Bedivere: Kdo je tvým otcem?

Parzival: Ten je mrtev, milý anděli.

Sir Pinel: Matka ti nikdy o tvém otci nevyprávěla?

Parzival: Maminka mi říkala, že byl rytíř.

(Třpytící se šupiny brnění řinčí jejich smíchem)

Sir Bedivere: Tvůj otec byl rytíř? Zajímavé!

Sir Pinel: Ano, ale pak jsi taky rytířem!

Parzival: Já nevím, milý anděli.

Sir Pinel: Samozřejmě! Rytíř usmrkánek!

Parzival: Já nevím, co je to rytíř.

Sir Bedivere: My jsme rytíři, ty usmrkánku!

Parzival: Ach, milí andělé, vy jste andělé, vím přece, že jste andělé!

Sir Pinel: My jsme rytíři. Nespadli jsme z nebe. Přicházíme od krále Artuše.

Parzival: Nejste andělé? Ale já chci, abyste byli!

Sir Bedivere: (*posměšně*) Třeba se budeš taky jednou chtít stát rytířem, ty usmrkánku! Pak si umyj obličej a přijď ke králi Artušovi!

Parzival: Vy nejste andělé?

(*Pln hněvu a zklamání po nich hází zuřivě kamení a kusy hlíny. Rytíři se smějí, odcházejí*)

12

STŮL

Truhlářská dílna.

Starý truhlář, král Artuš v přestrojení.

Truhlář: (*mrzutě*) Co chcete?

Král Artuš: Stůl!

Truhlář: (*bručí, pokračuje v práci*) Já stoly nedělám.

Král Artuš: Poslal mě sem Merlin.

Truhlář: Kdo?

Král Artuš: Můj přítel.

Truhlář: Stolama se nezabevám. Dělán mlýnská kola.

Král Artuš: Ach tak. - Protože stůl musí být tak velký, řekl... a vy jste nejvyhlášenější truhlář v celém království!

Truhlář: V jakém království?

Král Artuš: Krále Artuše! (*Truhlář si odplivne. Král Artuš chce tasit meč*) Ty stará keltská mrcho! (*Ovládne se, nechá meč na pokoji*) Máte mi udělat stůl.

Truhlář: (*po pauze, během níž stále pracuje*) Stoly dělá každý.

Král Artuš: Ale ne každý umí udělat tak velký stůl! (*Truhlář neodpovídá, pracuje dál*) Stůl by měl být obrazem světa.

Truhlář: (*mlčí, pak zdvihne hlavu*) Čtverhranný?

Král Artuš: Čtverhranný - já nevím. Dlouhý - musí u něj sedět mnoho rytířů.

Truhlář: (*nedůvěřivě*) Jakých rytířů?

Král Artuš: Slavných.

Truhlář: Ne, ten stůl dělat nebudu!

Král Artuš: Mohou vás donutit, abyste ho udělal!

Truhlář: Kdo mě může donutit? Kdo?

Král Artuš: Král Artuš!

(*Truhlář si odplivne. Artuš chce zas vytáhnout meč, ale ovládne se*)

Truhlář: Donutit... Pak holt bude křivý. Budou se mu viklat nohy. Bude moc nízký.

Král Artuš: No tak, pane mistře...

Truhlář: Takový stůl dělat nebudu. Nikdo by mi ho nezaplátil. Podle toho, jak vypadáš, žádných sto rytířů do tvého domu nechodí, aby si s tebou sedali k nějakému stolu. Ani jediný... (*Artuš mu strká do ruky peníze. Truhlář si prohlédne peníze, vezme je, mlčky pracuje dál. Po pauze*) Jak velký?

Král Artuš: Nevím, jak velký má být stůl pro sto rytířů. To musíte vědět vy!

Truhlář: Sto rytířů... (*Počítá*)

Král Artuš: Snad jich bude i víc... 250...nebo míň.

Truhlář: (*přestane počítat*) Pak mi vyliž prdel.

Král Artuš: Chápejte...

Truhlář: Když nevíš, kolik rytířů má u něho sedět...
Král Artuš: Chápejte přece, já jsem...
Truhlář: (*mlčí, po chvíli*) Tak si poříď rozkládací stůl. Nebo dva stoly nebo tři, postavíš je vedle sebe.
Král Artuš: Musí ale zobrazovat svět!
Truhlář: Jo. Čtverec.
Král Artuš: Ne! Kruh! Kruh! Teď už taky vím, proč mě Merlin poslal k vám! Že děláte mlýnská kola!
Truhlář: Myslel jsem, že chceš stůl.
Král Artuš: Ano, ale kruhový!
Truhlář: (*pracuje dál, po chvíli*) K čemu má ten stůl být?
Král Artuš: Něco jako konferenční stůl, myslím.
Truhlář: Myslíš, myslíš... Tedy dlouhý?
Král Artuš: Ne, do kruhu!
Truhlář: A proč?
Král Artuš: Aby nikdo neseděl nahoře a nikdo dole. Všechna místa mají být rovnocenná.
Truhlář: Někdo vždycky musí sedět dole.
Král Artuš: Ne. To je na tom to nové. Všichni si mají být u toho stolu rovni.
Truhlář: (*rozepne poklopec*) Všichni rovni, že...
Král Artuš: Existovaly dva slavné stoly: první byl ten, u kterého večeřel náš pán Ježíš Kristus se svými učedníky. Druhý slavný stůl patřil Josefu z Arimatie, znáš ho přece!
Truhlář: Ne. Neměl jsem tu čest.
Král Artuš: Jsi snad křesťan, ne?
Truhlář: Ty mě nebudeš vyslyšet!
Král Artuš: To bylo tak: Josef z Arimatie šel na Golgotu, když tam náš pán Ježíš Kristus visel na kříži. A on stál pod křížem, a když

jeden z vojáků vrazil našemu pánu do srdce kopí, chytal do kalichu krev...

Truhlář: To vím.
Král Artuš: Proto krev našeho Pána nebyla vylita na zem. A ta miska s krví, to je svatý grál: je to ta nejsvětější svátost. Rozumíte?
Truhlář: A ten stůl?
Král Artuš: Ten grál... víš, z čeho je ta miska? Je ze smaragdu, který měl v koruně Lucifer, padlý anděl.
Truhlář: A ten stůl?
Král Artuš: Kolem stolu se shromáždili věrní s Josefem z Arimatie, aby uctívali svatý grál. Seděli uprostřed pouště.
Truhlář: (*celou dobu počítal*) Dvanáct.
Král Artuš: Čeho dvanáct?
Truhlář: Dvanáct metrů v průměru, přinejmenším.
Král Artuš: Aha. - A ten třetí stůl, to je ten, který máte udělat. Ten se zrovna tak proslavil jako tamty dva.
Truhlář: A deska dvacet centimetrů silná. Jinak by se prohýbala. Nebo vyříznem prostředek. Pak by se neprohýbala.
Král Artuš: Ano, to by bylo taky praktické. Kdyby se vyřízl prostředek, mohl by tam vlézt číšník a obsluhovat rytíře.
Truhlář: Pak by se ale musel udělat do toho středu průchod. Nebo by tam snad měl lézt panstvu mezi nohama?
Král Artuš: (*se směje*) To ne. - Obrovský kruhový stůl. Už ho v duchu vidím! Ale musel by taky projít dveřmi.
Truhlář: Co? Takovýhle stůl?
Král Artuš: Ano, je třeba, abych ho mohl stavět

na různá místa.

Truhlář: Projít dveřmi? Tenhle stůl? Co bys ještě nechtěl? Tak velký stůl, a má projít dveřmi. Postaví se mi tady a vede přednášky o stole a sám neví, co by chtěl! Projít dveřmi! Malý! Velký! Kruhový! Obraz světa! Já dělám mlýnská kola a žádný obrazy! A nejlepší mlýnská kola! Neví, jestli to má být konferenční stůl nebo jídelní! A ještě by měl být posvátný! Posvátný stůl! Co je mi po tvém Josefu z Tramtárie! Co je mi po tvém stole! Zmiz!

Král Artuš: Stůl má být pro krále Artuše!

Truhlář: Ať si jen přijde, ten tvůj král! Jen ať se tu ukáže! Ať sem strčí nos! *(Vyhodí Artuše za dveře)* My jsme Keltové!

(Venku. Merlin, král Artuš)

Merlin: Tak co? Víš už, jak má ten stůl vypadat?

Král Artuš: *(mrzutě)* Ano. Jenže žádný nemám. Co mám dělat?

13

Král Artuš sedí na židli, Merlin.

Merlin mu dává předvádět různé obrazy: bitevné scény, portréty, zátiší.

Král Artuš: Tohle ne... Ten přijde do jídelny! ... Tohle je moc pochmurné, vzbouzí to melancholii... Krajiny... nechci žádné krajiny. Nemohu pochopit, že někdo maluje krajiny. Krajiny máme přece v přírodě.

Merlin: Tyhle ale něco vyjadřují: tady ten strom s jablky například, prvotní hřích... ráj.

Král Artuš: Lidi... je třeba malovat lidi... protože se proměňují. Lidi s nábytkem nebo mezi sloupy. - Co je tohle za obraz?

Merlin: To je dcera krále Lodegrance z Cameliardu.

Král Artuš: Ukaž mi ho ještě jednou! Ať mi ho přinesou blíž! *(Nosiči postaví obraz před Artuše)* To je velmi zajímavé! Neuvěřitelné!

Merlin: Na obraze jí je teprve dvanáct. Teď je jí osmnáct.

Král Artuš: Tak?

Merlin: Ginevra.

Král Artuš: Koukni se přece, Merline! Tak se tam podívej!

Merlin: Má zelené oči.

Král Artuš: Stůl! Já myslím stůl! Tam vzadu přece stojí stůl!

Merlin: Ach ano. Vidím. To je stůl krále Lodegrance z Cameliardu. Ten dostane věnem.

Král Artuš: V tom případě si ji vezmu! Jak že se jmenuje?

Merlin: Ginevra. Prý je velmi krásná, okouzlující a moudrá.

Král Artuš: Ten stůl musím dostat! - Ginevra! (*Odchází*)

(Merlin se podívá nahoru, tam sedí ďábel, v obleku elegantního diváka ve varieté)

Ďábel: (*zdvihá sklenku se šampaňským*) Bravo, Merline! Bravo! Bravo!

Merlin: (*popuzeně*) A už tu máme stůl!

Ďábel: Výborně! Bravo!

Merlin: Já mám důvod k radosti! Ne ty! (*Ďábel se prohýbá směchy*) Vidíš přece, že jsem to dokázal, přec jen shromáždíme rytíře kolem kruhového stolu!

Ďábel: Bravo! Bravo! Nádherná žena! Jsem unesen!

Merlin: (*zneklidně ho, že se Ďábel tak raduje*) Co se tak raduješ? (*Vztekle*) Přestaň, tak přece přestaň!

(Ďábel zmizí. Merlin popadne židli, mrští jí po ďáblovi, strhne obraz Ginevry a stolu ze stojanu, rozdupává ho)

14

Merlin přecházel v zahloubání sem a tam a vzdychal, až se ho král Artuš zeptal:

- Co je s tebou, Merline?

- Musím ti ještě něco říct, odpověděl Merlin, něco, co

tě zarmoutí.

- Týká se to stolu?

- Ne, Ginevry.

- Co by mě na ní mohlo zarmoutit? ptal se král Artuš.

- Vidím ji ležet v modrých šatech na louce u řeky a vedle ní leží rytíř.

- To je hezké, řekl král Artuš s úsměvem, ten rytíř jsem já! Miluji Ginevru.

- Ne, řekl Merlin, je to jiný rytíř.

- Jak to můžeš tvrdit, řekl král Artuš, nevěřím ti.

Merlin vzdychal:

- Ty víš, králi Artuši, že dovedu předvídat, co se stane.

- Vidíš přicházet a odcházet krále, ale tohle vidět ti není dáno!

- Ty mi nevěříš?

- Ne, nevěřím ti.

Tu ze sebe Merlin shodil starost a řekl s úsměvem:

- Z toho poznávám, králi Artuši, že Ginevru miluješ. Chtěl jsem tě jen zkoušet.

- Ano, řekl král Artuš, miluji ji a oženil bych se s ní i tehdy, kdyby ten kruhový stůl neměla.

V lese.

Herceloida, Parzival

Parzival chce odejít do světa, o němž nic neví. Jeho matka mu ze strachu o něj sešila bláznovský kabátec s třemi rukávy: ať se mu svět vysmívá. Komu se lidé smějí, toho se nebojí a takový nemusí bojovat.

Parzival: *(má v ruce dřevěný meč)* Vždycky jsi mi říkala, až přijdu mezi lidi, že mě zabijí. Teď mám meč, aby mě nezabili.

Herceloida: Tak, tak.

Parzival: Ti krásní rytíři říkali, že slouží králi Artušovi. Budu taky sloužit králi Artušovi?

Herceloida: Musíš říkat: Nemám žádného krále, nemám žádnou zem, nepřicházím odnikud..

Parzival: Přijmou mě mezi sebe, co myslíš? Budu smět žít s těmi krásnými rytíři?

Herceloida: Rytíři, rytíři, rytíři!

Parzival: Jsou tam taky ženy?

Herceloida: Ženám se tam říká paní.

Parzival: Jsou tak krásné jako rytíři?

Herceloida: Je zakázáno se na ně dívat! Musíš se k nim obrátit zády.

Parzival: Proč?

Herceloida: Smějí se a povídají, ale kouká z nich jen smrt!

Parzival: Slyšel jsem, jak ti krásní rytíři hovoří o „cti“. Mám taky „čest“?

Herceloida: Ach, ty mé dítě!

Parzival: Musím to vědět, kdyby se mě na to někdo ptal.

Herceloida: Bude-li někdo mluvit o cti, řekni mu: Já žádnou nemám.

Parzival: Co je to „čest“?

Herceloida: Něco, z čeho kouká jen smrt.

Parzival: A když si mě nějaký rytíř oblíbí a chtěl by se stát mým přítelem?

Herceloida: Pak mu řekneš: Já přítele nepotřebuji.

Parzival: To musím být pořád sám?

Herceloida: Sám je člověk nejbezpečnější. Sám se s nikým nemusíš dělit. Sám se nemusíš s nikým hádat. Sám nemusíš nikomu děkovat. Sám se nikdy nezklameš.

Parzival: Nesmím si tedy najít přítele?

Herceloida: Z přítele kouká jen smrt.

Parzival: Když mě ale někdo poprosí o pomoc, protože bude v nouzi?

Herceloida: *(křičí)* Pak se schovej do křoví. Zavři oči!

Parzival: Udělali by to rytíři?

Herceloida: To je potěší, budou se smát.

Parzival: A když se mě král Artuš zeptá, co znám a co umím, maminko?

Herceloida: *(křičí)* Nic! Nic ses nenaučil! Nic neumíš! Nemáš za mák ceny! Nejsi k něčemu!

Parzival: Řekl by něco takového rytíř?

Herceloida: Bude se jim to líbit. Rozesměje je to.

Parzival: Ach, to je dobře. Chtěl bych se jim líbit.

Herceloida: Nikdy na sebe neupozorňuj! Drž se vždycky hezky v koutě!

Parzival: Pročpak?

Herceloida: Aby pochopili, že se bojíš.

Parzival: Ale já se ani trochu nebojím, maminko.

Herceloida: Musíš se bát!

Parzival: Jsem přece silný a statečný.

Herceloida: Ze statečnosti kouká jen smrt.

Parzival: Teď tě opustím, maminko, už se tak těším.

Herceloida: Počkej ještě! Musím ti ještě upéct chleba.

Parzival: Nemohu čekat tak dlouho, než mi ho upečíš.

Herceloida: Musím ti ještě leccos vysvětlit a mezi tím rychle rozdělám v kamnech oheň na chleba.

Parzival: Už přece všechno vím.

Herceloida: Ne! To nejdůležitější jsem ti ještě neřekla!

Parzival: *(netrpělivě)* Tak mi to řekni teď, ale rychle!

Herceloida: Počkej! Hned ti to řeknu.

Parzival: Přijdu pozdě, maminko! Musím si pospíšet.

Herceloida: Počkej!

Parzival: Ale maminko, víc toho vědět nepotřebuju. A udělám všechno tak, jak jsi mi řekla, budu na to myslet. Jen bát se umět nebudu. Nevím, jak bych to měl udělat. Když jsem byl děcko, pořád jsem se bál, aspoň si myslím. Že, maminko? Míval jsem tu strach?

Herceloida: Ano.

Parzival: Ale teď nevím, co je to strach. - A jestli byl můj otec rytíř, mohl bych se i já stát rytířem. - Ach, pojď taky se mnou. Vem si taky meč! Nechceš jít se mnou? *(Herceloida sedí, je mrtvá)* Ty se tak přísně tváříš. Ústa máš zkrivená, nemluvíš se mnou. Zlobíš se na mě? Dobře, tak se tedy na mě zlob! - Nehýbáš se z místa, nemluvíš se mnou. A v obličeji jsi celá bílá, jako bys byla z ptačího trusu. To se mi nelíbí!

Takhle se mi nelíbíš. Tak si tu tedy zůstaň, když se mnou nechceš mluvit. Jdu! Ani tvůj chleba nepotřebuju. Nemusíš rozdělávat oheň!

(Odchází. Ještě jednou se otočí, aby zamával. Mrtvá Herceloida sedí dál na lavici. Parzival utíká pryč. Herceloida se skácí na zem)

16

Král Artuš s Ginevrou,
jak pěkná dvojice,
na bílých koních jedou
před knězem spojit se.

Ginevra v modrém šatě,
za pasem bílý květ,
sluhové stůl za ní valí,
jenž zobrazuje svět.

Dvacet vestfálských koní
s tím stolem má práce dost
a prostáčky u silnice
se diví navýsost.

A Bůh a s ním i Dábel
nadějí kojí se.
Bůh ze stolu má radost,
Dábel z té dvojice.

Velký kruhový stůl.

Rytíři hledají svá místa u kulaté tabule. Čtou svá jména na židlích, porovnávají je. - Známe se? - Ne, nikdy jsem vás neviděl. Posunují židlemi. - To je začátek! - Dobrá! Dobrá! - Ale prosím, začátek čeho? - V modravé Bretani vzývají lidé kameny, říká někdo rytíři z Bretaně. - Král waleský taky přijde. - Věříte na pokrok? - A kdo jste vy? - Já! Já! Já! - Existují pravidla stolování, víte to vůbec? - Dobrodružství! Dobrodružství! - Co pod tím rozumíte? - Něco nepředvídatelného, to je pro mě dobrodružství. - Já předvídám už všechno! A vsadím se... - Žádné sázky! - Proč ne? - Vsadím se s vámi, že to bude zrovna takové, jak to předpovídám. - Houby víte! - Žádné sázky! Nikdo se nemá co sázet! - Ale sázení je přece hra! - Jen Merlin zná budoucnost! - Mnohé se ale dá vypočítat. Člověk musí znát předpoklady a motivy, a musí umět kombinovat. - Má tu snad být číslo s divokou zvěří? - Skoro to tak vypadá! - Musí tohle obrovské zvíře sedět s námi bezpodmínečně u stolu? - Nikdy se od něho neodlučuji, říká Iwain. - Nemůže být ten lev nebezpečný, je to přece divoká šelma! - Jako člověk, říká na to Iwain. - Když všechno předem znáte, co bude se mnou? - S vámi? - Podívejte se, král Artuš schází ze schodů! - Se sirem Lancelotem. - Kde je jeho místo? - Drží se spolu za ruce. - Kdo? - Sir Lancelot, nejslavnější rytíř na světě. - Nejslavnějším rytířem na světě je přece sir Gawain! - Teď je jím sir Lancelot! - Odkdypak? - Od Douloureuse Garde. - Sedí vedle sebe, a král Artuš se na něho usmívá. - Aha, už vidím. - Sir Lancelot zabil bronzového obra

na hradě Douloureuse Garde. - Proměnil Douloureuse Garde v Joyeuse Garde! - A kolik jiných hrdinských činů vykonal! - If you're really dreaming of a new world... - Douloureuse Garde, Joyeuse Garde... Šepot: Joyeuse Garde, Douloureuse Garde krouží kolem stolu, uvádí všechny v chvějivý pohyb, jako když do stébel zafouká vítr. Jsem Segramur, synovec byzantského císaře, prosil jsem den co den císaře, ať mě pustí za moře, abych se stal rytířem kruhového stolu. - Čím dál víc, čím dál víc! Teď už je nás přes sto! Čpí to tu jako v cirkuse! říká sir Lamorak, vedle něhož sedí Iwainsův lev; hledá si jiné místo. Můj otec, říká sir Girflet, je Dos z Carduelu, který spravoval už za Uthera Pendragona lesy, já jsem jeho syn. - V Byzanci mají křivé šavle, volá sir Orilus přes stůl, hvízdá jako šavle, která sviští vzduchem. - Ta sviští! - Ano, ta sviští, přitaká sir Segramur se zdvořilou úklonou. - Milovala ho? Ne, nemilovala. A protože ho stále odmítala, nechal se mnohokrát přemoci jejími rytíři a rozmlátit na cucky. - Přichází sir Gawain a orkneyský klan! - Ze zoufalství? Ne, úmyslně. Nechal se zajmout, protože jako raněného zajatce ho musela přijmout, ať ho milovala nebo ne. - Aha! - A to několikrát! - Jsem syn krále Pellese, můj starý otec nechtěl, abych odcházel... - Buďte vítán! Buďte vítán, mladý příteli! - ... protože Sasové opanovali náš kraj. - My je vyženeme! - Koukněte! Král Artuš krmí sira Lancelota ze svého vlastního talíře! - Řekl jsem: Každý život je dobrodružná cesta, otče, a nikdo nesejde jinou smrtí, než která mu je určena. - Navrhují... Ve stínu borovice soumar, obložený zbraněmi a šatstvem a vaky s penězi.

Oblékání rytíře.

Je rozvinut modrý koberec.
Rytíř kleká na modrý koberec.
Modlí se.

Smrt v podobě čínského akrobata.
Vstoupí nehlučně. Někdo se ho zeptá po jménu, neodpoví. Zůstane stát u vchodu a tiše vyčkává. Když vstoupí starý král z Cornwallu, obejmě ho, král cornwallský v jeho náručí zemře.
Rytíři podají nákolence.
Připevní mu nákolence.
Podají mu krunýř.
Přinesou mu pláštěnku z rudého sametu.
Zahalf ho do pláštěnky.

Smrt - čínský akrobat - na stole.
Kráčí po kraji stolu, pohybuje se, jako by byl chromý, pomalu, podivuhodně pitvornými pohyby, najednou klopýtne, opět nabude rovnováhy, sedne si na kraj stolu proti siru Orilovi a civí na něj. Sir Orilus se směje. Smrt - čínský akrobat - vyskočí, má teď naspěch, aby došel k siru Lancelotovi, pozoruje ho, jde dál, prohlíží si sira Kaye, sira Gawaina a ostatní rytíře. Někteří jsou v rozpacích, někteří chtějí vyskočit, někteří odsunou židli od stolu, otočí židli, jeden se chce na smrt vrhnout, zavravorá, opět si sedne. Tak obkrouží smrt - čínský akrobat - při okraji stůl, nikdo ho nezastaví, a kde se zrovna nenachází, pokračuje zábava.

Rytíři přinesou přílbu.
Oběma rukama mu nasadí přílbu na hlavu.
Rytíř spustí hledí.
Podají mu meč.

SMRT BOJUJE S RYTÍŘEM

Nyní opouští krásný, zářící rytíř koberec, na němž se oblékal. Fanfára. Vystoupí na stůl a počne bojovat se smrtí. Smrt, čínský akrobat, skáče přes hlavu krásného rytíře, rychlými skoky se vyhýbá ranám jeho meče, přiblíží se ke krásnému rytíři tak těsně, že se nemůže zbrání bránit, láká ho, aby udeřil, pomalu uhýbá, krásný rytíř ho následuje, oba sestupují ze stolu. Opět přeskočí smrt, čínský akrobat, přes hlavu rytíře, krčí se teď za jeho zády. Rytíř se otočí, zavravorá, ale smrt ho neuchopí. Tak následuje krásný rytíř skákajícího akrobata ven ze sálu a dveře se za nimi zabouchnou.

Sir Gawain: (*zpívá*)

Moje statečnost je velká,
převaha - nedozírná!
To každý ví,
to každý ví,
stačí se jen zeptat.

Sto žen leží,
dveře otevřené:
Vejdí k nám, Gawaine!
Přijď! Ale já nemohu
do každých dveří.

O tom však nemluví.
Ne, nebudu mluvit
o sobě samém.
Ženy si urvu
a v písku zůstanou
ležet rytíři.

Leckterý turnaj skončil
mou ranou. Je smrtelná
a kde se zjevím, je slyšet:
To je sir Gawain,
Gawain, Gawain, ten,
který ctí dvorský mrav,
bije se pro vznešené paní!
Kterému bitva je milejší
než mnichovi jeho mír
za zdí kláštera,
a který nemá stání
tam, kde právě dlí
- tak!

ZELENÉ OČI

Nahoře na galerii se objeví Ginevra. Stojí tam a dívá se dolů. Má velké, zářivě zelené oči, jako polychromovaná antická socha. Sir Lancelot si jí všimne, zapomene na všechno kolem, zírá nahoru.

Sir Lancelot: *(se obrátí k svému sousedu, siru Girfletovi)* Krásná! - Postačí vám, řekne-li se: krásná? - Věc je: krásná? Člověk je: krásný?

Sir Girflet: *(neví, co tím sir Lancelot míní)* Když je něco krásné, taky to tak nazvu.

Sir Lancelot: Krásné - a to je všechno?

Sir Girflet: Lze také říci: velmi krásné. *(Lancelot učiní odmítavé gesto)* *(Dobromyslně)* Nebo: překrásné... nebo...

Sir Lancelot: *(neposlouchá, vzhlíží ke Ginevře)*

Prosím?

Sir Girflet: Ano, nebo... nádherné... úchvatné... okouzlující... strhující...

Sir Lancelot: Koho tím myslíte?

Sir Girflet: Chtěl jste přece vědět, co lze říci místo „krásné“!

Sir Lancelot: Tak.

Sir Girflet: A já přemýšlel a přišel na tahle slova.

Sir Lancelot: Ach tak.

Sir Girflet: A našel bych jich ještě víc, kdybych o tom přemýšlel dál. A mimoto záležel ovšem na předmětu. Vezměte například růži... ale ne takovou, jakou si jen představujeme. Museli bychom položit sem na stůl jedinečný exemplář a pozorovat jej. Museli bychom jej pozorovat společně, pak by nás napadla slova, která by tu růži přesně označila... Plně rozvítá...

Sir Lancelot: Co prosím?

Sir Girflet: Že mě napadá ještě jedno označení: plně rozvítá.

Sir Lancelot: Ano.

Sir Girflet: To je velice specifické, to bychom mohli užít jen u zcela konkrétní růže...

Sir Lancelot: *(který stále vzhlíží nahoru)* Užít?

Sir Girflet: V přeneseném smyslu bychom to mohli užít také u ženy, ovšem i u tapisérie... nebo...

Sir Lancelot: „Krásná“.

Sir Girflet: Nebo když si představujete krajinu, musíte nejdřív rozlišit mezi různými druhy krajin, a teprve pak je označit. A to, co je u každé krajiny zvláštní, by bylo taky krásné.

Sir Lancelot: Jak?

Sir Girflet: Teď už jsem se tak ponořil do problému, že vaši počáteční otázku začínám chápat. „Krásné“ - jak nedostatečné. Skrz naskrz prázdné a nedostačující slovo, to vám musím dát za pravdu. Je zcela nevhodné nepojmenovat předmět, kterému patří naše obdivné pohledy, jak náleží. Navíc ještě nutno brát v úvahu, sire Lancelote, že kritéria... *(Sir Lancelot vstane, přikrývá si rukama oči, běží jako oslepený s hlavou zvrácenou tím směrem, kde Ginevra nahoře na galérii zmizela. Sir Gawain za ním volá)*

Sir Gawain: Sire Lancelote! Příteli Lancelote!

Sir Girflet: Co je mu?

Mark Twain: Na téhle židli není ničí jméno, kdo na ní má sedět?

Merlin: *(který se objeví nahoře, volá dolů)* Nikdo! Na tu židli ať si nikdo nasedá!

Sir Lamorak: Pak ji dáme stranou, ať můžeme kruh uzavřít.

Merlin: Nech ji na místě. Jednoho dne přijde ten, kdo si na ni sedne. Bude k tomu vyvolený.

Mark Twain: Vyvolený! Jak to chcete poznat?

Merlin: Jakmile si na tu židli sedne někdo, kdo nebude vyvolený, uhoří.

Sir Orilus: Nevypadá ale nijak jinak než ostatní židle. Docela normální židle s vyřezávaným opěradlem.

Sir Girflet: *(si židli se zájmem prohlíží)* Člověk neví, člověk nikdy neví.

Mark Twain: Co to znamená: vyvolený? Kdo ho zvolí?

Merlin: Je předurčen pro velkou věc.

Mark Twain: Žvásty!

Merlin: Člověk jde za svým určením.

Mark Twain: Člověk se musí učit, pak může něco dokázat.

Merlin: Plytkosti! - Plytké rozumování! - Oči dokořán vidí nestvůru noci.

Mark Twain: Early to bed... takový to někam dotáhne!

Merlin: Kdo to dotáhne?

Mark Twain: K bohatství a štěstí.

Merlin: *(se smíchem)* K bohatství a štěstí!
(Všeobecný smích)

Pán z obecenstva, který teď vstává a přichází na jeviště, je skeptický. Ví samozřejmě, že sedí v divadle jako divák a že vše, co se na jevišti a v sále odehrává, je jen zdáním. Jde tedy na kraj jeviště. Na jevišti se však stává pro ostatní diváky jevištní postavou. Obrací se k divákům a říká: Ničemu nevěřím! Diváci se smějí. Co je skutečné? Bud', říká, jsou skutečné naše silnice a auta a úřadovny a televizory, nebo tahle údajným nebezpečím hrozící židle. Jestliže je ta židle skutečná - ne, to nemůže být, to by pak naše auta a televizory a kanceláře byly jen preludem. Sednu si tedy ve jménu věcí, které nás denně obklopují, na tu židli. A sedne si - Merlin tomu nemůže zabránit - na tu záhubnou židli, plamen vysoko vyšlehne a pán zmizí.

Jednou, když mezi rytíři vypukl spor a jeden druhého chtěl přetlouct argumenty a pomluvami, začaroval Merlin jejich hlasy: všichni najednou chrochtali jako prasata.

Sir Girflet: V „New York Times“ čtu oznámení tohoto obsahu: „Milostné psaní od Johna a Yoko všem, kteří se nás ptají Co, Kdy a Proč. Naše mlčení je mlčením lásky, nikoli lhostejnosti. Píšeme na oblohu místo na papír - to je náš zpěv. Viděli jsme tři anděly, kteří se nám dívali přes rameno, když jsme toto psali.“ - Zajímavé!

(Trpaslík Dagobert vstupuje mezi shromážděné)

Dagobert: Omluvte mě, že vcházím! Stáhnou si jen boty a už jsem u vás. Málokterí mě tu budou znát, ale sir Kay mě zná - dobrý den, sire Kayi! - protože tu a tam chodívá do kuchyně. Sir Kay vždycky nakukuje do hrnců a já tam pokaždé přijdu a sháním odpadky do kompostu, a tak se tam občas potkáváme. Že bychom spolu mluvili, to ne. To ani není třeba. Vždyť já jsem jen Dagobert, ten, co po vás likviduje odpadky. Ale vás znám, a vás taky, koukám, že vás znám skoro všechny. Božíčku, když se tak rozhlížím, poznávám vás skoro všechny. Tady uvnitř jsem nikdy nebyl, sem jinak nechodím. Ale venku na kolbišti, když jeden do druhého pícháte, když to tak pěkně praská a jiskří! Vy samozřejmě nemáte čas po mně koukat, ale já koukám po vás! To znamená: koukám hlavně po koních, protože po nich zametám trus. Tu přijedu rychle se svým vozíčkem a se svou lopatkou a honem zase pryč! To se toho nashromáždí

do kompostu! Je to moc dobré pro zeleninu a pro dýně. Od té doby, co tu sedíte u toho proslaveného stolu, co myslíte, jak se to projevuje na odpadcích? Nemáte ani ponětí, kolik odpadu po vás je! Hory!

Sir Kay: Co tu vlastně pohledáváš?

Dagobert: Chci jen odevzdat, co jsem našel. Našel jsem totiž jednoho pána, u vodního příkopu, kam jinak nikdo nechodí, u mého kompostu.

Sir Kay: Koho jsi našel?

Dagobert: Nepostrádáte tu nikoho? Musí vám být přece nápadné, když někdo není kolik dní k nalezení, i když se na něj volá a po všech koutech se hledá a není k nalezení a já ho najdu u svého kompostu, těsně u příkopu, zhruba tam, kde je ve zdi královnino okno. Tam jsem ji taky už kolikrát viděl a taky zdravil. Teď ji tedy vidím zblízka! Dobrý den, královno Ginevro. *(Sklání se před královnou)*

Sir Kay: Koho to máš, Dagoberte? Tak už ho přiveď!

Dagobert: Však ano! Musím ale být opatrný, chodí tak divně, jako by chtěl už už padnout. Šel se mnou ale poslušně, jako pejsek. Musel jsem ho jen někdy trochu postrčit, aby šel dál. Chtěl zůstat, kde byl. Jde, jako by spal a mám dojem, že taky vůbec nic neslyší. Celou dobu se usmívá. *(Dagobert jde ke dveřím a vrací se se sirem Lancelotem, který ho následuje jako náměsíčný. Vede ho ke královně)* Tady vidíte sama, jak to s člověkem může dopad-

nout. *(Křičí mu do ucha)* Hej, pane, halo, pane! - Žádná reakce.

Sir Gawain: *(se smíchem)* Lancelote, co to děláš za šaškárny?

Sir Kay: Co je s tebou, Lancelote?

Sir Argawain: Že by se díval moc dlouho do okna?

Sir Lamorak: Do jakého okna?

(Sir Argawain se ironicky usmívá)

Dagobert: Opilý není. V tomhle stavu je už tři dny. Je to zázrak přírody. Větší zázrak než taková dýně!

(Všichni se smějí)

Sir Sgramur: Lancelote! Lancelote!

(Sir Lancelot nereaguje, jde, veden Dagobertem, blíže ke královně)

Dagobert: *(do něj píchá)* Člověk do něj může štouchat - nic! Dokonce ho štípat!

Sir Kay: Jen abys ty z toho vyvázl se zdravou kůží! Jestli se Lancelot probudí, usekne ti ruce!

(Dagobert se lekne)

Královna Ginevra: Sire Lancelote! Sire Lancelote, probudte se! *(Sir Lancelot strne, prudce vytasí meč, jako by byl napaden. Přitom roztrhne mečem královninu vlečku)* Roztrhl jste mi vlečku, sire Lancelote!

Sir Lancelot: Roztrhl jsem vám vlečku... držím

v ruce meč... Roztrhl jsem vám vlečku... zlatem protkávaný šat mé královny! Snad jsem vás neporanil, královno Ginevro?

Královna Ginevra: Ne, sire Lancelote.

Sir Lancelot: Mám v ruce meč - bojoval jsem snad? Zabil jsem někoho? - *(Obrací se k ostatním)* Milí přátelé, prosím vás za odpuštění... Díváte se na mne, nevím, proč si mě tak prohlížíte... Na mém meči nelpí krev, nikoho z vás jsem nezabil. Nemám nepřátel, nejste-li vy můjmi nepřáteli.

Sir Argawain: Kde je král Artuš?

Sir Gawain: Sire Lancelote, my jsme tvými přáteli. Pojd' a sedni si zase mezi nás. Máš-li nepřátele, jsou i našimi nepřáteli a my je ubijem k smrti.

Sir Lancelot: *(se otočí ještě jednou ke královně Ginevře a dívá se na ni)* Královno... vaše oči...

Královna Ginevra: *(s úpěnlivým spodním tónem)* To nic, to nic, milý rytíři!

Sir Gawain: Díval ses moc dlouho do slunce, z toho se ti zamotala hlava.

Královna Ginevra: *(s úsměvem)* Ano, tak, slunce. Slunce to bylo, ubohý Lancelote...

Sir Argawain: *(bije Dagoberta, který utíká ven)* Ty pse! Takhle pomlouvat ratíře. Velkého Lancelota! Že vzhlížel ke královně, povídals? Co jsi tím myslel? Zmiz! Zmiz!

Sir Bedivere: *(zpívá)*

Když dokola sesedli se,
by stolu splatili daň,
s řinkotem třeslo okno
a dovnitř vskočila laň.

Tu všichni se od stolu zdvihli,
byl oblý a pevně stál,
a každý chtěl ji štváti,
každý psa popohnal.

Vytrhli meče z pochev,
velký stůl osaměl,
hnali se jeden jak druhý
do lesa, jenž se tměl.

Laň nařikala v dálce,
stůl rozpadlý už byl,
ratíři ztratili stopu
a les je pohltil.

18

Královna Ginevra šla loukami podél řeky a myslela na Lancelota. Toho večera, když s ní král Artuš dlouze hovořil o Merlinovi, ji najednou popadla zlost a zvolala:

- Merlin, Merlin, Merlin! Pořád se toho svého Merlina vpytáváš na radu! Jako by věděl všechno!

Král Artuš se na ni pobaveně podíval a zeptal se:

- Žáríš?

- Ach ne.

- Koneckonců nás dal dohromady!

- Ale jen kvůli stolu! Mne by byl nejraději nechal sedět doma u tatínka.

- O tobě Merlin řekl...

- Nechci to vědět!

- ...že jsi nejkrásnější žena na světě a máš jen jednu

chybu.

- Tak, a jakou?

- Tvoje nohy jsou trochu moc velké.

- To není pravda! zvolala Ginevra, a vystrčila nohu.

- Mně se líbí velké nohy.

- Merlin se vždycky chová tak, jako by všechno věděl, dotírala Ginevra znovu.

- Však taky ví mnohé, co je ostatním skryto.

- Ale ne všechno! vykřikla náhle královna Ginevra vzrušeně.

- Co je s tebou? ptal se král Artuš. Když mu neodpověděla, řekl:

- Ne, všechno neví. Například si tenkrát opravdu myslel, že se s tebou chci oženit jen kvůli stolu. Nepředvídal přitom, že si tě zamiluji.

- Ach, Artuši, já tě mám také ráda, řekla královna Ginevra. A řekla pravdu.

19

STAN

Paseka v lese.

Pestrý stan s vlajkou sira Orila.

Hedvábné stěny stanu propouštějí natolik slunečního svitu, že je vnitřek pln mléčné se třpytícího jasu. Když Parzival vstoupí a zastaví se u vchodu, myslí si nejprve, že stan je prázdný. Tu zaslechne hihňání - Ješutino hihňání. Leží na polštářích na velikém loži, bez hnutí si prohlíží Parzivala. Nebo se to třásly smíchem flakony na toaletním stolku, polštáře, záhyby záclon, zrcadlo a ostatní sklo v tomto budoáru? Či to byl ně-

jaký pták? Parzival si myslí, že to musí být nějaký neznámý pták nebo jiné zvíře, které ze sebe vydává tyhle vrkavé, škytavé, drobné tóny: takové ještě nikdy neslyšel. Přistoupí k Ješutě, která se na lůžku stále ještě nepohnula. Zkouší se jí dotknout, velice opatrně - Ješuta se hihňá. Tahá ji za šaty, za vlasy, hraje si s jejími prsty, Ješuta se hihňá. Posléze se i Parzival rozesměje a sedne si vedle ní na postel. Tam je vedle Ješuty v poduškách otisk nějakého velkého muže, kdo to může být? Ješuta se hihňá. Vejde se Parzival do dolíku? Zkouší si tam lehnout, Ješuta se hihňá. Je tu i velká bota, na zdi vidí plášť, přikryl by se jím Parzival? Ješuta se hihňá. Leží tu i přilba, nebo je to hrnec? Ješuta se hihňá a to tiché hihňání rozechvívá vzduch, flakony se chvějí na policiče, zrcadla lehce drnčí. Ješuta se vzpřímí, hihňá se, Parzival počíná rozepínat knoflíky na jejím hedvábném prádle, její nahé tělo je bílé jako peří. Ješuta se hihňá. Jeho velké ruce hmatají po tomto těle, jeho prst v něm vytlačuje důlky, ona se hihňá, Parzival ji uchopí za ramena a třese s ní, ona se hihňá, nechá se povalit do podušek a Parzival v úleku stojí u postele a pozoruje ji. Tu náhle vnikne do stanu oslnivé světlo, jedna stěna stanu je stržena: s vytřeštěnými očima stojí venku obrovský sir Orilus. Nahá Ješuta vyskočí s výkřikem z postele, odstrčí Parzivala a vyběhne ze stanu. Taky sir Orilus zmizí, pádíl za Ješutou, Parzival zůstane v dámském budoáru sám.

Komnata královny Ginevry.

Královna Ginevra a sir Lancelot hrají šachy.

Sir Lancelot: Stále vyhráváte, královno.

Královna Ginevra: Jindy pořád prohrávám, to je zvláštní, sire Lancelote!

Sir Lancelot: Garde!

Královna Ginevra: Ach, teď jsem ohrožena.

Sir Lancelot: Máte přece věž.

Královna Ginevra: Tou vám vezmu pěšce.

Sir Lancelot: Škoda.

Královna Ginevra: *(se směje, pak)* To jste udělal naschvál!

Sir Lancelot: Ne, ne!

Královna Ginevra: Ale ano! - Jste nejlepším šachistou na dvoře, lepším, než je král Artuš, ani jednou vás ještě neporazil sir Girflet a o něm se říká, že si umí spočítat deset tahů dopředu!

Sir Lancelot: Já si nic neumím spočítat dopředu, královno.

Královna Ginevra: Já taky ne, sire Lancelote. A ani to nechci umět.

Sir Lancelot: Král je dnes dlouho na honu.

Královna Ginevra: A vy jste nejel s ním.

Sir Lancelot: Ne.

Královna Ginevra: *(se vrátí ke hře)* Šach! Zase jste nedával pozor!

(Venku křičí a nařiká Ješuta)

Ješuta: Královno Ginevro! (*Ješuta vběhne celá vzrušená dovnitř*) Prosím, královno Ginevro, prosím, pusťte mě dovnitř!

Královna Ginevra: (*s trochou nevole, vstane*) Už jste přece tu.

Ješuta: Stojí tam dole! Prosím vás, jděte k oknu a podívejte se, že tam dole stojí! Vidíte ho?

Královna Ginevra: Koho?

Ješuta: Sira Orila! Chce mi useknout hlavu. Křičí vzteky, že mi usekne hlavu!

Královna Ginevra: (*se dívá dolů*) Ano, už ho vidím.

Ješuta: Vidíte ho! A on mi chce useknout hlavu!

Královna Ginevra: Běhá sem a tam a vráží do lidí a křičí.

Ješuta: Ó bože, prosím, schovejte mě před ním. Já za to nemohu, zbláznil se. Já ho nepodvedla. Do krve mě zbil, chce mě zabít! Prosím vás, pomozte mi. (*Vleze pod stůl*)

Královna Ginevra:..Uklidněte se, sem ho nepustí, nemůže vám nic udělat, nemějte strach.

Ješuta: (*si všimne teprve teď sira Lancelota*) Ach - sir Lancelot - je mi líto...

Královna Ginevra: (*ji přeruší*) Co se vlastně stalo?

Ješuta: Ten zloduch, ten žárlivec, ten tyran, ten dobytek!... Odpusťte, sire Lancelote!

Královna Ginevra: Sir Orilus...

Ješuta: Ano, tak to s námi je! Tihle nafoukaní, ješitní chlapi, tihle kohouti! Pořád se něco dotýká jejich ješitnosti! Žárlivost! Vůbec jim nejde o ženu, jde jim jen o tu jejich směšnou čest.

Královna Ginevra: Tak už přece vylezte zpod toho stolu, madame.

Ješuta: (*vylézá*) Jsem vám vděčná. Sednu si tu. (*Náhle vykřikne*) Nebe ho za to ještě potrestá!

Sir Lancelot: Tak? Kohopak?

Ješuta: Sira Orila! A přitom ho stejně miluji! (*Křičí*) Ale nedá se s ním mluvit!

Královna Ginevra: Často vidíme, jak jsou muži tvrdohlaví a zabeďnění a pro nějakou hloupost se pouštějí do vády, dokonce do války a zabíjejí se. A ženy tím pak trpí. Musíme si přinejmenším vzájemně pomáhat.

Ješuta: Ležela jsem ve svém krásném stanu v lese a usnula jsem, tu se náhle dovnitř vřítíl sir Orilus a křičel na mě: Nějaký muž vyskočil ze stanu, ty jsi s ním spala! Jaký muž? Ano, mužský. Mužský! Mužský! Mužský, křičel. Mužský!

Královna Ginevra: Přivedu sira Orila už nějak k rozumu. Poprosím o to i krále Artuše.

Sir Lancelot: (*u šachovnice*) Prosím, abyste tuto partii se mnou dohrála zítra, královno.

Královna Ginevra: Ano, sire Lancelote.

(*Lancelot bere šachovnici s figurkami a opatrně ji klade na komodu. Delší mlčení*)

Ješuta: (*si pozorně prohlíží sira Lancelota*) Jak je král Artuš hodný! Je statečnější než všichni ostatní, je velký politik a hrdina, a přesto je tak tolerantní a dobrotivý.

Královna Ginevra: Ano, to je pravda.

(*Lancelot chce vlastně odejít, ale protože je řeč o králi, ze zdvořilosti zůstane*)

Ješuta: *(zapomněla na svůj strach, s velkou zvědavostí si prohlíží oba dva a její otázka je poněkud potutelná)* Není nikdy zlostiný? Nikdy ho to nerozzuří, když tu tak sedíte a hrajete šachy s francouzským rytířem?

Královna Ginevra: *(pochopí smysl otázky, odpoví blahosklonně)* Ne, myslím, že ne.

Sir Lancelot: Je všem velkým vzorem.

Ješuta: Sire Lancelote, vy jste přece navíc jeho nejlepší přítel!

Sir Lancelot: Ano, to jsem.

Ješuta: Obdivuhodný člověk. - A vy taky. *(Opět trochu potutelně královně Ginevře)* Artuš vám sundá ze zad vlhký list a nic si přitom nemyslí.

Královna Ginevra: Jaký list?

Ješuta: No přece včera. Sloupl vám ze zad zvadlý javorový list. Kdyby Orilus na mých zádech objevil list - to by hned bylo řevu! Tvrdil by, že jsem ležela v lese s nějakým mužským, já na zádech v trávě, on na mně.

Královna Ginevra: Ach! Myslíte, že by si tohle myslel? *(Došla k oknu, dívá se dolů)* Sir Orilus už odešel.

LVÍ RYTÍŘ

Když procházeli pustinou, kde nebylo žádné potravy, ani pro sira Iwaina ani pro lva, začal se sir Iwain v noci bát. Usnu-li, říkal si, když ležel na rozpáleném kameni, přijde a rozsápe mě. Vstal a rozhrnul větve, aby na lva viděl. Jestlipak spí? Lev měl oči otevřené. Tu si sir Iwain pomyslel: pozoruje mě. A tak leželi v pouštní noci oba, aniž usnuli.

DEMOKRACIE

Společnost u kruhového stolu

Král Artuš:

Vítězství, a ještě jedno, a ani tohle ještě ne poslední. Merlinova korouhev nám nad hlavami do nepřátel dštěla plameny. My neschovali meče do pochev, vždyť naše věc je spravedlivá.

A kámen v poli, který dělí říše a příboj, který odděluje pevnou zem od moře, není naší hranicí, tou je náš meč a kam ten dosahuje, tam sahá naše víra v lepší svět.

Je svatou válka, kterou vedeme, a ne jak kdysi za barbarských dob, kdy šlo jen o to zabít a vraždit.

Sir Kay: Tolik válek! A všechny jsme vyhráli!
Ze všech jsme vyšli jako vítězi.

Sir Girflet: *(nadšeně)* Všem jsme dali na pamětnou!

Sir Orilus: *(vstupuje, zlostně siru Girfletovi)* Komu že jsi dal na pamětnou?

Sir Girflet: Všem! Všem! Porazili jsme naše nepřátele, rozseli mezi ně strach a hrůzu.

(Sir Orilus si sedne mrzutě k ostatním)

Král Artuš: Může se stát... že přijde doba...
(Zarazí se)

Sir Girflet: Co říká král?

Král Artuš: Lev žere trávu!

Sir Lamorak: Co to znamená, králi Artuši! Co tím míníš?

Král Artuš: Merline!

Merlin: *(se objeví nahoře)* Řekl jsi, že lev bude žrát trávu.

Král Artuš: To byl jen takový nápad, Merline. Ale dál nevím. Řekni mi to ty, Merline! Řekni mi, co mám na mysli! *(Kouzelnou moc promění Merlin kruhový stůl v rajskou zahradu: utopii mírového světa. Lev, ovce, sir Orilus a několik rytířů vstupuje na stůl a procházejí se kolem dokola celí proměnění, jako by se vznášeli v sladkém snu. Sir Orilus odloží brnění a posadí se mezi květiny: tlustý, nahý, růžový člověk. Zpívá krásným, jasným hlasem píseň o pozemském ráji)*

Sir Orilus: *(zpívá)*

Most sweet and pleasing are the ways, oh God,
like meadows decked with crystal streams and flowers,
thy path no foot profane hath ever trod
nor hath the proud man reached in thy bowers
there lives no vulture, no devouring bear
but only doves and lambs are harboured there
the wolf his young ones to their prey doth guide
the fox his cubs with false deceit endues
the lion's whelp sucks from his dam his pride
in hers the serpent malice doth infuse
the darksome desert all such beasts contains
not one of them in Paradise remains.

(Během písně, kterou zpívá sir Orilus se setmí a opět nastane světlo. Orilus sedí v údivu sám na prázdném stole mezi kusy svého brnění. Bouřlivý smích. Orilus vztekle vyskočí, sebere brnění a odchází)

Král Artuš: Lev žere trávu! Pokoj na světě! Ano, to jsem měl na mysli! Už žádné války!

Sir Agrawain: *(posměšně)* Ano, a ryba půjde pěkně po suchu.

Sir Girflet: *(Artušovi)* Jak to myslíš?

Král Artuš: No, jednou v budoucnu.

Sir Segramur: A vznikne-li rozbroj?

Král Artuš: Snad se žádný důvod k rozbrojům nenajde. Snad už bude zem rozdělena.

Sir Girflet: Myslíš si, že nikdo nebude chtít druhému nic brát a že se nikdo nebude muset bránit?

Král Artuš: Ano, snad bude všechno společné.

Sir Girflet: Ale to je přece nemožné!

Sir Lancelot: Ano, a co čest? Co ctnosti? Spravedl-

nost, za kterou musíme stát? Věrnost?
Statečnost?

Sir Gawain: Myslíš, králi Artuši, že za to vše už žádný rytíř nebude bojovat?

Sir Lamorak: Když už za to nebudem bojovat, můžeme se dát k cirkusu! Budem vystupovat jako folklórní skupina z 9. století! Naše činy už nebudou mít žádný smysl.

Sir Agrawain: Když sir Segramur křičí, je silnější než já?

Sir Segramur: *(vyskočí)* Taky že jsem!

Sir Agrawain: Nejsi! Jsi jen velká huba!

Sir Girflet: *(vstane)* Proč člověk žije? Proč se celý život namáhá? *(Opět si sedne)*

Mark Twain: Králi Artuši, vaši lidé vás zaženou do úzkých, nenechte se jimi zmást. Jsou to omezené hlavy, vězí příliš ve své době. Ale vy vypadáte na to, že máte jasnější hlavu a vidíte dopředu. Měl jste dobrou myšlenku, přišel jste na dobrý nápad. Blahopřeji vám. Nechte na chvíli celý ten hokuspokus stranou a spolehněte se na svůj dobrý, zdravý, seelský rozum. S ním člověk dojde nejdále. A automaticky dojdete k čemu? K naší demokracii. Americké demokracii! Mír, svoboda a spravedlnost pro všechny! To vám tady nic neřká! Vidím to na vaší reakci: na všech tvářích neporozumění! A přitom je to tak jednoduché! *(Drží v ruce malý parní stroj)* Podívejte se: pára! Parní stroj! Technický pokrok má za následek společenský pokrok! Stroj pracuje, člověk je osvobozen: A to znamená: konec všem privilegím! Všichni lidé jsou si rovni!

Všechny rasy, všechny vrstvy. *(Král Artuš vstane a opouští s Merlinem společnost)* Nejsou už žádní baroni, hrabata, rytíři, taky žádní králové - promiňte! Králem je každý! I já! Ale nemám žádného poddaného. A protože neexistují privilegia, protože si jsou před zákonem všichni rovni, je konec válkám. A dojde-li ke sporu, je pánelem rozum. Prakticky a rozumně jednat v zájmu většiny: to je nejvyšší princip. A proto, králi Artuši...

(Křik, hulákání, smích zvenku. Mark Twain nemůže pokračovat, protože se rytíři zdvíhají, nastává zmatek)

Hlasy: *(zvenku)* Sem! Tady je král Artuš... slavný rytíř... sem!

Mark Twain: *(se pořád ještě pokouší zjednat si pozornost)* ... poslouchejte mě, ještě jsem nedomluvil! Bylo by pro vás důležité... protože vynález parního stroje je větší revolucí než... Ale vy asi nevíte, co je revoluce! Revoluce je...

(Do dveří se hrne klubko lidí, táhnou dovnitř Parzivala. Za nimi několik smejících se a zvědavých dam)

Hlasy: Zdvihněte ho! Ukažte ho! Ať ho vidíme!

(Vyzdvihnou chlapce Parzivala - objeví se jim nad hlavami, jeho vesta je potrhaná, jak s ním hrubě špásovali)

Parzival: *(se směje a klátí jako děcko, nepoznává, že*

se mu vysmívají) Jsem tu! Přišel jsem! Kde je král Artuš? Chci se stát rytířem!

Sir Beauface: Oh, on se chce stát rytířem!

(Lidé, kteří ho drželi, pustí Parzivala na zem)

Parzival: *(na zemi)* Už se vám zdám těžký. Ano, jsem velmi těžký. Postavím se na nohy. - *(vstává)* Řekněte králi Artušovi, že jsem přišel. Má mě pasovat na rytíře. Kdepak je?

Sir Agravain: Kdepak je?

Sir Girflet: Má ho pasovat na rytíře!

Parzival: Ale já mám naspěch. Ať to udělá rychle!

Sir Persant: Má naspěch! Ať to udělá rychle!

Parzival: *(siru Gawainovi)* Jsi ty král Artuš?

Sir Gawain: Ne.

Sir Kay: Ale ano, on je to! On!

Parzival: Proč jsi tedy řekl, že ne?

Sir Beauface: Chce tě zkoušet. Chce vědět, jestli ho poznáš.

Parzival: Jak mám poznat, který z vás je král Artuš, nikdy jsem ho přece neviděl. - Dobrý den, králi Artuši.

Sir Girflet: My tebe taky nikdy neviděli.

Parzival: Jsem Parzival.

Sir Girflet: Oh, Perceval, „co se toulá údolím“.

Parzival: Ale teď jsem tady, teď mě vidíte! - Chci červené brnění, musíš mi dát červené brnění.

Sir Gawain: Jaké brnění? Nemám žádné červené brnění.

Parzival: Ten rytíř ho má na sobě, ten rytíř, co stojí venku před branou.

Sir Gawain: Ach ty jsi potkal sira Ithera! Copak ti

říkal? Ptal ses ho, jestli by ti nedal brnění?

Parzival: Říkal, že je rytířem krále Artuše.

Sir Girflet: Tak tak, ty chceš být taky rytířem, copak umíš?

Parzival: Umím všechno! - Umím rozdělat oheň, vyhledat ptačí hnízda, dokážu vidět ve tmě.

Sir Gawain: Vidíš taky, když je světlo?

Parzival: Ano, králi Artuši. Jinak bych tě přece neviděl.

Sir Girflet: Studoval logiku.

Parzival: *(siru Gawainovi)* Ty jsi nejmocnější král na světě?

Sir Beauface: *(posměvačně)* Je ze všech nejmocnější. Nad ním je už jen Bůh.

Parzival: Toho neznám.

Sir Gawain: Ty nevíš, kdo je Bůh? Ty umíš jen rozdělovat oheň a nic jiného?

Parzival: Umím všechno, umím napodobovat ptáky. Teď jsem kos! *(Zpívá jako kos)* Teď jsem holub! *(Vrká jako holub)* Tak! A teď mi konečně dej brnění!

Sir Gawain: Chceš-li tamto, musíš si pro ně dojít.

Parzival: Děkuji ti, králi Artuši. Jdu si pro ně. Až je budu mít, vrátím se. *(Vyběhne ven)*

(Přípravy na slavnost. Třicet trubačů se svými nástroji)

ČERVENÝ RYTÍŘ

Na poli před městem.

Sir Ither stojí jako socha ve svém zlatočerveném brnění. Panoš.

(Chlapec Parzival běží k siru Itherovi, klopýtne, padne na zem. Panoš se směje)

Parzival: *(bez dechu, vzrušený, volá ještě ze země přátelsky na sira Ithera)* Ty! Červený rytíři! dej mi své brnění! Král Artuš řekl, že si mám pro ně dojít! Tak rychle! Dej mi je! Je tak pěkné! *(Vyskočí)* Těším se, až budu v něm! *(Hladí rukou prsní pancíř, chytá světelné reflexy zářícího kovu)* To je hezké! Poskakuje po něm slunce!

(Sir Ither udeří Parzivala, ten upadne)

Panoš: *(sedí na zemi)* Ach, ty jsi upadl!

Parzival: *(sedí na zemi)* Ano, upadl jsem. - Ale to nevadí, milý rytíři. *(Vzchopí se)* Jsem Parzival, žil jsem se svou matkou v lese, ale můj otec byl rytíř. Maminka říkala, že je pořád s námi, že ho nosí na ramenou a když spíme, že sedí nad námi na stromě. Ale já ho nikdy neviděl, byl celou tu dobu mrtev. Určitě byl tak krásný jako ty, nebo ještě krásnější! *(Přejíždí rukou zbožně po zářícím brnění sira Ithera)* Až já v něm budu, budou mi říkat: Parzival, červený rytíř.

(Sir Ither ho udeří železnou rukavicí přes obličej. Parzival znovu upadne, přejede si rukou přes obličej, krvácí z nosu a úst)

Panoš: *(se posmívá)* Tady máš své červené brnění!

Parzival: Teď mě to zabolelo... Ale ne tak moc! *(Vstává)* Ta železná ruka má ale sílu!

Panoš: Velkou sílu, dej si pozor!

(Sir Ither ho znovu udeří do obličeje. Parzival upadne)

Parzival: Teď vím, jak moc to bolí. *(Sedí na zemi a pláče)*

Panoš: *(posměšně)* Ty brečíš. Já myslel, že s ním chceš bojovat!

Parzival: Nechci s ním bojovat! *(Siru Itherovi)* Dej mi brnění! Máš mi dát své brnění. Král Artuš řekl, že si je mám od tebe vzít. Tak mi je dej!

Panoš: Aha! To tedy řekl!

Parzival: Ano. Všichni to slyšeli.

Panoš: Ale všichni se tomu smějí.

Parzival: Ano, všichni se smějí. Všichni měli ze mne radost, jaké si seženu pěkné brnění. *(Parzival se směje, Panoš se směje; Parzival nepozná, že se mu Panoš vysmívá, vidí jen, že se směje a sám se směje čím dál víc, až upadne do blaženého, opojného smíchu. Zatímco se Parzival stále ještě směje, sir Ither se od něho odvrátí a odchází. Panoš vyskočí a následuje ho)* Počkej! Počkej! Rytíři, zůstaň tu!

(Sir Ither nebere jeho křik na vědomí)

Panoš: *(se otočí)* Zmiz, ty kryso!

Parzival: Vrať se, rytíři!

(Parzival zdvihne kus větve, běží za sirem Itherem, dohoní ho, vyskočí mu na záda a vrazí mu klacek pod hledi, do oka, pak ještě jednou do druhého oka. Dva proudy krve se vyřinou zpod hledi. Panoš uteče. Sir Ither se napolo otočí, stojí bez pohnutí s napolo zdviženými pažemi, překvapený. Ted' v okamžiku smrti jako by se železný muž změnil v člověka, chvěje se, vydá ze sebe nařtkavý ston, železná ruka se chce dotknout místa, odkud vytéká neustále krev, ve snaze ji zadržet. Zbavený sil se sir Ither zhroutl, železný pancíř už ho nemůže udržet. Sir Ither leží mrtev na poli. Parzival si vedle něho dřepne, dloube do něho. Chtěl by získat brnění, ale neví, jak se odepíná a sntmá. Začne jím škubat, ohne násilím hlavu na stranu; tak nalezne nechráněné místo na krku. Snaží se vši silou pancíř odtrhnout, odloupnout několik železných šupin. Posléze začne nožem vydlobávat kus po kuse maso mrtvého rytíře a rozkrajovat ho jako maso humra z polorozevřeného krunýře)

V planetáriu

Král Artuš, Merlin

Král Artuš:

Jsem já to, Merline? To živé, co tu stojí a přemýšlí a těkající myšlenky přelévá do činů? A jsou ty činy moje? A dějiny, když vystoupily z mlhy pravěku a počly mnou, aby se do budoucna odvíjela

jejich nit: Merline, jsou to moje dějiny?

Merlin: A čím by byly?

Král Artuš: Tvoje.

Merlin: Moje?

Král Artuš:

A jestli ty se tváříš, že já je vytvářím: kdo je potom ten, kdo tvoje vytvořil?

Byl to snad ďábel? Byl to Bůh?

Merlin: Vidíš ty hvězdy?

Král Artuš:

Vidím: jako cetky při karnevalu, co bod - to svět - jsou přišpendleny tam, maškarní mumraj metafyziky - tvé planetárium.

Řekni mi...

Hudba. Slavnost začala.

Dámy, rytíři. Slavnostní krouživé poskoky rytířů v brnění do řídké, pronikavé hudby. - Panoš rytíře Ithera vběhne s křikem do sálu. Zabil sira Ithera! Zabil sira Ithera! Ta krysa ho užrala k smrti! - Jednotlivé páry se zastaví. Působně uspořádané taneční skupiny se rozpadají. První vyběhají ven, druhí je pronásledují. Sir Lancelot a královna Ginevra pokračují v tanci, ačkoliv napravo ani nalevo už nejsou tanečníci, kteří by jejich kroky, úklony a otáčky opakovali a odpovídali na ně. Sir Lancelot a královna Ginevra se otočí, ukloní se jen sami sobě, s úsměvem, aniž by vzali na vědomí, že už i hudebníci se svými nástroji odběhli, pohybují se podle hudby, kterou nikdo neslyší kromě nich. Dívají se na sebe, v jejich žilách šlehají hadi.

Dlouhý průvod rytířů a dam stoupá na galérie a schází opět dolů: přes zamlžené pole a přes louku se blíží ke kraji lesa, kde na poli klečtí vedle mrtvého sira Ithera Parzival a vytahuje z brnění krvavé maso. Rve a trhá je rukama a zuby jako zvíře.

Časně ráno, východ slunce. V tichu, které tu teď nastalo, je slyšet jen Parzivala, jak těžce oddychuje, je slyšet, jak o sebe narážejí pláty železného brnění, dychtivé, vzteklé škubání, lámání a hryzání. Dámy a páni stojí bez hnutí, jako by nechtěli věřit svým očím, v němě hrůze v patričné vzdálenosti kolem. Jedna dáma se zhroutí, nikdo si toho nevšimne. Odněkud se ozve ostré, hysterické zanařkání. Pak opět ticho. Jeden rytíř poklekne a začne se modlit, mnozí se k němu připojí. Teprv po dlouhé době si Parzival všimne, že přišla dvorní společnost a přihlíží.

Parzival: Teď jsem rytířem! Mám z toho strašnou radost. Jsi ty rytíř? Já jsem! Dobrý den, rytíři! A ty? Rytířská tvář! Rytířská tvář! (*Siru Gawainovi*) Dobrý den, králi Artuši! Dobře, že jsi mi daroval červené brnění. Mám teď taky železný meč. Má matka mi dala pitomý kus dřeva, a já myslel, že ten kus dřeva je meč. Tobě přesto radši sloužit nebudu, králi Artuši! Ty máš ještě jednoho pána nad sebou, jak jsi řekl. Půjdu radši rovnou za tím nejvyšším. Kam se mám obrátit, abych našel tvého pána Boha? Kde přebývá? Má svůj dům? (*Dvorní společnost mlčí*) Ty mi neodpovídáš! Nic neříkáš. A ti ostatní tady taky mlčí! Nevíte to snad? Však já už ho najdu. Najdu si ho sám

pro sebe.

Sir Gawain: Prosim tě, abys mi odpustil, Parzivale.

Parzival: Co?

Sir Gawain: Nejednali jsme s tebou poctivě. Odpust nám. (*Parzival se opět obírá svým brněním, neodpovídá*) Jsem sir Gawain.

Parzival: (*neúčastně*) Ach! Já myslel, že jsi král Artuš.

Sir Gawain: Nejsem král Artuš! Já...

Parzival: Ale brnění je moje!

Sir Gawain: Chceš-li se stát rytířem, pomohu ti.

Parzival: Nepotřebuji tě. Mám červené brnění, jsem už přece rytířem. Nepotřebuji nikoho! Jsem rytíř! (*Vstane, zdvihne kusy červeného brnění - ještě na něm visí kusy masa - přilbu, nákolence, promáčklý prsní pancíř, a vleče vše přes pole pryč*)

23

DOPISY

Ginevra píše Isoldě

I když jsme se už dlouho neviděly, nejmilejší Isoldo - už od svatodušního turnaje loni v Londýně, když jsi seděla nachlazená a tak nešťastná na tribuně a vedle Tebe král Mark tak podezíravě a zachmuřeně sledoval každý Tvůj pohled - myslím často na Tebe, zvlášť poslední dobou. Z jednoho důvodu: poslala jsem Lancelota, kterému náleží mé srdce, pryč! Teď bych sice mohla říct, že jsem to udělala proto, abych

nezradila a nekompromitovala krále Artuše, kterého ze srdce miluji, a každý by mě za to musel chválit. Ale v hloubi svého srdce vím přesně, že je to jinak, a Tobě, Tobě, nejmilejší Isoldo, se chci přiznat, neboť když myslím na Tvůj milostný románek s Tristanem, věřím, že jsi jediná, která tomu snad porozumíš a budeš mi umět poradit. Ano, potřebuji radu! Ve skutečnosti jsem Lancelota poslala pryč, protože jsem se bála, že mě vášeň zcela pohltí - jako bychom byli oba napadeni nemocí, proti níž není jiný lék, než že si na dlouhý čas sejdeme z očí. Ale co je výsledkem? Teď mi nejenom bolestivě chybí (to jsem věděla předem), ale trýzním se taky výčitkami, že jsem nedala na jeho nářky. Neboť se teď bojím, že jsem ho vehnala do neštěstí, ano, do šlenství. Zalétají nám sem ke dvoru zprávy o neuvěřitelných hrdinských činech, jež kdesi ve světě vykonává, ale donášejí se sem i jeho vlastní slova, která se všem zdají záhadná, jež mi ale naznačují, že se vrhá do nejtěžších dobrodružství, aby v nich našel smrt, protože nemůže snést život beze mne. A čím silnější je můj pocit viny, tím víc ho miluju a přeji si, aby se vrátil. Co mám dělat?

Nebojím se ani tolik odhalení naší lásky, což by samozřejmě pro mne byla katastrofa, ano, nejen pro mne, ale pro celou zemi. Mnohem víc se bojím, že se stanu bezmocnou obětí svých nekontrolovatelných pocitů a dočista se utopím (jako bych - jako bychom já a Lancelot požili nějakého nápoje nebo drogy, která nás očarovala) v této vášni. Jednají se mnou jako s královnou a já se chovám královsky, jak mi bylo vštěpováno, ale uvnitř vím, jak jsem slabá a bezmocná, jak jsem k smrti ochořelá touhou po spojení se svým miláčkem. Ach, drahá přítelkyně Isoldo, Ty tomu rozumíš! Řekni mi, co mám dělat?

Isolda píše Ginevře

Nemohu ti poradit. Vypadá to, že si myslíš, že tvoje aféra s Lancelotem je něco jako moje láska k Tristanovi. Zarmucuje mě, že jednoduše věříš tomu, co si lidé vymysleli, aby našli rozumové vysvětlení pro mou blouznivou lásku k Tristanovi a Tristanovu blouznivou lásku ke mně! Droga! Můj ty Bože, přece nešlo o žádnou drogu! To by pak mohl být kterýkoliv jiný rytíř. Ne Tristan! Můj jediný Tristan, můj krásný Tristan, mé vše, moje oko, moje ucho, můj dech, mé maso! Mé probuzení, moje usínání, mé lůžko za noci! Moje obloha za dne, Tristan! Tristan! Tristan! Trní, které mě bodá, Tristan! Můj pramen, z něhož piji, moje moře, v němž pluji, moje slunce, které mě spaluje, Tristan! Moje propast, do níž s ním padám! Moje pohoří, moje skála, můj sníh, nůž v mém srdci, moje temná noc, moje světlo, které mě oslepuje, můj kůň, s nímž skáču přes propast! Moje sladké jablko, Tristan! Moje přikrývka, která mě halí, můj koberec, do nějž se zavinuji, můj psíček, můj holoubek, moje zrcadlo, můj hřeben, jímž se probírám ve vlasech, můj mladý, krásný rytíř Smrti, Tristan! Tristan! Jak tomu mohou druzí rozumět! A vlastně: co znamená rozumět? Sama tomu nerozumím a Tristan taky ne-milujeme se!

Ginevra píše Isoldě

Kdyby se jednalo o „aféru“, jak se vyjadřuješ, nebyla bych psala tak dlouhý dopis, jímž jsem se ucházela o Tvou radu a porozumění, a nebyla bych s ním honila posla až do Cornwallu. Kdybych si chtěla sehnat pěkného mladého muže do postele, dovedla bych se

sama rozhodnout, ani by mě nenapadlo, zabývat se tím v dlouhých úvahách a sdělovat je druhým. Až do dnešního dne jsem s Lancelotem nespala a dovedu si představit, že pro to nemáš pochopení, jednoduše mě považuješ za staromódní nebo (pokud dáváš přednost psychologickému vysvětlení před morálním) za frigidní. Nejsem ani taková ani onaká. Snad nejsi pro svou lásku k Tristanovi a nenávisť k Markovi, k němuž jsi připoutána, aniž ho miluješ, schopná správně pochopit komplikované vztahy. Mark a Artuš! Artuš! Jaký je to král! Jak velký člověk to je! Hrdina tisíce bitev! Když vstupuje do sálu, jak je mezi skvělymi rytíři říše stále ten nejskvělejší! Nemusel by nosit korunu, nemusel by obléci do bitvy zlatou přilbu - každý by vždy věděl, že je to král, jediný mezi všemi, vyvolený! Všimni si, teď chválím celou dobu krále Artuše, a já Ti přece chtěla psát o Lancelotovi, chtěla jsem chválit Lancelota. Měla bys vidět, jak něžně se chová Artuš k Lancelotovi, jak ho objímá, jak často vyhledává jakýkoliv důvod k tomu, aby se svého přítele mohl dotknout rukou nebo ho políbit. Píši „svého přítele“, ale on je přece také mým přítelem! Pozoruji s radostí, že si jsou nakloněni, ale zároveň mě to tísni, a tísni to také Lancelota, a jeho zářící osobnost, jeho vítězný úsměv, jeho radost ze života jsou stále více zatemňovány stínem melancholie. A já nevinna se cítím vinna jeho zármutkem a nekonečně trpím, protože ho miluji.

Isolda píše Ginevře

Nejmilejší Ginevro, myslím dnes na Tebe, sedím smutná v zahradě v besídce (ne, vlastně nejsem smutná, mám vztek!), nemohu se s Tristanem setkat, aspoň

týden ne! Nevím, jak to vydržím, jak mám ubít ten čas! Když si pomyslím, že jsi Lancelota dokonce dobrovolně poslala pryč! U mne došlo včera málem ke katastrofě. Seděla jsem pod velkou jabloní, kde jsme se chtěli setkat. Už jsem zahlédla Tristana, jak přeskakuje živý plot a běží přes louku. Zvrátila jsem se do trávy a čekala, že si na mě lehne. A tu, když jsem náhodou ještě otevřela oči, viděla jsem nad sebou na stromě dřepět Marka s jeho bazilišským trpaslíkem, jak na mě zírají. Představ si, že Mark, aby se maskoval, opatřil si něco jako šaty z listů, na které si dokonce navěsil pár jablek, aby nebyl nápadný, až nás bude špehovat! Bože, jak jsem se lekla! Podařilo se mi ještě v poslední chvíli dát Tristanovi znamení. Že mě v posledním okamžiku vůbec ještě napadlo něco, co by nás z té šlamastiky vytáhlo, byl pravý zázrak. Určitě o tom ještě uslyšíš, bude se o tom určitě ještě moc mluvit. Mark je ale pořád nedůvěřivý, proto musel Tristan bezpodmínečně odcestovat. Kdyby tu byl, m u s e l a bych s ním prostě spát a Mark by nás teď, kdy je tak podezřívavý, určitě vyslídil a Tristana zabil. Že můžeš být tak zdrženlivá a rozvázná! A Lancelot také! Neměj o něj takovou starost. Vždycky přece k němu patřila lehká melancholie, to ho právě dělá tak přitažlivým pro některé ženy. Mohu tě uklidnit: Tristan ho potkal při svatodušním turnaji, vyprávěl mi, že se vůbec nezměnil a byl jako vždycky miláčkem dam. - Musím teď končit, začíná pršet, musím domů. Kdyby už jen ten den skončil!

P.S. Znáš malou Elainu, dceru krále Pellese? L. prý měl od ní šátek a ona měla prý padnout do mdlob, když se objevil. To jsem slyšela odjinud, snad to jsou jen výmysly.

Milá Isoldo, Ty nemusíš přemýšlet o své lásce k Tristanovi, ale vždycky jen o tom, jak překonat překážky, abyste se mohli sejt. Jak jsi šťastná! Tvoje láska mi bere odvahu. Nikdy nedokážu být taková jako Ty, ale vždycky si to budu přát.

23

ZKOUŠKY

Časně ráno vstoupil mladý Mordred do sálu a obcházel prázdný stůl. Král Artuš, který ho už řadu dní pozoroval a sledoval, se ho zeptal:

- Co tu děláš, Mordrede?

Mordred odpověděl:

- Chci si sednout na tu záhubnou židli.

- Nevědomý! ozval se prudce Merlin.

- Ať mě můj otec vidí, řekl Mordred a díval se přitom králi Artušovi klidně do obličeje.

- Kdo je tvůj otec?

- Neznám ho. Moje matka Morgawsa mi řekla, že mě nenávidí a že mě chtěl dát utopit, když jsem se narodil.

- Nemohl jinak! Měl strach! vykřikl náhle král Artuš.

- Jsi t y můj otec, králi Artuši? zeptal se Mordred.

- Bylo mi předpovězeno neštěstí! Neštěstí skrze tebe! Odpusť mi!

- Myslel jsem si už dávno, že jsi mým otcem, řekl Mordred chladně, proto jsem se dostal ke dvoru.

- Ach Mordrede, nepřibližuj se k nebezpečné židli! Uhořel bys!

JAK K TOMU DOŠLO, ŽE SE SIR LANCELOT VYSPAL S ELAINOU

Pojďte se mnou, sire Lancelote, řekla paní Bisena, nedaleko odtud leží ve svém pokoji královna Ginevra a velice touží po tom vás špatřit. I šel sir Lancelot s paní Bisenou do hradu a byl bez sebe radostí, protože ho Ginevra až do té doby vždycky odmítala. V hradu si Elaina lehla do postele, jako by byla Ginevrrou, a sir Lancelot s ní spal. Když ráno otevřel okno a dovnitř proniklo světlo, poznal, že byl podveden. Vytasil meč, aby nahou Elainu zabil. Elaina však vyskočila z lůžka, poklekla před ním na dlaždice a křičela: Nezapíjej mě, Lancelote, neboť ti porodím syna, a ten najde grál. Tu jí Lancelot odpustil a líbal ji, neboť byla velmi krásná. U ní však nezůstal. Když odjížděl z hradu, myslel na Ginevru.

26

Merlin, proměněný v páva, seděl na stromě a shlížel lidskými zraky k zemi.

- Jsi ty Bůh? zeptal se ho Parzival.

- S tebou bych radši nechtěl mít nic společného, zaskřehotal Merlin a odletěl.

Kronikář Blasius vypisoval jména všech rytířů, kteří táhli do bitvy u Arestuelu. Bylo to přes sto jmen šlechtických rytířů. Ale jméno sira Lancelota, nejstatečnějšího rytíře na světě, mezi nimi nebylo. Po tři roky se sir Lancelot nevrátil ke dvoru krále Artuše a nikdo nevěděl, kde se zdržuje a zda vůbec ještě žije.

ZLATÁ PŘÍLBA

V noci během bitvy u Aristuelu.

Poblíž bitevního pole.

Dům při silnici.

Královna Ginevra. Vstupuje sir Lancelot

Královna Ginevra: Sire Lancelote, kde jsi byl?

Sir Lancelot: U tebe. V tvé posteli.

Královna Ginevra: V mé posteli neležel žádný muž kromě krále Artuše.

Sir Lancelot: V tvé posteli!

Královna Ginevra: Ne, Lancelote!

Sir Lancelot: Myslel jsem, že jsi královna.

Královna Ginevra: Tou přece jsem!

Sir Lancelot: Ovšem, jsi královna, ovšem. Ležel jsem v tvé posteli, ale nemohu v ní ležet, protože miluji královnu.

Královna Ginevra: *(v úleku a úzkosti nad tím, že se Lancelot pomínul na mysli)* Tou přece jsem!

Sir Lancelot: Ano. Musím do bitvy. Tvůj choť mě volal. Mé jméno se neslo přes pusté pole.

Královna Ginevra: Ano, král se po tobě sháněl.

Sir Lancelot: Lancelote! Lancelote!

Královna Ginevra: Všichni jsou pryč, jela jsem s nimi až k tomuto domu při cestě. Čekám tu na výsledek bitvy. Už od včerejška tam u arestuelských močálů bojujím.

Sir Lancelot: *(pronikavě vykřikne)* Dům se řítí ze svahu. Nemohu ho zadržet.

Královna Ginevra: Co tím chceš říct?

Sir Lancelot: Nemohu ho zadržet!

Královna Ginevra: Je to pevný dům, Lancelote, milý Lancelote.

Sir Lancelot: Zřítí se ze svahu.

Královna Ginevra: Ale proč, milý Lancelote?

Sir Lancelot: Ať dělám co dělám, nemohu ho zadržet.

Královna Ginevra: Dům stojí na skále.

Sir Lancelot: Už se naklání! Padám!

Královna Ginevra: Zdvihnu tě! *(Obejme padajícího Lancelota)*

Sir Lancelot: Ach, kdo může ručit za pravdu! Jen kdo by znal pravdu, zadržel by padající horu. - Musím za králem Artušem do bitvy.

Královna Ginevra: Bojím se. Nikdy ještě nebyla převaha nepřátel tak velká jako v této válce. Mám strach, že král Artuš padne. Po celý den a po celou noc jsem naslouchala všem zvukům, které ke mně odtamtud doléhaly. Slyšela jsem hlas Merlinův. Nevím, zda je to dobré nebo zlé.

Sir Lancelot: Spárami ve zdi sem prolíná krev. Vidíš?

Královna Ginevra: Bojím se.

Sir Lancelot: Odnesu tě na lože.

Královna Ginevra: Ano, Lancelote.

(Lancelot nese královnu na lůžko a položí ji tam)

Sir Lancelot: *(zatímco odkládá brnění)* Podvodnice!

Klamavé zrcadlo! Šálilko zraku! Podobáš se Ginevře. Lehnu si k tobě, jako bys byla Ginevra. *(Lehne si k ní na postel)*

Královna Ginevra: Jsem Ginevra.

Sir Lancelot: Lháčko!

Královna Ginevra: Miluji tě!

Sir Lancelot: *(jako by mluvil k nepřítomné osobě)*

Slyšíš mě, královno Ginevro? Miluji tě tak, že nemohu tomuto podvodu odolat. *(Královně Ginevře)* Chci myslet, že jsi královna Ginevra.

Královna Ginevra: A ty jsi Lancelot z Jezera.

Sir Lancelot: Nikdy Ginevru neobejmu.

Královna Ginevra: Objímáš ji.

Sir Lancelot: Ano, držím tě v náručí a myslím na Ginevru. *(Leží spolu)* Kde je můj meč?

Královna Ginevra: Odložil jsi ho, když jsi vstoupil. Tamhle leží. Blyští se v měsíčním světle, vedle tvého brnění.

Sir Lancelot: Díval jsem se z okna a viděl jsem, jak v měsíčním světle přeskočil pahorek.

Královna Ginevra: Ty ses nedíval z okna.

Sir Lancelot: Ne, nedíval jsem se z okna.

Královna Ginevra: Jsi nahý a ležíš u mne.

Sir Lancelot: Běžel jsem za mečem a nebyl jsem s to jej uchopit.

Královna Ginevra: Lancelote!

Sir Lancelot: Pak se obrátil proti mně a poranil mě.

Královna Ginevra: Kde tě poranil?

Sir Lancelot: *(se krčí, jako by byl vykastrováný, křičí)* Potrestal mě!

Královna Ginevra: *(ho zapřísahá)* Lancelote! Lancelote, ty hluboko do jezera ponořený.

Zpěvák: Rytíři ztracený v hlubině vod
vlny jsou tvého spánku doprovod
srdce dlí tiše na temném dně
zamknut jsi před světem uvnitř i vně
poslechni hlas jenž volá tě zpět
vynoř se z hlubiny na boží svět

Sir Lancelot: Ginevro se zelenýma očima.

Královna Ginevra: Lancelote! Dva dny už ležíš u mne na lůžku. Dva dny a dvě noci...

Sir Lancelot: Hluboko do jezera ponořený. Už nikdy nebudu tak šťastný.

Královna Ginevra: Už nikdy nebudu tak šťastná.

Sir Lancelot: Slyšíš to, Ginevro?

Královna Ginevra: Co slyšíš ty?

Sir Lancelot: Venku klusají po cestě koně, musím vstát a podívat se.

Královna Ginevra: Taky jsem je slyšela, tu noc, než jsi přišel. Teď neslyším nic.

Sir Lancelot: Buď tiše! - Jedou bez jezdců.

Královna Ginevra: Nechci nic slyšet než tvůj hlas a nechci nic vidět než tvé krásné tělo vedle sebe.

(Objetí)

Sir Lancelot: Kolem projíždějí černé povozy. Jsou naloženy mrtvolami.

Královna Ginevra: Lancelote! Lancelote! Podívej se na mne!

(Objekt)

Sir Lancelot: Je den, nebo noc?

Královna Ginevra: Čtyři dny a čtyři noci jsme spolu.

Sir Lancelot: Teď je venku ticho. Černé povozy už na cestě neslyším.

Královna Ginevra: Ano, je ticho.

Sir Lancelot: Černý vůz stojí před domem!

Královna Ginevra: Zastavil se?

Sir Lancelot: Někoho vynášejí z domu.

Královna Ginevra: Kdo je to? Poznáš ho?

Sir Lancelot: Je to král Artuš! Házejí ho na vůz!

Královna Ginevra: *(vykřikne)* Ne! Je v bitvě.
(Váhavě) Byl zajat.

(Mlčet)

Sir Lancelot: Zajat?

Královna Ginevra: Artuši! Artuši!

Sir Lancelot: Musím mu jít na pomoc.

Královna Ginevra: Ano, musíš pryč.

(Němé objekt)

Sir Lancelot: Není to klam. Jsi Ginevra. Teď to vím.

Královna Ginevra: Dám ti Artušovu zlatou přílbu.
Poneseš Artušovu zlatou přílbu. Uvidí její zář a poznají tě, Lancelote. Ti, kteří padli, vstanou a půjdou zase bojovat. Zvítězíš, zachráníš krále.

Sir Lancelot: Budu tě navždy milovat, Ginevra.

(Mlčení. Tma. V zářivě jasném světle: Lancelot v brnění klečí před královnou Ginevrrou. Ginevra má na hlavě vínek královny. Drží v rukou zlatou přílbu, pozlacený obličej králův. Nasazuje přílbu Lancelotovi na hlavu)

Královna Ginevra: Dávám ti Artušovu zlatou přílbu.
Kryje tě zlatá přílba krále Artuše. Na bojišti uvidí její zář a poznají tě, Lancelote. Ti, kteří padli, vstanou a půjdou zase bojovat. Zvítězíš. Zachráníš krále.

Sir Lancelot: Budu tě navždy milovat, královno Ginevra.

Dvorní dámy oblékají královnu Ginevru.

Zpěvák: Její oči, dvě tůně,
v nich mnohý se utopil,
její oči, zelená voda,
Lancelot ji pil.

Její plášť, modré nebe,
se nad zemí rozprostřel.
Poutníku zbožný vrať se
do ticha svých cel.

Její hlas, zpěv drozda,
vznáší se výš,
její hlas poslouchej,
ať srdcem ho uslyšíš.

Její nohy, dvě břízy,
polem vrací se zpět.
Ginevro, Ginevro,
jak krásný je svět.

Rytíři se vracejí z bitvy, mnozí z nich jsou zranění, někteří bez přilby, někteří s potlučeným, zakrváceným brněním. Král Artuš přichází se sirem Lancelotem, který má ještě na hlavě zlatou přilbu.

Král Artuš: Lancelote! Bojoval jsi za sto rytířů. Objevil ses na bojišti, když už jsme vše pokládali za ztracené. Tu se vrátila odvaha do srdcí a posílila je, takže jsme mohli pobít nepřítel. V bažinách u Arestuelu leží tolik mrtvých pohanů, že ještě za sto let bude nad nimi slyšet nárek. Vzduch nad bojištěm a nad bažinami se černá od nároku nad mrtvými. Mé uši ho slyšely, když jsem seděl v kleci, v níž jsem se nemohl pohnout. Ty ses přitítil přes most se svým mečem a shazoval jsi pohany z hradeb do černé vody příkopů, kde se utopili. Tak jsi nás osvobodil. *(Obrací se ke všem)* Jen Lancelotovi děkujem, že se vracíme jako vítězi. Budeš sedět u stolu vedle mne. - Ginevro!

Královna Ginevra: *(nepřítomně)* Ano, nechť sedí po tvém boku, králi Artuši. Jsem ráda.

Král Artuš: Nemáš pro něho ani slůvko chvály, Ginevro.

(Mlčení)

Královna Ginevra: Ode dneška ať je pro mě sir Lancelot nejmilejším z rytířů.

Král Artuš: Ano! Přejeme si ho dnes milovat a ctít jako žádného jiného.

Sir Lancelot: Králi Artuši, chválíš mě přespříliš, to si nezasluhuji.

Král Artuš: (*královně Ginevře*) Ty pláčeš!

Královna Ginevra: (*králi Artušovi*) Pláču z radosti nad tím, že ses vrátil.

31

KRÁSNÝ TÓN

Grál, nezměrně krásný tón.

Jednoho dne vstal sir Segrumur od kruhového stolu, z hrdla se mu dral nezměrně krásný tón a tak vyšel ze sálu, z hradu, z města a přes pahorky kráčel dál a dál.

32

PARZIVALOVA CESTA

Zpěvák: Dvě léta a ještě půl
se Parzival světem bral
pod koněm zem mu prahla
oheň ji spolykal

Kupředu vedla ho cesta
nedbal ostatních stran
před sebou viděl cíl svůj
kde sídlo měl jeho Pán

Když potkal nepřítel
dál za cílem koně ved
sok povalen v příkopu ležel
on sám se však neohléd

Kdo na cestě ho spatřil
ten v smrtelném strachu ztichl
v mysli mu meč jeho utkvěl
a v uších jeho smích

Každého, kdo mu přišel do cesty, se ptal, jak by se dostal k Bohu, a každý mu dal jinou odpověď. Někteří jeho otázky vůbec neporozuměli, někteří se mu vysmáli, že to neví, někteří ho chtěli zbít, jako by je svou otázkou smrtelně ohrozil. Tak bloudil krajem a lidé si o něm povídali.

Představoval si, že by Bůh mohl přijít přes moře, v poledním světle že by mohl přejít moře. Stál čtyři dny a čtyři noci na skále u moře a čekal. Slyšel

ve vzduchu šum a polední světlo ho oslepovalo. Pátého dne se otočil a zlostí a zklamáním tloukl do kamenů kolem.

Přišel na pole a viděl tam veliký oheň. V něm hořel nějaký muž.

- Co provedl?

- Říkal, že Bůh je v ohni. Proto ho upalujeme.

Jednou ho opustila odvaha, už nechtěl jet dál. Proč se štvu po této poušti kolem dokola a jsem nešťastný? Když jsem žil v lese, nikoho neznal a nechtěl sloužit Bohu, musel jsem být přece šťastný. Chtěl se otočit a jet zpátky. Tu se prvně zas upamatoval na matku Herceloidu, a vzpomněl si na tu chvíli, kdy překračoval potok a opouštěl ji. Náhle si uvědomil, že se do svého nevinného života už nikdy nemůže vrátit.

Pohoří.

Sir Gawain: *(volá)* Chceš-li mi něco říct, Parzivale, poslouchám tě a odpovím ti!

Parzival: *(na druhé straně propasti)* Mluvím sám se sebou! Sám sobě si odpovím!

Sir Gawain: *(volá)* Jsi-li unaven, Parzivale, můžeš bez obav usnout, budu tě hlídat a ty budeš hlídat mne, až já budu unaven!

Parzival: *(na druhé straně propasti)* Spím a nebojím se.

Sir Gawain: *(volá)* Chci jít s tebou!

Parzival: *(na druhé straně propasti)* Moje hlava nemůže být tvou hlavou. Já musím jít za tou svou!

Na Velký pátek, právě když jel skalnatým údolím, které se čím dál víc zužovalo, šel mu vstříc průvod černých postav; jejich oděv byl černý a obličejy měly zahalené šátky.

- Dnes je den, kdy byl Kristus přibit na kříž, volali lidé, odepni své brnění a kaj se jako my!

- Proč bych se měl kát? ptal se Parzival, ještě jsem nevykonal nic z toho, co chci vykonat!

Vrhli se na něho, tloukli mu pěstmi a holemi do brnění. Ale on šel se smíchem dál.

- Nenaleznu Boha!

- Bůh je ve všem, co žije, odpověděl mu poustevník, který seděl na stromě, v každém ptáku, v každé zábě, v každé travičce.

- To je strašné! vykřikl Parzival.

- Proč by to mělo být strašné, ty hloupý tazateli?

Parzival prchal pryč a křičel:

- Všechno rozbiju, zpusťším celou zem, pobiju všechno, co žije, až zbude jen On sám!

Přišel do jednoho města a divil se, že jsou ulice prázdné. Všichni obyvatelé stáli na náměstí před kostelem a civěli k nebi. Tam nahoře tančila na laně, napnutém mezi kostelní věží a školou, postava oblečená do pestrého přefi.

Parzivalovo srdce tlouklo nadšením, odstrčil lidi a volal nahoru:

- Jsi ty Bůh? A volal v jednom kuse: Jsi Bůh? Shlédni dolů ke mně! Jsem Parzival!

Lidé se smáli, a jak se zmatek dole zvětšoval, pestrá postava nahoře na laně se počala kymáčet a pojednou se zřítěla dolů na náměstí. Lidé ustoupili, prchali do uliček a zmizeli ve svých domech. Parzival viděl,

že se ten spadlý v pestrém péřovém šatě ještě pohybuje, sehnul se k němu. Tu poznal, že je to jen nešťastný, bezzubý komediant, kterému se z očí řinula krev. Vzlykaje vztekem a bolestí, Parzival mu šlapal po obličejí, až ho ušlapal k smrti.

Na pláni stál Merlin a točil se tak dlouho na místě, až zavravoral a padl do prachu.

Parzival se smál.

- Kam mífíš? ptal se Merlin vztekle.

- Přímó před sebe.

- Tam... nebo tam?

- Hlupáku! smál se Parzival. Co leží před mým obličejem, je přede mnou. Nechodím přece s obličejem obráceným dozadu.

- Ach tak! Ach tak! volal Merlin a začal se opět točit na místě.

- Přestaň!

- Teprv až se svalím, přestanu. Teprv až se nebudu schopen otáčet, obrátí mě Bůh obličejem tím směrem, kudy mám jít. Proto se otáčím... až dostanu zavrať.

- Blázne! smál se Parzival, šel dál. Když ale ušel sto kroků po planině, zastavil se a pomyslíl si: Zvláštní! Nikdy jsem nevažoval o tom, jdu-li přímó nebo oklikami. Merlin zmizel. Parzival pokračoval v cestě a začal teď chodit křížem krážem.

Zpěvák:

Ze tmy jiskřivě vyhoup
se města majestát
Parzival v údivu zůstal
u černé brány stát.

Viděl na prahu sedět
dvě dívky jak z růže květ
jedna nemohla slzy
druhá smích zadržet.

Ach rytíři ty s mečem
který tak chladně tne
což jedna ani druhá
tvým srdcem nepohne?

I řekla ta s úsměvem na rtech:
Pojď, překroč přec náš práh
jedna královna láskou
hoří k tobě až strach.

Přes pláč ta druhá mluví:
Poznej přec úzkost mou
nepřítel u hradeb stoj
už už se prodírá tmou

a zabije každého kdo by
překročil tento práh
a za rozednění mé město
promění v popel a prach.

SESTRY

Parzival, Blanchefleur

Parzival: Která vy jste, neznám vás.

Blanchefleur: Ty mě neznáš?

Parzival: Přec jen vás znám, ale kde je vaše sestra?

Blanchefleur: Jaká sestra?

Parzival: Chtěl jsem jí říct, že jsem přemohl jejího nepřitele před městem.

Blanchefleur: Ach, milý Parzivale!

Parzival: Seděla na hradbách u brány a plakala ze samého strachu před svými nepřáteli.

Blanchefleur: To jsem byla přece já!

Parzival: Ne, vy ne! Ta ústa neznám! Ty oči neznám!

Blanchefleur: Prohlédni si mě přece, Parzivale! Jsem šťastná, že se ke mně vracíš.

Parzival: Vy jste tu druhou někam ukryla!

Blanchefleur: Jsem Blanchefleur! Už se ti dnes nelíbím? (*Pláče*)

Parzival: Blanchefleur, Blanchefleur.

(Opatrně se k ní blíží, teď v ní rozpozná tu druhou, smutnou. Blanchefleur ho obejmě)

Zpěvák: Tu přes noc ten ztřeštěný jinoch se milencem jejím stal
to smích i pláč Blanchefleury
ten zázrak vykonal.

- Hledáš-li Boha, pravila Blanchefleur k Parzivalovi, když ráno seděl na kraji lůžka, tak pojď se mnou. Vedla ho do kapličky vedle své ložnice. Tady bydlí, tady se k němu můžeš modlit. Já se tu k němu modlím

každé ráno a každý večer. Kvůli němu mě nemusíš opouštět.

- Tady je temno a prázdno, odpověděl Parzival. A opustil Blanchefleur.

- Vrátím se, až ho naleznu.

Klaun: (*vstoupí a vřeští*)

Cíl každé lásky: se vší parádou
dva zadky spojit jednou násadou.

(Blanchefleur běží za Parzivalem)

33

ANDĚL

Mordred klečí. Za ním stojí obrovský anděl. Mordred ho nevidí.

Mordred: Volal jsi mne, anděli? Vyslovil jsi mé jméno? Neslyšel jsem tvůj hlas. Nezaslechl jsem van tvých křídel. Jsi tu? Spočívá tvé oko na mně - já je necítím žhnout v zádech. Musel bych je přece cítit jako pálicí ránu! Nebo jsi chlad... který se mne zmocňuje a který mne, čím děle tu klečím a vyhlížím Boha, k němuž bych se mohl modlit, tím víc vyplňuje až po nejzazší kout mého srdce, který jsem až dosud neznal a k němuž posud žádná myšlenka ani cit nepronikly. Je to tvůj chlad, anděli? Naplňuješ mne svým chladem? Mám pocítit tvým chla-

dem, že existuje Bůh? Že nejsem sám se svými činy? Proč se neukážeš, anděli? Miluji tě, chci tě milovat, chci, abys tu byl, abys stál za mnou, kdybych se náhle otočil. Dělal jsem všechno jen kvůli tobě: moje první zbožná myšlenka, anděli, mne napadla kvůli tobě, v dětské postýlce. Ty jsi mě nepochválil. Neslyšel jsem van tvých křídel, když jsem v noci vstal a vzhlížel k nebi! Ležel jsem v posteli a plakal, protože jsi nepřišel. - Chtěl jsem pro tebe trpět, aby ses mi konečně zjevil. Vymýšlel jsem si muka a působil sám sobě bolest, protože jsem si roztouženě prohlížel obrazy svatých a jejich utrpení - svatého Šebestiána se šípy, zabodnutými do jeho těla; svatého Vavřince, kterého ponořovali do vroucího oleje, pomalu, ne rychle, centimetr po centimetru, a všechny ty mučedníky s vytrštěnými očima a pootvřenými ústy: - ti tě přece během svého utrpení viděli, anděli, a volali tě u vytržení jménem jako milenci. Vrazil jsem si jehly pod nehty, strašně to bolelo, prsty jsem měl plné strupů, ale nespáčil jsem tě. Myslel jsem si, že to nestačí, nestačí, bolest musí hlodat víc, musím pro tebe trpět větší bolestí, abych tě spatřil. Vzadu na zahradě jsem vstřčil obnaženou nohu do škvíry mezi kamenem a železnou rourou od studně, pomalu jsem se nakláněl dozadu, chtěl jsem se tak hluboko zaklonit, až bych si zlomil nohu v kotníku. Jak strašně mě to bolelo! Vytáhl jsem nohu ze škvíry a plakal. Ale

neplakal jsem, že mě to bolelo, anděli, plakal jsem ze zoufalství nad tím, že jsem nebyl schopen bolest stupňovat natolik, aby to s tebou pohnulo a ty ses musel objevit. Nic nepomohlo. Ale, anděli, kdyby se mě teď zmocnila myšlenka, že je to zlo, které tě přivolá? Zjevíš se snad spíš hříšníkům než těm, kteří se ti chtějí pokorně podrobit? Mnoho let jsem si netroufal pomyslet na zlo. Ale teď ji mám. Tu velkou, zločinnou myšlenku... Jsi-li, musíš ji už znát a já musím uslyšet van tvých křídel, neboť jsem ti přece dokázal, že své myšlenky proměňuji v činy. Já to udělám, anděli! Já to udělám! (*Dlouhé mlčení*) Nepřicházíš, nevidím tě, neslyším tě, ať sebevíc napínám uši a naslouchám. Van křídel se z nebe nesnáší. Neodměnil jsi mne, ani mě netrestáš. V srdci necítím nic - že bys nebyl? Ještě v tebe maličko doufám. Neotočím se, abych se nezklamal. (*Dlouhé mlčení*) Teď se otočím. (*Neopovází se otočit*) Tma.

Nahoře na galerii

Král Artuš, královna Ginevra, sir Kay. Dívají se dolů. Dole přichází Elaina s paní Bisenou, která nese v košíku dítě - sira Galahada. Dámy a rytíři zdraví Elainu a prohlížejí si se zájmem a vlídným údivem dítě, které ona hrdě ukazuje.

Král Artuš: (*Ginevře*) Kdo je ta krásná dívka? (*Ginevra mlčí*) Víš ty, sire Kayi, kdo to je?

Sir Kay: Neklame-li mne zrak, je to přece slečna Elaina! Slečna Elaina je dcerou krále Pellese a teď taky už víš, proč tak hrdě za sebou nechává nést to miminko a kdo je otcem toho děčka. (*Král Artuš hned nepochopí*) Přece sir Lancelot!

Král Artuš: (*je velmi překvapený a stále se v tom nevyzná*) Ach tak?

Sir Kay: Víš přece ještě, na podzim před rokem, tehdy byl sir Lancelot dlouhý čas u krále Pellese, a tam...

Král Artuš: Ach pravda! Pamatuješ se ještě, Ginevro?

Královna Ginevra: (*chladně*) Ano, už si vzpomínám.

Král Artuš: Lancelot se vrátil a zdál se nám takový divný.

Sir Kay: Až přišel sir Bors a celou tu milostnou historku vyklopil. Pak nám všem svitlo.

Král Artuš: (*se dívá se zájmem dolů*) Náhdera! Podívej se tam přece, Ginevro!

Královna Ginevra: Ach, ano.

Král Artuš: (*siru Kayovi*) A Lancelot u ní nechtěl zůstat?

Sir Kay: Prý ho měla svést nějakým trikem, a to ho údajně rozzlobilo.

Král Artuš: Jakým trikem?

Královna Ginevra: (*spěšně*) Ach, to byly jen hloupé řeči. Moc se toho napovídá, jen aby hezkou mladou dámu uvrhli do špatného světla.

Král Artuš: Jaká škoda, že sir Lancelot nemůže nalézt ženu, která by se mu líbila, i když jsou všechny dámy do něho zamilovány.

Sir Kay: (*se dívá dolů*) Zřejmě se mu chce připomenout.

Král Artuš: Musíme ji přijmout a podívat se na to dítě sira Lancelota, Ginevro.

Královna Ginevra: (*duchem nepřítomná*) Ano.

Salón královny Ginevry.

Královna Ginevra, Elaina. Stranou u okna sir Lancelot.

Elaina: Děkuji vám, že jste mě přijala. Myslela jsem už, že mě nechcete vidět, jsem tu už přes týden.

Královna Ginevra: Prosil mě o to sir Lancelot, milá slečno.

Elaina: Určitě chtěl, abyste poznala jeho dítě!

Královna Ginevra: (*se zřetelnou nechutí*) Ano, ráda je jednou uvidím.

Elaina: Můžete je vidět hned, chůva, paní Bisena, s ním čeká v předpokoji.

Královna Ginevra: *(výsměšně)* Ano? To je hezké!
Vy jste je vzala hned s sebou.

Elaina: Všichni říkají, že je to velmi krásné dítě a že se velice podobá svému otci. Jmenuje se Galahad.

Královna Ginevra: Myslíte si to také, sire Lancelote?

(Elaina už mířila ke dveřím, aby zavolala chůvu, při této otázce se však zastaví, aby slyšela Lancelotovu odpověď)

Sir Lancelot: Všichni to říkají.

Elaina: *(královně)* Lancelotovi bratraci, sir Lionel a sir Bors, by ho pořád nosili sem a tam a houpali.

Královna Ginevra: Doneslo se mi to.

Elaina: Vy děti bohužel nemáte! Byla bych tak šťastná, kdybyste ho taky jednou pochovala v náručí, královno Ginevro.

Královna Ginevra: *(tomu chce předejít)* Později to určitě udělám, slečno Elaino.

Elaina: Chápete jistě sama nejlíp, jak jsem z toho děťátka šťastná. Neboť my obě milujem, vy svým způsobem a já svým způsobem, tohoto slavného muže. Myslím, že ho zná každý člověk na světě - kdybychom vyšli na ulici a ptaly se na něj - každý! A vždycky, když řeknu: otec mého dítěte je sir Lancelot, lidi se začnou chovat velmi uctivě. Nedávno na louce u Westminsteru přemohl sám třicet rytířů, aniž by jedinkrát vyměnil kopí, třicet rytířů! On sám. Skoro všichni z nich byli slavní hrdinové, co sedávají kolem kru-

hového stolu. *(Lancelot se rozkašle, chvála je mu očividně trapná)* A tak je to vždycky, v každé bitvě a při každém turnaji.

Královna Ginevra: *(s lehkým úsměskem)* Tak, tak, má drahá.

Elaina: *(s úsměvem)* Odpusťte mi, že mluvím tak upřímně. Když jsem nadšená, musím mluvit, nemohu si pomoci, i když vím, že se to nesluší. Dřív, když jsem byla malá, mě učitel často káral za takové blouznění. Dospělý člověk to nedělá. Krom toho vám nemusím o jeho činech nic vykládat. Znáte je přece lépe než já, zdržujete se přece ponejvíce zde u dvora a chvějete se stejně jako já, když se vydá za dobrodružstvím, nebo když s králem Artušem odjíždí do bitvy. Ach, už moc mluvím! Když jsou pořádány velké turnaje, myslím si vždycky, že jste u toho, že sedíte vedle krále Artuše nahoře na tribuně a přihlížíte, jak Lancelot vjíždí na kolbiště a bojuje, jak na něho dotírají a on se brání. Můj Bože, já trčím na venkově a všechno si tak strašně živě představuji.

Královna Ginevra: Když se tak zdržujete na odlehlém hradě, daleko v lesích, jistě jste ráda, že máte svého malého Galahada, který je mu tak podobný, jak tvrdíte.

Elaina: Ano! Bohužel mě sir Lancelot nemiluje tak, jako já miluji jeho. Jinak by za mnou přišel.

Sir Lancelot: *(by chtěl trapný rozhovor ukončit)* Elaino, rozuměj přece...! Prosim...!

Královna Ginevra: *(s úsměskem)* Ano, to je škoda. Mne to taky mrzí. U mnohých mužů jsou

jejich pocity tak komplikované, a u sira Lancelota zvlášť.

Elaina: Ano, to jsem už poznala.

Královna Ginevra: Nemyslím, slečno Elaino. Nemáte o tom ani tušení.

Elaina: Nejsem přece ošklivá! Všichni řkají, jak mi to sluší. A když už jsem s ním přece spala - chci říct, že jsem si myslela, když už se se mnou jednou vyspal... tak určitě nezapomene a zůstane.

Královna Ginevra: Tušila jsem, že tak uvažujete.

Elaina: A to jsem se zmyšlíla! Ach Lancelote, drahý Lancelote.

Královna Ginevra: Dívá se z okna.

Elaina: Ach ano! U nás taky stál pořád u okna a díval se ven. Já jsem tak nešťastná!

Královna Ginevra: Tak, tak - nevím, moje milá, jestli se nám oběma podaří pohnout sira Lancelota k tomu, aby zredukoval své komplikované poetické cítění na prostý sexuální vztah.

Elaina: Já si dala takovou práci.

Královna Ginevra: Víím. Sir Lancelot mi o tom vypravoval.

Elaina: Na ten nápad přišla moje stará komorná. Oklamala ho, zná všechna možná kouzla, přestrojila mne a v noci, když byla tma, mu namluvila, že ve vedlejším pokoji je královna Ginevra a že na něho čeká.

Královna Ginevra: Jste velmi prostomyslná.

Elaina: Vždyť přece každý ví, že vás tak uctívá a zpívá o vás krásné písně - takové smutné, protože vás nikdy v životě nemůže získat.

(*Mlčení*)

Královna Ginevra: (*s předstíranou zamýšleností se dívá na Elainu*) My dvě se ve všem tak lišíme, tak naprosto se lišíme!

Elaina: Ó Bože! Určitě jsem teď celá rudá! Když se vzruším, vždycky tak strašlivě zrudnu, zrovna jako pradelna. To je katastrofa!

Sir Lancelot: (*se dívá úpěnlivě na Ginevru, je mu Elainy líto*) Moc ti to sluší, Elaino, a nemusíš se bát, královna se na tebe pro tu historku nebude zlobit.

Královna Ginevra: Tak odlišná, tak jiná... Pozorovala jsem vás bedlivě, jak jste sem vstoupila, vaši chůzi, působí tak dětsky, až dojemně, ale úplně jinak než moje! A váš obličejíček, váš svěží, kulatý obličejíček, a ten nos... Můj nos je přece docela jiný! Sire Lancelote, podívejte se přece na můj obličej a pak na obličej té malé slečny! Vidíte nějakou podobnost? (*Elaině*) Jak jen jste to dokázala?

Elaina: Byla přece noc!

Královna Ginevra: A ten hlas! Řekněte mi: o čem jste tak asi se sirem Lancelotem hovořila?

Elaina: (*s úsměškem*) Ach, já vůbec nehovořila, až ráno. To mě chtěl zabít, a tak jsem křičela. Pobíhala jsem nahá po komnatě, on za mnou s mečem v ruce. Klekla jsem před ním, docela nahá, a prosila jsem ho úpěnlivě, aby mě nezabíjel, protože mu porodím dítě.

Královna Ginevra: Vy jako královna Ginevra! Když si to představím! Vaše přestrojení muselo

být velice důmyslné! Jinak by se vám nikdy nepodařilo dostat sira Lancelota do postele. Či snad, sire Lancelote, je tohle to, po čem vlastně toužíte? Když je to tak, prosím! *(Učiní opovržlivé gesto, kterým dává Lancelotovi nejevo aby s Elainou odešel)*

Sir Lancelot: *(královně Ginevře)* Jste krutá. *(Ginevra mlčí)* *(Vzrušeně)* Vím, že miluji krásnou královnu. Ale vzpomínka na Elainu... motá se mi to v hlavě: obrazy a pocity... všechno se prolíná, už nevím, kdo je kdo, je to Elaina, je to královna, po níž toužím... kloužu a vznáším se... utápím se v tom jako v temné zeleni vod. Jak se mám zachránit, jak se znovu vynořit? Jak se dostanu zpět na vzduch, kde dokážu všechno jasně rozpoznat?

Královna Ginevra: Tak jděte přece, odejděte spolu!

Elaina: Co tím myslíte?

Královna Ginevra: Jděte mi z očí!

Sir Lancelot: *(vykřikne)* Já nemohu!

(Mlčení)

Elaina: Ach tak! Ach, teď rozumím! Tak je to! Nejde vůbec o komplikované pocity! Nejde o žádnou „čistou lásku“ mezi vámi, to se jen tak říká! Nejde o žádné subtilní city a literární prožitky, jimž údajně nemohu rozumět, protože jsou tak moderní a neuvěřitelně komplikované! Já se přirozeně o svém zoufalství neumím tak jemně vyjadřovat, ani o něm básnit! To tak někdo umí psát verše a vposlouchávat se do sebe a

myslet o sobě: Ach, to jsem skvost, drahoccenná nádoba citů, ach, jak jsem vzácný! Jak citlivý! Jak vznešený! A pak se to dá zazpívat trubadúřům, aby si celý svět myslel, že se tu odehrává něco mimořádného, něco, co předtím nikdo neprožil! - Je to všechno lež! Královna je zrovna tak žárlivá jako já! A já jsem ji tak obdivovala, už jako malá holka! Už když mi byly čtyři, byli jste slavní!

Královna Ginevra: Sire Lancelote! S kým mě to dáváte dohromady...

Elaina: Já jsem sem přišla se svým dítětem, protože jsem si myslela, že vám musím padnout k nohám, že si je zamilujete, podíváte se na ně a rozpoznáte v tom malém obličejí Lancelotovy rysy! A že si i mne zamilujete, porodila jsem přece tak krásné dítě, a že mě vezmete do náručí a společně si zapláčeme, že mě pochopíte. Žárlivost bych u vás nikdy nehledala! Žárlivost! Takový pocit u vás! U královny Ginevry! To bych si byla nikdy nepomyslela! Myslela jsem, že ho milujete docela jiným způsobem! Mnohem vznešenějším způsobem než já!

Královna Ginevra: *(ochable)* Sire Lancelote! Prosím!

Elaina: Samý podvod! Samý podvod! Teď mi spadly šupiny z očí! Je docela jednoduše vašim milencem! Ta obdivovaná královna Ginevra, která stojí tak vysoko nad ostatními ženami, se nenechává Lancelotem uctívat jen na papíře, ale jednoduše s ním spí! Já hloupá husa, co jsem to byla za hloupou husu!

Královna Ginevra: *(docela tiše, jako by měla mígrénu)* Nekřičte přec tak strašně...

Elaina: Ach tak, nemám to říkat nahlas! Moh by to slyšet král Artuš! Musí to všechno zůstat pod pokličkou, nikdo o tom nesmí mluvit! A co se odehrává ve vaší ložnici, to se nikdo nedoví, to se navenek nedostane. Komorná je prý nemá, slyšela jsem. Té jste vyřízli jazyk. Némá komorná, jak praktické!

Královna Ginevra: Přestaňte už, mlčte konečně!

Elaina: Nevím, jestli budu mlčet.

Královna Ginevra: Chcete mě vydírat?

Elaina: Ach Bože, jak hluboko jste klesla v mých očích!

Sir Lancelot: Prosim vás, Elaino... Já jsem tak nešťastný!

Elaina: Vy s ním máte techtle mechtle, ale já mu porodila syna!

Královna Ginevra: *(náhle vykřikne)* Ty vypočítává mrcho! Se svým selským mozečkem!

Elaina: Jste studená jako rampouch!

Královna Ginevra: *(křičí v bezmocném vzteku)* Nemáš tušený o mimořádných lidech! Tady nejde o manželství! O nějaké rozmnožování!

Elaina: Můj syn Galahad bude nejslavnějším rytířem na světě...

Královna Ginevra: Lancelote, prosím...

Sir Lancelot: Elaino, ty nevíš... vy obě nevíte... můj Bože!

Elaina: ... ještě větším než tenhle tady!

Královna Ginevra: *(křičí)* Mimořádní lidé mají mimořádné city!

Elaina: Samý podfuk!

Královna Ginevra: Ty venkovská huso!

Elaina: Podfuk!

Královna Ginevra: Ty hnusná děvko!

Elaina: Podfuk!

Královna Ginevra: *(křičí)* Plivnu po tobě!

Elaina: Tak honem! Plivněte!

Královna Ginevra: *(se snaží plivnout, ale nejde jí to)* Já nemůžu!

Elaina: Škoda! *(Ginevra se vrhne s pláčem na postel, obličej zaboří do polštáře. Elaina si prohlíží svou soupeřku, jak na posteli pláče; tu se zdá, že jí zlost opouští, mění se zase v bezmocnou dívku, kterou ve skutečnosti je. S pláčem na krajíčku se obrací k Lancelotovi)* Já nevím, sire Lancelote... copak jsem tak špatná?

Sir Lancelot: *(nanejvýš zmaten a nešťastný)* Já už nechci žít!

(Vyskočí z okna. Je slyšet ránu. Ticho. Elaina stojí jako sloup, k smrti vyděšená, neodvažuje se přikročit k oknu, hledí ke Ginevrě, která zdánlivě nic nezpozorovala)

Elaina: *(brumlá)* Vyskočil z okna, vyskočil z okna, je mrtev. *(Celá pryč hrůzou se odplíží do rohu, kde zůstane bez hnutí)*

AMOR CHCE, ABYCH SE TI PODDAL

Non perch'ì sperì,
 donna, omà' in te,
 ver me trovar mercede,
 ti soguo, no
 ma per seguir mie fede.
 Amor vol ch'ì così
 ti sie suggeto,
 onde far mi convien
 chio ch' a lu' piace.
 E come servo
 da signor costretto
 servo che in lui
 mia liberta suggiace. (*

(Ne protože doufám,
 paní, že mě odměníš,
 jdu za tebou, ne,
 protože věřím,
 že Amor chce, abych
 se ti poddal, neboť
 je mi milo činit,
 co je mu vhod.
 A jako sluha
 je oddán svému pánu,
 jsem já sluhou, který
 se vzdává své svobody.)

(* Lorenzo Masini, 14. stol.

Když se Lancelot na útěku prodíral lesními houštinami, spatřil náhle před sebou čarodějku Morganu le Fay. Žádal ji, aby ho proměnila ve zvíře, že už nechce zůstat člověkem. Čím chceš být? Krysou! křičel Lancelot. Radši s krysami se budu s nouzí prát, než aby výčitky mne měly utýrat! Anebo bídným tvorem v pustině! Raději v stepi s vlčí tlupou výt, aspoň mi přestane červ v mozku rýt! Anebo krtkem! Budu se hlínou vrtat v spleti cest, abych už nespáčil jediný záblesk hvězd! Bez očí, bez tváře, bez lidských úst, chci jako mořský polyp ze dna růst! Proměň mne! Proměň mne!

Ó, černý pátku na stromě mrazem zkřiveném,
 člověk je jenom člověka živým snem.

MOČÁL

Sir Kay, sir Ironside, sir Gawain, mladičkový sir Gareth, sir Agrawain, sir Girflet, sir Lamorak, král Artuš a ostatní rytíři pročesávají les všemi směry a hledají sira Lancelota. Královnu Ginevru nosí po lese v třpytivých, pestře pomalovaných, půvabných krytých nosítkách.

Někteří tlučou klacky do štítů, někteří řehtají řehťáčkami, jiní vydávají neartikulované zvuky, vábí svým voláním; všechno připomíná švanici.

Hlasy: Sire Lancelote!... sire Lancelote!... sire Lancelote!... sire Lancelote!...

Král Artuš: *(přichází ke královně Ginevře)* Jsem bezradný. Myslím si, že ho ani tady nenajdeme.

Královna Ginevra: Proč nikdo nehledá támhle!
(Ukáže tím směrem)

Král Artuš: Tam nikdo nemůže, je tam močál.

Královna Ginevra: Ach, králi Artuši, snad se tam přece někdo odváží.

Král Artuš: Garethův obličej už celý opuchl od slz.
- Ať to probírám jak chci, nechápu důvod.
Proč zmizel? - Muselo to být kvůli Elaině, co myslíš?

Královna Ginevra: Ano, kvůli Elaině to musilo být.

Král Artuš: Musí v tom být nějaké tajemství, které nikdo z nás nechápe.

Královna Ginevra: *(chce stočit hovor jinam)*
Podívej se támhle!

Král Artuš: Co nás sir Lancelot opustil, lesk našeho rytířského stolokruhu pohasl.

Sir Gawain: *(se sklání nad jámou, plnou vlhkého listí)* Ty tam! Vylez ven! Vstaň!

(Nic se nehýbe)

Sir Gareth: *(šlouchá do listí)* Vylez, ty!

Sir Gawain: Vstaň, jestli jsi člověk!

Sir Gareth: To nevypadá na člověka.

Sir Gawain: Ale jo! Štouchni do toho! *(Gareth píchá do hromady listí. Ozve se zanaříkání. Gawain šátrá v hromadě nohou)* Vstaň, člověče, jsi-li člověk! Chceme se od tebe něco dovědět!

Sir Gareth: Už vylézá.

(Objevuje se zpustlá postava, nahý muž, jehož tělo je pokryto vrstvou modrošedého bahna. Hlava vězí v pytlí. Divý muž chce uniknout. Sir Gareth ho kopáním postrkává ke Gawainovi)

Sir Gawain: Umíš mluvit?

(Divý muž chce opět uniknout, sir Gareth ho zahání holí zpět)

Sir Gareth: Pojď, no tak, jdi zpátky! Odpověz!
Mluv s tebou rytíři!

(Divý muž neodpovídá)

Sir Gawain: Hledáme tu v lese rytíře. Viděl jsi nějakého rytíře? *(Divý muž neodpovídá)* Má na sobě lesklé brnění, takové jako my! *(Divý muž neodpovídá. Gawain ho kopne)*
Odpověz! Člověče, nebo co jsi!

(Přiblíží se sir Lamorak a ostatní rytíři)

Sir Agrawain: Co jste tu vyšfourali?

Sir Lamorak: Ten neví, co to jsou šaty.

Sir Kay: Místo toho se vyválel v blátě jako divoká svině!

(Rytíři se smějí)

Sir Lamorak: Snad ani nemá lidskou hlavu! Stáhněte mu ten pytel.

(Gareth mu chce stáhnout z hlavy pytel, divoký muž se zuřivě brání)

Král Artuš: *(přistoupí)* Koho to tu máte?

Sir Kay: Má nám říct, jestli tu nezahlédl sira Lancelota. Ale nič z něho neleze. Jen chrochtá.

Sir Gawain: Stáhni mu pytel, Gareth!

(Sir Gareth mu jedním hmatem stáhne pytel z hlavy. Zpustlý, zdivočelý obličej pomateného Lancelota s blátem slepenými vousy a vlasy zírá na rytíře)

Král Artuš: *(podrážděně, aniž sira Lancelota poznal)* Kdo jsi?

Pomatený Lancelot: Já nejsem Lancelot.

Král Artuš: Neboj se! Hledáme rytíře, který tu v lese zabloudil. Ptáme se každého, koho při hledání potkáme, jestli ho neviděl. Viděls ho nebo jsi o něm něco slyšel? Ne našel jsi náhodou stopu nebo jeho zbroj? Třeba někde odložil brnění! Třeba je raněný a někdo ho našel. Třeba ho našli lesní dělníci a on leží se zlámanými údy v jejich chatrči. Neslyšel jsi něco takového? Hledáme ho už po mnoho týdnů. Víš-li něco, řekni nám to!

(Pomatený Lancelot chce utéct, je zadržen)

Sir Girflet: Ten nic neví.

Sir Ironside: Je jako beran! *(Bije ho klackem)*

Sir Kay: Nechte ho běžet.

Pomatený Lancelot: Já nejsem Lancelot!

(Někteří rytíři se smějí)

Sir Kay: Správně, sire! Lancelot nejsi!

Sir Girflet: Lancelot? Odkud ví o Lancelotovi? To je zajímavé! Co jsi to tu říkal?

Král Artuš: Ty přece jen něco víš! Ty víš něco o Lancelotovi!

Pomatený Lancelot: Nevím nic o Lancelotovi.

Sir Gareth: *(udiveně)* Jak mluví...

Sir Gawain: Králi Artuši, ten hlas!

Sir Gareth: Řekni ještě něco! Řekni ještě něco!

Král Artuš: Jak se jmenuješ? Co jsi zač?

(Lancelot neodpovídá)

Sir Lamorak: Je to zvíře, kterému to nemyslí.

Král Artuš: Ale ten hlas!

Sir Lamorak: *(vytáhne kapesní zrcátko a zachycený sluneční paprsek zamíří na hlavu pomateného Lancelota)* Ozářil jsem tě sluncem, aby se ti rozsvítilo v mozku.

(Pomatený Lancelot chce prchnout, je zadržen)

Král Artuš: *(opatrně mluví)* Lancelote... Lancelote...

Královna Ginevra: *(volá z dálky)* Koho tam máte?

(Přinesou ji s jejím sedátkem)

Král Artuš: Nevíme. Nevíme, kdo je to: polodivoké zvíře nebo člověk nebo bývalý

člověk. Uhlíř nebo dřevař nebo sběrač
lesních plodů.

(Ginevra si prohlíží pomateného Lancelota. Mlčení)

Královna Ginevra: Bojí se vaší výzbroje. Nechte mě samotnou, abych s ním promluvila a vyptala se ho. *(Slézá z nosítek)*

Král Artuš: Ano, promluv s ním.

Sir Ironside: Ale já ho nemohu pustit! Když ho pustí, uteče.

Královna Ginevra: Postavte se tam na kraj lesa a počkejte, až vás zavolám. Nemůže utéct, za ním je močál. Pustte ho, sire Ironside. *(Sir Ironside váhavě pustí pomateného Lancelota a ustoupí s králem Artušem a ostatními rytíři na kraj lesa. - Pomatený Lancelot a královna Ginevra stojí teď sami proti sobě. Královna ho dlouho mlčky pozoruje. Pomatený Lancelot se rozhlíží po pytli na hlavu, nenalézá ho. Přejede si rukama přes hlavu, jako by si přes ni něco přetahoval, dvakrát, třikrát, pořád znovu)* Ty se chceš ukryt? - Neznáš mě? Podívej se na mne! - Já tě znám, prohlížím si tě a vidím, že jsi Lancelot. Vím to. Nikdo tě nepoznal; sir Gawain, který je tvým přítelem, tě nepoznal; sir Gareth, který k tobě vzhlíží jako k anděli strážnému, tě nepoznal; král Artuš, který tě miluje víc než svůj vlastní život a je hotov zemřít, kdyby tím zachránil tvůj život, tě nepoznal; ani podezřívavý pohled sira Agrawaina nevyslídil, že jsi Lancelot. Nikdo tě nepoznal. Jen

já - vím to. *(Pomatený Lancelot ustupuje roztřesený hrůzou a strachem do močálu. Vnoří se do něj, zůstane v něm vězet)*

Pomatený Lancelot: Nejsem Lancelot!

Královna Ginevra: A kdo jsi, když nejsi Lancelot?

Pomatený Lancelot: Nikdo.

Královna Ginevra: Ale víš o Lancelotovi všechno.

Řekni mi, co o něm víš.

Pomatený Lancelot: Nevím nic.

(Mlčení)

Královna Ginevra: *(mluví celou dobu tiše, velice vemlouvavě, úpěnlivě)* Je to slavný rytíř... Lancelot du Lac... jednoho dne se objevil mladý Lancelot na dvoře krále Artuše... Jezerní panna seděla pod hedvábným baldachýnem na svém bělouši, ta ho přivedla ke králi Artušovi. Řekla, že nesmí prozradit jeho původ, žil u mne, řekla, na dně Jezera... Lancelot z Jezera... Lancelot z Jezera... Stal se královým přítelem. Do bitvy u Arestuelu si vzal královu zlatou přilbu, byl jediný, který ji směl nosit. Byla to královna, která mu přilbu nasadila... Když vjel při turnaji do ohradiště, šlo od úst k ústům jediné slovo: Sir Lancelot! To je sir Lancelot! Podívejte se na sira Lancelota! Je to sir Lancelot! Sir Lancelot!... Jednou přešel po ostří meče přes rozběsněnou řeku... Douloureuse Garde, hrad hlídáný dvěma strašnými, bronzovými rytíři! Dva obři u brány! A on tam vjel, aniž by zaváhal. Tu padly hlavy

obou obrů. Proměnil Douloureuse Garde v Joyeuse Garde! Všichni o tom?

Pomatený Lancelot: Já nejsem Lancelot!

Královna Ginevra: A jednou oblékl sir Kay černé brnění sira Lancelota a sir Lancelot oblékl brnění sira Kaye. Tu se nikdo neodvážil bojovat se sirem Kayem, všichni se vrhali na sira Lancelota, který měl na sobě brnění sira Kaye, a sir Lancelot je všechny pobil!... O letnicích si královna vyjela se čtyřiceti rytíři a sir Lancelot jí jel po boku. Byl krásný den... - Král Artuš má ve své družině mnoho statečných rytířů! A ke dvoru přicházejí stále noví a konají velké činy. Jenže o každém, kdo se zvláště vyznamená, se říká: Je to velký hrdina, ale tak velký jako sir Lancelot ne! Sir Lancelot je ze všech největší.

Pomatený Lancelot: *(křičí)* Nejsem Lancelot! Nejsem... nejsem...

Královna Ginevra: Jsem Ginevra. Stojíš tu v močálu, nepodobáš se už rytíři Lancelotovi, ale já tě přesto poznala! Já se nezměnila, ale ty mě nechceš znát! Jsem Ginevra! *(Mlčení)* Dívám se na tebe. *(Dotýká se rukama svých očí)* Toto jsou mé oči, jimiž se na tebe dívám. *(Lancelot hází po královně hrsti bahna. Ginevra mluví odhodlaně dál)* Toto jsou má ústa, která ve dne v noci vyslovují tvé jméno. *(Lancelot hází po královně Ginevře hrsti bahna)* *(Mluví odhodlaně dál)* Moje ruka, kterou jsi držel, když jsme se ráno procházeli po louce u řeky pod Camelotem. *(Lancelot*

hází po královně Ginevře hrsti bahna. Ginevra mluví odhodlaně dál) Líbal jsi mne na vlasy, objímals mne. Pojď, Lancelote! Vyjdi z močálu, do něhož ses utekl. Už nechceš být člověkem? Budu tu stát a čekat na tebe, dokud nevyjdeš. Budu tu čekat tak dlouho, dokud mě neopustí síly. *(Lancelot hází čím dál zuřivěji hrsti hlíny, tak dlouho, až je královna Ginevra celá pokrytá černým bahnem. Ginevra zůstává na místě)* Lancelote! *(Lancelot uprchne do močálu. Rytíři se vrací. Královna Ginevra padne prudce na zem. Rytíři ji zdvihají. Ženy přibíhají s osuškami a částmi oděvu. Artuš stírá královně bahno z obličeje a pomáhá jí při převlékání)*

Sir Kay: Já toho chlápka roztrhnu! Já ho uškrtím. *(Následuje s ostatními prchajícího Lancelota do močálu)*

Královna Ginevra: Nevím nic o siru Lancelotovi, králi Artuši. Nechte ho běžet. Přišel o rozum.

(Ženy omývají a suší její vlasy, oblékají ji)

Pramen v lese.

Slečna z Astolatů se svými přítelkyněmi naleznou spícího, vyčerpaného sira Lancelota u studánky. Zvědavě si ho prohlížejí. Omývají ho, se vzrůstajícím potěšením ho ošetřují. Pak ho, stále ještě pomateného, odnášejí, ukládají na lůžko a střídají se u něho v hlídání.

BYL MŮJ ŽIVOT SEN?

Mnoho rytířů kolem kruhového stolu. Sir Girflet předčítá nějaký vědecký článek, ale nikdo ho neposlouchá. Sir Beauface a sir Persant, dva velmi mladí rytíři, skotačí a tančí. Ostatní rytíři se baví.

Sir Orilus: Přestaňte už s tím miliskováním, vy teplouši!

Sir Beauface: (*přestane tančit, dělá udiveného*) Jak, strýčku?

Sir Orilus: Rozuměl jsi? Máte toho nechat!

Sir Beauface: (*siru Persantovi*) Ty jsi mu rozuměl? Já ne! (*Siru Orilovi*) Moc se snažíme, strýčku, ale nerozumíme ti! Mám dojem, že sis nevzal zuby!

Sir Orilus: Tak pozor! Abych ti nepošramotil tu tvou sladkou larvičku!

Sir Girflet: (*uklidňuje sira Orila*) Nechte je! Nechte je! Jsou ještě mladí!

Sir Lamorak: Divím se, že je dovoleno takhle se vysmívat hrdinům, kteří v tolika bitvách prolévali krev.

Sir Beauface: (*ho přehnaně napodobuje*) Vám rozumím dobře. Vy máte velmi zřetelnou mluvu!

Sir Persant: Jen můj obličej trochu zvlhl. (*Utírá si obličej*) Krefff! (*Kýchá a prská*)

Sir Dodinas: Drzost!

Sir Beauface: Jak to, jak to? My přece ctíme staré pány - staré hrdiny!

(*Zpívá*)

V té kruté bitvě, kde se bil,
když nad Badonem zmíral den,
byl hrdinný sir Orilus
o krásný chrup svůj připraven.

Sir Kay: Nech těch hloupých vtipů. V bitvě u Badonu zahynulo na tisíc rytířů - tisíc poctivých rytířů. Tam byl jeden každý desetkrát cennější než tvůj malíček.

Sir Girflet: Chtěl jste snad říct, že každý malíček jednoho padlého byl desetkrát cennější než tihle dva dohromady.

Sir Kay: (*vztekle*) Ano, to jsem chtěl říct. A taky to tvrdím!

Sir Beauface: Malíček? (*Siru Persantovi*) Řekni mi, jakou cenu má můj malíček?

Sir Ector z Marisu: A já tam přišel o ruku! Ale zvítězili jsme nad těmi pohany!

Sir Kay: Před ním se pěkně pokloň, chlapečku. To bylo v době, kdy vy oba jste byli ještě na houbách!

Sir Beauface: (*se sklání*) Samí hrdinové... samí hrdinové!

(*Prozpěvuje*)

Sir Gawain a sir Lancelot
a Artuš, velký král,
historiky otřepané,
všechny je dobře známe,
kdo by je poslouchal.

Sir Persant: (*vpadne*)

Sir Lamorak, král Artuš,
s metály, co se blyštít,
už nám tu trochu vadí,
proto bychom je rádi
viděli na smetišti.

Sir Dodinas: (*nepochopil smysl*) Ty bys chtěl být zpěvákem?

Sir Beauface: (*ironicky*) Néé, zpěvákem nikdy, fuj!
Chci přece umřít v boji!

Sir Dodinas: Dobrá, dobrá, to tě šlechtí!!

Sir Girflet: Proč zrovna umřít, jste přece hezčí a mladí, oba dva!

Sir Beauface: Protože nechci být takovým starým vejrem, jako jsi ty!

Sir Girflet: Nejsem starý. To dělá jen vaše mládí, že vám tak připadám.

(*Vstupuje král Artuš s Merlinem. Rozpačité mlčení*)

Král Artuš: Slyšel jsem vás zpívat, sire Beaufaci a sire Persante! Zpívejte jen dál! Rád si vás poslechnu.

(*Sir Beauface a sir Persant se zdráhají*)

Sir Mordred: (*posměšně*) Jen zpívejte dál! Král Artuš si vás rád poslechne!

Král Artuš: Byla to snad posměšná písnička o mně?

Sir Beauface: Ne, ne.

Sir Mordred: Jen písnička o starých hrdinech.

Král Artuš: (*trochu podrážděně*) I vy zestárnete, jen si to nedovedete představit.

Sir Persant: Já nechci zestárnout!

Král Artuš: Kolik je ti?

Sir Persant: Šestnáct.

Sir Beauface: Sedmnáct.

Král Artuš: (*Merlinovi*) Sedmnáct a šestnáct! - Zestárnou i ideje, Merline? Stárnou a umírají jako lidé? Zkornatí jako naše tepny, rozdrolí se, rozpadnou se v prach jako naše mozky, pohasnou jednoho dne jako mladistvý lesk našich očí? - Ideje, které promýšlel Platón... ideje vykoupení, kterými nás obdaroval Kristus... ideje o vyvolenosti králů... ideje bratrství... - stárnou také ideje? A naše říše, Merline? Přetrvá tisíc let, nebo zanikne s námi?

Sir Girflet: Pozoruji, že v poslední době vzniká mnoho zbytečných sporů. Zdá se mi, že někteří, zejména mladí, jsou bezradní a nespokojení.

Král Artuš: (*rozřítě*) Co jim chybí?

Sir Ironside: Jaké to bylo dřív? Když na to pomyslím! Můj ty Bože, když na to pomyslím. Kolikrát o tom přemýšlím, protírám si oči a ptám se: Bylo to opravdu tak? Ano, bylo to tak: samá vražda a vzájemné ubíjení! A teď: všichni kolem jednoho stolu. Krásný

stůl, pěkně do kruhu! Není to krásný, kulatý stůl? Žádné rohy, žádná podřadná místa! Sedíš ty tam naproti snad líp, sire Kayi? (Ukazuje na každého, koho oslovuje) A ty, a ty! Dřív jsme se vzájemně vraždili. Tak to bylo dřív! A teď se díváme jeden druhému do tváře. Je to vyšší stupeň člověčenství.

Sir Girflet: Na prázdné židli, na vyvoleném místě, taky jednou usedne rytíř a zaskvěje se v jas.

Sir Ironside: S kruhovým stolem jsme udělali první krok.

Mladý rytíř: Už dávno, už moc dávno.

Sir Lamorak: Založili jsme novou společnost v duchu křesťanského bratrství.

Sir Agrawain: (posměšně) Novou společnost! Na mých ramenou sedí můj otec, a na něm sedí můj děd, a na něm sedí otec mého děda. Nosím na sobě věž. Když moje ruka pozdvihne meč proti siru Lamorakovi, znamená to, že proti němu zdvihli meč moji předkové.

Sir Lamorak: Co to říkáte, co to tu říkáte! Jakápak věž předků?

Sir Kay: (Agrawainovi) Pak řekni rovnou, že stůl rozštípeš na topení a zavedeš znovu krevní mstu. Všichni proti všem! A silnější zvítězí. Ale to se pak podivíš, budeš totiž jeden z prvních, který ode mne dostane přes čumák a mně z toho bude moc dobře u srdce, to ti můžu říct.

Sir Agrawain: (posměšně) Ví přece dávno celý dvůr, kdo první měl v ruce Excalibur!

Sir Kay: Tak už dost!

Sir Girflet: (svému sousedovi) Tady jsem si poznamenal na cedulku: „Dobrodružství srdce, skutečné dobrodružství...“ To jsem si nadepsal, abych o tom přemýšlel.

Sir Orilus: Tak?

Sir Mordred: Nový začátek, nová společnost! To je krásná myšlenka. Ale co s historií? Činy mého otce! Jak se vyrovnám s činy svého otce?

Sir Kay: Jsou to samé hrdinské činy, sire Mordrede.

Sir Mordred: Jak se vyrovnám s hrdinskými činy svého otce?

Sir Lamorak: Činy lásky, činy spravedlnosti!

Merlin: Kayi, podej mi ze stolu jednu z těch mís.

Sir Kay: V nich si má každý umýt ruce, to jsem zavedl jako novinku.

(Sir Kay podá Merlinovi prázdnou mísu)

Merlin: Přineste mi vodu! (Siru Persantovi) Chceš vidět, jaké bude tvé stáří? (Lije vodu ze džbánu do mísy)

Sir Persant: Tady tak něco uvidím!

Merlin: Ponoř obličej do vody, pak uvidíš. (Sir Persant se směje) Bojíš se.

Sir Beauface: Já se nebojím, udělám to.

Sir Persant: Já se taky nebojím! Ale prostě nechci. Nemám vůbec chuť na to, co bych tam uviděl!

Sir Beauface: Já to zkusím! Strčím hlavu do vody.

Sir Persant: Co bych tu měl nakrásně vidět? To, co už vidím!

Sir Agrawain: Nedělej to, sire Beaufaci!

Sir Beauface: *(drží v rukou mísu, rozhlíží se nejistě kolem, směje se)* Mám, nebo nemám?

Sir Persant: Já bych to v žádném případě nedělal.

Sir Ironside: Udělej to! A pamatuj si všechno, co uvidíš, a pak nám to vylič.

Sir Beauface: A když neuvídím nic?

Sir Kay: Pak si aspoň jednou umyješ obličej.

(Smích a pokřik)

Mladý rytíř: Bezzubou opici uvidíš! *(Smích)*

Sir Beauface: *(zkříví obličej)* Takovouhle myslíš?

Hlasy: Tak. Přesně takovou.

Mladý rytíř: To sedí! Už se vůbec nemusíš koukat.

Sir Agrawain: A ještě uvidíš pleš, jako má sir Lamorak!

Sir Beauface: Nikdy nezplesatím. V příbuzenstvu nikdo pleš nemá!

Sir Orilus: Tak dělej. Nenech nás zbůhdarma čekat!

(Sir Beauface stále váhá)

Merlin: Nechceš? Kayi, vylij vodu!

Hlasy: Do toho! Netvař se tak! Je to přece legrace!
- Do toho! Je to psina! - Tak šup, vstřč tam hlavu! Dělej! - Hlavu do vody, otevřít oči!
- Dělej! Dělej!

Sir Beauface: *(se najednou odhodlá)* Udělám to!
(Skloní se a ponoří obličej do mísy)

Hlasy: Bravo! - Vydrž! Vydrž! - Otevři oči!? Jedna... dvě... tři... čtyři... pět... Člověče, vždyť se utopíš! - šest... sedm... osm... Beaufaci! Vystrč hlavu! Nechceme tu přece mít utopence!... deset... jedenáct...!

(Sir Beauface pomalu zdvihá hlavu)

Sir Orilus: Nu, tak jaké to bylo?

Sir Ironside: Povídej! A otoč se!

(Sir Beauface se otočí, veselý pokřik a smích jako když utne: sir Beauface se proměnil v bělovlasého, bezzubého, vetchého starce. Dlouhé mlčení. Sir Beauface učiní lehké, povzbudivé gesto k ztuhlému shromáždění, učiní je podruhé, potřetí, nikdo se nepohne. Mečivým, stařeckým hlasem řekne povzbudivě)

Sir Beauface: Hopla! *(Stále se nikdo nehýbe. Sir Beauface učiní znovu povzbudivé gesto)* Co na mě tak vyvalujete oči?... Já vás znám! Znáám vás všechny docela přesně! *(Siru Lamorakovi)* Ty jsi byl sir Lamorak!

Sir Lamorak: To přece ještě jsem, sire Beaufaci.

(Sir Beauface učiní odmítavé gesto. Ukáže prstem na jiného rytíře a znovu učiní odmítavé gesto. Někdo se zasměje. Připojí se k němu další. Konečně se smějí všichni. Sir Beauface se zhrzojí, chce utéct, ale upadne, protože mu tělo zestárla a zesláblo)

Sir Beauface: *(se stydí, že upadl a chichotá se)* Dřív jsem... přeskakoval ploty!

Sir Agrawain: Před pěti minutami bys ho byl ještě přskočil!

Sir Beauface: Ach, to už je dávno.

Sir Agrawain: Pět minut! O tom se přece nedá říct: to už je dávno.

Sir Beauface: Ne, ne.

Sir Agrawain: Tak je to dávno, nebo ne?

Sir Beauface: Sire Agrawaine, já tě znám!
Sir Agrawain: Co? Ty mě znáš? To máš tedy dobrou paměť!
Sir Beauface: Tak, tak. - Jsi starý lhář! - Neměl jsem se vracet! Měl jsem zůstat tam!
Sir Orilus: Zůstat? Kde?
Sir Beauface: Daleko, daleko. Teď už je pozdě.
(*Plácá se po nohou*)
Sir Ironside: Aspoň, že nemáš pleš, sire Beaufaci!
Sir Agrawain: Zdálo se ti o něčem?
Sir Dodinas: Kde jsi byl, sire Beaufaci?
Sir Beauface: Kde jsem byl! Kde jsem byl! Víš to moc dobře!
Sir Orilus: Tady u stolu jsi byl, s námi!
Sir Beauface: Lháři!
Sir Ironside: Tak je tohle stůl nebo nenf?
Sir Beauface: (*zchytrale*) Ale ano, je to stůl! - V poušti jsem byl, hlupáku!
Sir Orilus: V poušti?
Sir Beauface: Ano, v rozpálené poušti. Tam ti i oči vyschnou.
Sir Agrawain: No, do dobrodružství jsi byl vždycky zhavý!
Sir Beauface: Neměl jsem se vracet.
Sir Lamorak: Určitě ses tam zamiloval do krásné ženy.
Sir Beauface: Ano! (*Tluče do stolu*)
Sir Agrawain: Jak vypadala? Co to bylo za ženskou?
Sir Beauface: Krásná žena! (*Tluče do stolu*) Černá!
Sir Agrawain: Černá? Jako saze?
Sir Beauface: Princezna! (*Znovu tluče do stolu*)
Sir Agrawain: Pak to byla určitě ta nejtlustší princezna z alžírského bordelu!

Sir Beauface: (*zpívá vysokým, stařeckým hlasem*)
Já řekl: opustím tě, než začne svítání
A ona řekla: celý život zasvěťm čekání
Já řekl: polovina by taky stačit měla
tou druhou polovinou bys mě podváděla
A ona řekla... (*Přeruší se*) Nevím, co na to odpověděla... zapomněl jsem to.

Sir Persant: Beaufaci!

Sir Beauface: Počkej... ona řekla... že bude vyšívat velký koberec. - Všechno, co jsme spolu zažili, do něj vetkám, pak... Já řekl... (*Zpívá*)
Jen vyšívěj a vetkej příběh náš
do pokrývky, kterou si uchováš
A ona řekla: až udělám do ní poslední steh
vydám se za tebou na cizí břeh
vydám se přes moře v dalek dým
pokrývku do uzlu zabalím
a tam, kde jsme snili náš poslední sen
granátovník vytrhnu ze země ven
a na dlouhou cestu, jež hoře zaplaší
si mrtvého otce ponesu v rubášř
a seberu z pouště písek a uschlou ruku
kterou jsi uťal kdys v boje hluku
můj bratr těž půjde v stopách mých
a pták nás doprovodí na svých perutřích.
(*Zmlkne*) To řekla, tak to řekla, tak! (*Tluče do stolu*)

Sir Agrawain: Aha! Tak ty ses na ni vykašlal!

Sir Kay: Ta černá pečeně ti v tom horku zesmrádl!

Sir Beauface: (*se chce na něj vrhnout, hrozí mu*) Pse!
Pse! (*Zůstává však sedět; smutně*) Už jsem tam netrefil.

Král Artuš: (*naléhavě*) Vidíš tady tu sklenici?

Sir Beauface: *(zamyšleně)* Pták, co jí kroužil nad hlavou...

Král Artuš: Dovedeš se na tu sklenici upamatovat?

Sir Beauface: S rozepjatými křídly...

Král Artuš: Sire Beaufaci! Ta sklenice! Z téhle sklenice jsi teď právě pil, je v ní ještě doušek, podívej se!

Sir Beauface: Ano, králi Artuši, já tě znám!

Král Artuš: Žádný čas neuběhl. Je to chvílka, co jsme tu seděli a pili, podívej se přece na mne! Podívej se na ostatní!

Sir Beauface: Ano, dříve, snad...

Král Artuš: Ne, teď! Když jsem vstoupil, zrovna jsi tančil se sirem Persantem. *(Kývá na sira Persanta)* Se svým přítelem sirem Persantem!

Sir Beauface: *(siru Persantovi s úsměvem)* Někoho takového jako ty jsem už jednou znal, jmenoval se...

Král Artuš: Sir Persant!

Sir Persant: *(Beaufacovi)* Pojď, zatančíme si! Pojď! Pojď!

(Sir Persant zdvihá sira Beauface ze židle, pokouší se s ním o taneční kroky. Sir Beauface je dělá stařecky ztuhle)

Král Artuš: *(je obcházt)* Vzpomínáš si? Proč jsi tak ztuhlý? Copak tvé tělo tak zestárló? Zestárló i tvoje myšlenky, uvažuješ jako starý člověk?

(Sir Beauface klopýtne, padá na zem)

Sir Persant: *(ho zdvihá)* Já jsem sir Persant. Persant, tvůj přítel.

Sir Beauface: *(opět na nohou)* Tak, tak, ty jsi Persant! *(Udeří ho do obličeje)* Jsi nestydatý zelenáč! To jsi!

Sir Lamorak: To má pravdu! To má pravdu! *(Tleská)*

Král Artuš: Kdy jsi zestárl? Odkud máš své vzpomínky? Žil jsi tady!

Sir Persant: *(přináší mísu s vodou, do níž předtím sir Beauface ponořil obličej, podává mu ji, chtěl by tu stísňující a hroznou proměnu zrušit)* Ponoř sem obličej! Smyj zas tuhle podobu! Tady! Dej ji pryč! Smyj ji!

(Protože sir Beauface nereaguje, přistrkuje mu mísu k obličeji. Sir Beauface se rozčílí, vyrazí mu mísu z rukou, voda se rozleje)

Sir Beauface: *(běsní hněvem)* Neznáte mou bídu!

Sir Persant: Jsem přece tvůj přítel! Ještě pořád... *(Ostatním)* Už mě nepoznává.

Král Artuš: Žil jsi s námi! Tady jsi žil! Poslal tě sem tvůj otec z Walesu, aby ses stal rytířem kruhového stolu. Bylo ti patnáct. Od té doby jsi byl pořád s námi, ať jsme bojovali nebo se shromáždili tady kolem stolu. Pocelé dva roky! Tohle jsou tví přátelé a každý z nich to může dosvědčit! Sir Brandiles, sir Gawain, sir Dodinas, sir Agrawain, sir Mordred, sir Geheris, sir Lamorak, sir Kay, sir Ironside, sir Bedivere, sir Girflet, sir Orilus...

Sir Kay: *(se přiblíží k siru Beaufaceovi a dívá se mu do obličej)* Sir Beauface je mrtev!

(Velký úlek mezi rytíři)

Král Artuš: Sir Beauface je mrtev? - *(Volá)* Merline! Merline! Sir Beauface zemřel!

Sir Agrawain: Kde je ta mísa? Dejte ji sem!

Sir Lamorak: *(ji zdvíná)* Tady.

Sir Kay: Kde je Merlin?

Sir Girflet: Ať mu Merlin vrátí mládí.

(Pokládají mrtvého sira Beauface na zem)

Sir Persant: *(pokleká vedle sira Beauface a volá, jako by chtěl probudit spícího)* Sire Beaufaci, probuď se! Sire Beaufaci, příteli! Příteli! Ty jsi mladý! Ty jsi nebyl starý! Jsi mladý, jsi mladý! Jsi mladý!

Sir Mordred: Merlin ho zabil!

Sir Lamorak: Ne, tak to není. Sešel věkem.

Sir Agrawain: *(vybíhá na galerii)* Kde je Merlin?

Sir Persant: *(volá plačtivě)* Proč jen strkal hlavu do té mísy!

Sir Kay: Rozbijte ji!

Sir Lamorak: Je to docela obyčejná mísa jako všechny ostatní na stole.

Sir Orilus: Tak je rozbijte všechny!

(Ve velké bázni rozbíjí několik rytířů mísy, tlukou jimi o zem, rozdupávají střepy, rozbíjejí mísy o zeď.)

Současně nahoře na galerii: Ginevra přistupuje spěšně k Věžníkovi

Královna Ginevra: Kdo dneska přijel?

Věžník: Vyslanec z Říma, nějaký francouzský zbrojíř, nějaký Skot, který žádá o pomoc, nějakí zahalení cizinci, ptají se po siru Beaufaceovi...

Královna Ginevra: *(ho bije)* Nechci slyšet o nikom, jen o jednom! *(Odbíhá)*

(Mlčení. Rytíře zachvátil strach. Někteří sedí u stolu, někteří běhají mlčky kolem. Někteří si navzájem prohlížejí pátravě obličej, s chvěním a strachem se dotýkají svých vlastních obličejů - nezměnily se? Značí se ještě navzájem? Několik jich klečí a modlí se)

Král Artuš: *(po chvíli)* Kdo otevřel dveře? Fičí sem studený vítr.

Sir Lamorak: Ano, ochladilo se. Celý se třesu.

(Nikdo neodpovídá)

Vzduchem zní vysoký, zvonivý, záhadný tón. Světlo se proměňuje, zesíná. Blíží se průvod podivných, velmi vysokých postav: obrovský negr nese starou ženu, sedí mu na hlavě na jakémś lešení s vysokým opěradlem, nohy má na jeho ramenou, obličej obrácený dozadu. Hlavu jí zdobí zlatý pták s rozepjatými křídly. - Pak nějaký skvostně oblečený stařec, ženin bratr. - Čtyři sluhové nesou na šikmých nosítkách mrtvolu otce v bílém prostěradle. - Vetchý stařec s železnou maskou před obličejem vleče obrovskou, zcela vyschlou, utatou lidskou ruku. - Muž s široce vylajícími rukávy. - Nahý muž, jehož kůže je pokrytá ranami a strupy jako popraskaná zemská kůra. Hejna much kolem. Na hlavě nese obrovský uzel. - Uschlý strom s hnědými listy. - Průvod kráčí pomalu a nehlukně. Kroky ne-

jsou slyšet, působí to, jako by se všichni brodili hlubokým pískem a proti silnému větru. Vystoupí na stolní desku. Uzel látky se rozpadne: je to velká, hedvábná pokrývka s vyššími postavami. Muž s širokými rukávy zdvihne ruce a z jeho rukávů se sype písek, nekonečně mnoho písku, po celou dobu, co je průvod přítomen. Ponenáhlu se kruhový stůl proměňuje v písečnou poušť.

Král Artuš: (volá) Merline! (Merlin se objeví na galérii, mlčí) Co jsou zač ti lidé?

(Dlouhé mlčení. Rytíři ustoupili od stolu, teprve pozvolna se někteří odvažují přiblížit, aby pozorovali cizince zblízka. Sir Orilus obchází pomalu, opatrným krokem celý stůl. Sir Girflet si nasadil brýle a naklání se, aby si prohlédl vyšívanou látku)

Sir Girflet: (šeptá) Vyšívaná pokrývka!

Sir Orilus: (se přiblížil ze strany ke skupině, aby si prohlédl ženu, sedící na negrovi, ukazuje na ženu, šeptá) To je ta žena! - Ten bratr!

Sir Ironside: (vztyčí ruku, aby upozornil na ženinu hlavu, šeptá) To je ten pták, kterého má na hlavě!

Sir Agrawain: (šeptá) Mrtvý otec!

Jiný rytíř: Vyhrabali ho!

Sir Dodinas: (ponoří ruku do písku, šeptá) Písek! Poušť přišla s nimi.

Sir Lionel: (šeptá) Ruka! Ruka jeho nepřitele!

Sir Brandiles: (šeptá) Strom! To je ten strom!

Král Artuš: (cizincům) Hledáte sira Beauface?

Sir Persant: (pláče) Sir Beauface je mrtev!

(Tma. Když opět nastane světlo, rytíři i cizinci jsou pryč. Král Artuš leží obličejem v písku)

Zpěvák: Ty tam jsou, odešly
mé dny jak plachý host.
Byl můj život sen
nebo skutečnost?

Astolat.

Sir Lancelot, sir Bernhard, mladý Lavaine.

Sir Bernhard: Chcete Astolat opustit?

Sir Lancelot: Ano.

Sir Lavaine: Ano. Půjde ke dvoru a mne vezme s sebou.

Sir Bernhard: Tak vy vezmete mého syna s sebou?

Sir Lancelot: Ano.

Sir Bernhard: Moje dcera zaslechle, že nás chcete opustit. Ze žalu nad tím začala běsnit, od věřejška bez přestání pláče a nařiká. Museli jsme ji připoutat ke stoličce, protože jsme se báli, že si rozbije hlavu o zeď.

Sir Lancelot: (*chladně*) To mě mrzí.

Sir Bernhard: Prosím vás, sire Lancelote, mějte soucit s mým ubohým dítětem.

Sir Lancelot: Mám se slečnou veliký soucit. Je tak krásná a pomilovánímhodná. Jsem jí vděčen, že mě ošetřovala a pečovala o mne, když jsem propadal šílenství. Bez ní bych byl v lese zahynul.

Ještě když spolu sir Lancelot a starý sir Bernhard mluvili, rozletěly se dveře a vstoupila slečna z Astolatů. Rozkousala provaz, kterým byla připoutána, a vyplivla šátek, kterým jí ucpali ústa.

- Sire Lancelote, řekla sladkým hlasem, v němž se ještě chvěly slzy, nesmíte odejít, tolik vás miluji. Chtěla bych, abyste si mě vzal za ženu nebo se stal mým milencem.

Sir Lancelot: Nemohu tady zůstat. Musím ke dvoru krále Artuše, milá slečno.

Slečna z Astolatů odpověděla: Ach, když musíte pryč, chtěla bych, abyste se předtím stal mým milencem, i kdyby to mělo být jen na jednu noc.

Sir Lancelot: Milá, krásná slečno, já vás nemiluji.

Nato se její otec rozplakal a jal se naříkat. Mladý sir Lavaine, který byl u toho a postavil se těsně vedle sira Lancelota, řekl: Nenaříkej, otče! Sir Lancelot musí ke králi Artušovi a mne vezme s sebou. Chci se stát rytířem kruhového stolu, slíbil mi to.

Sir Bernhard: Ach, dobrý sire Lancelote, jak hrozný den musím zažít! Ztratím svého syna a dcera mi zemře žalem.

Slečna z Astolatů se vrhla s křikem na svého bratra a rozdrápala mu obličej. Strhla ze sebe šaty, plakala a volala sira Lancelota, ukázala svá prsa a boky a nabízela se mu a byla bolestí celá bez sebe. Posléze přes ni otec přehodil plášť. Tu přestala křičet a padla na zem a ležela celá ztuhlá a nepromluvila už ani slůvko.

Sir Lancelot se nad ní naklonil, aby ji na rozloučenou políbil. Ale sir Lavaine ho netrpělivě uchopil za loket a odváděl ho z místnosti, a tak spolu odjeli.

PSÍČEK

Sir Mordred a jeho nevlastní bratři sir Gaheris, sir Agrawain a mladičkový Gareth.

(Mladý sir Galahad, albín, přichází se svým bílým pudlem, chce projít, aniž by si přítomných všiml)

Sir Mordred: Mladý pane, kdopak je vaším otcem?

Sir Galahad: Můj otec mě nezajímá. Vyrostl jsem bez jakéhokoliv vzoru. Nepotřebuji nějaký vzor.

Sir Agrawain: „Lancelot, Lancelot!“

Sir Mordred: Jak se jmenuje váš pes, milý pane?

Sir Galahad: Pes.

Sir Gareth: Pes, nijak jinak?

Sir Galahad: To je hloupá otázka.

Sir Agrawain: Máte nás za hlupáky, milý pane?

Sir Galahad: Vy nejste vůbec hloupí, jen se tak tváříte.

Sir Mordred: Pak jsme tedy nepoctiví?

Sir Galahad: Jste poctiví, protože přetvářka patří k vaší přirozenosti.

Sir Gareth: Pse! - Pse! - Pse! - Pse! - *(Láká psa)*
Pojď sem, pse!

Sir Mordred: Sir Lancelot se na vaši ubohou matku jednoduše vykašlal, když jste vy, milý sire Galahade, přišel na svět.

Sir Galahad: To mě nezajímá. To se týká mé matky.

Sir Mordred: Kulhá snad, šilhá, má snad vole? Nebo snad zapáchá?

Sir Galahad: Co se líbí jednomu, nelíbí se druhému.

Sir Mordred: Nám se nelíbí, že jste bílý jako papír.
Máte světlé vlasy a vodové oči.

Sir Galahad: To nevadí. Není mou ctizádostí líbit se vám.

Sir Agrawain: Zmáčknete komára, když vás štípne, pane?

Sir Galahad: Ne. Pročpak?

Sir Agrawain: My ho zmáčkнем, když nás nějaký štípne.

Sir Mordred: Mám dojem, že jste maličko zbedněný, milý pane.

Sir Galahad: To nejsem. Ale jestli se vám to zdá, je mi to taky vhod. Je to vaše věc.

Sir Gareth: Svěho psíčka asi denně myjete mýdlem, když ho máte tak rád.

Sir Galahad: Ano. - Mám ho moc rád.

Sir Mordred: Tady ale vidím přece jen skvrnu na kožichu!

Sir Agrawain: Cože? Černou skvrnu? To ho musíme umýt!

(Sir Gaheris ponoří psa do sudu s vodou. Pes kňučí.)

Sir Galahad: Chcete mi psa utopit!

Sir Gaheris: Proč tak kňučí? Buď zticha, pse!
(Znovu ho ponoří)

Sir Mordred: Teď zmlkl.

Sir Agrawain: Teď všichni zadržet dech!

(Všichni čtyři stojí nějakou dobu s nafouklými tvářemi a zadržují vzduch)

Sir Gareth: *(prudce vydechne a lapá po dechu)*
Ubohé zvíře!

Sir Mordred: Nebojíte se o něj, milý pane?

Sir Galahad: Ne.

Sir Gaheris: *(vytáhne psa z vody)* Podívejte, ještě žije.

Sir Agrawain: Skvrna je tam pořád. To ale není špína, to je černá skvrna v srsti! - Ty nejsi tak docela bílý, jak se na první pohled zdáš! Ty jsi bastard! *(Mrští psem proti zdi)*

Sir Mordred: Ubohé zvíře! - *(Siru Galahadovi)* Dokonce mému bratru Garethovi je ho líto. Vy ale na to nic neříkáte? Vy si to necháte líbit, když trýzní vašeho miláčka? To je bezcitné, milý pane! Jste spoluviník! Jste krutý!

(Galahad odchází)

Sir Agrawain: *(za ním volá)* Svatý sir Galahad! Vyvolený! Vyvolený sir Galahad!

(Nahoře na galérii se objeví holohlavá Hanna, oblečená groteskně jako Panna Marie. Za ní se ubírá posměšné procesí, v něm jednooký obrovský černý zápasník s železnými zuby, námořník s bohatým tetováním, zrůda opičího vzhledu, dva nalíčení mladí homosexuálové, tlustý dandy s monoklem, hubená, nahá jedenáctiletá šlapka)

Procesí: *(vřeští)*

Vzýváme zbožně Svatou Pannu,
ať nám dá okusit nebeskou manu.

Kyrie eleison!

(Hanna ječí a směje se. Procesí vřeští)

Ty, Svatá matko, do svého klínu

pojmi všech našich neřestí špínu.

Kyrie eleison!

(Hanna ječí a směje se. Procesí vřeští)

Oroduj za nás, ať Bůh s trestem vyčká,
Artušův stůl ať přízní svou hýčká.

Kyrie eleison!

Sir Agrawain: *(volá nahoru)* Oroduj za nás, ať Bůh s trestem vyčká, u svého syna, u svého psíčka! *(Mrští mrtvým Galahadovým psem nahoru, Hanna ho chytí, houpá ho s jekotem v náruči. Agrawain volá nahoru)*
Tumáš svoje Jezulátko!

(Celé procesí se převalí přes Hannu)

Vysoký hlas: Svatá Marie, ty tlustá svině,
učiň, ať ráj najdu ve tvém klíně!

Vylákání pustým pokřikem s ječivou hudbou se vynořují na různých místech pohanští bůžci ze svých skrýší: doutnající němé malé úzkosti, tlustí, slepí bůžci řek, zdvihadlí své bahnité hlavy, mlžné víly, smrtelné výkřiky, malí, lesní bůžci s lepkavými jazyky, velký lesní bůh, bůžci země, kteří se chtějí na všech stranách prodrat ze země, vířivé světlo, tři šedé divé ženy, myšlenky rychlé jako ptáci, krásný bůh léta, bůh podzimu s těžkým křídlem, duchové spánku bez tváří. Teď se vynoří i Merlin a skáče a tančí, směje se a válí mezi nimi.

STÍN

Merlin stál na kopci nad Camelotem, když na něho zavolal hlas:

- Vidíš mě, můj synu Merline?

Merlin vzhledl k nebi, odkud hlas přicházel. Ale nikoho neviděl.

- Díváš se špatným směrem, řekl hlas.

- Kam se tedy mám dívat?

- Podívej se dolů!

- Tam tě taky nevidím.

- Podívej se na kopce a na pole a na řeku a město Camelot!

- Nevidím tě!

- Ale ano! Vidíš mě.

- Celý kraj přikryl temný stín!

Tu najednou rozpoznal Merlin, že obrovský stín má obrysy jeho pekelného otce. Vykřikl hrůzou a hnal se z kopce a ztemnělým údolím a městem Camelotem, které také leželo ve stínu. Lidé na ulicích se zastavovali a dívali se za Merlinem. Vyběhl z města přes strniště na jeden z pahorků, až se dostal na kraj stínu. Ale když chtěl přeskočit tam, kde bylo světlo, nemohl nohu přes okraj stínu přenést. Tu se posadil uprostřed pole a zmocnil se ho strach.

- Řekni mi, co jsi celou tu dobu dělal, volal ďábel.

Merlin nechtěl odpovědět přímo a řekl vyhybavě:

- Ach, uběhlo tolik času, už ani nevím.

Ale když se s tím ďábel nespokojil a ptal se znovu a znovu, Merlin konečně odpověděl:

- Občas jsem se snažil přivést lidi na správnou cestu.

- A co je správná cesta? Co tím míníš?

- Přijde na to, je buď klikatá nebo přímá, řekl Merlin vyhybavě.

Ďábel se opět nespokojil a ptal se:

- Vede k dobru, nebo ke zlu?

- To nevím! odpověděl Merlin opět vyhybavě. Ale náhle vstal a vykřikl:

- Ale ke zlu, jak ty ho chápeš, ne!

Jeho hlas byl slyšet v poledním tichu široko daleko.

- Zase chceš svého otce zapřít!

- Vnukl jsem králi Artušovi ideu kruhového stolu a on ji opravdu uskutečnil. Je to veliká idea, idea člověčenství! řekl vzpurně. A co se týče jednotlivých rytířů... uvádím například Parzivala na správnou cestu, a uvádím Gawaina na správnou cestu. Zamotal jsem hlavu tupému Orilovi, aby už jednou začal myslet... a mnozí ostatní s ním! A toho Amerikána v kostkované vestě jsem zesměšnil, všichni se mu vysmáli! Copak jsi to neslyšel? A asi budu muset ještě něco udělat s Galahadem, na mé gusto si je moc jistý, že nalezne grál a je moc namyšlený jako všichni, co jsou bez viny... Co si o tom myslíš, otče? dodal náhle, aby vztáhl ďábla do rozumného rozhovoru a aby ho už nevyslychal. Ďábel:

- Co je správná cesta?

Mezitím se Merlin zbavil strachu.

- Už jsem ti to řekl.

- Nic jsi mi neřekl.

- Tak? Já ti to neřekl? Myslel jsem, že ano! Správná cesta je ta, na které člověk najde sama sebe.

Nato ďábel zmlkl a Merlin se už cítil jistý a věřil, že se tím ďábel spokojí, stín se ztratí a on bude moci volně odejít. Tu se náhle ďábel optal:

- A Mordred?

- Co má být s Mordredem?

- Mordreda taky vedeš, aby našel sama sebe?
- Ano, i Mordredá, i Mordreda, bručel Merlin, opět znejistěl a dostal strach. - Mordred má ovšem velice špatné předpoklady.
- Tak tedy: Mordred se má stát vrahem a zničí Artušovu říši, bravo, jsem spokojený, tomu tedy říkáš jeho správná cesta, posmíval se ďábel.
- Ne, ne, to bych nechtěl, mumlal Merlin ulekaně.
- Tvůj dobrý král Artuš je sám vinen, že se jeho syn stane vrahem.
- Ne, ne, sténal Merlin.
- Chtěl přece bastarda Mordreda dát utopit jako krysu, nevzpomínáš si? Jak má syn, který ví, že ho chtěl jeho otec utopit, takového otce milovat a věřit v jeho dobré dílo? A pokud možno v sobě utužovat čistý charakter!
- On to přece udělal jen kvůli věštbě! křičel Merlin zmučeně. - Kdyby ho byl včas utopil, nebyla by teď ta krysa mezi námi!
- Co tě to tu slyším říkat, synu, vysmíval se ďábel.
- Jen mi to tak uklouzlo.
- Ale proč jsem tě nedávno viděl s Mordredem a jeho zhýralou partou tancovat a sloužit posměšnou mši?
- To je strašné, strašné! Musím je studovat, musím jim porozumět, musím zjistit, jak moc by mohli být nebezpeční dobré věci.
- Šikovná výmluva, smál se ďábel.
- V jednom ti ale musím dát za pravdu, řekl Merlin a svěřil přitom opatrně hlavu, zloduchové jsou většinou nejzajímavějšími postavami.
- A kromě toho tančíš rád nemravné tance a ukazuješ nahý zadek!
- Copak jsem to dělal, ptal se Merlin pokrytecky.
- Přiznej aspoň, že se ti nudná počestnost protiví stej-

ně jako jim!

Merlin zatínal pěsti a sténal:

- Ach, jak trnitá je správná cesta!
- Mladí se o tebe zajímají, obdivují tě, jsi pro ně...
- Co jsem pro ně?
- Aha! Chtěl bys to vědět!
- Ne ne ne, řekl Merlin a zacpával si uši.
- Jsi pro ně synem ďábla, synem ďábla! pronikalo Merlinovi do hlavy.

Tu mu na mysl přicházely strašné myšlenky a viděl v duchu události, k nimž došlo mnoho století před ním, a jiné, k nimž došlo teprve mnoho století po něm. Viděl uprchlíky a zajatce, viděl vyhubení celých národů, viděl katy, kteří odnášeli spící děti do sklepů, aby je tam věšeli na háky, viděl lidi přivázané ke kúlům, s papírovými pytlí přes obličej, viděl táhnout zemí slepé, jimž vyloupali oči, viděl hořící lidi běhat po ulicích, viděl čtyřletého chlapce přikovaného v temné hladomorně, viděl nahá, bílá, třesoucí se těla, shazovaná mezi mrtvé do vykopané jámy.

Vzýval Ježíše Krista a ztratil vědomí.

Když se probal, stín zmizel. Seděl na strništi v záři slunce. Hýbal hořejší částí svého těla sem a tam a chtěl se přesvědčit, zda ještě žije, nakonec se rozesmál a zvolal zpupně:

- Jsem umělec, co je mi po tom všem!

Rozletí se dveře: sir Lancelot vstupuje se sirem Lavainem. Otevře se jiná brána: vychází král Artuš a rytíři kruhového stolu, vítají sira Lancelota.

Hudba.

Král Artuš v radostném vytržení objal a políbil svého přítele sira Lancelota. Řekl:

- Nyní opět zazáří Camelot starým leskem, neboť největší rytíř, kterého jsme tak dlouho postrádali, je opět mezi námi.

Konala se slavnost, ale královna Ginevra se jí neúčastnila, nepřijímala sira Lancelota. Doneslo se jí, že dlouho pobýval na hradě Astolatu a při jednom turnaji měl přílbu ozdobenu rudým šátkem, který náležel slečně z Astolatu.

Večer příštího dne, když král Artuš s královnou Ginevrou stáli u okna a dívali se dolů na Temži, zvolna přirazila ke břehu černá loď. V lodi ležela v květinovém lůžku mrtvá dívka. Na zádi seděl muž, pohroužený ve smutek.

Král a královna a všichni rytíři sestoupili k řece, aby si prohlédli tu zvláštní pohřební bárku. Truchlící stařec se zdráhal promluvit, ale sir Agrawain objevil v rukou zemřelé dopis a podal ho králi Artušovi. Král Artuš ho otevřel a přikázal písaři, aby všem, kteří se sešli, přečetl dopis nahlas.

Tak se dověděli, že mrtvá byla slečna z Astolatu, která nemohla už žít dál, protože tak silně milovala sira Lancelota, on ji však milovat nechtěl.

- Nemohl sir Lancelot zachovat slečnu z Astolatu při životě, kdyby jí byl prokázal trochu dobroty a přátelství, zeptala se královna Ginevra, aniž se na sira Lancelota podívala.

Tu odpověděl sir Lancelot před králem a před celým shromážděním:

- Ne, královno Ginevra, neboť ona chtěla být mou paní nebo mou milenkou. Ale láska musí pryštit ze srdce a nemůže být vynucena.

- Mám velký soucit s mrtvou dívkou, řekla královna Ginevra a podívala se přitom na sira Lancelota, poprvé po dlouhé době.

Král Artuš pravil:

- To je pravda, sire Lancelote, láska rytíře vyvěrá z přirozené náklonnosti, neboť kdyby byl rytíř k něčemu takovému donucen, ztratil by sám sebe.

Král Artuš nařídil, aby odnesli mrtvolu do katedrály a tam uložili, aby mohla být příštího dne pohřbena. Když sir Lancelot a sir Agrawain chtěli vyzdvihnout mrtvolu z květinového lůžka, sklouzl z ní bílý vyšívaný šál a všichni spatřili, jak je nahé tělo strašným způsobem zmrzačeno. Rytíři na to zírali s hrůzou a sir Bedivere odvedl královnu Ginevru, aby se na to nemusela dívat. Sir Agrawain řekl:

- Nemůžeme ji vystavit v katedrále a křesťansky pohřbít, protože se zabila sama.

Král Artuš ale rozhodl, aby ji přesto přenesli do katedrály, protože se nezabila sama, ale zabilo ji šílenství její lásky.

Tu noc nemohla královna Ginevra usnout. Když minula půlnoc, vstala tiše z lůžka a sestoupila dolů do katedrály, aby si prohlédla mrtvolu mladé dívky. V kostele byla čirá tma, jen vedle mář s mrtvým tělem byly rozestaveny blikající svíce.

- Tato krásná dívka si rozedrala a zmrzčila své tělo, aby celý svět viděl, jak jím cloumala láska k Lancelo-

tovi, myslela si královna Ginevra. Moje láska k Lancelotovi však musí zůstat provždy skryta.

Sklonila se k mrtvole a dlouho se dívala do voskového, usmívajícího se obličej. Pak se už nemohla ovládnout a odsunula stranou přikrývku, chtěla vidět krví zčernalé, rozedrané tělo. V tom okamžiku zaslechla cosi, co znělo jako hluboký vzdech, zpozorovala, že kromě ní je v kostele ještě někdo jiný a že ji pozoruje. Byl to sir Lancelot, přišel, aby se pomodlil u mrtvé slečny z Astolatu.

- Raději jsi neměla stahovat přikrývku, řekl sir Lancelot.

Královna Ginevra odpověděla:

- Vím, že jsem tak neměla učinit. Ale chtěla jsem vidět tělo, které se zmrzačilo kvůli tobě.

Lancelot zavzlykal.

Ginevra: Řekni mi, jakou měla zbraň?

Sir Lancelot: To nevím.

Ginevra: Ale ano, všs to. Viděls to.

Sir Lancelot: Ano, viděl jsem to.

Ginevra: Byl to nůž?

Sir Lancelot: Ne.

Ginevra: Byly to nůžky?

Sir Lancelot: Ano, byly to nůžky.

Ginevra: Vrazila si nůžky do těla?

Sir Lancelot: To nevím.

Ginevra: Ale ano, viděl jsi to. Vrazila si železné nůžky mezi nohy.

Sir Lancelot: Ano. To učinila.

Ginevra: Křičela! Křičela: Lancelote! Slyšel jsi ji křičet?

Sir Lancelot: Ne, neslyšel jsem ji.

Ginevra: Křičela: Lancelote!, a ty jsi viděl krev, jak prýští na bílou kůži jejích steheni.

Sir Lancelot: Ne, to jsem neviděl.

Ginevra: Válela se po koberci a nůžky jí roztrhaly celé tělo.

Sir Lancelot: Ano, Ginevro, ano.

Ginevra: Obejmi mne, Lancelote. Nemám už sílu, obejmi mne!

Sir Lancelot ji objal a cítil, jak se po celém těle chvěje touhou. Líbal ji, padli na kamennou podlahu vedle mrtvolky. Och Lancelote, řekla, tak šíleně tě miluji, i když mě Bůh jednou za to potrestá.

45

KÁMEN

Parzival prochází lesem.

Cesta mu je zahrazena velkým balvanem. Parzival se snaží přes něj přelézt, balvan se pohne, Parzival padá.

Kámen: Tady ho máme - hrdinu!

(Parzival se vzchopí, tasí meč, prohlíží si kámen. Kámen se chichotá)

Náš hrdina vytáh meč. Náš hrdina by chtěl bojovat!

Parzival: Proklatý kámen! *(Praští mečem po balvanu. Odskočí jiskry)*

Kámen: *(se chechtá)* Náš hrdina chce bojovat s kamenem!

Parzival: Ty nejsi žádný kámen!

Kámen: Tak si bodni! Bodni si!

(Parzival chce bodnout, meč se zazvoněním odskočí. Kámen se pohybuje, změní se v Merlinu. Merlin zůstane sedět na zemi)

Parzival: Proč mi ležíš v cestě?

Merlin: *(posměšně)* Chce bojovat s kamenem! S kamenem! Celý les zvoní od jeho ran do kamene!

Parzival: S tebou se nebudu bavit. Kdybych byl hned věděl, že za tím vězí starý blázen, ani bych se nezastavil. Jdi mi z cesty.

Merlin: Ty jsi Parzival, který hledá Boha.

Parzival: Ano. Ale nevím, jak dlouho ještě budu mít trpělivost ho hledat. *(Chce jít dál)*

Merlin: Moh bych ti poradit.

Parzival: Kdybys věděl něco, co by mi bylo k užitku...

Merlin: Teď stojíš! Jen jdi. Nemusím mluvit!

Parzival: Jsi posel, kterého za mnou posílá Bůh?

Merlin: *(posměšně)* Posel extra pro tebe? Co si namlouváš? Posel! Bůh ti posílá posla! Zvláštního posla pro mladého pána!

Parzival: Jsem Parzival!

Merlin: Tak tak, Parzival! Parzival, který hledá Boha, a přitom běhá po světě jako slepý! Který se na nic neptá, který ani nepláče! Který neví, co je to život a smrt! Už jsem myslel, že s tebou něco udělala láska! Slyšel jsem, že miluješ jednu ženu.

Blanchefleur. Ty ji pravděpodobně vůbec nemiluješ!

Parzival: *(zlostně)* Že ji nemiluji? *(Chce uhodit Merlinu, ten hbitě uskočí do křoví)*

Merlin: *(z křoví)* Ty máš na mě vztek! Tak mě ztluč!

Parzival: Kde jsi, ty pse prolhaná!

Merlin: *(z křoví)* Sedím v křovíčku a chválím Pána-boha.

Parzival: Vylez ven! Vylez! - Já čekám.

Merlin: *(se opičí po něm)* Já čekám, já čekám!

Parzival: Jen kdybys nebyl tak starý, jen kdybych s tebou mohl bojovat!

Merlin: *(z křoví)* Tak tak. Tobě nenapadne nikdy nic jiného než jak kolem sebe mlátit. Ty jsi pořád ještě hrubián, který neví, co je to slitování. Protože chceš být pořád ten nejsilnější, proto nemůžeš nalézt Boha, zbytečně se budeš...

Parzival: *(ho přeruší)* Už tě neposlouchám. Chceš mě jen dráždit.

Merlin: *(z křoví)* To chci. Chci tě dráždit.

Parzival: Kdo mě chce dráždit, je můj nepřítel, a nepřátele jednoduše zabiju. I když jsi starý...

(Přistoupí ke křoví a chce do něho bodnout. Ale jeho meč se změní v ztrouchnivělou hůl a přelomí se. Merlin se chechtá a s ním celý les)

Můj meč! Vrať mi můj meč!

Merlin: *(z křoví)* Takový jsi! Pořád ještě jsi takový! Změň se! Změň se!

Parzival: Co mám na sobě změnit? Jak to myslíš?

(Merlin v křoví neodpovídá)

Ty tam - tak přece odpověz!

(Ticho)

Kde vězíš? - Co jsi tím myslel?

(Hledá Merlina v křoví, Merlin je pryč)

Já tomu nerozumím! - Co jsi tím myslel?
(Běhá křovisky sem a tam) Hej, dědo - hej,
dědo! ... Dědečkúúúú!

46

Improvizovaná scéna

Mark Twain jde s králem Artušem krajinou.
Ptá se diváků: Žijeme v Zlatém věku?

47

KŮŽE

*V močálu. Věž čarodějky Morgany le Fay.
Artuš, Morgana le Fay. Oba sedí u prostřeného stolu.
Morgana jí, Artuš nikoli.*

Artuš: Z močálu vyskočil had. Chtěl mě kousnout do ruky. Uchopil jsem ho a on se mi v ruce rozpádl na kousky.

Morgana: Myslel sis, že tě chci zahubit, můj bratře a milence.

Artuš: Často ses o to pokoušela. Poslalaš mi plášť, který se vzňal a já měl v něm uhořet. Chtělaš mi ukrást pochvu mého meče, protože jsi věděla, že dokud ji mám, jsem nezranitelný. A našel jsem u sebe na prahu loutku s jehlou v srdci - tys ji tam položila!

Morgana: Tolik času uběhlo.

Artuš: Ano.

Morgana: Před chvílí jsi šel přes most hodně shrbený.

Artuš: Nechodím nikdy shrbený.

Morgana: Ale ano! Viděla jsem to klíčovou dírkou.

Artuš: Tak? Pak to zavínil můj plášť. Vláčel jsem ho v močále a nasákl mi vodou.

Morgana: Já jsem nezestárla!

Artuš: Čarodějko! - Proč jsi mě pozvala?

Morgana: Tak upřeně se díváš po stěnách kolem!

Artuš: Já že se dívám po stěnách?

Morgana: Nic sis nevzal z mých pokrmů.

Artuš: Zdálo se mi, jako bych na stěnách viděl nějaké obrazy.

Morgana: Chci se s tebou udobřit, můj bratře a milence. Jez!

Artuš: *(se chvilku zdráhá, pak si poslouží z mísy a jí)* Vždyť jím.

Morgana: Myslel sis, že by jídlo mohlo být otrávené.

Artuš: Už se tě nebojím.

Morgana: Ještě dáš na Merlinovy řeči?

Artuš: Nikdo nikdy neví, kde se zdržuje. Často se v noci vzbudím a posadím se a poslouchám, co mi šeptá do ucha. Mluví o budoucnosti říše, o nebezpečích, které nám hrozí, o povinnostech krále. Mluví o blaženém ostrovu Avalonu, který se zdvíhá v moři na bělavých sloupech ze slonoviny.

Morgana: Bratře můj, miláčku můj!

Artuš: Nejsou to malby? Tam na stěnách?

Morgana: Ne, to nejsou malby. Co vidíš?

Artuš: *(vstane, jde ke stěně)* Ne, nic nevidím.

Morgana: To jsou jen skvrny na zdi. Z močálu stoupá voda, stěny vlhnou.

Artuš: *(přeběhne na jiné místo)* Ale tady rozeznávám postavy!

Morgana: Jaké postavy, můj bratře a milence?

Artuš: Rytíř a nějaká dáma v modrém plášti.

Morgana: Kde?

Artuš: Teď zmizely, ale vidím je na druhé straně.

Morgana: Ano! Teď je také vidím.

Artuš: Pokaždé nějaký rytíř s dámou v modrém plášti. Kdo pomaloval ty zdi?

Morgana: To nevím.

Artuš: Kdo přebýval v této věži?

Morgana: Před časem tu ve věži žil jeden potomatný, teď si na to vzpomínám.

Artuš: *(hmatá rukama po malbách)* Tady leží v loubí pod stromem... a tady vedle je stařec, drží v ruce javorový list... nějaký velmi starý muž! Je to král, Morgano?

Morgana: Nevím, koho míníš.

Artuš: Tak rychle jsem běhal kolem dokola, točí se mi hlava.

Morgana: Ano. Odpočiň si.

(Artuš se sveze na kamennou lavičku. Pod rukama se mu vydrolí velký kus kamene)

Artušova říše je velká, jsi králem světa.

Artuš: *(běhá zas vzrušeně podél zdi)* Kdo to byl? - Odkud jsou ty obrazy?

Morgana: Nikdy nepromluvil ani slovo.

Artuš: Ani slovo?

Morgana: Nechtěl už být člověkem. Chtěl, abych ho proměnila ve zvíře.

Artuš: Kde jsou ty obrazy? Najednou je nevidím.

Morgana: Tam! Na druhé straně!

Artuš: *(běží na druhou stranu)* Tady leží v objetí hluboko pod vodou! *(Běží k jinému obrazu)* Stařec ji drží za ruku! Jak je schýlený stářím vedle té ženy v modrém plášti! Je to král, Morgano? Podívej se sem, je to král?

Morgana: *(přistoupí ke králi Artušovi, prohlíží si s ním obrazy)* Tady vidím vedle těch dvou nějakého rytíře. Leží na zemi a ona mu podává dopis.

Artuš: Dříve sis těch obrazů nevšimla?

Morgana: Ne, dříve jsem si jich nevšimla.

Artuš: Zvláštní! Jak jsou ty zdi pórovité! (*Běhá vzrušeně od jedné malby k druhé, zírá na ně, ohmatává je*) Oni se milují! (*Hladí jiný obraz*) Oni se milují! (*Hladí jiný obraz*) Oni se milují! - Kdo byl ten muž tady ve věži? Jak se jmenoval?

Morgana: Jmenoval se sir Lancelot.

Artuš: (*zděšeně*) Lancelot?

(*Dlouhé mlčení. Artuš hmatá prsty po stěnách*)

Stěna není z kamene! Škube sebou, když se jí dotknu... je teplá! Je to kůže! Rozeznávám póry! Je to moje kůže! Někdo mi vyřezal ty obrazy do kůže... teď to vím! - Morgano!

(*Morgana le Fay zmizí*)

(*Křičí*) Byl pomatený! Byl pomatený! Jinak to nemůže být! Chudák Lancelot! Oh!

EXERCISE

Merlin se pokouší proměnit se v ptáka. Nedaří se mu to. Zlobí se, je stále netrpělivější. Křídlo má na nepravém místě, vytrhne si je. Nové křídlo si nasadí na správné místo.

Merlin se snaží, aby jeho tělo zaujalo ptačí postoj a jak náleží se pohybovalo. Chodí jak na chůdách a trhá přitom hlavou.

Merlin: (*křičí vztekle*) To je slepice! (*Otrěse se, začne znovu*) Kos! Kos! Kos! (*Zase z toho nic není, je příliš nemotorný. Křičí*) Menší! Mnohem menší! (*Tluče se do břicha, přes zadek, po rameni. Když vidí, že se nic nezměnilo, vytrhne si jedno křídlo a rozdupává je. Běží pryč*)

Morgawsina ložnice

(*Sedmdesátiletá Morgawsa, mohutná černoška s velkými prsy, leží na posteli. Sedmdesátiletý holohlavý sir Lamorak, její milenec*)

Sir Lamorak: (*vyskočí*)

Co je to jen, co je to jen,
mně zdá se, láska není sen.

Ach, teď jsem ztratil botu. (*Shýbá se*)

pro botu) Oh, jaký jsem pružný. Zašmátrám tam rukou, a - šup! - už ji držím! Vidíte, jakého máte pružného milovníka! Ale já vím: vy jste taky tak pružná!

Morgawsa: Odkud to víte?

Sir Lamorak: Lásko má! Hodíme se báječně k sobě!

Morgawsa: Líbíte se mi.

Sir Lamorak: Zdá se vám, že mám pěknou postavu? Moje postava se od mých mladých let nezměnila. Jen se podívejte! Většina mužů ztloustne nebo se hrbatí. Svěsí-li člověk ramena, zakulatí se mu jednou provždy záda. To ho dělá starým. Nebo podbradek. Vidíte u mne podbradek? Řeknu vám, proč ho nemám: spím denně s podvázanou bradou.

Morgawsa: Oh.

Sir Lamorak: Pokud ovšem neležím u dámy! Když budu ležet s vámi v posteli, bradu si podvázovat nebudu.

Morgawsa: To by se mi taky nelíbilo.

Sir Lamorak: Nenapadlo vás, že i král Artuš poslední dobou tlačí ramena často dopředu, trochu je nazdvihuje a tlačí dopředu, je v tom kus rezignace, a to zbytečně přidává na stáří. Nebo chůze! Jak se kladou chodidla, ven nebo dovnitř, tak... (*předvádí*) nebo tak... (*předvádí*) když se přitom ještě zatlačují kolena, zůstává svalstvo nohy pevné. Můžete mi nechat spadnout špičatou dýku na stehno, jen se odrazí!

Morgawsa: Opravdu?!

Sir Lamorak: Jsou vaši synové nablízku? Chci říct, nemohli by sem vstoupit? Nebylo by mi to příjemné.

Morgawsa: Baví je špásovat, člověk je musf nechat.

Sir Lamorak: Jsou to velmi svévolní mladí lidé. I král Artuš je za takové pokládá. Nemají dobrou pověst.

Morgawsa: Já taky nemám dobrou pověst.

Sir Lamorak: Myslel jsem jen...

Morgawsa: Povídejte dál!

Sir Lamorak: O čem jsem povídal?

Morgawsa: O svém stehně!

Sir Lamorak: Ach ano.

Morgawsa: Pojdte! Chci s vámi ležet v posteli a objímat vás.

Sir Lamorak: Je to dobrodružství! Není-liž pravda? V kolika dobrodružstvích jsem už skvěle obstál! V nespočtu! V dobrodružstvích meče a dobrodružstvích srdce. Ale život nepřestává být dobrodružstvím, jaká nádhera! - Přicházím, spěchám do vašeho náručí, nepřekonatelné nutkání mě žene k vám, do vašeho náručí! Ale nejdřív musím svléknout košili, punčochy, kalhoty, odhalit své tělo. Tolik knoflíčků! Tady jeden a tady celá řada, podívejte, zvlášť krásné knoflíčky! (*Utrhne jeden*) Daruji vám tento krásný jantarový knoflík jako upomínku na tuto hodinu, kadeř vlasů už nemám. (*Směje se*) Jinak byste si mohla schovat moji kadeř do medailónu, tak jsem ji dřív mladým dámám rozdával a během doby přišel o všechny své krásné vlasy. Nevadí, nevadí! Líbím se ženám i tak!

Morgawsa: Pojdte, můj krasavče!

Sir Lamorak: *(si k ní sedne na kraj postele)* Ach, jak mě to k vám táhne! Jste kouzelnice! Cítím to. Je to pravda, co se o vás u kruhového stolu říká?

Morgawsa: Co se říká?

Sir Lamorak: Není to dávno, co jsem se o tom bavil se sirem Ironsidem, i sir Orilus byl u toho. Říkal, že prý jste seděla u Temže a zpívala, a pět rytířů, kteří jeli v člunu kolem, skočilo do vody a utonulo. Tak silné bylo kouzlo, které je táhlo k břehu.

Morgawsa: To že se vypráví? *(Směje se)*

Sir Lamorak: A ještě jiné historky!

Morgawsa: A vy jim věříte?

Sir Lamorak: Ano, ó ano, věřím jim, cítím to. Jestli pak jsou dveře na zástrčku? Myslím, že jsem na ni zapomněl. *(Jde ke dveřím a zas-trčí zástrčku)* Tak, teď už jdu, už jdu, milovaná Morgawso. *(Opět na okraji postele)* Co to bylo za píseň? Nechtěla byste mi ji zazpívat?

Morgawsa: Raději si to nepřej.

Sir Lamorak: Ale ano, přeji si to.

Morgawsa: Třeba ji neunesíš.

Sir Lamorak: Ale ano, chtěl bych! Miluji všechno odvážné a zvláštní.

Morgawsa: Mohla bych tě připravit o rozum.

Sir Lamorak: Kdyby to bylo moc silné, kdybych to neunesl, zacpu si uši.

(Morgawsa, která jako mocná bohyně plodnosti trůní v polštářích na posteli, začne tichým, postupně stále se vzímajícím a posléze mohutným hlasem zpívat. Zpívá blues a její hlas plní prostor, takže se zdá,

že během jejího zpěvu na nic jiného už nezbývá místo, že se nelze už ani nadechnout. Nevadí, že je starou ženou, že její milostná scéna se sirem Lamorakem působila směšně. Lamorak se vrhl na postel a zacpal si uši ručníkem. Morgawsa přestane zpívat)

Tady jsem, tady jsem, přežil jsem to. Ovinul jsem si kolem hlavy ručník, jinak bych se byl zbláznil. To jsem netušil, to jsem netušil. Žasnu. Dívám se na tebe a žasnu. Obejmi mne, krasavice, ty jediná! Topím se v tobě.

(Válejí se spolu po posteli. Rozlétnou se tajně dveře. Vstupuje sir Mordred. Lamorak vyskočí)

Přece jsem dveře zamkl!

Mordred: K naší matce nevedou jen jedny dveře.

Sir Lamorak: O tom mně nic neřekla. Proč jste mi to neřekla, Morgawso?

Morgawsa: Co chceš, Mordrede?

Sir Lamorak: Tak! Co tu chcete, sire Mordrede?

Sir Mordred: Gareth šel kolem, viděl světlo a zavolał mě.

Morgawsa: To snad je důvod? Viděl světlo! Ano, světlo svítí a já tu ležím v posteli a sir Lamorak je u mne.

Sir Mordred: Sir Lamorak?

Morgawsa: Ano, sir Lamorak. Rytíř od Artušova stolu.

Sir Mordred: Tak Agrawain měl přece jen pravdu. Sledoval sira Lamoraka. Já tomu nechtěl věřit. Měls pravdu, Agrawaine! Pojd dovnitř!

(*Sir Agrawain, sir Gaheris a mladičský sir Gareth vs-
tupují*)

Garethe! Přivři okenici!

(*Sir Gareth přivírá okenici*)

Není vhodné, aby světlo svítilo na celou ulici, matko. Víš, jak snadno se dostáváme do řečí.

Morgawsa: Co tě to popadlo? Proč tu tak všichni stojíte?

Sir Lamorak: (*se vmísí do řeči*) Mladí páni se nudí! Málo cvičí se zbraní, vyhýbají se turnajům, chybí jim válka, nemusí bojovat. Proto se couráte kolem a vymýšlíte hlouposti.

Sir Mordred: Ovšem, sire Lancelote!

Sir Lamorak: Jakýpak sir Lancelot! Já nejsem sir Lancelot!

Sir Mordred: (*posměšně*) Opravdu! Není! Ale je slavnému siru Lancelotovi velmi podobný, nezdá se vám?

Sir Agrawain: Říkal jsem ti, že je to sir Lamorak.

Sir Lamorak: Hleďte dobrodružství, bojujte! Vydejte se na výpravu za grálem! Vezměte si všichni příklad ze svého velkého bratra Gawaina.

(*Gaheris a Agrawain zhnuseně a unuděně vyprsknou*)

Sir Mordred: Ano, ano, vím, náš bratr je z nás jediný, na kterém může stát stavět. V čem to vězí? Kdo byl vlastně jeho otec? Matko, vzpomeň si, prosím! Jeho otec musel být

nějaký vynikající muž, nevzpomínáš si, matko?

Sir Lamorak: Tvým otcem je král Artuš! A prospělo by ti, kdyby sis ho vzal za vzor.

Sir Mordred: Já se o to pokouším! Tak se snažím, sire Lamoraku, a nedaří se mi to. Musí v tom být špatný vliv mé matky, že se mi to nedaří. Moc dlouho jsem žil se svou matkou, nechtěla mě pustit, nesměl jsem na Artušův dvůr. Vždycky vychvalovala mé špatné vlastnosti, už proto, že mě tak zřetelně odlišovaly od krále Artuše. Abyste věděl, sire Lamoraku, ona nenávidí svého bývalého milence, krále Artuše, protože je tak ctnostný a protože má tak ctnostnou ženu, krásnou královnu Ginevru.

Morgawsa: (*křičí*) Měla jsem tě hodit do studny!

Sir Mordred: Máš mě ráda, matko?

Morgawsa: Ano, mám tě ráda.

Sir Mordred: Já se nemám rád.

Morgawsa: Ale já tě mám ráda.

Sir Mordred: A když dělám něco špatného, i pak mě máš ráda?

Morgawsa: Pořád děláš něco špatného.

Sir Mordred: Chtěl bych být dobrý, matko! Chtěl bych být dobrým člověkem!

Morgawsa: To prostě není v tvé povaze, Mordrede.

Sir Mordred: Co je v mé povaze, matko?

Morgawsa: Jdi pryč! Jdi spát!

Sir Mordred: Nechci být jen dobrým člověkem. To je mi málo. Chtěl bych být andělem - nezměrně dobrým! Kéž by se mi to podařilo! Pak bych snad našel jednoho dne dokonce i grál.

Sir Lamorak: Co to žvaníš! Jsi ješitný, velmi ješitný, sire Mordrede.

Sir Mordred: Vzpomínáš si, matko, když mi bylo dvanáct, stál jsem v zahradě na obrovském kamenném stole, ruce rozpřažené, a díval jsem se rozevřenýma očima do slunce a nechtěl mrknout, dokud se přede mnou nezatmí. Modli jsem se a myslel si: když to vydržím, nazdvihnu se a budu se vznášet nad stolem a všichni to uvidí! Potom budu světec! Tak jsem stál dlouhé hodiny. Pak mě našel zahradník v trávě.

Morgawsa: Proč mi tu vyprávíš staré historky?

Sir Lamorak: Dlouhé hodiny? Dlouhé hodiny se nelze dívat do slunce, z toho se oslepne. Přeháníte.

Sir Mordred: (*křičí*) Já jsem skoro slepý! Od té doby musím nosit tmavé brýle. Žvanile jeden pitomý!

(*Udeří sira Lamoraka do obličeje. Ten se nebrání, stojí v úleku*)

Morgawsa: (*zneklidněná*) Jdi už přec! Tak jdi!

Sir Mordred: Nech nás tu ještě chvíli, matko, je mi tu tak dobře. A Gaherisovi taky. (*Ostatním bratřím*) Vám ne?

(*Bratři se šttíivě odtahují*)

(*Morgawse*) Nebo ti to je snad trapné, že ležíš s mužem v posteli? Ach, to přece známe! Nebudeme si hrát na svatoušky, nejsi přece Ginevra.

Morgawsa: (*vztekle*) Nemluv o ní! Drž zobák!

Sir Mordred: Mám ji zavraždit? Udělám to, jestli si to přeješ! Udělám pro tebe všechno! Nebo rozkážu Gaherisovi, aby to udělal. - Jestli jen chceš. Udělá všechno, co mu řeknu. A udělá to určitě šikovněji než já. Jeho rozum je zatměný, ale podívej se na jeho ruce! Gaherisi, ukaž ruce!

(*Gaheris poslušně ukáže své velké, červené ruce. Mordred ho klepne přes prsty*)

Zase sis kousal nehty! To vypadá strašně! Nebyl jeho otec podkoní, matko?

(*Sir Gaheris schová ruce*)

Morgawsa: Jděte pryč, všichni čtyři, a zavřete za sebou dveře!

Sir Mordred: Garethe, jdi pryč!

Sir Gareth: Proč mám jít pryč?

Sir Mordred: Jdi k voskaři a přines nám dvanáct svící.

Sir Gareth: Je tu přece dost svíček!

Sir Mordred: Je tu moc tma! Musí tu být světleji, jako ve dne, naše matka slaví slavnost lásky se svým milencem.

(*Sir Gaheris vystrčí malého sira Garetha ven*)

Morgawsa: (*křičí*) A vy ostatní jděte taky!

Sir Mordred: Jste tak zamklý, sire Lamoraku! Předtím jste přece mluvil! Byl jsem na vás moc hrubý? Málo rytířský?

Sir Lamorak: *(se přemáhá, aby zůstal klidný)* Chci na to zapomenout.

Sir Mordred: Vmísil jste se do vzpomínek, které pro mne znamenají nekonečně mnoho. Opravdu mi odpouštíte?

Sir Lamorak: Sire Mordrede...

Sir Mordred: Odpusťte mi! Odpusťte mi! Zapřísahám vás! Klekám před vámi - odpusťte mi!
(Klekne před sirem Lamorakem)

Sir Lamorak: No dobrá - i když bych vlastně...

Sir Mordred: *(vstává)* Co? Vy mi neodpustíte?

Sir Lamorak: *(se dívá postupně na Mordreda, Agrawaina, Gaherise, pak spěšně)* Ale ano, odpouštím vám.

Sir Mordred: Ale ani se neusmějete! Já se na vás dívám a usmívám se, a vy se na mě díváte a neusmíváte se.

Sir Lamorak: Já nevím...

Sir Mordred: Uráží nás, když se tváříte tak odmítavě.
(Bratřím) Není-liž pravda?

(Gaheris a Agrawain postoupí znuděně o krok k siru Lamorakovi)

Sir Agrawain: To nás uráží, pane.

(Lamorak se pokouší o úsměv)

Sir Mordred: *(nakloní hlavu)* To vypadá spíš jako škleb. Jako kdybyste si z nás tropil šašky.
(Bratřím) Nezdá se vám?

(Gaheris dojde k siru Lamorakovi, prsty mu sevře čelist, až vytryskne krev. Lamorak křičí)

Tak se mi to líbí mnohem víc. *(Morgawse)*
Máš šarmanatního milovníka, matko!

Morgawsa: To stačí, to stačí.

Sir Mordred: Zvláštní - čím déle se na vás dívám - opravdu, tím se mi zdáte podobnější siru Lancelotovi. Ještě vám to nikdo neřekl?

Sir Lamorak: Ne...

Sir Mordred: Ne? Prošfm vás, sire Lamoraku, pojdte trochu blíž ke světlu.

Sir Lamorak: *(se zdráhá; potom si ovíne nahé tělo prostěradlem, vstane a postoupí blíž)* Když myslíte... Jaké to máte nápady!

(Mordred si ho prohlíží)

Jaké máte originální nápady.

Sir Mordred: Agrawaine!

(Agrawain zkoumá odbornicky Lamorakův zjev)
No?

Sir Agrawain: K nerozeznání.

Sir Mordred: Zvlášť ten smělý pohled.

(Agrawain a Gaheris se smějí)

Sir Agrawain: *(se smíchem)* Lancelot má přece pořád tak vytřeštěné oči!

(Napodobují to, smějí se a jeden do druhého strká)

Sir Lamorak: *(se opatrně usměje)* Ano, to souhlasí.
Vytřeštěné!

Sir Mordred: Udělejte to tak!

(Lamorak vytřeští komicky oči. Všichni se smějí, sir Lamorak taky)

Ještě jednou! Ještě jednou!

(Lamorak má stále vytřeštěné oči)

Jak vám to jde! Podívej, matko, jak mu to jde!

Sir Lamorak: Nemám už ovšem vlasy, to mě od sira Lancelota odlišuje. *(Poklepává si na holou lebku)* Zato mám vysoké čelo, čelo až na záda.

(Hihňá se, chce žertovat. Všichni se smějí, to mu dodává odvalu k dalšímu žertu, kterým doufá nebezpečnou situaci definitivně převést v žert)

To se nedávno potkali ve tmě dva rytíři, byla už úplná tma a tu řekl jeden rytíř druhému...

Sir Mordred: *(ukáže na sira Lamoraka, přetrhne jeho započatý vtíp)* Dá se mu věřit, že je dobří v posteli, jak o tom mluví celý svět, jen Artuš ne?

Sir Agrawain: Ale jo, dá se mu to věřit.

Sir Mordred: Jen obličej je trochu starý. Máte starý obličej, sire Lamoraku.

Sir Lamorak: Tak tak, plisovaný, plisovaný.

Sir Mordred: To nevádí, tomu se dá odpomocť. Vykouzlíme vám na tváře růžičky. - Kde máš svoje líčidla, matko?

(Morgawsa třese vyděšeně hlavou. Agrawain hledá po pokoji)

Proč nic neříkáš, matko? Ach, Agrawain je už našel.

Sir Agrawain: *(s líčidly v ruce)* Tady je růž! A pudr je tu taky!

Sir Mordred: Báječné! A obočí uděláme uhlím. Ještě svíčku!

(Gaheris přináší svíčku)

Prosím! Přijměte místo, sire Lamoraku.

Sir Lamorak: *(se trochu vzpírá)* Ach, nejsem přece od cirkusu. Líčení je mi trapné.

Sir Mordred: *(si ho prohlíží)* Nebudete mít nic proti tomu, že?

Sir Lamorak: Ne, ne. Je to originální.

(Gaheris ho uchopí pevně za hlavu)

Sir Agrawain: *(začne sira Lamoraka líčit)* Určitě!

Sir Mordred: Budete vypadat jako „Mister Lollipop“. Překvapíme tím naši matku. - Teď se ukažte!

Sir Agrawain: Ještě pudr! *(Pudruje Lamorakův obličej a pleš)*

(Lamorak kašle v oblaku pudru. Gaheris ho zdvíná do výšky, otáčí k siru Mordredovi. Je vidět úzkostný Lamorakův obličej, bílý od pudru, s ostře červenými tvářemi, černým obočím, rudými rty, stále ještě mu z úst teče krev)

Sir Mordred: (*Morgawse*) Tady máš svého mladého, růžolícího milence.

(*Vedou nalíčeného sira Lamoraka, který je stále zavínut do prostěradla, k Morgawse a posadí ho k ní na postel. Tam sedí oba bez hnutí jako loutky. Mordred ustoupí se svými bratry, jako by pozoroval umělecké dílo*)

Nádherné! Jako by to navrhl mistr. Mám přinést zrcadlo?

(*Lamorak se chce zdvihnout z postele*)

Sir Gaheris: (*ho tiskne zpátky*) Zůstat!

Sir Mordred: Chce ti utéct. Má pravdu, jsi moc stará, nehodíš se k němu. Co by se pro to dalo udělat?

Morgawsa: Že jsem tě radši nehodila do studně!

Sir Mordred: To je těmi vlasy! Těmi šedými vlasy! Nejsporně, je to těmi šedivými vlasy! Myslí, že bychom je měli jednoduše ostříhat.

(*Agrawain přináší z prádelníku nůžky*)

Sir Lamorak: (*se pokouší protestovat, dělá přítom, jako bych chtěl dál hrát tu hru*) Ach, raději ne, ach, raději ne! Nevadí mi, že má šedivé vlasy.

Sir Mordred: Já si ale myslím, že to vadí strašně.

(*Agrawan přistupuje k Morgawse, zdvihne dlouhé, dolů visící šedé vlasy do výšky a ostříhá je těsně u hlavy. Morgawsa sedí bez pohnutí, neodvažuje se*

pohnout, naříká. Lamorak vyskočí z postele, chce se vrhnout na sira Agrawaina. Gaheris ho pevně zadrží)

Oh, vy bráníte dámu, jako sir Lancelot? Velmi rytířské! Ale nemáte zbraň! Pusť ho, Gaherisi, podej mu meč, ať slavný rytíř bojuje o čest své dámy!

(*Gaheris ho pustí. Lamorak běží pryč, ztratí prostěradlo, popadne hák u krbu, jím ozbrojen stojí nahý v rohu místnosti. Všichni tři bratři postupují proti němu. Morgawsa se svým strništěm na hlavě se dá do křiku, nepřestává křičet*)

(*Zacpává si uši*) Nekřič tolik, matko!

(*Morgawsa křičí*)

Nemohu to poslouchat! Nesnesu to!

(*Gaheris jde k posteli, usekne Morgawse hlavu*)

Sir Lamorak: (*křičí*) Krev, krev, celá postel je zakrvácená!

Sir Mordred: Strašné! Sire Lamoraku, vy jste naši matku připravil o panenství.

Sir Lamorak: (*se třese, přišel o rozum*) Ne, ne ne ne ne, já to neudělal, já ne!

Sir Mordred: Chcete to zapírat?

Sir Lamorak: (*kleká*) Já ne! Já ne! Já ne!

Sir Agrawain: Neležel jste s ní v posteli? Naše oči se snad mýlily?

Sir Lamorak: Ach, měla tolik milenců, tolik, tolik, i krále Artuše! Bylo jich tolik!

Sir Mordred: Pomlouvá naši matku.

Sir Agrawain: To nemůžeme strpět! (*Probodne sira Lamoraka*) Není to zdvořilé.

50

ZÁHUBNÁ ŽIDLE

Vstupuje sir Galahad. Vážný, bledý chlapec, který vyvolává dojem pokory a pýchy zároveň, jde k prázdnému stolu s prázdnými židlemi a dojde až k té záhubné. Sejme z ní příkrývku, kterou je zahalena, a bez váhání si na ni sedne.

Sedí tam pln třípytu. Vychází z něho jas, který neustále sílí, až vyplní celý prostor do všech koutů.

Po chvíli přicházejí rytíři. Zírají na sira Galahada. Někteří si sednou na své židle, většina jich zůstane v úžasu stát.

51

Král Artuš, sir Mordred.

(Král Artuš ležt na zemi a modlí se. Sir Mordred stojí za ním opřen o zeď)

Artuš: Sire Mordrede, ty stojíš za mnou! I když zdržuješ dech, cítím, že stojíš za mnou a díváš se na mne.

Sir Mordred: Proč ležíš na kameni? A proč se modlíš?

Artuš: Modlím se, aby byly světu odpuštěny jeho hříchy.

Sir Mordred: (*přikročí a sedne si vedle otce do podřepu*) Ty se modlíš za mne!

Artuš: Ach, co jsi to učinil, ach, co jsi to učinil!

Sir Mordred: Co jsem učinil, otče?

Artuš: Synové zabili svou matku! Mladíci zabili starého, bezbranného muže.

Sir Mordred: Proč tě to děsí, otče? Morgawsa byla prostopášná ženská, která tebe a ctnostnou královnu Ginevru nenáviděla. Chystala se vás už kolikrát zavraždit, naštěstí se to vždycky v pravou chvíli odhalilo. I mne chtěla pro jeden takový atentát získat! A mezi sirem Lamorakem a naší rodinou panovalo velice staré nepřátelství. Museli jsme se pomstít. Co tě na tom tedy děsí?

Artuš: Nemyslí mi to, úzkost mi drtí mozek. (*Mlčení*) Nechtěli jsme mstu. Chtěli jsme spravedlnost, chtěli jsme nový pořádek. Vytvořili jsme zákony cti, slušnosti a spravedlnosti... a ty zákony neměly krvavé

činy ospravedlňovat, nýbrž jim předejít...
chtěli jsme překonat staré zákony msty...

Sir Mordred: Abych řekl pravdu: nestalo se to ze msty.

Artuš: Pak mi na své spasení řekni, proč jste to udělali?

Sir Mordred: Nevím, králi Artuši.

Artuš: *(se zhrozí)* Ty nevíš? Musíš to přece vědět, musíš to přece vědět!

Sir Mordred: Nevím to.

(Dlouhé mlčení)

Artuš: Modli se!

Sir Mordred: Můžeš mě ovšem dát popravít. To by bylo jen spravedlivé. Usmřť už konečně svého syna! Ty ho přece nemiluješ!

Artuš: Modli se! Modli se!

(Dlouhé mlčení. Král Artuš vstane)

Bylo tedy všechno nadarmo, oč jsme usilovali...

Sir Mordred: *(nedbale)* Nadarmo? - Přišla jiná doba, vy jste se přežili.

Artuš: A co ta nová doba přinesla?

Sir Mordred: Zkoumám sám sebe a cítím, že netrpím... Cítím se volný. Jsem zbavený hříchů. Nemodlíme se už k tomu trpícímu bohu, co visí tady na kříži.

Artuš: Ke komu se tedy modlíte?

Sir Mordred: Já se vůbec nemodlím.

Artuš: Nová doba! To sis jen vymyslel. Jak mi to chceš dokázat?

Sir Mordred: Já jsem důkaz!

Artuš: Je mnoho těch, kteří jsou jiní než ty a taky jsou mladí! Galahad! Je vyvolený! Ten naši ideu obnoví! Galahad! Nalezne grál. Mnozí se vydají hledat grál a ti, kteří jej najdou, najdou i nový obsah.

Sir Mordred: Nemohu vzývat, co je slabé. Podívej se na mé ruce! *(Ukáže mu ruce, jako Kristus. Dlaně má krvavě rudé)*

(Kráľ Artuš se modlí. Sir Mordred tluče dlaněmi o zed. Rudé otisky. Je slyšet tleskové zvuky. Stmívá se, svítí jen rudé otisky dlaní, je jich stále víc, tleskání sílí, jako by bylo mnoho těch, kteří tlukou dlaněmi o zed.)

52

BYL TO MERLIN

Merlin obcházel stůl a k jednomu každému se sklonil ze své výše (byl obrovský) a každému pošeptal do ucha to slovo. Přestali mluvit a křičet, zavládlo ticho. Stáli se zdviženou bradou a naslouchali, opakovali to slovo, šeptali je znovu a znovu, jako by se jich zmocnilo nějaké vnuknutí, o němž ještě nejasně uvažovali, a tak se slovo vznášelo jako bzučící mrak nad kruhovým stolem: grál... grál...

Krátce nato se zdvihli a vydali se ho hledat.

ODCHOD

Sir Galahad: Cítím v nohou lehkost, tančím. Neřeknu vám, co budu tančit. Ráno vstanu, budu první, kdo půjde po sněhu, budu první, kdo promluví, jehož hlas Bůh uslyší. Můj tanec bude zasnoubením s Bohem.

Ó, já slyším ho, je tu!
 Ve vzrostlém žitě andělé
 polem kráčejí v záři mdlé,
 noc světlu ustupuje.
 Kolem je čím dál větší jas,
 zní sladkých písní čarohlas,
 jenž lásku ohlašuje. (*

(* Verše básníka Clemense Brentana. (Pozn. autora)

GRÁL

„Sweet voice“

V rozpouštějící se mlze je vidět pustou, na kost promrzlou krajinu se zamrzlým rybníkem a osamělými, holými stromy. Na ledě stojí král Rybář, shrbený starý muž, zahalený do velmi drahocenného, pestrě vyšívaného královského pláště a s korunou na prokvetlé hlavě. Stojí tu tak už dlouho, takže má ramena pokryta sněhem. Nad otvorem, vysekaným v ledu, drží udici. Po delší době se objeví Parzival. Zastaví se, pozoruje z dálky starce. Král Rybář obrátí hlavu k Parzivalovi, mlčky se na něj dívá. Pak vytáhne z vody udici a odchází po ledové ploše. Na kraji rybníka se zastaví, otočí se na Parzivala, sotva zřetelně pokyne rukou, jako by ho chtěl vyzvat, aby ho následoval. Pak jde dál. Parzival ho následuje. I když jde Parzival rychleji než on, nakonec skoro utká, nemůže ho dohnout, zdá se, že se odstup spíš zvětšuje. Náhle se obrysy postavy krále Rybáře rozplynou v krajině. Parzival se na okamžik celý zkoprnělý zastaví, pak se rozběhne dál směrem, který mu král naznačil. Na druhé straně se vynoří Merlin. Drží v ruce korunu a udici: on byl tím králem.

Opuštěný kruhový stůl, opuštěné židle. Několik jich je překocovaných, jako by ti, kteří na nich seděli, prudce vyskočili a odešli; několik jich je překlopených opěradlem na kraj stolu, jako by ti, kteří na nich seděli, si chtěli rezervovat svá místa; některé jsou položeny nohama vzhůru na okraj stolu jako v hospodě, když o půlnoci odejdou poslední hosté. - Otevřené dveře, jimiž vane dovnitř studený vítr. Z velké dálky se ozve bouchnutí dveřmi; pak ještě jedno a pak ještě jedno. Král Artuš a královna Ginevra sedí promrzlí v opuštěné síni, zahaleni do plášťů. Za nimi proběhne zbrojnoš s koňskými houněmi v náručí.

Ginevra: Je to pravda, že sir Mordred vytáhl se sirem Lancelotem? Nemohu tomu uvěřit.

Artuš: *(neposlouchá Ginevru)* Ach, ta touha po grálu... ta touha po grálu...!

Ginevra: Ale Mordred...

Artuš: *(se poleká)* Mordred? - Ten už konečně našel správnou cestu!

Ginevra: Grál! Grál! Všichni odtáhli. Prázdný palác! Ticho jako v hrobě! Stůl pokrývá prach.

Artuš: Co si tam píšeš?

Ginevra: Píši prstem do prachu. *(Smaže napsané slovo - Lancelot - spěšně pokračuje)* Mnozí z nich se nevrátí.

Artuš: *(poučuje)* Myšlenka kruhového stolu je už dávno uskutečněna a náš pořádek uzákoněn, kam až naše moc sahá. Ale vše, čeho se dosáhne, je jen jeden ze stupňů, a trvá-li, sám už v sobě nese smrt, odumírání a usychání, stereotypnost a opakování,

když si začínáme myslet, že to, co jsme dosáhli, je už dokonalé.

Ginevra: (*ho neposlouchá*) Ano, rozumím.

Artuš: Uspořádaný svět - pořádek sám, to nic neznamená. Musíme chtít víc.

Ginevra: Věříš, že Mordred vytáhl s Lancelotem doopravdy z čirého přátelství? - Lancelot je tak bezelstný!

Artuš: Jak to myslíš?

Ginevra: Co jsem řekla?

Artuš: Řeklas: Lancelot je tak bezelstný. Jak to myslíš?

Ginevra: Nevím. Nevím, proč jsem to řekla.

Artuš: Viděl mou bolest, to ho změnilo.

Ginevra: Lancelota?

Artuš: Proč Lancelota? Myslel jsem Mordreda. Co by se mělo změnit na Lancelotovi! Je tak dobrý! Nalezne grál! On!

(*Ginevra mlčí*)

Nalezne grál. Není lepšího rytíře.

Ginevra: (*prudce*) Nenajde ho!

Artuš: Lancelot?

Ginevra: Zabij mne!

Artuš: Co je s tebou?

Ginevra: Vezmi nůž a vyřízni mi srdce!

Artuš: Ginevro!

Ginevra: Co jsem řekla?

Artuš: Slyším tě mluvit, ale nerozumím ti.

Ginevra: Myslím, že jsem řekla něco hrozného.

Artuš: Já tomu nerozuměl.

Ginevra: Řekla jsem, že mě musíš zabít.

Artuš: Ginevro, proč to říkáš?

Ginevra: Ty přece víš! Ty přece víš! Přece víš!

Artuš: O čem to mluvíš?

(*Dlouhé mlčení*)

Ginevra: Vidím rytíře bloudit cizí zemí sem a tam a v pustině zmírat kvůli grálu. To mě zarmucuje! Nevysvětluj mi to, Artuši! Už jsi mi to vysvětloval. Sir Gawain mi to vysvětloval a sir Lancelot se mi to pokoušel vysvětlit - chodili jsme spolu podél řeky a on do mě hučel: Dokonalost! Osvícení! Poslání! Nakonec tak křičel, až mu selhal hlas a nemohl mluvit dál.

Artuš: Ty pláčeš.

Ginevra: Dokonalost! Osvícení! Já si pod tím neumím představit nic!

56

Merlin: (*zpívá*)

Vysoko kroužil jsem
nad propastí,
rudý pták,
viděl se v hlubině
pod sebou.

PUSTÁ ZEM

Krásná krajina, ráno.

Sir Gawain leží na zemi a spí. Na jiném místě leží spící Parzival. Sir Gawain se probudí a nalezne spícího Parzivala.

Sir Gawain: Parzivale! Slyšíš, Parzivale!

(Parzival se probudí, vyskočí a hned se vrhá na sira Gawaina, aby ho zabil. Sir Gawain mu uhýbá, brání se)

Jsem Gawain, příteli, copak mě už nepoznáváš? Spal jsem tady pod stromem. Když jsem se probudil, uviděl jsem tebe.

Parzival: Jak jsi se dostal do téhle strašné pustiny?

Sir Gawain: Jakou pustinu máš na mysli?

Parzival: Tuhle strašnou pustinu, plnou kamení a štěrku, s támhletím stromem, co tam tak osaměle hoří!

Sir Gawain: Já tu žádné kamení nevidím. Myslíš támhleten kaštan, co tak rudě kvete?

Parzival: Ty nejsi sir Gawain, ty jsi pokušitel!

Sir Gawain: Kde jsi byl, Parzivale? Co se s tebou stalo?

Parzival: Nic tu v téhle pustině nežije, není slyšet ani hlásku.

Sir Gawain: Já ale s tebou přece mluvím, a nebe je plné ptačího zpěvu.

Parzival: Pokušiteli! Pokušiteli! *(Odstrčí sira Gawaina)*

Sir Gawain: A vidím jen jarní slunce na listí!

Parzival: Nevidím žádné slunce. Ty jsi pokušitel.

Sir Gawain: *(mu křičí do obličeje)* Jsem sir Gawain, jsem sir Gawain!

Parzival: *(opatrně)* Ano, snad jsi sir Gawain, vypadáš jako sir Gawain... rytíř! Ale pak jsi začarovaný, protože jinak bys viděl, co vidím já, že se nacházíme v pustině.

(Sir Gawain a Parzival se vzájemně nedůvěřivě obcházejí)

Sir Gawain: *(přistoupí naoko na Parzivalovo blouznění)* A jak jsi se do téhle pusté země dostal?

Parzival: Přišel jsem do hradu. Tam seděli kolem stolu rytíři. V čele tabule ležel nemocný král Rybář. Všude bylo plno světla. Viděl jsem pobíhat sem a tam plno lidí.

Sir Gawain: On tam ležel?

Parzival: Ležel tam a nařkal.

Sir Gawain: Ležel tam a nařkal? Proč nařkal?

Parzival: Neptal jsem se ho.

Sir Gawain: A ty rytíři kolem stolu? Mluvili s tebou? Jedli a pili?

Parzival: Jedli a pili jako živí lidé. Ale vypadali, jako by je zachvátilo tlení.

Sir Gawain: Nic ti neřekli?

Parzival: Já jsem se neptal! - Něco přinesli dovnitř a procházeli s tím sálem, něco jako nějakou míru, ale byl přes to přehozen šátek.

Sir Gawain: Co to bylo?

Parzival: Neptal jsem se!

Sir Gawain: Ty jsi byl na hradě svatého grálu! To byl grál! To byl zázrak grálu! Parzivale, ty nešťastníče!

Parzival: Nevím! Neptal jsem se! - Vykázali mi lože a noc jsem prospal na lůžku. Ale když jsem se probudil, byly chodby a sály prázdné. Nikoho jsem už nespátřil. Jen dole na dvoře stál můj kůň a byl osedlaný. Vyhoupł jsem se na koně a vyjel z hradu. Za mnou se s rachotem zavřela brána. Od té doby bloudím touto bezútešnou pustinou, kde nekvete jediný keř, kde netryská jediný pramen a není slyšet lidského hlasu.

Sir Gawain: Proč jsi neotevřel ústa a nezeptal se, co s nimi je?

Parzival: Nic mi po tom nebylo.

Sir Gawain: Ach, kdyby ses byl jen zeptal! - A předtím, Parzivale, byl ten kraj, kudy jsi přišel, taky taková Bohem zapomenutá pustina, jako je tato?

Parzival: Předtím? To si musím rozvážit. Ne, myslím, že ne. Vypadal úplně jinak.

Sir Gawain: Jakpak?

Parzival: Nevím.

Sir Gawain: Vzpomeň si přece!

Parzival: Ty jsi pokušitel! Chceš mi poplést hlavu!

Sir Gawain: Jsem sir Gawain a chci ti být přítelem.

Parzival: (*se smíchem*) Proč chceš být mým přítelem?

Sir Gawain: Určitě to byla kvetoucí zem - jako tahle!

Parzival: Jako tahle? (*směje se*)

Sir Gawain: A my dva šťastně pojedem touto zemí, až naleznem grál.

(Přes pole táhne průvod nemocného krále Amfortase a jeho rytířů. Vysoko nad hlavou nesou do prostěradel zabaleného krále, jehož trpící tělo se svíjí v bolestech. Popelavé hlavy, vyhlížející, jako by byly v rozkladu. Kopí, z jehož hrotu kape krev. Zářící mísa - grál)

Parzival: Teď mi dopadl k nohám kámen. Kdo ho po mně hodil? Je tu někdo, koho nevidím.

Sir Gawain: To není kámen, to je ptáček. (*Chytí ptáčka do ruky*) Skákal podél potůčku.

Parzival: (*se směje*) Ptáček?

Sir Gawain: (*mu podává ptáčka*) Můžeš se přesvědčit, jak mu tluče srdce! Vem si ho!

(Parzival bere ptáčka do ruky)

Můžeš se podívat, jak mu strachem těkají oči.

Parzival: (*se dívá dlouho na ptáčka, kterého svírá v pěsti, pak jím prudce udeří o strom*) To není pták! To je jen kámen!

Sir Gawain: Tys ho zabil.

Parzival: Je to kámen! Je to kámen!

Sir Gawain: Už nevíš, co je pták? Tohle je pták.

(Parzival se na něj dívá, krouť hlavou)

Co je strom? Tohle je zelený, kvetoucí strom.

(Parzival krouť hlavou)

Co je pramen? Tohle je pramen.

(Ponořit mu ruce do vody pramene, Parzival kroužit hlavou)

Chtěl bych ti pomoci, abys opět poznal, jak je svět krásný. Chci jít s tebou.

Parzival: Ty chceš jít se mnou?

Sir Gawain: Ano! Chci být tvým přítelem.

Parzival: Chceš být mým přítelem? *(Uchopí Gawaina, hmatá mu po obličejích; po těle)*
Ano, jsi sir Gawain. Znáš mě. - Ale nevidíš pustinu, jíž vedou mé kroky. Proto nemůžeš jít se mnou!

Pak se objali a políbili, nasadili si na hlavy přílby a rozešli se na opačné strany.

58

ERMITÁŽ

Poustečna. Stará, rozštěpená lípa. Jabloňový sad. Poustevník sedí na stromě, je to Merlin.

Merlin: *(jako poustevník, zpívá keltskou píseň)*
Merlin, Merlin pelec'c et-hu
ken beuré-zé ho ki du
ou ou ou ouououou
jou ou ou ou
(Přerušit zpěv) Ta stará keltská píseň má sto
dvacet slok, zazpívám ještě jednu.
(Zpívá)

Bed onn bet kas kahout ann tu
da gahout tréman ann wi run
Ou ou ou ouououou
jou ou ou ou
(Bručí si dál melodii, mlčí, konečně řekne)
Než se tu objeví sir Mordred a sir Lancelot,
zazpívám ještě jednu sloku. *(Zpívá)*
Mont a rann da glask d'ar fluoren
ar béler glaz ha'nn' aour geoten
jou ou ou ou

(Přicházejí sir Lancelot a sir Mordred. Rozhlížejí se, jsou unaveni, hledají, kde by si odpočinuli. Zřejmě Merlinův zpěv neslyšeli. Sir Lancelot si lehne pod jabloň a usne. Mordred brousí kolem kaple. Merlin pozorně sleduje sira Mordreda a sira Lancelota. Když sir Mordred dojde ke stromu, spustí se Merlin vedle něho ze stromu)

Sir Mordred: *(ulekaně)* Kde ses tu vzal?

Merlin: *(ještě na zemi)* Bůh tě doprovázej na tvých cestách!

Sir Mordred: Bůh ti požehnej.

Merlin: Nechtěl bys med? *(Olizuje si prsty, ukazuje na strom)*

Sir Mordred: Díky, zbožný muži.

Merlin: Seděl jsem tam nahoře, mlsal med a velebil Pánaboha, zničehonic jsem spadl dolů.

Sir Mordred: Jak je dobře, že člověk nemůže tak snadno vypadnout z božích rukou.

Merlin: Tak, tak. - Mhouřil jsem oči. Vyhlížel jsem do dálky a pořádně jsem se nedržel.

Sir Mordred: Koho z té dálky očekáváš, tady v o-samělém lese?

Merlin: Dva rytíře.

Sir Mordred: My jsme dva rytíři. Já a ten druhý, co usnul támhle pod jabloní.

Merlin: *(si ho prohlíží)* Vás nečekám. Očekávám dva rytíře, kteří se vydali po temné, neblahé cestě, a já je musím od ní odvrátit.

Sir Mordred: My jsme na cestě, chceme nalézt grál, a jsme dlouhým putováním unaveni.

Merlin: Jen vyvolení ho najdou! Jen vyvolení!

Sir Mordred: Rád bych se v tvé kapliče pomodlil, zbožný muži.

Merlin: Běž, jen běž dovnitř.

(Sir Mordred se obrátí ke kapli a chce do ní vejít, Merlin za ním rychle zavolá)

Jmenují se sir Lancelot a sir Mordred!

Sir Mordred: *(se zastaví)* Kdo se tak jmenuje?

Merlin: Ach, byl bych rád, kdyby nepřišli! Pomodli se za mou nebohou duši, bojím se!

Sir Mordred: Čeho by ses měl bát?

Merlin: Bojím se, strašně se bojím těch dvou rytířů. A to je hřích, neboť jen malomyslný se bojí. Proto vstup dovnitř, modli se za mou malomyslnou duši.

Sir Mordred: Pročpak se tak bojíš sira Mordreda a sira Lancelota?

Merlin: Mají tak velké nohy, jeden z nich mě chce ušlapat.

Sir Mordred: *(se směje)* Ušlapat?

Merlin: Tak tak, ušlapat.

Sir Mordred: Znáš je?

Merlin: Tak tak! Zdálo se mi o nich, viděl jsem je před sebou.

Sir Mordred: Jsou to zbožní rytíři jako my, hledají grál, jako my. A ty jsi zbožný poustevník. Co by mohli způsobit zlého zbožnému poustevníkovi, který se modlí za své hříchy?

Merlin: Přesto, přesto, něco mi udělají.

Sir Mordred: Neboj se, zbožný muži!

Merlin: Protože jim řeknu pravdu! To v jednom z nich vzbudí strašný hněv.

Sir Mordred: Ty jim chceš říct pravdu? Jakou pravdu? Co víš o siru Mordredovi a siru Lancelotovi?

Merlin: Jojo! Jen kdybych to nemusel říct!

Sir Mordred: Znáám sira Mordreda a sira Lancelota. Řekni mi, co jim musíš říct.

Merlin: Ano, tobě to řeknu. Král Artuš a jeho říše je v nebezpečí, protože ti dva ji zahubí. To jim musím říct.

Sir Mordred: Sir Lancelot, říkáš?

Merlin: A sir Mordred, sir Mordred!

Sir Mordred: Sira Mordreda dobře znám! Mýlíš se, zbožný muži. Usiluje o dokonalost a osvěcení, chtěl by nalézt grál! Denně prosí úpěnlivě Boha, aby jej našel.

Merlin: *(přistoupí těsně k Mordredovi a vykřikne mu do obličeje)* Nikdy grál nenajde!

(Mordred ustoupí o krok, chce Merlina udeřit, ale opanuje se a zůstane dále zbožným poustevníkem)

Merlin: *(klidně, jako by nic nepozoroval)* Ty si snad myslíš, že touží po dobru. Je pokrytec, sedl

jsi mu na lep.

Sir Mordred: Změnil se.

Merlin: To se ti jen tak zdá!

Sir Mordred: Dříve byl závistivý, teď už ne. Smířil se se sirem Lancelotem, jehož slávu mu dřív záviděl. Je teď dokonce jeho přítelem.

Merlin: To se ti jen tak zdá.

Sir Mordred: Dřív nenáviděl svého otce, protože ho chtěl otec jako děcko utopit, ale pak svému otci odpustil. Jeho největším přáním je následovat ho v jeho ctnostech.

Merlin: To se ti jen tak zdá!

Sir Mordred: Když rytíři od stolové družiny vyrazili, aby hledali grál, vydal se na cestu i sir Mordred, spolu se sirem Lancelotem, se srdcem plným horoucí touhy po vykoupení.

Merlin: To se ti jen tak zdá. - Kdybych to aspoň mohl říct tomu druhému, že jeho přítel je pokrytec!

Sir Mordred: Kterému druhému?

Merlin: Siru Lancelotovi.

Sir Mordred: Musím se jít pomodlit. Chceš mě uvést do pokušení. (*Vstoupí do kaple*)

Merlin: (*jde do jabloňového sadu k spícímu siru Lancelotovi, sklání se nad ním*) Ach, sire Lancelote! Ty tu ležíš v hlubokém spánku! Kdybys jen věděl, s jakým pokrytcem ses spřátelil! (*Vrátí se ke kapli, sedne si před ni, čeká, zazpívá opět jednu sloku keltské písně*)

Merlin Merlin distroet enn-drou
né deuz diwinour nemen Dou
(*Přeruší zpěv*) Tím hůř, když tak přesvědčivě vypadá! Dej Bůh, aby si aspoň sir

Lancelot všiml, že jeho přítel je pokrytec! - (*Volá*) Pojď ven, cizí rytíři! Pojď ven! Vyjdi z kaple! Stěny se rozestupují! Zvón se rozpukne!

(*Mordred vychází ven. Merlin běhá kolem kaple*)

Musím třikrát oběhnout kapli. Jen když svatý muž třikrát oběhne kolem kaple, zůstanou stěny nedotčeny.

Sir Mordred: Nevím o hříchu ve svém srdci, poustevníku.

Merlin: (*běhá stále kolem*) Kdopak to ví! Kdopak do ví! - Jsem slabý, ztrácím dech! - Stěny se bortí!

Sir Mordred: To není pravda! Chceš mě uvést do pokušení.

Merlin: (*běhá stále kolem kaple, bez dechu*) Ty to nevidíš! Já to vidím.

Sir Mordred: Ale teď mi řekni, moudrý poustevníku, když vidíš zdi zborčené a myslíš si, že znáš duši nebohého sira Mordreda lépe než on sám: chtěl by člověk být raději dobrý, nebo by chtěl být raději zlý?

Merlin: Mordred je zlý, i když se mu teď líbí být dobrým.

Sir Mordred: Ale když se mu líbí být dobrým, tak je to přece lepší, než kdyby se mu líbilo být zlým? Dělá ho to přece dobrým!

Merlin: (*běhá stále kolem kaple*) Hraje zbožného, až nakonec sám uvěří, že zbožný je.

Sir Mordred: Jak chceš rozeznat, moudrý muži, zda je dobrý, protože je dobrý, nebo že je dobrý, protože dobrého dobře hraje?

Merlin: Vím to.

Sir Mordred: Ty to víš?

Merlin: *(se zastaví)* Ano, protože Bůh to ví.

Sir Mordred: Ach, a ty jsi zřejmě jako Bůh?

Merlin: Ochutnej můj med! Ještě ho mám na prstech!

(Strká mu prst do úst)

Sir Mordred: *(vztekle)* Jdi pryč! - Pustil jsem si tě moc blízko k tělu.

Merlin: *(sí otře prst o Mordredův kabát)* Ukážu ti, jaký jsi.

Sir Mordred: *(ho odstrčí zhnuseně od sebe)* Ty svin-ský všiváku! Já jsem sir Mordred!

Merlin: Ty jsi sir Mordred? *(Nutí se do zlosti)* To mě pak mrzí, že jsem strkal svůj medový prst do tvé prohané huby! Málem jsem ho už nikdy nevyndal, protože máš hubu plnou svinstva! Latrinu plnou zloby a závisti! Je mi líto mého medového prstu! Ani do tvé kožešiny bych ho byl neotřel, vědět, že jsi sir Mordred! Ani prdel bych si do tvé kožešiny neutřel, ani do tvého jemného límečku, ani tehdy, kdybys mě o to prosil, bych to neudělal! *(Kleká)* Otče na nebesích, musím s ním tak mluvit, jinak to nejde.

(Sir Mordred ho popadne za vlasy, Merlin padne na zem)

(Křičí) Vidíš, já to předpověděl! Ty mě zabiješ! Jsem zbožný muž, sbírám med, ale ty mě zabiješ!

(Mordred se od něho odtrhne)

Sir Mordred: Zmiz! Nepokoušej mě!

Merlin: Ty nejsi zbožný - ty jsi ješitný! Ty se ve své zbožnosti vzhlížíš! Jsi stejná opice, jako dřív! Ješitný! Ješitný! Ješitný!

(Sir Mordred se na něho znovu vrhá)

Jsi vrah! Přitom by byl nejvyšší čas, abys myslel na blaho své duše! Kdybys věděl, co se ještě z tebe stane! Já to vím! Vysoko vystoupíš a ztíš se do strašlivé hloubky! Při vyslovení tvého jména si lidé odplivnou! A tak rychle si odplivnou, že tvé jméno bude nakonec totéž jako slina a hlen. *(Plivne)* Takhle! To znamená Mordred! *(Znovu plivne)* Mordred! *(Plivne)* Tak! *(Znovu plivne)* Mordred! - A když budeš stát pod širým nebem, budou ti ptáci srát na tvou prokletou hlavu! Nebudeš moci svou prokletou hlavu ani z okna vystrčit! *(Kleká)* Pane na nebesích, zhřešil jsem, odpusť mi můj hříšný povyk!

(Sir Mordred po něm šlape a bije ho)

Ptáci serou na tvou hlavu! Já ale vstoupím osvobozený k Bohu na nebesa! *(Opět kleká)* Pane, odpusť mi mou hrdost!

(Mordred k němu opět pokročí)

Kdybys si nebyl klekl, nemohl bys po mně šlapat, ty bezbožný pse! Chytil jsi mne, jen že jsem se mezitím modlil! -

Lancelote, probuď se! Uvidíš, jakého máš přítele!

(Sir Mordred ho ušlape k smrti)

Sir Mordred: Idiotský žvanile!

(Ve stejném okamžiku, když Merlin padne mrtev, vzletne pták, Merlin pták, a současně stojí nahoře Merlin nedotčený a shlíží na Mordreda a mrtvého poustevníka)

Sir Lancelot: *(se probudí, vstane)* Volal jsi mě, Mordrede?

Sir Mordred: Milý příteli!

Sir Lancelot: Měl jsem sen. Viděl jsem grál, třpytil se mezi jabloněmi. To je dobré znamení.

Sir Mordred: Musíme se modlit a kát, Lancelote.

Sir Lancelot: Vyskočil jsem svižně a lehce jako tanečník! Škoda, že jsi mě probudil! - *(Spatří mrtvého poustevníka)* Kdo je to?

Sir Mordred: Může někdo vidět do druhého člověka? Může náš pohled vyvrtat díru do mozku a myšlenky vytáhnout jako šňůru? A pak říct: tak a tak myslel, takový to byl člověk?

Sir Lancelot: Mordrede!

Sir Mordred: Musíme se kát a modlit se, vzali jsme na sebe vinu.

Sir Lancelot: *(zděšeně)* Mordrede!

Sir Mordred: Musel jsem to udělat. Nemohl jsem to déle snášet.

Sir Lancelot: Zbožný muž! Stařec!

Sir Mordred: Udělal jsem to kvůli tobě.

Sir Lancelot: *(se sklání nad mrtvým)* Nikdy jsem ho

neviděl, neznám ho. *(Vzrušeně)* Nic jsem mu neudělal. Spal jsem. Ležel jsem tamhle v trávě a spal jsem! O ničem nevím!

Sir Mordred: Musel jsem to udělat.

Sir Lancelot: To krvavé oko!

Sir Mordred: Kvůli tobě!

Sir Lancelot: Já ho neznám, spal jsem!

Sir Mordred: Jsi můj přítel! - Tys bys to neudělal? Byl bys strpěl, kdyby o mně někdo mluvil zle? - Bez trestu? Šel bys pryč a tvářil se hluchým, kdyby tvému příteli ubližovali? Kdyby ho nazývali lhářem? Pokrytcem? Cizoložníkem? Měl jsem tě vzbudit a zepřát se tě, smím-li to všechno říkat? Měl jsem připustit, aby ta slova křičel do lesa?

Sir Lancelot: Ježší Kriste, vysvoboď mne!

Sir Mordred: Byl bys to chtěl?

Sir Lancelot: Ach Mordrede!

Sir Mordred: Musel jsem mu rozšlapat hubu.

Sir Lancelot: Och! Och!

Sir Mordred: Vyčítáš mi? Nařkáš nade mnou? Kdybych nebyl tvým přítelem, nebyl bych ho zabil. Ty jsi vinen, Lancelote! Ty!

(Mlčení)

Sir Lancelot: Ach Mordrede, co jsi to kvůli mně učinil! Už nikdy v životě nebudu šťastný.

(Sir Lancelot chce jít do kaple, ale kaple se nehlučně sesune a rozpadne)

Merlin: *(křičí vztekle dolů)* Dal jsem si takovou práci, ty hlupáku! Takovou práci! Myslíš si, že

je snadné tak rychle se proměnit, nejdřív v poustevníka, potom v ptáka? V mém věku! Lancelote! Ty hlupáku!

(Sir Lancelot neslyší Merlinův křik. Sedí na kameni. Beznaděje. Smutek)

59

Lev řve. Klaun se třese.

- Kdo je tu?
- Jsem sir Iwain.
- Ach! Já myslel, že jsi lev!
- Já jsem lev!
- Takže: jste teď dva nebo jsi jeden?
- Jeden! řvou oba společně.
- Takže: dva!
- On je lev, já jsem sir Iwain.
- Aha!
- A kdo jsi ty?

Klaun: Já hrabu díru.

Sir Iwain: Já hledám grál.

Klaun: Proto máš u sebe to zvířátko, aby ho vyčenichalo!

Sir Iwain: Ach ne, spíš mi v tom brání.

Klaun: Rozumím. Musíš dávat pozor, aby nic neproved. Pitomé zvíře!

Lev: Dávám pozor na něj! Beze mne by ho už desetkrát ubili.

Sir Iwain: *(šeptá)* Musím se od něho trhnout.

Klaun: Tak to udělej!

230

Sir Iwain: Už jsem to kolikrát zkoušel. Utekl jsem mu, schoval jsem se. Ale když se ráno vzbudím, vždycky je zase tu.

Klaun: *(blahosklonně)* Utěš se! Už nemusíš dál hledat. Já najdu grál! Tady!

Sir Iwain: Ty? Tady?

Klaun: Ano, tady! Proto hrabu tu díru. Všichni odcházejí pryč, daleko od domova! Potulují se po celém světě. Jdou pryč! Do dálek! Já zůstávám, kde jsem. Tady! Sem je přece taky odjinud daleko.

60

Lancelot: *(zpívá)*

Ahi! Amours, con dure departie
me convendra faire pour la meillour
ki onques fust amee ne servie!
Deus me remaint a li par sa douçour
si voirement que m'en part a dolour.
Las! qu'ai je dit? ja ne m'en part je mie:
ains va mes cors servir nostre seignour,
mes cuers remaint del tout en sa baillie.
Las! je m'en vois plorant des ieus du front
la u Deus veut amerder mon corage,
et sachiez bien qu'a la meillour du mont
penserai plus que ne faz a voiage.

231

VÝJEVY GRÁLU

Luciferův pád.

Vzduch se strašlivě rozšumí. Lucifer se řítí vesmírem, padá kolem země. Z jeho andělské koruny se odlomí kámen, rozpálí se jako meteorit.

Ticho.

V poušti leží obrovský zářící kámen. Má stejné hrany jako kámen z Luciferovy koruny: je to kámen z Luciferovy koruny.

Z děr a jeskyní vycházejí lidé a blíží se k zářícímu kameni. Některé je vidět přicházet z velké dálky, několik jich utíká. Někteří se plazí, někteří jdou vpřed tápavě jako slepci. Mnozí mají na očích tmavé brýle. Několik jich vleče kufř, jako by právě přišli z nádraží. Jeden tlačí namáhavě po písku jízdní kolo, nechá je ležet, jde dál pěšky. Skupina nahých lidí temné pleti, jejichž těla jsou křiklavě pomalována bílými ornamenty.

Teď se zdá, jako by se kámen vznášel nad pouští a vypadá jako třpytící se město, jehož věže, zdi a cimbuří jsou z krystalů.

Kristus na kříži.

Obrovská přeplněná parkoviště, ucpané příjezdové silnice, vedoucí k pahorku na kraji velkoměsta. Pahorek vznikl z navršených válečných trosek a je proměněný v malou umělou horskou krajinu. Trávníky, kvetoucí křoví; úzké točité stezky vedou k vrcholku, kde se odbývá ukřižování. Množství přihlížejících. Umírající Kristus na kříži. Zbrojní pacho-

lek mu vráží oštěp do boku, otáčí jím v ráně. Z rány stříká mohutný proud krve.

Josef z Arimatie klečí pod křížem a chytá krev do zelenavě se lesknoucího kalichu. Úzkostlivě hlídá, aby ani kapka krve nepadla na zem.

Ten kalich, to je Luciferův kámen.

Josef z Arimatie.

Josef z Arimatie a jeho stoupenci se shromáždili v poušti u dlouhého stolu, aby světili svatý grál. Všichni mají na sobě kožené letecké kukly. Třpytící se kalich putuje od jednoho k druhému a každý se z něho napije.

Vítr jednotlivými náporů zasypává skupinu bílým pískem.

Ve vzduchu zní vysoký, nekonečně krásný tón.

Runa.

Dvojpošňák startuje a přikře stoupá vzhůru. Krouží kolem vysokého, sněhem pokrytého kopce, píše svými kruhy, pády a opětným stoupáním do prázdného nebe runu.

Runa se dlouho drží na nebi, pak se pozvolna rozptýluje.

Přes moře.

Josef z Arimatie, který drží ve vysoko zdvižených pažích grál, kráčí se svými stoupenci přes moře.

Jdou po vodních vlnách, jako by to byla pevná zem. Směřují k bílým pobřežním útesům Anglie.

Nejvyšší místo.

Na nejvyšším vrcholku pustého horského masivu se tyčí obrovitý, třpytící se grál. Po stěnách hory se špl-

hají lidé, visí směšně malí na skalách. Je vidět, že se pohybují, ale zdá se, že nepostoupí ani o píd' vzhůru.

62

(Merlin se obléká za tlustou starou kuplířku, vycpává si tělo polštáři, líčí se)

Merlin: Gawaine! Gawaine! Jdeš správnou cestou? Chceš nalézt grál, ale já o tom pochybuji...! Musím tě vyzkoušet, Gawaine. Doufám, že obstojíš!

(Sedne si na kraj cesty. Přichází sir Gawain)

(Jako kuplířka) Hej, ty, mladý muži! Sire Gawaine!

Sir Gawain: Odkud mě znáš, holčičko?

Merlin: Nech mě přemýšlet, momentíček! Musím si v duchu probrat všechna ta pěkná místečka, kde jsem se poslední dobou přechodně vyznacházela.

Sir Gawain: Jen si je prober! Až půjdu na zpáteční cestě zase kolem, můžeš mi to říct.

Merlin: Počkej, už to mám! Nebyls v „Sanspareilu?“ *(Zpívá)*
... když Nový rok se slavil,
byls vyfocen bez šatů s dámami,
které jsi příjemně bavil.

Sir Gawain: Ano, to jsem byl já. Ale na tebe si nevzpomínám.

Merlin: Tady je ta fotka. *(Podává mu fotografii)*

Sir Gawain: Hrome, to je ale pěkná prasečinka. Na tebe si ale nevzpomínám.

Merlin: Však jsi pořád pokukoval po mých holčičkách, byly to ostatně mimořádně atraktivní dámy. *(Podává mu jinou fotografii)* A tohle bylo v Palais Rosé. Odtamtud jsi vyšel teprve po týdnu, sotva jsi lezl, zpřímá ses nedokázal udržet!

Sir Gawain: Co? Že jsem se neudržel zpřímá? To je lež. Šel jsem zpřímá až do Badonu, kde se druhého dne strhla velká bitva a já sám pobílel čtyřicet nepřátel!

Merlin: Čtyřicet? To je výkon! - Sundej mi na chvílku klobouk.

Sir Gawain: Lituji, nemohu.

Merlin: Co, ty nemůžeš? Odkdy už nemůžeš?

Sir Gawain: Mohu pořád, myslíš-li tohle.

Merlin: Pak bych měla něco pro tebe. Pojď jen sem. Slyšel jsi někdy o svůdné Orgelouse?

Sir Gawain: To jsi ty?

Merlin: Připadám ti taková?

Sir Gawain: *(se směje)* Kdybych nebyl složil slib, už bych své kopí napřímil.

Merlin: Nemusíš! Nemusíš! Jen mi prostě sundej klobouk z hlavy. Takový slib jsi přece nesložil, že nesmíš staré dámě sundat klobouk z hlavy.

Sir Gawain: Ne, to ne. *(Sejme jí klobouk z hlavy, objeví se obrovská, naondulovaná hříva)*

Merlin: Vidíš, ty jsi sundal klobouk mně, já ho teď sundám tobě. *(Sundá mu přílbu)* Není to nádherný jinoch? To si moje Orgelousa sedne na zadek. Pojď jen se mnou, krásný rytíři!

Sir Gawain: Kampak?

Merlin: Pojd' jen se mnou, za stovkou žen v Chastelmarveilu.

Sir Gawain: Stovkou žen?

Merlin: Sedí tam a čekají, kdo je vysvobodí.

Sir Gawain: Vysvobodí? Od čeho?

Merlin: *(vříská)* Od čeho? Od čeho? Taková hloupá otázka. Nevěříš si!

Sir Gawain: Sto žen! Když si to představím!

Merlin: Radši si to nepředstavuj! *(Zapomene se, vypadne z role)* Odpadlíku! Zrádče! Krivo-přísežníku!

Sir Gawain: Hola, stará, opatrně!

Merlin: Ty přece nemáš čas! - Je třeba nejdřív zvítězit nad Klingsorem, který ty dámy uvěznil a nedovoluje jim, aby si přišly na své. Sedí tam v salóně a pomalu už plesnivějí.

(Náhle se zjeví krásná Orgelousa: leží na lůžku ve tvaru srdce)

Sir Gawain: Tohle je krásná Orgelousa?

Merlin: To je jen zjevení, na ukázkou. Na tu se nemůžeš jen tak jednoduše vrhnout a muchlat ji svými hrubými prackami! Nedotýkat se! *(Vzteklý z toho, že se Gawain nechá tak lehce svést, vypadne Merlin opět z role a křičí)* Ruce pryč! Ruce pryč!

Sir Gawain: Klid, jen klid, holčičko!

Merlin: *(se uklidní)* Co říkáš?

Sir Gawain: *(cíví na Orgelousu)* Che Bellezza!

Merlin: Teď už máš přece jen trochu chuť do toho jít?

Sir Gawain: Ne, nemám.

(Orgelousa zmizí)

Vrať mi mou přílbu.

Merlin: *(mu spěšně vrátí přílbu)* Hned, hned! Pryč s tou hříšnou vizáží! Radši si zas přes ni narazíme hrnec.

Sir Gawain: *(vezme přílbu, ale nenasadí si ji)* Okamžik!

Merlin: Nasaď si ji! Nasaď si ji!

Sir Gawain: Já totiž složil slib, rozumíš?

Merlin: Proč tu tedy vůbec ještě stojíš? - Teď mi ale vysvětli, jaký směšný slib jsi složil.

Sir Gawain: Když chceš, mohu ti to vysvětlit, holčičko, ty to ale stejně nepochopíš.

Merlin: Ty mě podceňuješ. No, povídej! *(Vztekle, opět vypadne z role)* No tak! Povídej!

Sir Gawain: *(zmateně jako školák)* Že se nikde nezdržím...

Merlin: *(přísně)* To je všechno?

Sir Gawain: Ne, to není všechno... A že se nedotknou žádné ženy...

Merlin: *(přísně)* Dál! *(Vztekle)* Dál! Dál!

Sir Gawain: Ano, a kromě toho...

Merlin: *(přísně)* Víš ty aspoň proč?

Sir Gawain: *(odloží zlostně přílbu)* Hele, já se od tebe nenechám zkoušet!

Merlin: *(polekaně)* Nasaď si zas přílbu, sire Gawaine! Já ti přece nechci zkazit náladu!

Sir Gawain: *(vezme opět přílbu)* Grál! Grál! Kvůli grálu, protože chci nalézt grál... musím ho nalézt!

Merlin: Kdo ti to poručil?

Sir Gawain: Vnitřní hlas!

Merlin: *(vypadne opět z role)* K tomu jsi stvořen!
Ano! K tomu jsi stvořen!

Sir Gawain: Myslíš?

Merlin: *(vypadne opět z role)* Ano! Ano! Stvořen!

Sir Gawain: Mám pocit, že si ze mne utahuješ.

Merlin: *(polekaně)* Ne! Ne! Tak tedy grál...

Sir Gawain: To je něco nejvyššího! Rozumíš?

Merlin: Neé.

Sir Gawain: Musím nalézt grál. Když ho nenajdu...
(Vztekle) Proč ti to všechno vykládám?
Stejně to nepochopíš!

Merlin: Néé.

Sir Gawain: *(křičí)* To pak bude můj život k němu!

Merlin: *(mlčí, přemítá, vstane, obejde sira Gawaina, dívá se mu do obličeje, píská si skrze zuby, třese hlavou, nevěří jeho vyznání, rezignovaně vzdychne)* Teď mě poslouchej, mládenče! Vyprávěl jsi mi tu dlouhou historii... dlouhá vlastně nebyla, ale zmatená. Já ti teď dám jednu dobrou radu. Ty hledáš ten svůj grál, ale nemáš tušení, kde ho můžeš nalézt. S pomocí Boží ho můžeš hledat kdekoliv. Já ti teď poradím: zdvihni sukni nějaké fešné dámně a podívej se důkladně, jestli se neskrývá tam. *(Zdvihne sukni, ukáže blyskavé ženské pohlaví v "nadživotní velikosti")* Jen tam nakoukni! Tak tam přece vstrč hlavu! Je to tam jak v jeskyni plné pokladů! Až tam budeš, taky tam najdeš ten svůj grál, a nebudeš chtít víckrát ven.

(Skřehotavě se směje. Znovu se zjeví Orgelousa)

Sir Gawain: Orgelousa! Jak se jmenují ostatní?

Merlin: Škoda, mladíku, že tak ráda zpívám! Teď ti ještě musím zazpívat píseň o dámách.
(Zpívá)

Marlen, Marlen,
oči má jak sen

Sir Gawain: K tomu mohu přidat taky pár veršů!
(Zpívá)

Jeanette, Jeanette,
za tvou lásku dal bych svět
Lulu zná mou bídu
nepřeje mi klidu
v řadě sto jich bude stát
Gawain za nimi jde rád...

(Směje se) - Ano, za nimi! Tak už mi ukaž, jak se dostanu ke Klingsorově věži, kde je zajatá krásná Orgelousa! Chci se utkat s Klingsorem a vysvobodit všechny ženy ze zajetí!

- Hned, hned, křičel proměněný Merlin, hrom a peklo, ukážu ti tu věž, doufám, že ten strašný boj nepřežiješ!

A odstrčil Gawaina vztekle od sebe, ke Klingsorově věži.

Klingsorova věž

Slabé, sinalé noční osvětlení, jako v nějakém azylu. Široké schodiště, které se nahoře ztrácí v temnotě. Tři sloupy na obrovských, nahých lidských nohách - čím jsou to nohy? A nahoře ve věžním zdívu se otevírá a opět zavírá veliké oko - čím oko se to obrátilo dovnitř, aby vidělo vlastní nitro? Panenkou proniká měsíční svit. Obličeje, na něž dopadá, jsou obličeje stařen: obličeje naplněné úzkostí, šílenstvím, drobné mrtvolné obličeje. Gawain bojuje za zdí v komoře s kouzelníkem Klingsorem. Ženy tišknou obličeje ke stěně, naslouchají. Občas jsou zvuky z magické komory tak hlasité, že je všechny ženy slyší, třískání dřeva a skla, svištění ve vzduchu, rachocení, jako když se v lese lámou stromy, šum vody, stékající ze stěn. Ženy sedí mlčky a nečinně kolem prázdného stolu. Ženy se choulí k sobě namačkány na schodišti. Jedna žena sedí na zemi se skloněnou hlavou, vyškubává si vlasy. Některé ženy sedí netečně na stoličkách podél zdí. Jedna z žen vstane a chodí jako svázaná malými, trhavými krůčky prostorem, tichem. Jiná žena přise chvatně na bílé listy papíru, trhá je, hází do koše, a znovu popisuje další list; všechno mlčky. Jedna žena rozstříhuje svůj oděv. Jedna tančí, jako by slyšela valčík a nějaký muž ji vedl v tanci.

Tu se ozve křik v komoře za zdí. Všechny ženy civí na dveře. Zpod dveří prosakuje krev. Veliká kaluž.

- To je Gawainova krev.
- Ne! To není Gawainova krev. To je zvířecí krev.
- Gawain je mrtev!
- Gawain je mrtev! Je to Gawainova krev!

Ženy se vrhnou ke kaluži krve, strkají do ní prsty, vytírají jí svými vlasy, pomazávají si krví obličej.

Jedna žena, která poslouchá:

- Neslyším jeho dech! Je mrtev.

A mezitím co šepot víří prostorem, pouští se sir Gawain znovu do boje.

KRÁSNÁ ORGELLOUSA

Šel
trhat vavřín
a přeskočil plot.
Ale paví rytíř
ho usmrtil.

Dvěma meči
ho usmrtil.

Ach, můj miláčku,
usmrtil tě
rytíř s pavím peřím,
usmrtil lásku!
Chci vidět všechny muže
mrtvé.

Teď ale
přišel Gawain.

Láska se ke mně vrací.

Dveře magické komory se pomalu otevírají, zůstanou napůl otevřeny, bílé světlo proniká dovnitř jako ostrý nůž. Po chvilce se ve dveřích objeví Gawain, krvácející z mnoha ran, zešedivělý.

Přemohl Klingsora, osvobodil sto zajatých žen. Prostory Chastelmarveilu teď září jasným světlem a Gawain, mladý Gawain stojí nahoře na schodech, obletován ženami: jsou mladé, ozdobené peřím a pestrými cetkami, revuegirls. Hudba, valčíková hudba, Gawain a Orgelousa, šťastný pár, spolu tančí, a Gawain praví Orgelouse:

- Krásná Orgelouso, přivábil mě sen, tvůj obraz, který jsem viděl chvět se ve vzduchu, a nevěřím, že kdy odtud odejdu; to už by mě museli volat mrtví z hrobů.
- I pak si tě udržím, řekla Orgelousa.

I Merlin je u toho. Chytá ženy za živůtky, směje se jim do obličejů, tančí mezi peřím a závoji, podlézá sukně, tančí a skáče tak vysoko, že by to do něj nikdo neřekl. Přitom mu spadne z hlavy paruka a sesmeknou se mu falešná prsa a polštáře, kterými se vycpal, a všichni ho poznávají.

- Merline, směje se Orgelousa, za to, že jsi sira Gawaina svedl, máš u mě polibek. Jinak by nebyl přišel na Chastelmarveil a my všichni bychom nebyli tak šťastní.

- Ach! Ach! zastěnal Merlin náhle vyčerpaně a zlostně. Když se Orgelousa chtěla dovědět, proč tak naříká, řekl:

- Doufal jsem, že se rozhodne jinak.

- Co? Ne pro mne?

- Nadával jsem mu a proklínal ho! Měl jsem vztek, že mi tak rychle naletěl!

- Tobě? smála se Orgelousa. - Mně! Mne chtěl přece dostat.

- Moc dobře jsem to hrál, byl jsem moc přesvědčivý.

- No, zaplatpánbů, jsem ráda, že máš takový talent.

- Byla to moc pěkná role, vzdychal Merlin sklíčeně.

- Hraješ rád ženské úlohy?

- Kuplířka je rozhodně lepší role než kámen. Ale taky bych jednou rád hrál něžnou mladou dívku. Ty malé krůčky, které dělá, ach! Tak rád bych zpíval: tiptoe through the tulips with you.

- Tak přece zpívej!

- Teď na to nemám hlas. Snad později.

- Slyšela jsem, že jsi zamilovaný do malé Viviany z lesních houštin.

- Nebudu zpívat, nebudu zpívat.

- Škoda!

- Tak, jak to teď dopadlo, je to taky dobré, řekl Merlin a vnořil se opět do víru tance.

Parzival: (*venku, aniž je vidět*) Gawaine! Gawaine!

Sir Gawain: Kdo mě volá? Když někdo ode mne něco chce, ať jde dovnitř! Dnes vpustím každého a každý ode mne dostane, co chce.

Parzival: (*venku*) Gawaine!

Sir Gawain: Kdo jsi?

(*Parzival neodpovídá*)

Orgelousa: Kdo to může být? Podívejte se přece za dveře.

(*Dívky jdou ven*)

Sir Gawain: Ano! Přiveďte ho sem! Dnes v noci nesmí nikdo ležet před mým prahem, i kdyby to měl být můj největší nepřítel.

Orgelousa: Ty už nemáš nepřítel, Gawaine.

Sir Gawain: Nejsi-li jím ty. Horšího než tebe bych nemohl mít.

Orgelousa: Je pravda, že jsi Zelenému rytíři nastalil krk, když napráhl sekeru, aby tě zabil?

Sir Gawain: Ano, a ani jsem se nezachvěl.

Orgelousa: Je pravda, že jsi se oženil s. nejošklivější ženou, abys zachránil krále Artuše?

Sir Gawain: Ano. A když jsem si k ní lehl do postele a s hrůzou jsem se k ní otočil, abych ji políbil, proměnila se v krasavici.

Orgelousa: A je sir Lancelot tvým nejmilejším přítelem?

Sir Gawain: Ano. To souhlasí.

Orgelousa: Ale říká se přece, že jednoho dne budete mezi sebou bojovat a jeden toho druhého usmrtí.

Sir Gawain: Kdo to říká?

Orgelousa: Nevím.

Sir Gawain: To se nikdy nestane!

Orgelousa: Ale já slyšela...

Sir Gawain: Vyloučeno! V žádném turnaji nade mnou ještě nikdy nezvítězil a já ho taky nepřemohl.

(Vracejí se dívky)

Kdo je to?

Dívky: Je celý zaprášený. Leží u dveří. Na ničí otázky neodpovídá. Nenechá se ani pozvat dovnitř. Jen pořád volá sira Gawaina.

Sir Gawain: Měl bych jít ven? - Venku je na mě moc zima! A tady je teplo!

Parzivalův hlas: Gawaine! Gawaine!

Orgelousa: Nechoď ven, Gawaine! Zůstaň u mne.

Sir Gawain: Přece jen. Půjdu k oknu a poslechnu si.
(Jde k oknu a dívá se ven)

Parzival: *(volá)* Gawaine!

Sir Gawain: *(volá)* Nevidím tě. Stojíš dole v mlze. Ale tvůj hlas mi připadá známý! Kdo jsi?

Parzival: *(volá)* Zapomněl jsi na svou cestu, Gawaine! Musíš jít dál! Zapomněl jsi na svůj cíl!

Sir Gawain: *(volá)* Jaký cíl?

Parzival: Grál!

Sir Gawain: *(volá)* Ach, teď už vím! Ty jsi Parzival!

Parzival: *(volá)* Chtěl jsi najít grál.

Sir Gawain: *(volá)* Ano, Parzivale! Podstoupil jsem velkou námahu.

Parzival: *(volá)* Musíš hledat dál! Čas ubíhá!

Sir Gawain: *(volá - jako by to chtěl sdělit celému světu)* Krásná Orgelousa mě miluje! Krásná Orgelousa mě miluje!

(Parzival mlčí)

(Volá) Pojď dovnitř, Parzivale! Bratře! Příteli! - Teď tě vidím, jak tam dole stojíš. Vypadáš nešťastně! Tolik jsi se změnil, Parzivale! Tak jsi dříve nevypadal.

Parzival: *(volá)* Zoufám si, jsem unavený, Gawaine.

Sir Gawain: *(volá)* Pojď dovnitř!

Parzival: *(volá)* Nemohu se nikde zdržet. Musím hledat grál.

Sir Gawain: *(volá)* Podívej se na mě, Parzivale! Pojď nahoru, podívej se, jak jsme tu všichni šťastní!

Parzival: *(volá)* To je jen pokušení, Gawaine, které tě má odvést od cíle.

Sir Gawain: *(volá)* Přemohl jsem kouzelníka Kling-sora, a podívej se, co jsem získal! Prohléd-

ni si Chastelmarveil! Byl bych zatracený hlupák, kdybych tu zhasnul světla a zabouchl za sebou dveře! Jsem si jist, že by to byl hřích, který by mi Bůh neodpustil, dokud bych se plahočil po tomhle světě!

Parzival: (*volá*) Pod balvany sedíš, balvany objímáš! Písek vytéká z tvého poháru!

Sir Gawain: Ach, ty zase mluvíš o poušti? Přestaň s tím, pojď nahoru!

Parzival: (*volá*) Tys přestal hledat grál, Gawaine!

Sir Gawain: (*volá*) Ano, je to tak. A nemám ani trochu špatné svědomí. Hledal jsem ho pocitivě, dva roky jsem byl na cestách, už mi to lezlo na mozek. Ale teď jsem tady a jsem šťasten, a všichni, kteří jsou se mnou, ať jsou šťastni taky.

Parzival: (*volá*) Žij blaze, Gawaine!

Sir Gawain: (*se dívá dlouho ven*) Teď se mlha rozplynula. Teď tě vidím. Buď zdrav, příteli Parzivale. - Tamhle jdeš - vidím tě, jak se vzdaluješ po široké pláni pod hvězdným nebem. (*Mlčent*) Pořád tě ještě vidím.

TEMNOTA

Merlin tančil na slavnosti, náhle světla pohasla, hudba zmlkla, ocitl se ve tmě docela sám. A ďábel opět volá svého syna Merlina. Ale jak ho volá? Nevolá ho svým hlasem, při tomto setkání nemá ďábel žádnou tvářnost; je tmou, v níž se Merlin bojí. Hmatá uvnitř sama sebe jako v tmavé místnosti, aby se dohmatal, kde přebývá zlo. Nemůže nic uchopit, žádná stěna ho nezadrží, žádné schody ho nevedou nahoru ani dolů. - Merline, říká hlas, který žádným hlasem není, bylo to pro mne, nebo proti mně?

Merlin: Kdy? Co?

Ďábel: To s Gawainem!

Merlin: Ach tak, ty myslíš Gawaina.

Zatímco ďábel mlčel a čekal na odpověď, sebral Merlin odvahu a řekl do nemilosrdného ticha:

- Přestaň se pořád vyptávat, jestli to, co dělám, je pro tebe, nebo proti tobě!

Tu odpověděl hlas, který žádným hlasem nebyl:

- Ty pořád tvrdíš, že je ti tahle otázka lhostejná. Ale já ti to nevěřím! Říkáš to jen proto, že se chceš vyhnout odpovědnosti.

- Ach, řekl Merlin, svět se točí tak jako tak po svém. Ale ďábel nepovolil a řekl:

- To není odpověď, taky sis ji jen tak potichu a nezřetelně mumlal pro sebe, protože víš sám, že to není pořádná odpověď.

Merlin si odkašlal.

- Myslím, že jsem se nachladil na slavnosti, bolí mě v krku.

- Chtěl bych se tedy k tomu ještě jednou vrátit, řekl hlas, který žádným hlasem nebyl.

- Ke Gawainovi?

- Ne, k němu ne. K Parzivalovi, a taky ke kruhovému stolu. Na něj jsi přece zvlášť hrdý.

Merlin: Ano! Dal jsem si s kruhovým stolem velkou práci, a taky s Parzivalem si dávám velkou práci.

Ďábel: Proč s Parzivalem, tím paličákem?!

- Líbí se mi, utrousil Merlin.

- Co znamená: líbí se mi? Vypτάval se hlas vytrvale a Merlin musel znovu odpovídat:

- Zaměstnává mou fantazii... chtěl bych vědět, co z něho dokážu udělat. Vytvším mu situace, chci poznat, jak bude reagovat, jestli se změní, jeho reakce jsou velmi zajímavé. Myslím si kolikrát, že jsem si ho sám vymyslel, jako románovou postavu. Ano, pracuji na něm jako na románové postavě.

- Namlouváš si, že ho povedeš k dobru a že to dobro je grál.

- Ano, pro něj to je pravděpodobně grál. Ale přestaň už s tímhle rozlišováním! (*A najednou se cítil osvíceným mužem našeho století*) - Dobro! Zlo! To je přece překonané, to odporuje všem vědeckým poznatkům, na to se zeptej každého psychologa nebo každého historika nebo sociologa!

- Tak daleko ještě nejsme, řekl hlas, který žádným hlasem nebyl, zase jsi zaměnil staletí.

- Promiň, mumlal Merlin potichu.

- Synu Merline, ty děláš, jako bys byl nad morální

otázky povznesený, ale v skrytu se přece jen bojíš, že lidi, s kterými experimentuješ, posíláš do pekla.

- Já je neposílám do pekla! Já je neposílám do pekla!

- Vidíš, přece jen se bojíš! Tvá slova se ve vzduchu třesou jako ptáčátka.

- Zacpu si ústa. Už s tebou nepromluvíme!

V tom okamžiku přejel oblohu blesk, a ďábel viděl Merlina, jak sedí na zemi a oběma rukama si zacpává ústa.

- Chci ti ještě něco říct, řekl hlas, který žádným hlasem nebyl, nemusíš mi odpovídat. Idealisti, hledači grálu, budovatelé kruhových stolů a ideálních statků, nových pořádků a systémů, kteří slibují svými teoriemi vykoupení a chtějí lidstvu poskytnout kdovíjaké štěstí - víš už, koho mám na mysli...?

Merlin mlčel dál.

- Nic neříkáš, ale víš přesně, koho mám na mysli - ne jen Artuše, mám na mysli i jiné, kteří přijdou mnoho století po něm - ti povedou nakonec celé národy rovnou do pekla! Ke mně! Ke mně! Ke mně! - A dokonalost grálu, kterou teď všichni hledají...

Merlin odtrhl ruce od úst a vykřikl:

- Co má být s dokonalostí?

Tu se rozjasnilo. Merlin ležel sám na zemi, vlasy měl ožehlé, oděv zuhelnatělý, kde předtím byla slavnost, byly sloupy pobořené a země byla rozryta až po obzor; kde bývaly lesy, bylo vidět zuhelnatělé pahýly, města ležela v sutinách a v dýmu. Zpustošená země byla pokryta mrtvolami, svinstvem a odpadky.

Merlin: Nechci už! Nechci už mít s touhle prokletou světovou historií nic společného!

Jednou potkal sir Lancelot na kamenném mostě cizího rytíře. Oslovil ho, ale nedostalo se mu odpovědi. Chtěl se s ním utkat; ale jakoby ochromen nějakou tajemnou silou, nemohl podzvihnout meč. Sir Lancelot padl. Když ležel na zemi a cizí rytíř sňal z hlavy přílbu, poznal, že je to jeho syn Galahad, kdo ho přemohl. Objali se a políbili. Pak šli do nedaleké kaple, aby se pomodlili. Kapli naplnila mihotavá záře, svatý grál se vznášel prostorem. Ale jen sir Galahad ho viděl, sir Lancelot byl bojem tak vyčerpaný, že spal vsedě, a tak grál opustil kapli, aniž by ho sir Lancelot zahlédl.

Zpustlá cihelna v lese.

(Křik. Přichází Parzival)

Parzival: Kdo to tu křičí?

Trevricent: *(uvnitř)* Trevricent.

Parzival: Co je ti?

Trevricent: Jsem bit. Jsem bičován březovou metlou.

(Údery a výkřiky)

Parzival: Proč jsi bičován? *(Lomcuje dveřmi)*

Trevricent: Jsem bičován, abych trpěl.

Parzival: Ukradl jsi něco nebo někoho podvedl?

Trevricent: *(křičí)* Pane, pane, shlédni na mne dolů!

Parzival: Hej, kdo tě bije?

Trevricent: Ty mě biješ.

Parzival: Já že tě biju? Stojím přece tady venku.

Trevricent: Ano, stojíš venku. A já jsem bičován.

Parzival: Hej! Ten, kdo bije Trevricenta, ať mi řekne, proč ho bije! - Kdo tě bije?

Trevricent: Trevricent!

Parzival: Prve jsi řekl: já jsem to. Teď říkáš: Trevricent. To jsi přece ty sám!

Trevricent: Ano!

(Dveře se rozlétnou, vypadne zakrvácený Trevricent s metlou v ruce, padne na Parzivala, oba se válejí na zemi)

Parzival: Jsi Trevricent, kterého bijí, nebo Trevricent, který bije? (*Vymaní se mu*)
Trevricent: Vlož prsty do mých ran! Pálí! Pálí!
Parzival: Jsi šílenec! Biješ sám sebe!
Trevricent: (*křičí*) Ty sám jsi šílenec!
Parzival: (*křičí*) Jsem Parzival.
Trevricent: (*křičí*) Ano, šílený Parzival!
Parzival: Ano!
Trevricent: Tvrký kámen. Chladná hvězda. Zlé oko.
Parzival: Přestaň! Krev mi stříká do tváře!
Trevricent: Bij mě! Já už nemám sílu.
Parzival: Nebiji bezbranného kajčnicka.
Trevricent: Pomoz mi! Bij mě!
Parzival: Ne!
Trevricent: (*se věští na Parzivala*) Bij mě! Bij mě!
Parzival: Jsem rytíř.
Trevricent: Jsi bezcitný, Parzival Bezcitný. Bij mě! Tobě přece bolest druhých nevádí.
Parzival: Dřív jsem byl takový. Dříve bych byl šel kolem a nestaral se o tvůj křik.
Trevricent: Poslouchal jsi ze zvědavosti, proto jsi se zastavil.
Parzival: Pusť mě.
Trevricent: (*se bije*) Musím se bít, musím trpět, ať se Bůh smiluje. Budu se bít tak dlouho, až padnu mrtev a Bůh se smiluje nad mým bratrem.
Parzival: Ach, ty chceš Boha donutit?
Trevricent: Ty jsi vším vinen! Byl jsi v hradu! Byl jsi vyvolený, ale neotevřel jsi ústa.
Parzival: (*upadne ve vzpomínání*) Nemocný král na hradě svatého grálu...
Trevricent: Můj ubohý bratr! (*Bije se*)

Parzival: Ach, sladká vůně rozkladu...
Trevricent: Zacpal sis nos. (*Bije se*)
Parzival: Tlející muž s korunou na hlavě...
Trevricent: (*se bije*) Můj ubohý bratr!
Parzival: Krvácející rány, slzy...
Trevricent: (*se bije*) Ten nešťastný trpitel!

(*Parzival mu vytrhne metlu*)

Teď mi ještě bereš metlu! Dej ji sem! Dej ji sem! Chci se bít! Sedřu si maso nehty!

Parzival: Přestaň!
Trevricent: Vyrvu si vlasy! Strhnu si nehty z prstů. Vrazím si do uší třísky! Vylámu si zuby z dásní! Spolknu jazyk, abych se zadusil.

Parzival: Přestaň!
Trevricent: Pomoz mi! Bij mě! (*Bije se, křičí a křičí*)

Parzival: Působíš mi bolest!
Trevricent: Co říkáš?
Parzival: Rveš mi maso z těla!
Trevricent: Tobě? Když biju sebe?
Parzival: (*v náhlém vytržení*) Ach, jak se lidé po celý svůj život souží! Jak trpí! Oh, jak miluji tvou bolest! Trpím s tebou, ty trpící lidský bratře! Jak miluji toho, kdo je bit! a bijícího miluji také! Dívám se na tebe a poznávám se! Víím teď...

Trevricent: (*přísně*) Co víš?
Parzival: Cítím to, vidím to... poznávám člověka.
Trevricent: (*přísně*) Tak? Jak vypadá?
Parzival: Jako já! Jako já! A když se dívám na ty ostatní: jako já! Dívám se do prázdného nebe očima lidstva!

(Objímají se a válejí se po sobě)

(Trevricent sám. Svlékne zakrvácenou lidskou kůži: je to Merlin)

Merlin: Konečně pochopil! Co mě to stálo námahy! To byl poslední pokus! Ach, mám toho po krk! Mám po krk těch zarytých hloubalů. Všech lidí mám po krk! Nikoho nechci ani vidět! Žádného moralistu! Žádného nihilistu! Žádného socialistu! Žádného kapitalistu! Žádného strukturalistu! Žádného royalistu! Žádného policistu! Žádné kabaretisty! Žádné idealisty!... Listy, listy, vůbec žádné listy, ani listiny... volební... peněžní... pátrací... žádné...

Ať po mě pátrají, ať pošlou zvědy třeba na nebesa!

Já zmizím teď do Brocalianského lesa!

67

Čtyři zpěváci

Jako kouzelník Merlin
chtěl bych se ukrýt v lesa stín
naslouchat větrů šepotání
s ptáky kroužit nebeskou bání
jako vlk slídit po kořisti
v noci se halit do spadaného listí
rozmlouvat s duchy vod a pramenů
vidět blesky zatínat se do kmenů
i po tisíci letech zůstat mlád
a temný les svým kouzlem ovládat

68

Té noci měl král Artuš sen. Zdálo se mu, že sedí na vysokém kopci, kolem dokola byly samé rokliny a strže. A když otevřel oči, aby se podíval dolů, zmizela hora, na které seděl, a on zpozoroval, že sedí až vysoko u nebe na obrovském kole. Kolo se pomalu otáčelo a strhávalo ho s sebou do močálu, plného ropuch a hadů. Kolo ho protáhlo močálem, aby se na druhé straně opět vynořil. Byl celý porytý bahnem, kapalo mu z vlasů a ze šatů. Když ho kolo opět vyneslo vzhůru, chtěl promluvit, neboť viděl na druhém kopci sedět ve zlatém křesle ženu, která se po něm dívala. Promluvit však nedokázal, neboť měl v ústech ropuchu, a ať se dávil sebevíc, nemohl se jí zbavit.

69

Vysoko nahoře.

(Parzival pobíhá u vytržení kolem dokola, s obličejem obráceným k nebi)

Parzival: Slyším... vodu pod kamenem... Všechno je zas barevné! *(Blaženě se usmívá)* Jak je mi lehké! Jak rychle mizím! Oblak motýlů! Následují mě! Stoupá za mnou pestrý, zářivý oblak motýlů. Utíkám pryč, ale oni letí za mnou! Jsou stále kolem mne!

(Vrávorá a běží a směje se. Odchází, obklopen pestrými motýly. Blanchefleur převlečená za rytíře vyskočí)

z úkrytu za stromy, sleduje z odstupu Parzivala, aniž to on pozoruje.)

Ještě výš.
Na ledovci.

Parzival: (volá přes propast) Galahade! Galahade!

(Jakoby ve stavu opojení, lehce, jako by nic nevážil, vrávoraje. Zasněžená louka kvete. Padá na zem)

- Nořím ruku do sněhu.
- Zmrzneš!
- Bůh tomu chce, aby se moje ruka očistila.
- Zmrzneš.
- Léta, celá léta už ležím ve sněhu, aniž bych zmrzl.
- Ležíš tu deset minut, drahý!
- Kdo jsi ty?
- Já to jsem.
- Blanchefleur! Blanchefleur!
- Lehnu si k tobě do sněhu, aby ses ohřál. (Lehá si k němu)
- Vstal jsem. Vrhnu se do propasti! Bůh mě zadrží větévkou kručinky.

(Parzival a Blanchefleur spatří sira Galahada na druhé straně ledovce: vzpíná ruce po míse, která se vznáší ve vzduchu)

Les.
Merlin, Viviana, mladá víla.

Viviana: Kdybych uměla čarovat jako ty, tak bych udělala to, že...

Merlin: (vzrušeně) Ty prstíčky, ach, ty sladké prstíčky! (Olizuje jí prstíčky)

Viviana: ... že bych tě začarovala, abys odtud už nikdy neodešel.

Merlin: (neposlouchá) Prstíček, ten růžový prstíček, musím ho hladit, musím ho líbat, musí mě šimrat v uchu...!

Viviana: Pozor, Merline! Druhé ucho ti taky zacpu prstem a pak už nic neuslyšíš.

Merlin: (v roznícení) Nevadí, nevadí! Ach, jak je to příjemné! Jen ho tam nech, ten svůj prstíček!

Viviana: (se směje, vytáhne prst) Já ale chci, aby tvé velké, chlupaté ucho slyšelo, co říkám!

Merlin: Slyším ve vzduchu zpěv!

Viviana: Já ne! - Máš poslouchat mne!

Merlin: Poslouchám tě, Viviano! - (Naslouchá) Ne-slyším nic.

Viviana: Já taky nic neříkám! Přemýšlím.

Merlin: O čem přemýšlíš?

Viviana: Jak jsi starý?

Merlin: Starý, prastarý, ale skočím na tebe jako mladý kozlíček.

Viviana: (se směje) Je čarování těžké, Merline?

Merlin: Vůbec ne, ani trochu! (Zatřese rukávem, vypadne králek. Dá Vivianě králíka)

Viviana: Ne, takhle ne! To zná každý, to je jenom trik, znám to z cirkusu.

Merlin: Promiň!

Viviana: Chtěla bych s tebou ležet pod kvetoucím keřem! V hlohovém houští! Vyčaruj tu hloh!

Merlin: Ovinu se nohama kolem tvého krásného krčku.

Viviana: Ano, pojd'

(Leží do sebe zaklesnutí a kolem nich se pne hlohové houští. Vzdychání, hihňání, sténání. Viviana po chvíli)

Merline, musí se vyslovit nějaké zaříkadlo?
Nebo jak to děláš?

Merlin: Chceš vodotrysk?

(Ťuká na zem, proud vody vytryskne ze země)

Viviana: Ach, to je hezké!

(Merlin uchopí její prst a píchne jím do země, do výšky vytryskne druhý pramen)

Ó ano, umím to! Podívej, už to umím! *(Zkouší to bez Merlina, nejde jí to)* Přece jen to neumím. Tak mi řekni, jak se to dělá! Merline, milý Merline! *(Líbá ho a něžně ho štípe)* Prozrad' mi přece to tajemství, prosím, prosím, milý Merline!

Merlin: Tvůj prstíček! Vstrčilaš ho do země! Ale voda v ní zůstala!

Viviana: *(zlostně)* Řekni mi to! Chci se od tebe učit! Všechno, co znáš!

Merlin: *(se směje)* Vyčůráám se tu na zem a na tom místě se objeví mladý rytíř!

Viviana: Nechci mladého rytíře, chci tebe!

Merlin: Viviano, Viviano, ty krásná lesní panno. *(Hladí ji)*

Viviana: Zůstaneš u mne, nebo se vrátíš ke svým rytířům?

Merlin: *(smutně)* Volají mne! Slyším, jak mě volají!

(Viviana naslouchá. Merlin volá)

Artuš! Lancelot! Gawain! - Ach, ten prokletý Mordred.

Viviana: Řekni mi, umíš svým kouzlem způsobit, že se někdo nemůže pohnout z místa?

Merlin: To je maličkost.

Viviana: Ach, Merline.

Merlin: Ale tobě to neprozradím.

71

Nápis na nebi:

Musíš svůj život změnit!

Stamilióny lidí rozevřely okna a civí do nočního nebe.

Les.

Merlin: *(zpívá hlasem Tiny Tima)*

Tiptoe
through the tulips
in the garden
with you
Tiptoe
through the window...

NÁVRAT DOMŮ

Rytíři se vracejí z cesty za grálem, rozrušení, otrhaní, jako kdyby se vraceli z bitvy. Kronikář Blasius. - Král Artuš sedí sám u stolu.

Kronikář: Odkud přicházíš?
Sir Orilus: Z nitra země. Tam, kde láva vře.
Kronikář: Jak se jmenuješ?
Sir Orilus: Kde je železo tekuté - napiš to!
Kronikář: Chci vědět tvé jméno.
Sir Orilus: Sir Orilus! Přece mě znáš! *(Sedne si)*
Kronikář: Ty že jsi Orilus?

(Mezitím vstoupí sir Turquine, rovněž otrhaný, rozrušený; opírá se o berlu)

Sir Turquine: *(křičí rozjitřeně)* Teď bych chtěl od tebe něco vědět, Blasie! Teď ať mi dá někdo odpověď. Chci odpověď! Štval jsem se sem a tam, dva roky mezi tím uplynuly, nevím, snad byly tři nebo jich bylo deset, ušoupal jsem si nohy - a proč vlastně? To chci teď vědět! Nikde jsem grál nenašel - *(přicházejícímu rytíři)* a tys ho taky nenašel! - To na tobě vidím! Kdybys ho byl našel, nestál bys tu jako mrzák a nemlčel bys. *(Jinému rytíři, který vchází)* A ty! Z tvých ran by netekla krev!

Sir Girflet: *(tiše, přívětivě)* Já ho našel.
Sir Turquine: Tak? Tak ho ukaž! To by mě zajímalo!
Sir Girflet: Grál nelze přece ukázat.
Sir Turquine: Samý podvod! Samý podvod! Kdybys ho byl našel, pak bys ho mohl i ukázat. Museli bychom jím být všichni osvětleni, všichni, co tu stojíme! Museli bychom mít kolem hlavy svatozář jako apoštolové!

(Mezitím vstoupili další rytíři)

Sir Girflet: Mluvím jinou řečí.
Sir Turquine: Tak, ty mluvíš jinou řečí? Já ti ale velice dobře rozumím!
Sir Girflet: Ne, pane, tak to není. Můžete mi sice rozumět, ale přesto mi neporozumíte.
Sir Turquine: *(Blasiovi)* Zapiš: „Sir Girflet se zbláznil.“
Sir Girflet: *(s přátelským úsměvem)* Ne, ne, vy mi nerozumíte.

Sir Turquine: Blasie, odpověz mi. Proč jsme pro-
chodili celý svět? Co jen jsme to vlastně
hledali?

Kronikář: Předtím ses neptal, teď se ptáš. Proč ses
neptal předtím?

Sir Turquine: Máš mi odpovědět!

Kronikář: Jsem kronikář, zapisuji jen to, co se
stalo. Odpověď ať ti dá Bůh. (*Zapisuje*) Sir
Nabon se vrátil, je nemocen; sir Orilus se
vrátil, pomatený. Tvrdí, že byl v plamenech
uvnitř země. Sir Girflet se vrátil, mluví
zmateně. Ad te attollo animam meam,
Domine, Deus meus. In te confido: ne con-
fundar! Ne exsultent de me inimici mei!
Etenim universi, qui sperant in te, non con-
fudentur; confudentur, qui fidem temere
frangunt. Vias tuas, Domine, ostende mihi
et semitas tuas edoce me. Dirige me in veri-
tate tua et doce me, quia tu es Deus salva-
tor meus: et in te spero semper. - Sir Seg-
warides se vrátil, slepý; sir Mador de la
Porte se vrátil; sir Mordred se vrátil.

Artuš: Sir Lancelot se nevrátil?

Sir Orilus: Ale ano, vrátil se, byl velice sklíčený,
nechtěl s nikým mluvit.

Artuš: Ten ho musel nalézt!

Kronikář: Sir Ironside se vrátil, na nic si nevzpo-
míná; sir Frol se vrátil, hovoří o cestě po
moři k neznámému pobřeží. Sir Gawain se
vrátil.

Sir Turquine: Taky ho nenašel!

Sir Orilus: Však ho taky přestal hledat.

Nemocný sir Nabon: Ale našel krásnou ženu, a je
bohatý.

Kronikář: Sir Lucas se vrátil. Připadá mu, že
vůbec nebyl pryč. Sir Segrumur odešel jako
první, slyšel krásný tón a zpíval to, co
slyšel, tak odcházel se zpěvem a nevrátil se.

(*Vstupuje sir Dodinas*)

Sir Turquine: Sir Dodinas se vrací! Nalezl jsi grál?

Sir Dodinas: Ne. Ale přivedl jsem s sebou psa.

Kronikář: Psa?

Sir Dodinas: Ano, psa sira Galahada. Kůň ušel ve
sněhu. Tam, kde předtím stál sir Galahad,
sníh kolem dokola roztál a kvetly tam růže.

Sir Turquine: Je to nějaký důkaz? Kde je sir Gala-
had?

Sir Dodinas: Zmizel.

Kronikář: Záhon růží ve sněhu. Zapiší to.

Sir Turquine: Má to snad znamenat, že nalezl grál?

Sir Girflet: Ano, to by věru mělo znamenat.

Sir Turquine: Pak je věru nejlíp zeptat se psa. Mluv,
pse! Odpověz mi! (*Třese psem*) Má to zna-
menat, že tvůj pán nalezl grál? (*Bije ho*)
Nebo ho nenalezl? Jednoduše odtamtud
upláchl? A záhon růží vyrostl tam, kde jsi
udělal do sněhu loužičku?

Sir Persant:

Always in the quiet house I heard
clear as a lark, high o'er me as a lark,
a sweet voice, singing in the tompost tower
to the eastward, up I climbed a thousand
steps
with pain: as in a dream I seemed to climb
for ever: at the last I reached a door,
a light was in the crannies, and I heard

„Glory and joy and honour to our Lord
and to the Holy Vessel of the Grail.“
Than in my madness I essayed the door;
it gave;
and thro' a stormy glare, a heat
as from a seventimes- heated furnace I,
blasted and burnt, and blinded as I was,
with such a fierceness that swooned away -
o, yet me thought I saw the Holy Grail,
all palled in crimson samite, and around
great angels; awfull shapes, and wings and
eyes. (*

Sir Turquine: Samý podvod! Samý podvod! Proč to zapisuješ! Nemůžeš vůbec vědět, jestli je to pravda - každý povídá něco jiného.

Kronikář: Všechno je pravda. I lži jsou pravdou.

Sir Astamor: Šel jsem až k průzračnému jezeru, a když jsem se sklonil, abych z něho pil, viděl jsem, že mi odpadly prsty z dlaní a já nemohl nabrat vodu. Když jsem sklonil obličej k zrcadlící se hladině, uviděl jsem tvář, kterou jsem neznal.

(Přicházejí další rytíři, pomlácení, zranění, vyčerpaní)

Sir Turquine: Všichni jsme byli podvedeni.

Sir Lavaine: Viděl jsem znamení na nebi! Byla to obrovská mísa, chvěla se a zářila pod hvězdným nebem.

Sir Turquine: Podvod! Něco se ti zdálo.

(* Báseň A. Tennysona. (Pozn. autora)

Sir Ladinas: Krev přšla z jasného nebe. Kristova krev.

Sir Dodinas: Co to znamená? Co to znamená?

Sir Bleoberis: Merlin to ví! Merlin ať nám to vysvětlí!

Sir Ozanna: Kde je vůbec Merlin?

Hlasy: Merline! Merline! Merline! Merline!

Artuš: Merlin nás neslyší. Často jsem ho volal; Merlin neslyšel.

Sir Bleoberis: Merline! Merline! Vysvětlí nám to znamení!

Hlasy: Merline! Merline! Merline!

Artuš: Sir Gawain byl poslední, kdo s ním mluvil.

Kronikář: Domine, domine noster, quam admirabile est nomen tuum in universa terra, qui extulisti maiestatem tuam super caelos. Ex ore infantinum et lactentium parasti laudem contra adversarios tuos, ut compescas inimicum et hostem. Cum video caelos tuos, opus digitorum tuorum, lunam et stellas quae tu fundasti: qui est homo, quod nemor est eius? aut filius hominis, quod curas de eo? Et fecisti eum paulo minore Angelis, gloria et honore coronasti eum.

Hlasy: Merline! Merline! Merline!

Artuš: Gawain slyšel jeho hlas v broceliandském lese.

Hlasy: Merline! Merline!

Artuš: Řekl Gawainovi, že už se nikdy nevrátí. Viviana z něho vymámila tajemství, uvěznila ho do hlohového houští.

Hlasy: Merline! Merline! Merline! Merline!

Merlin, začarovaný do keře hlohu. Jeho nohy jsou zarostlé jako kořeny do země, jeho ruce a paže se pnou jako větve, hlava vyhlédá zpod květů.

Viviana: (zpívá)

Miláčku Merline
v kvítí a trní
už pod kosou ženců se
obilí vlní

Konec je s tvými
kouzly všemi
kořeny drží tě
pevně v zemi

Ať z dálky si volají
sem nevnikne hlas
tebe už nebolí
smrt ani čas

ZÁNİK

„Co je člověk? mohl bych začít; jak je možné, že je na světě něco takového, co jako nějaká pralátka kvasí či zahnívá, jako ztrouchnivělý strom, kterému se nikdy nepodaří uzrát? Jak může příroda strpět mezi svými sladkými hrozny tento nedozrálý plod? Hovoří k rostlinám, já byl jednou také co vy! a k jasným hvězdám, chci být jako vy v jednom z příštích světů! mezitím se rozkládá na části a provozuje se sebou samým znovu a znovu své hokusy pokusy, jako by se dal život, když se jednou rozpadne, zase slepit, jako nějaká zeď; ale také ho nezmýlí, když se vším tímto jeho konáním nic nezlepší; buď jak buď je přece jen kus dovednosti v tom, co je jeho hnací silou.

Ó vy ubožáci, kteří to cítíte, kterým se taky nechce mluvit o lidském určení, kteří jste taky skrz naskrz proniknutí nicotou, jež nad námi panuje, kteří jste až do dna nazřeli, že jsme zrozeni do nicoty, že milujem nicotu, věříme v nicotu, pro nicotu se utloukáme prací, abychom pozvolna s nicotou splynuli - mohu já za to, že se vám podlamují kolena, když na to vážně pomyslíte? Taky jsem kolikrát už propadl těmto myšlenkám a volal, proč mi zatínáš sekeru do kořenů, ukrutný duchu? a jsem ještě zde.“

(Hölderlin: Hyperion)

Na levé straně haly, nezávisle na následujících scénách, které posunují děj kupředu, se konají přípravy k poslední velké bitvě. Z polotmy sem a tam zableskne kovová součástka, štít nebo krúnýř, přílba. V temnu lze zahlédnout pohyby, obrysy, stíny, které se srocují, kupí na sebe, propadají do tmy a znovu se vynořují a seskupují. Řinčení, škrábání, temné rachocení v dálce jako by se velmi zvolna přibližovalo. Stejně tak tlumený hluk lidských hlasů; z něhož jako bubliny v jedovatém močále vystupují a s praskotem se vymaňují jednotlivé zvuky. Rozkazy, jména, hesla.

Sir Mordred, sir Agrawain, sir Gaheris, mládečkový sir Gareth.

(Čtyři bratři stojí v hloučku, zdá se, jako by na něho čekali. Sir Gaheris poodejde stranou, vyhlíží. Náhle dá bratrům znamení, sám se rychle vrací ke skupině. Dělal, že o něčem vášnivě diskutují. Přichází král Artuš. Sir Agrawain předstírá překvapení a dává ostatním znamení. Všichni zmlknou, předstírají rozpak, obklopí Artuše a usmívají se)

Artuš: O čem tu hovoříte?

Sir Mordred: Kdo?

Artuš: Vy všichni!

Sir Gaheris: My?

Sir Agrawain: Říkali jsme jen o siru Lancelotovi....

(Gaheris ho štouchne)

Artuš: O rytíři Lancelotovi... To je v pořádku.
(Odchází)

Sir Mordred: *(volá za ním)* Sázeli jsme se.

Artuš: *(se otočí)* Chceš mě dráždit.

Sir Gaheris: Sázeli jsme se, že...

Sir Agrawain: Sázeli jsme se, že sir Lancelot...

Sir Gaheris: Ne, že královna Ginevra...

Sir Agrawain: Že Ginevra a Lancelot...

Artuš: Sázky a hazard a sport! To je vaše zaměstnání!

Sir Gareth: My se nesázeli doopravdy.

Sir Mordred: Ale ano, sázeli! A já už se vidím s výhrou v kapse.

Sir Agrawain: Ne, já vyhraju!

Artuš: Zakazuji vám to!

Sir Mordred: Kvůli sázkám se velká Artušova říše nerozpadne!

Artuš: Však vydrží! Vydrží! *(Mávně rukou, odchází)*

(Sir Mordred strčí do sira Garetha, že upadne před krále. Gareth vykřikne)

(Vstane! (Pomáhá mu)

Sir Gareth: Strčil do mě! Škrábl mě nožem.

Artuš: Nekřič tak!

(Artuš mu otírá krev. Gareth se stydí, že křičel)

Gareth: Nic to nebylo.

Artuš: *(Mordredovi)* Proč jsi na svého malého bratra tak zlý, Mordrede?

(Sir Mordred neodpovídá)

Sir Agrawain: Má k tomu důvod.

Sir Gaheris: Gareth je pro Lancelota.

Sir Gareth: Ano! Ano!

Sir Mordred: A my se přece sázeli...

Artuš: *(Garethovi)* Řekni mi, kvůli čemu jste se sázeli, sire Garethe!

(Gareth se bojí mluvit. Mlčení. Artuš se rozhlíží po bratřích)

Sir Mordred: Sázeli jsme se, že je král Artuš spravedlivý, že nikoho nešetří, když jde o pravdu, ani sebe sama.

Artuš: Taky že ano.

Sir Mordred: Ani královnu, i když ji nade všechno miluje.

Artuš: Ano. Ano. A co s tou sázkou?

Sir Mordred: Ledaže by to nevěděl.

Artuš: Co?

Sir Mordred: Sir Agrawain tvrdí, že to nevíš. Já ale tvrdím, že to víš už dlouho, ale nechceš to vědět, proto to dovoluješ.

Artuš: Co? Co?

Sir Mordred: Protože si nedovedu představit, že by král nevěděl, co vědí všichni, o čem se už léta hovoří a čemu se všichni smějí.

(Na okamžik teď všichni ztichnou, pak znenadání přiskočí král Artuš k Mordredovi, chytne ho

pod krkem a třese jím)

Artuš: *(bez sebe rozrušením)* Ty pokrytecká svině!
Ty sprostý lumpe!

(Mordred sebou mrská a křičí)

Sir Agrawain a sir Gaheris: *(křičí na všechny strany)* Pomoc! Pomoci! - Král uškrtní sira Mordreda! Král uškrtní svého syna!

(Seběhnou se lidé)

Sir Agrawain: Královna podvádí krále se sirem Lancelotem! Královna podvádí krále se sirem Lancelotem! Král tomu nechce uvěřit! Královna podvádí krále se sirem Lancelotem!

(Přiběhne sir Kay, roztrhne krále a Mordreda. Král Artuš vyčerpaně usedne. Sir Mordred se zdvihne, oklepává si ze šatů prach. Sir Kay vyhátní zvědavce)

Sir Mordred: *(si ohmatává košili)* A mám po drahém límci. K vzteku. Schválně jsem si ho dal poslat až z Burgundska. Kdo mi tady v Anglii takový límec vyšije!

Sir Kay: Vy ničemní bratři! Nejste ve své kůži, dokud nezasijete nějaké zlo!

Artuš: Garethe! Pojď ke mně!

Sir Kay: Tak často byla královna už ostouzena.

Artuš: Ano. - Není to pravda, Garethe.

Sir Agrawain: Dokážeme to! Dokážeme to!

Sir Kay: Zkuste to, a uvidíte, jak král soudí! Rozmlátí vám ty vaše prolhané rypáky!

Sir Mordred: Dokážeme to! Dnes v noci!

Sir Kay: *(se škaredí na Mordreda, který se ustavičně zaměštnává svým oděvem)* Opice jedna fintivá!

Sir Mordred: Královna musí být upálena. *(Neustále si oklepává šaty)*

77

Královnina ložnice

(Královna Ginevra leží v posteli. Je slyšet klepání na dveře)

Ginevra: Kdo je?

Artuš: *(vstupuje)* Proč se ptáš? Kdo by to měl být? Koho čekáš?

Ginevra: Čekám komornou, slečnu Nepovím, chtěla mi přinést prášek, abych mohla usnout.

Artuš: Já jsem slečnu Nepovím potkal. Šla už spát.

Ginevra: Ach! Pořád zapomíná, co se jí řekne!

Artuš: Proč tak jasně plápolá oheň?

Ginevra: Mrazilo mě, když jsem uléhala. Oheň ještě doutnal.

Artuš: Jsou ale na něm dvě čerstvá polena.

Ginevra: Ach ano.

(Mlčení)

Artuš: Prosím tě, vstaň a pojď se mnou.

Ginevra: Kam mám jít s tebou teď v noci?

Artuš: Chci jít k Panně Marii Na kopci. A ty půjdeš se mnou a budem tam přes noc spolu

ležet a modlit se.

Ginevra: Proč tam chceš jít dnes v noci?

Artuš: Chci tam jít.

Ginevra: Proč zrovna dnešní noc?

Artuš: Před deseti léty mi Svatá Panna pomohla, když jsme všichni byli ve veliké nouzi, vzpomínáš si ještě?

Ginevra: *(zabrána do svých myšlenek)* Bylo to za té velké bitvy u Arestuelu?

Artuš: Ach, královno Ginevro, jak málo mě miluješ!

(Královna Ginevra se rozpláče, vstane z postele a běží ke králi Artušovi, klekne před ním, obejmě mu kolena. Tak setrvá dlouhou dobu. Oba mlčí.)

Copak jsi zapomněla? Mnozí z mých rytířů leželi mrtví na bojišti. Byl jsem zajat a vsazen do železné klece. Všechno se zdálo ztracené. Na kopcích už hořely vítězné ohně nepřátel. Tu přišel Lancelot, Svatá Panna vyslyšela naše modlitby.

Ginevra: Ano, králi Artuši. Měl na hlavě tvou zlatou přilbu!

Artuš: Musíš dnes v noci jít se mnou a modlit se.

Ginevra: Mám destičku s obrazem Svaté Panny tady u sebe, budu se modlit před ní.

Artuš: Kde je?

Ginevra: Na skřínce.

Artuš: *(hledá)* Není tu.

Ginevra: Ne? Tak je v prádelníku.

Artuš: *(vytáhne zásuvku)* Kde je, nic nevidím.

Ginevra: Ach, je za paravánem na okenní římse. Včera večer jsem ji tam nechala ležet.

Artuš: *(nalezne tabulku)* Už jsem ji našel.

Ginevra: Vysvětil ji papež. Je to dárek od krále Marka z Cornwallu.

Artuš: *(nechá tabulku spadnout na zem)* Vypadla mi z rukou, rozbila se.

(Ginevra pláče)

Nemusíš naříkat, vezmu ji k truhláři, ten ji zas sklízí dohromady. - Už je čas. Pojd!

Ginevra: Nemohu.

Artuš: Ginevro, prosím tě o to.

Ginevra: Nemohu, já nemohu! *(Leží bez pohnutí na zemi)*

(Artuš chvíli čeká, pak odejde)

(Král Artuš vystupuje na galerii k mariánské kapli. Během následující scény je ho vidět, jak se modlí se sepjatýma rukama.)

Artuš: Marie, zářící hvězdo moří

Ora pro nobis

Ty růže bez trní

Ora pro nobis

Nádobo moudrosti

Ora pro nobis

Těšitelko trpčících

Ora pro nobis

Zahrado květů

Ora pro nobis

Ty, královno andělů

Ora pro nobis

Matko slitovnosti

Ora pro nobis

Ozdobo nebes

Ora pro nobis
Života sladkosti
Ora pro nobis
Sladká studnice
Ora pro nobis
Červánku jitra
Ora po nobis
Bráno světla
Ora pro nobis
Koření zdraví
Ora pro nobis
Ty prameni všech radostí
Ora pro nobis
Lilie nad níž není
Ora pro nobis.

(Královna Ginevra leží dlouhou dobu na zemi)

Lancelotův hlas: Ginevro! Ginevro!

Ginevra: Lancelote!

Sir Lancelot: Pojď k oknu, Ginevro, ať tě vidím.

Ginevra: Nemohu k oknu. Ležím na podlaze a pláču.

Sir Lancelot: Proč pláčeš, Ginevro?

Ginevra: Byl tu král, chtěl, abych s ním šla tuto noc do kaple.

Sir Lancelot: Ano, viděl jsem ho v měsíčním světle odcházet. Přes hlavu měl přehozený plášť. Dnes v noci se nevrátí.

Ginevra: Raději nechoď dovnitř! Bojím se!

Sir Lancelot: Když jsem u tebe, nemusíš se ničeho bát.

Ginevra: Nešplhej sem po zdi! Určitě ukryl za kameny zvědy.

Sir Lancelot: Dával jsem pozor. Nikoho jsem neviděl.

Ginevra: Slyšela jsem, jako by venku po chodbách řinčelo železo. Chtějí nás dnes dopadnout a usmrtit.

Sir Lancelot: Ještě nikdy nás nedopadli! Ginevro, pusť mě dovnitř. Pomoz mi, ať nepadnu!

(Ginevra přistoupí k oknu a pomáhá Lancelotovi. Sir Lancelot je zraněný z boje, celé tělo má zakrvácené)

Ginevra: Bojím se.

Sir Lancelot: Miluji tě.

Ginevra: Říkal jsi, že jsi nikoho neviděl, proč jsi tak zakrvácený?

Sir Lancelot: To mě podrásalo trnité křoví na zdi.

Ginevra: Pobil jsi hlídače, vyslídili tě.

Sir Lancelot: Máš obličej v jednom plameni.

Ginevra: Ano. Jako by hořel.

Sir Lancelot: To jak plane oheň v krbu.

Ginevra: Všiml si toho. Viděl, že v krbu hoří oheň.

Sir Lancelot: Pomoz mi rozepnout sponu.

(Ginevra mu sundá opasek. Lancelot odkládá meč)

Železnou košili. Ach, rychle, Ginevro!
Chci k tobě do postele. Proč nic neříkáš?

(Libá ji. Svlékají se, objímají)

Sir Lancelot a Ginevra: *(zpívají)*

Na loži královny Ginevry
pak v objetí spolu spali.

(Silný hluk přede dveřmi, lomcování, mohutné rány na dveře, řinčení zbraní)

Hlas sira Agrawaina: Královno! Otevři dveře!
Musíme se přesvědčit, kdo je uvnitř, král to chce vědět!

Lancelot: *(vyskočí, řítí se k oknu)* Dole taky stojí lidé!
Nemohu vyskočit z okna!

Hlas sira Agrawaina: Královno, vyrazíme dveře.
(Sir Lancelot vyrve dveře od oblékárny, vrazí dovnitř. Královna Genevra zastrčí kusy jeho oděvu pod postel. Sáhne po prostěradle, aby se jím přikryla, ale pak je opět odhodí. Položí se nahá na postel. Dveře se s rachotem otevřou, dovnitř se vhrnou muži v brnění, jako první sir Agrawain, za ním sir Gaheris, sir Mordred. Spatří královnu nahou na posteli a zůstanou stát)

Sir Agrawain: *(po chvíli ticha)* Vstaň, královno! Kde jsi ukryla Lancelota? - Kde jsi ho ukryla?

(Genevra neodpovídá. Vstane z postele; nahá královna stojí ve své vznešenosti před muži v pancéřovém odění. Neodvažují se pokročit blíž)

(Slídí po pokoji. Zdvihne do výšky prostěradlo) Na polštáři je krev.

Genevra: Často na mne přijde krvácení z nosu. Tekla mi krev z nosu.

Sir Agrawain: Celé prostěradlo je od krve.

Genevra: To je moje krev.

Sir Gaheris: Na to se podívám, madame! Někdo to prozkoumá...

Agrawain: Tady jsou kapky krve na podlaze, vedou od okna sem.

Genevra: Vstala jsem a šla k oknu.

Sir Gaheris: *(obchází nahou královnu)* Máte skvrny na stehnech, je to otisk zakrvácené dlaně.

Sir Agrawain: *(ozbrojencům)* Hledejte ho! Vezměte oheň a posvitte do všech koutů!

(Ozbrojenci vezmou z krbu hořící poleno a hledají)

I tady vidím kapky krve na podlaze, vedou ke dveřím do komory. Kde ty se tu vzaly, královno?

Genevra: Chtěla jsem do oblékárny, ale dveře byly zavřené.

Sir Agrawain: *(lomcuje dveřmi)* Kde je klíč?

Genevra: Ztratila jsem ho.

Sir Agrawain: Škoda. Pak musíme dveře vylomit.

Genevra: *(vykřikne v hrůze)* Ne! Já nechci!

Dveře se rozletí. Vyběhne sir Lancelot, který si kolem sebe přehodil a ovinul královniny šaty a šátky, vyhlíží jako groteskní, fantastický démon. Odstrčí stranou sira Agrawaina, vytrhne jednomu z mužů z rukou pochodeň, její hořící konec vmáčkne siru Agrawainovi do obličeje. Ten vykřikne a padne na zem. Sir Lancelot postupuje, mávaje pochodní, v oblaku jisker a dýmu proti ostatním, doráží na ně a posléze ve zmatku unikne, i když proti němu postupuje ode dveří sir Mordred a sir Gaheris se svými lidmi. Dvě komorné královny Genevry se s křikem vmísí mezi muže. Přehodí přes královnu plášť. Zatímco sir Mordred stojí v celém tom zmatku zdánlivě neúčastně a pozoruje královnu, objeví sir Gaheris ubitého bratra,

sira Agrawaina.

Sir Gaheris: Agrawain je mrtev! Lancelot zabil Agrawaina! - Mordrede, tady leží náš bratr Agrawain.

Sir Mordred: (*si prohlíží královnu Ginevru*) Ještě nikdy jsem neviděl královnu tak krásnou. Jaká škoda, madame, že vás musí můj otec dát zítra upálit.

Dva zbrojnoši: (*zdvíhají do výše prostěradlo s krvavým otiskem Lancelotova těla; volají*) Hlava! Ramena! Noha! Druhá noha! Paže! Druhá paže! Ruka! Je vidět prsty!

Sir Mordred: (*stále s pohledem na královnu*) Je to krvavá ruka sira Lancelota, která se dotýkala krásného královnina těla.

Hlasy: Králi Artuši! Králi Artuši!

V kapli.

(Král, který se stále ještě modlí, se sklání kupředu, padá na obličej, zůstává ležet na zemi)

Lidé, kteří byli v ložnici, se seřadili v zástup a táhnou přes galérii a schody za králem Artušem. Královna je vedena na konci. Před ní jdou dva zbrojnoši, kteří nesou rozprostřené prostěradlo s krvavým otiskem těla, takže zakrývají králi Artušovi, který se nyní vzpřimil a očekává průvod, pohled na královnu.

Artuš: Kde je sir Lancelot?

Sir Gaheris: (*křičí*) Ubil mého bratra Agrawaina! Sám unikl!

Zbrojnoš: Našli jsme ho v pokoji královny, a královna byla nahá.

Sir Mordred: Chceš ji vidět, otče? Na její kůži jsou otisky krvavých dlaní.

Artuš: Odvedte ji.

(Muži přes ni přehodí prostěradlo a vlečou ji pryč)

Zítra ji budu soudit.

78

Tma a ticho.

Pak ze všech stran šepot. Bodové osvětlení jednotlivých míst.

Hlasy

- Král koná soud!
- Královna bude odsouzena!
- Královna bude upálena!
- Královna že bude upálena?
- Ano, bude upálena!
- Upálena! Upálena! Upálena!
- Už připravují hranici.
- Vprostřed noci?
- Kde? Kdepak?
- Na té velké louce před Camelotem.
- Hranici?
- Ano, královna bude upálena!
- Král ji odsoudil.
- Král že ji odsoudil?
- Bude upálena, upálena, upálena!

(Pomalou se rozjasňuje. Všude je vidět pobíhat ženy, na schodech a galériích, je vidět, jak se srocují a ně-

co si šeptají, znamenají se křížem)

Hlasy

- Chci ji vidět!
- Nejkrásnější královna bude upálena!
- Ta dobrá královna!
- Bude upálena nevinná!
- Je nevinná, a bude upálena!
- Vinná nebo nevinná!
- Vinná nebo nevinná, je to hanba, že bude upálena!
- Krásná královna bude upálena!
- Vidím ji! Vidím, jak přichází.
- Kde? Kdo?
- Vidím ji z okna. Jde oblečena do šarlatově rudých šatů. Slzy jí tryskají z očí!
- Vidím ji!

(Ženy se vyklánějí z oken a zírají ven)

79

Svítání.

Průvod, který doprovází Ginevru k hranici - duchovní, kat, mniši, vězeňští dozorcí - si razí cestu obecnstvem a vychází otevřeným východem do volného prostoru. Na galerii král Artuš, sir Kay, sir Gawain, sir Mordred, sir Gaheris a mladičkový sir Gareth.

Artuš: *(siru Kayovi, který se dívá dolů)* Přišlo jich mnoho?

Sir Kay: Ano, králi, pěkný houf lidí, víc žen než mužů, tak už to bývá.

Artuš: Co říkají?

282

Sir Gawain: *(zle)* Jsou nespokojeni. Mají pravdu, když jsou nespokojeni!

Sir Kay: Nemohu sloužit, neslyšel jsem přesně co a jak.

Sir Mordred: Co to slyším z úst svého nevlastního bratra sira Gawaina? Je přece vždycky věrný králi, doufám? A je pro právo a zákon?

Sir Gawain: Ano, to jsem! Ale co se teď děje, to by se dít nemělo, nepochopím to, prostě mi to nejde do hlavy.

Artuš: Dostavili se moji rytíři k popravišti?

Sir Kay: Pár jich tam došlo, ale většina se omluvila.

Artuš: Musí být u toho. Na co se vymlouvají?

Sir Kay: Sir Girflet řekl, že musí v naléhavé věci odcestovat, sir Dodinas vdává dnes sestru, sir Orilus musil domů kvůli dědickým záležitostem, a sir Malor de la Porte...

Sir Gawain: A já tam taky nejsem! A moje omluva je, že se mi celý ten cirkus nelíbí! *(Bratrům)* Proč stojíte tady? Vy patříte tam! Vy jste to nastrojili!

Sir Gareth: Já ne!

Sir Gawain: Ale byl jsi u toho! I toho malého jste tam s sebou zatáhli! Tak se tam teď postavte a podívejte se na to, co jste nastrojili! Já nechci vidět královnu, jak hoří!

Sir Mordred: Už jdem, už jdem! Chtěl jsem se jen seshora podívat na průvod.

Sir Kay: Jsi-li opravdu toho mínění, sire Gawaine, že s ortelem není něco v pořádku, mohl to přece říct během procesu.

Sir Gawain: Co bych měl říkat, nic nevím, já u toho nebyl, když jste to zpunktovali.

283

Sir Mordred: Zpuntovali?

Sir Kay: *(u okna, dívá se dolů)* Teď celý ten chumel došel na místo. Teď přistupuje jeden s nějakým lejestrem a čte.

Sir Gawain: Jdu ke svým psům, tam mi bude líp.
(Odchází)

(Mordred za ním štěká)

Sir Kay: *(u okna, dívá se dolů)* Dyť ani neumí číst, co ten s tím dělá? Vrtí lejestrem před nosem sem a tam. Měl by si vypucovat brejle. To se dá takovému tulpasovi vysokej úřad a ten tam teď stojí a nepřečte ani vobyčejnou vyhlášku.

Sir Mordred: Jedná se o rozsudek smrti.

Sir Kay: *(u okna, dívá se dolů)* No jo, už začínají a mávají kolem sebe štětkama a cákají na diváky a kropí je tou svou svěcenou vodou. Ti tam snad chtějí udělat potopu! Že letos tak málo přšelo! Ti jsou schopni všechno tak počekat, že se nakonec ani oheň pořádně nerozhoří. To se přece nesmí stát, to by byl trapas, který by se nikdá nezatušoval! Oheň je přece to nejdůležitější! Kvůli němu jsme přece všichni přišli!

Sir Mordred: A vidíš královnu?

Sir Kay: *(u okna, dívá se dolů)* Né, nevidím ji. Neupadla mi do voka. A taky ji netoužím vidět.

Sir Mordred: Musíš ji přece vidět! S těmi světlými vlasy!

Sir Kay: *(u okna, dívá se dolů)* Jsem celej šťastnej, že ty světlý vlasy nemusím vidět... A teď je tam najednou děsná tlačénice... všichni se

snazí, aby nic nepropásli, aby si z toho představení odnesli co nejvíc a měli pozdějc zajímavý téma, až budou sedět doma a chytat lelky. Něco takovýho se hned tak nevidí... je to skoro jako vánoce a letnice najednou! Taková pěkná slavnost!

Artuš: Kayi!

Sir Kay: *(pláče)* Jak to mám jinak říct, králi! Mám o tom snad složit báseň?

Sir Mordred: Tak se nemluví o královnině konci, i když se dopustila zločinu.

Sir Kay: Vy jste pořád tady? Teď tu nahoře končíme! Račte opustit galérii! Sem smí jen král, a snad ještě já, pokud by mě potřeboval.

Sir Mordred: Král ale musí taky k popravišti.

Sir Kay: Nemusí, nemusí! Podle zákona to není nutný. Chceš snad ty učít krále, co je jeho povinnost?

(Vystrkuje všechny tři bratry z galérie, mladičkový sir Gareth mu uklouzne a schová se)

Však se pak král ukáže!

Artuš: Nepotřebuji tě, Kayi.

Sir Kay: Snad mě přece budeš potřebovat, králi. Král, a v takové situaci. To je pak člověk snad rád, když má vedle sebe někoho, kdo s ním soucítí.

Artuš: Jen jdi!

Sir Kay: Teď to můžu konečně říct: v takový smolný den, jako je ten dnešní, jsem zase jednou rád, že jsem tenkrát nevytáh meč, že jsem ho tam nechal trčet. To jsem měl tenkrát

čuch.

Artuš: Jdi už, jdi.

Sir Kay: No, tak teda jdu. Zahraju si na špeha a poslechnu, co si lidi povídají. *(Jde dolů)*

(Na jiném místě galérie se tajně znovu vynoří sir Mordred. Teď, když je beze svědků a nemusí se držet, je na něm patrné horečné vzrušení. Oknem pozoruje přípravu k popravě královny Ginevry.

Král je sám. Vrhne úzkostlivý pohled dolů k popravisti; nemůže ten pohled snést, trhne záclonou, aby zakryl okno. Mladičkový sir Gareth vypadne zpoza záclony)

Artuš: Co tu ještě děláš?

Sir Gareth: Nemohu tam dolů.

Artuš: *(vztekle)* Rozkázal jsem, abyste tam šli. Rozkázal jsem, abyste byli u toho.

Sir Gareth: Ano, králi, ale já nemohu.

Artuš: „Já nemohu“! - Myslíš si, že jsem ji odsoudil neprávem?

Sir Gareth: Ale ne. Moji bratři byli přece u toho, když se prokázala královnina nevěra.

Artuš: Pak to tedy víš!

Sir Gareth: Sám jsem to neviděl. Když mají něco za lubem, mne nakonec s sebou nevezmou. Řeknou, že to vyzvoním. A přitom nevyzradím nikdy nic, když dám čestné slovo.

Artuš: *(křičí)* Když máš za to, že byla odsouzena právem, musíš taky snést, když bude upálena!

Sir Gareth: To nemohu! To je příliš hrůzné!

Artuš: Chceš se přece stát rytířem.

Sir Gareth: Ano, to chci.

Artuš: Pak se taky musíš učit zabíjet druhé.

Sir Gareth: Ovšem! To je něco jiného.

Artuš: Proč je to něco jiného?

Sir Gareth: Protože to je v boji, a protože jsem přitom připraven taky sám zemřít.

Artuš: Když jsi ale silný a ten druhý je slabší než ty?

Sir Gareth: Pak bych proti němu nebojoval. To by nebylo fair.

Artuš: Když je ale ten druhý slabší než ty, a přesto je zrádce a hanebník, který škodí lidem slabším, než je on?

Sir Gareth: Pak bych proti němu bojovat musel.

Artuš: *(vzrušeně, chce sám sebe ospravedlnit)* Tak vidíš! Nezáleží na tom, jestli je ten druhý slabý nebo stejně silný jako ty, to jsou jen hlouposti, říkají tomu fair play - záleží na tom, je-li tvoje věc spravedlivá.

Sir Gareth: *(naříká, pláče)* Ale já tam nemohu jít. Mám s ní soucit.

Artuš: Chápu, že se ti tam nechce, Gareth. Kdyby tě těšilo tam jít a dívat se, jak je královna upalována, byl bys špatný člověk. Je to strašná věc, strašný pohled pro každého, kdo má cit... Musíš do toho dorůst. Kolik ti je, Gareth?

Sir Gareth: Bude mi patnáct.

Artuš: Pak budeš možná příští rok pasován na rytíře.

Sir Gareth: Sir Lancelot mi to slíbil, když budu statečný.

Artuš: Nebo bys chtěl mít raději nějaké jiné zaměstnání?

Sir Gareth: Ne, jsem si jist, že jsem dost statečný.

Artuš: I v jiných zaměstnáních můžeš prokázat statečnost.

Sir Gareth: Tomu nevěřím.

Artuš: Například jako poustevník.

Sir Gareth: Ne! Poustevníci přece od života utíkají. Ti právě všem obtížím ustupují z cesty.

Artuš: Ano, ale myslím si, že zřící se dobrodružného života, to chce taky leckdy kus statečnosti. - Nebo obchodníkem bys nechtěl být?

Sir Gareth: Ne. Ti myslí vždycky jen na svůj zisk. Chci tu být pro druhé a ochraňovat je.

Artuš: Nebo umělcem? Když přijde ke dvoru trubadúr, všichni si rádi poslechnou, co zpívá o hrdinech a jejich dobrodružstvích. Někdy si pak zazpívá rytíř nebo hradní paní některou z těch jeho písní... Ginevra uměla tak pěkně zpívat...

Sir Gareth: Já umím taky několik písní.

Artuš: Umíš taky tu „Can vei la lauzeta mover...“?

Sir Gareth: Znáám z ní jednu sloku. *(Zpívá)*
„Can vei la lauzeta mover
de joi sas alas contra l rai
que s'oblid'e laissa chazer
per la doussor c'al cor li vai, ailas!“

Tu mě naučil sir Lancelot.

Artuš: Moc hezká píseň. Ginevra ji taky znala.

Sir Gareth: Ale já nechci být trubadúrem.

Artuš: Proč ne? Když se umíš tak hezky vcítit, jistě máš taky talent.

Sir Gareth: Chtěl bych raději všechno prožít sám! Proto bych chtěl být radši rytířem. To je přece samozřejmé! - Proč se mě na to všechno vypyťáš?

Artuš: Protože jsem byl tak starý jako ty, když jsem z kamene vytáhl meč. Tenkrát mi bylo čtrnáct.

Sir Gareth: Ach ano, ta slavná historka!

Artuš: Ty ji znáš?

Sir Gareth: Samozřejmě! Tu zná každý! Je přece v čítkách.

Artuš: Líbí se ti?

Sir Gareth: Ano, velmi.

Artuš: Co sis při ní myslel, když jsi ji četl?

Sir Gareth: Myslel jsem si, že bych chtěl být taky tak slavný rytíř na dvoře krále Artuše, jako můj bratr Gawain.

Artuš: A jako sir Lancelot.

Sir Gareth: Ano, i jako sir Lancelot! Ten je...
(Hledá výraz, odpovídající řeči mladých lidí)

Artuš: *(tíše, opatrně)* Super?

Sir Gareth: Ano, super!

Artuš: Já ti teď řeknu, proč jsem se tě vypyťoval. Nevím totiž, jestli jsem všechno udělal správně.

(Gareth se směje)

Teď se mi vysmíváš.

Sir Gareth: Ne, směju se, protože se přetvařuješ.

Artuš: Proč bych se měl před tebou přetvařovat, Gareth?

Sir Gareth: To je jasan: abych na to skočil, samozřejmě! Ale já na to neskočím.

Artuš: To mi musíš vysvětlit.

Sir Gareth: Král přece dělá všechno správně, jinak by nebyl král. Ten nemůže pochybovat.

Artuš: Ach tak.

Sir Gareth: *(vítězně)* Jinak bys přece tenkrát nemohl vytáhnout meč Excalibur z kamene! Jinak by ho uměl vytáhnout každý!

Artuš: Tak, a teď běž.

Sir Gareth: *(se zdráhá)* No dobrá, už jdu.

Artuš: Zapomněl sis tu meč! *(Chce mu hodit meč)*

Sir Gareth: Meč si s sebou nevezmu. Nechtěl bych totiž... myslím, kdyby měl přece jen přijít...

Artuš: Ty myslíš, že přijde sir Lancelot a královnu Ginevru osvobodí?

Sir Gareth: Kdybych byl sirem Lancelotem, přišel bych a královnu Ginevru osvobodil.

Artuš: *(vzrušeně)* Kdyby tak přišel! - Kdyby tak přišel! - Taky jsem už na to myslel! *(Chytne sira Garetha, chce ho k sobě strhnout, obejmout)*

Sir Gareth: *(je zmaten, volá)* Ať žije král! *(Běží ke schodům)*

Artuš: Dej pozor, sic spadneš ze schodů!

(Gareth prchá pryč)

MODLITBY

Lidé pláčící a modlí se u hranice. Jejich modlitby víří kolem a stoupají do nebe k Bohu, hejno bílých holubic, a mizí v široce rozevřeném božím uchu.

(Nyní rozhrne král Artuš odhodlaně záclonu a postaví se k oknu. Neodvažuje se ale pohlédnout dolů. Stojí tam s odvrácenou hlavou. Vrací se sir Kay)

Sir Kay: Tak jsem se tam motal kolem dokola a poslouchal tu i tam; jedni říkali... a na druhém rohu se povídalo... no, teď jsem zapomněl, co se povídalo! Schválně jsem si to pamatoval, přes celý ty dlouhý schody nahoru, a teď je to fuč, teď se mi to fakticky vykouřilo z hlavy. Měl jsem si to zapsat! Teďka ti nemůžu nic říct, králi, kručipšek!... No jo, snad ani není potřeba ještě něco říkat.

Artuš: Taktak.

(Venku nastalo ticho)

Co tam teď dělají?

Sir Kay: Modlí se.

Artuš: Musíme se taky modlit! Co se budeme modlit?

Sir Kay: Nevím! Pro mne je něco takového taky nové.

Artuš: Pomodlím se otcenáš.

Sir Kay: Teď se dívá nahoru!

Artuš: Proboha! Vidí mě? *(Křčí se)*

Sir Kay: Nejsi přece u okna, klečíš. Tak tě nemůže vidět.

Artuš: Nemohu vstát. Bolí mě v kolenou.

Sir Kay: Mám ti pomoci, králi? - Pořád se ještě dívá nahoru. Zrovna ji přivazují ke kůlu.

Artuš: Ach, nemohu vstát.

(Pokouší se vstát, znovu upadne. Kay ho vyzdvihne, teď se král musí podívat dolů)

Nemohl jsem dělat nic jiného, Kayi! Musel jsem ji odsoudit! Spravedlnost, rozumíš, Kayi!

Sir Kay: Rozumím.

Artuš: Zákon musí být dodržen, rozumíš! Z principu!

Sir Kay: Rozumím.

Artuš: Na mé osobě to přeče vůbec nezávisí. - Udržíš mě ještě?

Sir Kay: Ano, ano.

Artuš: Tam vzadu vidím na nebi oblak prachu. Vidíš ho, Kayi?

Sir Kay: Néé, nic nevidím.

Artuš: Je to prach nebo nějaká koule? - Ano, je to koule, která se valí z kopce. Zlatá koule!

Sir Kay: Co jen to vidíš?

Artuš: Teď už je z ní celý oblak, zlatá koule se valí přes vrcholky stromů, vidíš ji, Kayi?

Sir Kay: Asi bych potřeboval brejle.

Sir Mordred: *(u svého okna, pronikavě)* Teď vrhá kat na hranici planoucí pochodeň! Hoří! Ona hoří!

Artuš: Lancelot! - Kayi, to je Lancelot!

Sir Kay: Nevěřím.

Artuš: Je to Lancelot! Věděl jsem to!

Sir Kay: *(běží pryč)* To musím dolů!

Artuš: Garethe, měli jsme pravdu!

(Sir Mordred pádí se vzrušeným křikem, meč v obou rukou před sebou, dolů ze schodů. Pokřik. Hluk boje)

Zpěvák: Tu unesl rytíř Lancelot
tu čarokrásnou paní
Robátka v spánku jímál třas

v plameni vzdouval se jí vlas
vlál modrý závoj za ní

A na krátkou půlhodinku
svět celičký potemněl
a než přešlo slunce nadhlavník
prošel se po poli zahradník
a posbíral šest těl

(Ticho)

Když bylo po boji, rozlétly se veřeje bran a dovnitř byli sneseni mrtví.

Král Artuš stál nahoře a slyšel jejich jména. I sir Gaheris byl mezi nimi. Viděl ho mrtvého na marách. Dole stálo množství lidu a vzhlíželo vzhůru, ale král Artuš nepromluvil ani slovo. Pak ještě vstoupil sir Mordred. Na rukou nesl raneček přikrytý pláštěm. Procházel celou halou a dav se od něho odvracel. Když stanul na místě, kam se díval král, zastavil se. Strhl plášť k zemi.

- I Gareth! zasténal král. A civěl přes zábradlí dolů na chlapcovu mrtvolu, kterou směrem k němu sir Mordred vyzdvihoval s obličejem zkřiveným námahou. Král Artuš nebyl schopen odvrátit zrak, a sir Mordred stál a ačkoliv neměl síly nazbyt, držel v rukou mrtvolu ve výšce po celou hodinu.

JOYEUSE GARDE

*Na zámku Joyeuse Garde. Zazděné okno.
Královna Ginevra, sir Lancelot.*

Ginevra: Proč je to okno zazděné?

Sir Lancelot: Tam dole je dvůr, kde stáli dva obři.

Ginevra: Ale tys je přece přemohl!

Sir Lancelot: Ano. Ale i když už byli pryč, stále jsem je dole viděl. Tak jsem dal okno zazdít.

Ginevra: Aha, pak je tenhle pokoj tedy úzkostný.

Sir Lancelot: V Joyeuse Garde necítí nikdo úzkost.

Ginevra: Tenkrát, když jsi osvobodit Douloureuse Garde od těch strašných obrů, slyšela jsem poprvé: sir Lancelot je nejstatečnější rytíř na světě.

Sir Lancelot: *(si pro sebe tiše prozpěvuje)*

Qui donc la vevez dancar - eya
e son gent cur deportar - eya
beb pogra dir de vertat - eya

Ginevra: Musím se učít francouzsky.

Sir Lancelot: Ano, protože budeme pořádát večírky a trubadúři si tu budou podávat dveře a odevšad bude znít smích a hovor, a když přijdou herci a kupci s látkami, když budeš vybírat brokáty, hovořit s dámami a hostmi z Francie o literatuře, bude se mluvit francouzsky - ty tomu nevěříš?!

Ginevra: Jediné, co umím říct francouzsky, je: je ne mange pas des escargots.

Sir Lancelot: Byla jsi už ve všech pokojích?

Ginevra: Ve všech ne. Dneska jsem objevila zase tři

nové.

Sir Lancelot: Které?

Ginevra: Vypadají všechny stejně. Všechno jsou to prázdné, tmavé pokoje.

Sir Lancelot: Jsou prázdné, protože jsi tu nebyla ty.

Ginevra: Ale ty jsi tu přece byl.

(Lancelot mlčí)

Každý pokoj teď nějak pojmenuji. Projdu je a vyzkouším, který klíč se k nim hodí, otevřu je a do každého něco položím. Paví pokoj. Tam leží paví péro, které jsi mi včera přinesl. Knoflíkový pokoj. Uřízla jsem si knoflík a položila ho tam. Jablečný pokoj. V něm leží jablko. Hodinový pokoj - protože se tam podle slunečního paprsku dá určit čas; byla jsem tam včera celý den a pozorovala sluneční paprsek, jak se pohybuje po podlaze. Ptačí pokoj - ale ten musím přejmenovat - stehlík je mrtev. Když jsem tam dnes ráno vstoupila, ležel mrtev na podlaze.

Sir Lancelot: Pojmenujeme pokoj jinak. Půjdem tam spolu a první slovo, které jednoho z nás napadne - to bude jeho jméno!

Ginevra: A když nás nic napadne?

Sir Lancelot: Pak se ten pokoj bude jmenovat Bezejmenný.

Ginevra: V Camelotu byly všechny pokoje a zákoutí prosceny naším příběhem.

Sir Lancelot: Ach, Ginevro, tobě se tu nelíbí!

Ginevra: Knihovna, kde stála u okna šachovnice...

Sir Lancelot: Šachy od Morgany le Fay...

Ginevra: O nichž se říkalo, že s nimi vyhraje jen ten, kdo ještě nikdy nemiloval ženu...

Sir Lancelot: A já jsem prohrál!

Ginevra: Sir Agrawain ti stál za zády a přihlížel...

Sir Lancelot: Málem by byl všechno odhalil!

Ginevra: Okno, kterým je vidět na louku u řeky, kde jsi stál pod vrbamí...

Sir Lancelot: A stůl, kruhový stůl...

Ginevra: U něho jsem nikdy neseděla.

Sir Lancelot: Ale já tam vyřezal tvůj monogram.

Ginevra: *(se směje)* Byl jsi tenkrát po uši zamilovaný.

Sir Lancelot: A na schodišti na věž...

Ginevra: A naše místo na galerii, kde jsem vždycky seděla mezi tebou a králem Artušem, když se pořádaly slavnosti...

Sir Lancelot: A Artuš...

Ginevra: Ach, ty pořád vzpomínáš na Artuše...

Sir Lancelot: *(odvádí řeč)* To je hezké, že jsi pojmenovala prázdné pokoje tady v Joyeuse Garde. Nežil jsem tady, i když jsem se tu zdržoval. Moje srdce a moje myšlenky tu nikdy nebyly se mnou.

Ginevra: Jeden z pokojů se bude jmenovat Kalamářův pokoj, protože jsem tam už postavila kalamář.

Sir Lancelot: Komu chceš psát?

Ginevra: Tobě už psát nemusím, ty jsi tu přece pořád.

(Mlčení)

Sir Lancelot: Králi Artušovi...

(Mlčení)

Není to správné, že jsou pokoje prázdné? Aspoň v nich není nic, co by se ti nelíbilo.

Ginevra: A nic, co by ve mně budilo strach.

(Mlčení)

Dnes zrána postávali na dvoře cizinci. Slyšela jsem je mluvit o Camelotu.

Sir Lancelot: Ano.

Ginevra: Ty jsi mi o tom neřekl.

Sir Lancelot: Zapomněl jsem.

Ginevra: Ne, ty jsi nezapomněl, vím to.

Sir Lancelot: Ne, nezapomněl jsem.

(Mlčení)

Orkneyovský klan štve proti mně do války.

Ginevra: I sir Gawain, který byl tvým dobrým přítelem?

Sir Lancelot: Ano. Protože jsem zabil Garetha.

Ginevra: Ale ty jsi ho přece vůbec nezabil! Nebyla to tvoje vina! Den co den se kvůli tomu obviňuješ!... Jak se daří Artušovi?

Sir Lancelot: Ach, Ginevra!

(Mlčení)

Ginevra: Jak si tu šťastně žijeme! Konečně nikdo neposlouchá za dveřmi, žádné podezřivé pohledy... nemusíš se v noci celou dobu schovávat ve skříni... žádná zašifrovaná poselství... žádné lži... nemusím doplácet

posla... nemusím bdít a nadarmo čekat, nemusím se o tebe strachovat!... Můžeme spolu mluvit, celý den až do večera a příští ráno zase, nikdo nám v tom nezabraňuje, nikdo není podezřívavý... naše polibky už nikoho nezraňují... (*Zarazí se*)

Sir Lancelot: Proč nic neříkáš?

Ginevra: Ach, Lancelote!

Sir Lancelot: Na co myslíš?

(*Ginevra mlčí*)

Myslíš na krále Artuše.

Ginevra: Ano.

Sir Lancelot: Myslíš na něho, myslíš na to, že se chceš k němu vrátit.

Ginevra: Ano. - (*Tiše*) Jestli mě bude chtít.

Sir Lancelot: Ty mě už nemiluješ?

Ginevra: Myslím na to, protože tě miluji.

Sir Lancelot: (*křičí*) Ty přece nemůžeš zpět!

Ginevra: Vidíš! Ty jsi na to taky myslel!

Sir Lancelot: (*lže*) Ne, Ginevro, ne ne! Ne! Ne! Ne!

81

Z nejvyšší galérie je bleskurychle přehozen přes zábradlí úzký koberec, dlouhý červený jazyk visí až k podlaze haly. Nahoře u zábradlí se objeví pozlacený, slepý papež s tiárou na hlavě.

Papež: My, náměstek Boží na zemi, nástupce Petra, hlava křesťanstva, jsme přijali ujištění našeho oddaného syna Lancelota, že jeho láska a uctívání královny Ginevry, manželky krále Artuše, nepřekročily hranici, která odděluje bohulibou lásku od hřísné, důvěrujme mu a zprošťujeme naši dceru Ginevru nařčení z nevěry vůči jejímu manželu.

(*Papež zmizí, koberec je opět zavinut*)

82

Na galérii. Král Artuš na trůně vedle goblenu se znaky říše; sir Kay, rytíři. Na druhé straně sir Mordred, sir Gawain.

(*Nervózní přípravy v očekávání příchodu královny Ginevry a Lancelota*)

Sir Gawain: Už jsou tu?

Sir Mordred: Ano, ano, už jsou přede dveřmi. Čekají, aby vstoupili. Prý bude držet v ruce olivovou ratolest; ještě křídla a anděl

nevinosti by byl perfektní.

Sir Gawain: Upřímně řečeno, jsem rád, že se vrací.

Sir Mordred: A Agrawain? A Gaheris? A Gareth?

Sir Gawain: Ach, k ďasů! Nevím, jak to vydržím, až vstoupí ten, kdo mi zabil bratry!

Sir Mordred: Má svobodný průchod, to mu zaručil král. Nesmíš mu ublížit, musíš zůstat klidný a tvářit se zbožně.

Sir Gawain: *(vztekle)* Tvářit se zbožně!

Sir Mordred: Ovšem, na zpáteční cestě k Doveru...

Sir Gawain: Co se má stát cestou k Doveru?

Sir Mordred: Myslel jsem jen...

Sir Gawain: Ty pořouchlé, záluďné prasě!

Sir Mordred: No dobrá, pak tedy nastoupí na loď a odpluje si do Francie.

Sir Gawain: Tolik let byl mým přítelem! Nejde mi do hlavy, že nás muselo potkat takové neštěstí!

Sir Mordred: Nenávidí nás! Nenávidí celou naši rodinu! A tebe taky nenávidí. Nemůže snést, že tě má král Artuš zrovna tak rád jako jeho.

Sir Gawain: *(se dívá ke vchodu, chce obrátit řeč)* Kdy už to bude? Kdo vlastně dá znamení?

Sir Mordred: Král samozřejmě.

Sir Gawain: Proč ho ještě nedává?

Sir Mordred: Král je v poslední době nerozhodný. To není dobré pro stát.

Sir Gawain: *(volá na krále Artuše)* Králi! Dej znamení!

Artuš: Otevřete dveře!

Dveře se otevřou. Jako první vstupuje papežský vyslanec. Dojde malými, hlučnými krůčky skoro až do-

prostřed haly, když se konečně objeví sir Lancelot a královna Ginevra. Oba dělají dojem ochotníků, kteří nestačí na výstup, který teď musí hrát. Královna Ginevra drží v ruce olivovou ratolest jako rekvizitu, kterou jí za kulisami narychlo podali, aniž jí řekli, jak s ní má zacházet. Pokouší se o úsměv. Sir Lancelot vede královnu Ginevru za ruku. Jeho snaha zakrýt, že je to pro něho tragický a zároveň trapný okamžik, způsobuje, že jeho pohyby jsou toporné a přehnaně slavnostní. Oba se ukloní před králem.

Ginevra: *(toporně, naučeně)* Můj obávaný, vznešený králi!

Sir Mordred: *(volá dolů)* Rozkošné!

(Artuš vstává, přistupuje k zábradlí)

Sir Lancelot: *(toporně, naučeně)* Ve vsí pokoře jsem z vůle papeže a na přání krále přivedl zpět sem ke dvoru královnu Ginevru. Pokud jde o mne, nepřeju si v životě nic víc, než aby král i mne milostivě opět přijal.

Sir Mordred: *(volá současně)* Kde je můj malý bratr Gareth? Kde jsou moji bratři, sire Lancelote?

Sir Lancelot: Při svém životě a při své cti se zapřísahám, že vědomě nenesu vinu.

Sir Gawain: *(křičí)* Ty falešný, pokrytecký rytíři!

Sir Lancelot: *(nahoru siru Gawainovi)* Bolí mě, že o mně tak můžeš smýšlet, Gawaine! Byl jsem vždycky tvým přítelem.

Sir Mordred: Máš svobodný průchod, protože jsi přivedl královnu, ale my nezapomněli, že jsi vrah.

Artuš: *(Ginevře)* Královno, pojd sem nahoru ke mně! Budeš opět sedat vedle mne, kde jsi dříve sedávala.

(Lancelot dovede královnu až ke schodům, pak ona sama vystupuje po úzkém schodišti. V okamžiku, kdy ji král Artuš přijme a vezme za ruku, počnou čtyři mniši zpívat zvlášť pro tuto příležitost nastudovanou skladbu: Sederunt principes - dlouze držené, chvějící se tóny, které se vzájemně proplétají a tvoří stále nové, harmonické souzvuky. Král Artuš odvádí královnu do jejích komnat)

Sir Lancelot: *(volá nahoru)* Poslouchej mě, Gawaine! Ty tam nahoře! Nenazývej mě vrahem! Nikdo mě nesmí nazývat vrahem!

Sir Gawain: Řekl jsem snad já něco o vrahovi?

Sir Mordred: Já to řekl. Gareth byl neozbrojený jako dítě, které si vyběhne na louku hrát.

Sir Gawain: Gareth! Gareth!

Sir Lancelot: Každý ví, že nezabíjím bezbranné, i ty to víš, Gawaine!

Sir Gawain: Gareth je mrtev!

Sir Lancelot: Ano, Gareth je mrtev, ale já... on...

Sir Mordred: Vidíš, jak koktáš!

Sir Lancelot: Ano, já... já ho miloval!... Přišel... Tak často spával v mém stanu... chtěl nosit můj meč... vedle mne jezdit na koni a vedle mne sedat... naslouchat mi... Měl jsem ho moc rád...

Sir Mordred: Co si to mumláš? Rozumíš mu, co říká, Gawaine?

Sir Gawain: *(Lancelotovi)* Ty jsi ho zabil!

Sir Lancelot: *(stále vzrušeněji)* Nevím... nevím o tom... já proti němu ruku nepozdvihl...

Sir Mordred: Co? - Zabil jsi to dítě z pomsty, že jsme přišli na to, jak zrazuješ krále.

Vyslanec: Mír! Mír! Mír!

Sir Gawain: Papež si může dělat svůj mír, my si uděláme svůj vlastní.

Sir Lancelot: Já?... Já ne!... Viděl jsem ho!... Stál tam před koněm... Kůň, kůň ho...

Sir Mordred: Slyším „kůň“, Gawaine! Vrahem je kůň. Musíme se pomstít na koni!

Vyslanec: Mír! Mír! Mír!

Sir Gawain: Jdi pryč, Lancelote! Jdi do Doveru, jdi beze zbraně, máš přece svobodný průchod!

(Vrací se král Artuš)

Sir Mordred: Ano, jdi neozbrojený! Gawain nezabíjí nikoho, kdo je neozbrojený!

Sir Lancelot: Ach, Gawaine...

Sir Gawain: Neslyším.

Sir Lancelot: Vzpomeň si, Gawaine, v kolika bitvách jsme bojovali bok po boku! Ty jsi odvracel rány, které měly dopadnout na mou hlavu, a já odvracel rány, které mířily na tvou...

Sir Mordred: Došel ti hlas?

Sir Lancelot: A kolik těch, které tu vidím stát, mi děkuje za život! Vzpomeň si na bitvu u Arestuelu, jak už jste vězeli v jícnu smrti...

Sir Mordred: Jak prosím?

Sir Lancelot: ... a jak jsem vás osvobodil, a jak jsem porážku proměnil ve vítězství...

Sir Mordred: Mluv hlasitěji! Tady nahoře ti nerozumíme ani slovo!

Sir Lancelot: Ty si nevzpomínáš, Gawaine?

Sir Gawain: Ale ano.

Sir Mordred: Bůh si zřejmě nepřeje, aby tu nahore bylo slyšet tvoje lhaní! Neslyšíme ani slovo.

Sir Lancelot: Gawaine!

Sir Gawain: Učinil jsi pro krále mnoho, ale teď si král přeje, aby opustil zem.

Sir Lancelot: Králi, přeješ si to?

Artuš: Smiřte se! Smiřte se!

Sir Gawain: Já se nesmím. Chceš-li ho opět přijmout, ráno odejdu a nikdy se nevrátím. Ale nespočínu, dokud moji bratři nebudou pomstěni!

Sir Lancelot: Chceš, abych opustil zem?

(Artuš se odvrátí)

Odvracíš se. Pak si tedy svleču zbroj a dám ti svůj meč a štít, ať visí na Camelotu, tam, kde bylo mé místo u kruhového stolu, a já opustím zem. Půjdu pěšky do Doveru, odjedu do své země a nikdy se nevrátím, pokud bys nebyl v nouzi a nezavolal mě.

Sir Gawain: Nikdo tě volat nebude! Dokud jsem tu já, král tě nepotřebuje. Jen se schovej ve Francii. Najdu si tě. A kdybys visel na řetězech u nebe. Strhnu tě dolů!

(Sir Lancelot odložil brnění, meč a štít, opouští halu. Král spustí divoký nářek a křik, strhne goblén ze stěny a přehodí ho přes sebe)

Zpěvák: Gawain ale na cimbuří
volá pomstu volá krev
oh král Artuš k tomu mlčí
nebo rudne zmlkl zpěv

Gawain volal celé léto
v srpnu napad rudý sněh
oh král Artuš rozhlíží se
po zamrzlých silnicích

Táhni do Francie králi
vzhůru! zanech váhání
oh král Artuš neunikne
Gawainovu volání

Stiskni sira Lancelota
v jeho pyšném městě Gannes
oh na tváři Artušově
slzu vyvolal ten plán

Kolem stolu prázdné židle
dveřmi cloumá průvan jen
Konečně se Artuš rozhod
ráno mu však ztěžkl den

Sir Mordred sedí u goblénu, do kterého se král Artuš zavinul.

Artuš: *(křičí v goblénu)* Merline! Merline!

Sir Mordred: Musíš jít přece válčit do Francie. Kdo tě tu po tu dobu zastoupí?

Artuš: *(v goblénu)* Merline! Merline!

Sir Mordred: Čeká na to celé království, musíš to ještě dnes rozhodnout.

Artuš: *(se vysouká z goblénu)* Ach, to jsi ty!

Sir Mordred: Zrovna jsem šel kolem, když jsem tě slyšel volat.

Artuš: Tak - tys mě slyšel volat? Volal jsem Merlina. Tolik bych si přál, aby tu Merlin byl. Ležel jsem v temnotě a křičel. Když jsme byli v nesnázích, věděl si Merlin vždycky rady. Když nám bylo souzeno neštěstí, většinou je sice neodvrátil, ale byli jsme přinejmenším připraveni na nejhorší, mohli jsme se podle toho zařídit. Teď tápu kolem sebe a namáhám se, možná pro něco, co mi vůbec není souzeno, nebo se snažím s velkou námahou odvrátit něco, co vůbec nepříjde. Jak směšný je člověk, když neví, k čemu je předurčen.

Sir Mordred: Vsaď se, že...

Artuš: *(ho okřikne)* Ty se nemáš co sázet!

Sir Mordred: Odpust.

(Mlčení)

Artuš: *(mrzutě)* Co jsi chtěl říct?

Sir Mordred: Ale nic, jen tě poslouchám.

Artuš: Ne, ne! Tys měl něco na jazyku.

Sir Mordred: Jsem zvědav, co uděláš.

Artuš: Tahle válka! Tahle válka! Běhám sem a tam, přemítám celé noci. Tahle válka ve Francii je stoprocentní pitomost.

Sir Mordred: Ale v každém případě předurčená pitomost.

Artuš: Nic takového neexistuje, synu! Je buď předurčení, anebo lidská hloupost, která slepě tápe kolem dokola. Když se necítím k něčemu předurčený a neznám tedy svou cestu, stávám se nejistým a všechno, co dělám, jsou hlouposti, ať se namáhám jak chci.

Sir Mordred: Ach, králi! - Předurčení! Nevěřím v předurčení.

Artuš: Takoví jste vy! Takoví jste vy!

Sir Mordred: To je staromódní pojem. Dnes jsme přece mnohem dál. O ekonomických zákonitostech ani nemluvě. Ale je tu přece psychologie! Zkušenosti z dětství, úzkosti z dětství! Matky, které nás chtěly ovládnout, od nichž jsme se celý život neosvobodili...

Artuš: Ty jsi svou zavraždil!

Sir Mordred: *(aniž na to reaguje)* ... otec, který nechce přijmout své dítě! Neduživé tělo, vždycky znovu mě znevýhodňující ve společnosti, která ode mne vyžaduje, abych byl velký hrdina a rytíř jako můj věhlasný nevlastní bratr Gawain!

Artuš: Ach, psychologie! Už Merlin měl psychology v žaludku. Říkal: nové komplikované pojmy, ale nic nového pod nimi.

(*Mlčení*)

Na co myslíš?

Sir Mordred: Jsem zvědav, komu předáš vládu, když budeš v cizině.

Artuš: (*přemýšlí*) Siru Kayovi ji dát nemohu, nemá žádnou autoritu, připouští si lidi moc k tělu, žertuje, neví, kdy přestat. Co říkáš siru Kayovi?

Sir Mordred: Co říkám siru Kayovi?

Artuš: Sir Dodinas není dost realistický, jemu jde pořád jen o principy: „Žij tak, aby maxima tvého jednání...“ a tak dále. Je to hezké a správné. Ale přehání to, přehání. Řídit se pořád jen principy, to zavání ďáblem, ne?

Sir Mordred: Ďáblem?

Artuš: A sir Bedivere nadržuje svým skotským příbuzným. Co si myslíš o siru Turquinovi?

Sir Mordred: O siru Turquinovi?

Artuš: Je hysterický. Přeskakuje mu hlas.

Sir Mordred: A siru Mordredovi nemůžeš důvěřovat.

Artuš: Tobě?

Sir Mordred: Nikdy jsi mi nedůvěřoval.

Artuš: Činil jsem ti snad někdy újmu od té doby, co jsi u dvora?

Sir Mordred: A co loď?

Artuš: Já ti naopak nadržoval tolik, až mi to lidi předhazovali. Co starostí jsi mi nadělal se svými výstřednostmi, Mordrede! A ti tví pochybní přátelé, tvé nálady...

Sir Mordred: Ta loď!

Artuš: Ano, ano, ta loď! Lituji toho, byl to hřích.

Sir Mordred: Protože jsem byl údajně předurčen k tomu, abych zničil říši, dal jsi utopit tisíc

děti v naději, že budu mezi nimi.

Artuš: Vím, vím. Však toho taky celý život lituji.

Sir Mordred: Je přece pochopitelné, že jsem zaujat proti předurčení, nemyslíš?

Artuš: Byl jsi přece zachráněn, můj synu. A za to děkuji Bohu! Jinak bych nemohl kvůli špatnému svědomí žít.

(*Mlčení*)

Sir Mordred: Ach, jak je těžké získat lásku otce, který svého syna jednou tak nenáviděl, že ho chtěl utopit.

Artuš: Ale drahý synu...

Sir Mordred: Protože má špatné svědomí, bude stále nedůvěřivý.

Artuš: Byla to špatnost.

Sir Mordred: Když řekne syn: už jsem na to zapomeněl, bude si myslet: jak by na to mohl zapomenout, nemůže na to zapomenout. Můj syn je pokrytec!

Artuš: Myslím si to snad? Já se vůči tobě zachoval nesprávně, Mordrede.

Sir Mordred: Když syn řekne: dělám všechno, abych získal tvůj zájem a tvou lásku - třebaš mi leccos nevyšlo, protože jsem byl ve své snaze nešikovný, tak si otec pomyslí: je neupřímný a lže. A když svému otci padne k nohám - (*poklekne před králem Artušem a obejme mu nohy*) - co si můžeš myslet jiného, než že se chci vlichotit do tvé přízně, abych se ti pak pomstil za to, žeš mě chtěl připravit o život!

Artuš: (*je teď velmi pohnutý*) Vstaň, Mordrede. Já ti důvěřuji, věřím ti. - Ty to budeš, který mě

zastoupí, dokud povedu válku ve Francii.
(*Zdvihá ho a objímá*)

Sir Mordred: Ale otče! Já tě varuji! Varuji tě před sebou. Bylo přece řečeno, že mým přičiněním se Artušova říše rozpadne.

Artuš: Ano, tak se říká.

Sir Mordred: Tys na to nezapomněl?

Artuš: Ne, myslel jsem na to, Mordrede. To bys mě podceňoval! Za tak hloupého mě nepovažuj. Řekl jsem si: zatímco budu pryč, mohlo by se tě zmocnit pokušení chtít se spiknout proti říši. Ale když ti dám do rukou moc, tak si ji budeš chtít zachovat - a to říši prospěje.

85

Sir Mordred sám. Usazuje se na trůně.

Sir Mordred: Já! Já! Já! Já! Já! Já! (*Zkouší, jaké pozice může na trůně zaujmout*)

310

86

Artušovo vojsko před Lancelotovým městem Gannes ve Francii. Noc, pozvolna se rozednívá.

Sir Gawain: (*vola*) Rozednívá se, sire Lancelote, dnes rozsekáme tvoje město na cucky!

(*Na hradbách se objeví sir Lancelot se sirem Li-onelem a sirem Bohortem*)

Už dva měsíce obléháme tvé město, Lancelote. Tolik rytířů už padlo mrtvých do prachu, žádná strana nezvítězila. Dnes to chcem ukončit. Sejdi dolů a bojuj se mnou. My dva budeme tak dlouho spolu bojovat, až jeden z nás zemře!

Sir Lancelot: Nechci s tebou bojovat, Gawaine.

Sir Gawain: Musím s tebou bojovat, nemohu spát, nemohu jíst, nemám na nic jiného pomyšlení. Sejdi dolů!

Sir Lancelot: Nemohu s tebou bojovat, ty to víš!

Sir Gawain: Ty prokletý pse, zabil jsi Agrawaina! Zabil jsi Gaherise! Zabil jsi mého malého bratra Garetha, když byl beze zbraně! Musím pomstít své bratry!

Sir Lancelot: Já tomu nechtěl, Gawaine.

Sir Gawain: Musím s tebou bojovat, dokud tě neusmrtím anebo sám nezemřu!

Sir Lancelot: Smutek tě připravil o rozum. Pojď přece sem ke mě! Nikdy bys přece nebojoval proti svému nejdražšímu příteli, kdybys byl při smyslech.

Sir Gawain: Nejsem tvým přítelem! Pojď dolů!

311

Musím tě zabít!

Sir Lancelot: Ani kdybych tě přemohl, nemohl bych tě zabít.

Sir Gawain: Pojď dolů! Zabiju tě! Zabiju tě!

Sir Lancelot: Řeknu to teď, neboť chybí už jen krůček mezi námi a smrtí: nemůžeš mě tak nenávidět, jak já tebe miluji.

(Sir Lancelot zmizí za hradbami. Je vytyčováno místo pro boj dvou soků. Přichází král Artuš, usedá do křesla)

Sir Kay: Vzhůru do boje! Před plným hledištěm! Tady jsou ještě výborná místa, s nejlepším výhledem a zaručeně ve stínu, i kdyby to mělo trvat celý den. A přetáhne-li se to do noci: slavnostní osvětlení. Bude-li pozítří pršet, natáhneme plachtu. Jen kdyby se to protáhlo do zimy a moc hustě sněžilo, pánové by udělali pauzu!

(Lancelot přichází z města ve zbroji. Zdraví krále Artuše. Artuš se odvrátí)

Sir Lancelot: Ty se ode mne odvracíš, králi Artuši, to mě bolí. V tolika válkách jsme bojovali ruku v ruce a tak často jsem sedával u tvého kruhového stolu.

Sir Kay: *(vytyčil místo, v němž se má zápasit)* Místo je vytyčeno! Všechno přesně podle předpisu. Může se začít!

Sir Lancelot: Králi Artuši, prosím, promluv s Gawainem! Mne nechce vyslyšet.

(Artuš se opět odvrátí)

Tebe poslechne, neboť tě miluje, jako já miluji tebe.

(Artuš mlčí)

Zeptej se ho, proč mě tak nenávidí. Garethova smrt sama takový hněv vyvolat nemohla. Zeptej se ho! Snad si myslí, že mne miluješ více než jeho, že jsem mu ukradl místo v tvém srdci. Zeptej se ho!

(Artuš mlčí)

Je-li tomu tak, pak mu řekni, že mě nemusí nenávidět, já o tvou lásku přišel. Neříkdo na světě, kdo by mi ještě mohl závidět můj život.

(Artuš mlčí)

Odešel jsem z Anglie, protože to chtěl on. Řekni mu, že opustím i své město Gannes a půjdu do hor a deset let se nevrátím. Přál by si to?

(Artuš mlčí)

Tak se ho přece zeptej! Zeptej se ho!

Artuš: Ach, Lancelote...

Sir Lancelot: Budu-li za deset let ještě naživu, dovol mi ještě jednou přijít k tvému dvoru a zasednout v tvé společnosti ke kruhovému stolu.

Gawain: Přestaň vykládat a pojď ulehčit našim srd-

cím.

(Lancelot kleká, modlí se)

Nyní nastává boj. Sir Kay běhá sem a tam a chová se jako důležitý rozhodčí. Bojují celý den a neustávají ani v noci, když se setmí. Od jejich mečů odskakuje tolik jisker, že se i v noční temnotě navzájem vidí. Bojují ještě druhý den. Sira Kaye, rozhodčího v zápase, zmůže únava a usne, ale sir Lancelot a sir Gawain bojují dál. Jsou oba nejslavnějšími rytíři na světě, a nikdo nikdy ještě neviděl tak urputný boj.

87

*Sir Mordred sedí na trůně. Zatleská.
Vstupuje sir Girflet.*

Sir Mordred: Jaké zprávy přišly z francouzského bojiště?

Sir Girflet: Ještě žádné, sire Mordrede.

Sir Mordred: *(ječí)* Protektore! Říká se protektore!
Všechny vás ochraňuji, zapiš si to.

Sir Girflet: Ano, sire Mordrede!

Sir Mordred: Protektore! Protektore! - Kde je královna?

Sir Girflet: Královna doprovázela v nosítkách krále Artuše a jeho vojsko až do Doveru, a když se tam vojsko nalodilo, s pohnutím se rozloučili. A král Artuš řekl...

Sir Mordred: Víím! Víím! Nebásněte mi tu! Chci vědět, jestli je opět doma.

Sir Girflet: Vrátila se před hodinou. Vyčerpána cestou se šla vykoupat.

Sir Mordred: Přiveďte ji.

Sir Girflet: Jakmile se dovím, že opustila koupelnu, řeknu...

Sir Mordred: Pošlu někoho jiného!

(Zapíská, sir Girflet sebou trhne)

Polekal jsem tě? Je mi líto, starouši.

(Na zapískání se z pozadí ze záclon vynoří a před trůnem shromáždí Mordredova pochybná družina: Zápasník, Námořník s bohatým tetováním, neomalenyí Klaun, dva nalíčení homosexuálové, zrůda opičího vzhledu, tlustá, bezzubá, holohlavá Hanna, jedenáctiletá šlapka)

(Zápasníkovi) Ty, přiveď královnu! - Počkej, sám ne! Musí s tebou jít dáma - *(pokyne holohlavé Hanně)* jinak se urazí.

(Oba odcházejí)

(Siru Girfletovi) Chci, aby se otevřela královská pokladnice. Dej sem klíč.

Sir Girflet: Klíč od královské pokladnice?

Sir Mordred: Tak, tak! Dej ho sem!

Sir Girflet: To sám nemohu udělat, mám sice u sebe klíč, ale podle předpisu musí u toho být sir Lucas a sir Nador, když se pokladnice otevírá. Sir Lucas je ale nemocný a sir Nador táhl s králem do Francie.

Sir Mordred: Tak vidíš! Pak to uděláme sami!

Sir Girflet: Ano, ale...

Sir Mordred: Přisahal jsi králi, že mě, protektora, ve všem poslechneš, nebo ne?

Sir Girflet: Ano, ale v tomto případě...

(Mordred pokyne Námořníkovi, ten popadne sira Girfleta za krk, až upadne)

Sir Mordred: Otevřete pokladnici! Všechno přineste sem. A naskládejte to tu!

(Chlapíci odejdou. Pak je slyšet rány sekerou, praskot dveří. Za chvíli přivlečou chlapíci měšce a truhlice a nastaví je podél galérie.)

Do haly se hrne čím dál víc lidí, mezi nimi i králové, stojí ve skupinách, dívají se na galérii, zdraví sira Mordreda, který stojí u zábradlí; jeden tleská, jiní se odvracejí, jiní ukazují nahoru vztyčeným prstem, jedna žena ukazuje dítěti protektora: To je on! Nálada všeobecného očekávání. Prodávají se párky. Někdo začne hrát.

Nahoře triumfálně poskakuje holohlavá Hanna, za ní jde Zápasník, vleče Ginevru, zabalenou do osušky a s mokkými vlasy, které jí splývají z hlavy)

Sir Mordred: Zbláznil ses? Copak se takhle zachází s královnou! A v osušce! *(Bije Zápasníka hůlkou)* Jednoduše vás vytáhl z vany, madam? Jak nepřijemné, že k něčemu takovému mohlo dojít! Hrůza! Budu si to jednou provždy vyčítat! Kde se flákají komorné? Ta hrubá, odporná černá tlama vás jednoduše popadla? Neodpustitelné! Byla jste tam úplně nahá, a on vás jednoduše zavinul do prostěradla a dovlekl sem? Jako

byste vůbec nebyla královnou! - Mlčíte k těmto brutálním způsobům, jako anděl! Dobrá, mlčte, anděli, ale já to nestrpím! *(Bije Zápasníka bičtkem)* Proštm vás, madam, upravte se, abychom vás slušným způsobem mohli ukázat lidu. *(Holohlavé)* Jdi! Odveď ji zpátky! *(Královně Ginevře)* Bývala kadeřnicí, než se stala jeptiškou. Může vám být ve všem k službám, madam.

(Holohlavá může puknout smíchy, odchází s královnou Ginevrou. Mordred se podívá na lidi dole)

Teď musíme zase čekat! *(Homosexuálům)*
Pobavte přece lid! Povězte jim nějaký vtíp!

(Oba homosexuálové se s nechutí dávají do tance, naznačují tango. Jedenáctiletá cucá bonbóny, neúčastně a mechanicky dělá obscenní pohyby, jak se je naučila)

Zápasník: *(zpívá)*

There was an old woman in Yorkshire,
in Yorkshire she did dwell;
she loved her husband dearly,
and the lodger twice as vell.
Tiddly-whack, come diddle-um-day,
tooral-looral-day.

She sent for the doctor
and ask him, oh, so kind,
which was the narrowest way
to send her old husband blind.
Tiddly-whack, come diddle-um-day,

tooral-looral-day.

He told her to get some marrowbones
and scrape it fine and small,
rub it in the old man's eyes
till he can't see at all.

Tiddly-whack, come diddle-um-day,
tooral-looral-day.

The old man said: „I'll go drown myself,
for I can't see one mite.“

The old woman said: „Then I'll go with you,
'fraid your shouldn't go right.“

Tiddly-whack, come diddle-um-day,
tooral-looral-day.

So, arm in arm they went
until they came to the brim,
the old man put his foot to one side,
popped the old woman in.
Tidly-whack, come diddle-um-day,
tooral-looral-day.

How the old woman did scream!

How the old woman did bawl!

The old man sai: „I can't help you,
for I can't see at all.“

Tiddly-whack, come diddle-um-day,
tooral-looral-day.

She swam around and swam around
until she came to the brim,
the old man got the linen prop
and pushed her further in.

Tiddly-whack, come diddle-um-day,
tooral-looral-day.

So, now my song is ended
and I can't sing no more.

My old woman is drowned
and I am safe on shore.

Tiddly-whack, come diddle-um-day,
tooral-looral-day.

(Vrací se královna Ginevra, oblečená a naondulovaná, s ní holohlavá Hanna. Sir Mordred ji vítá políbením ruky)

*(uštědří Zápasníkovi kopanec) Konec!
Přestaň s tím žvástem!*

(Zápasník, nahý děcko a homosexuálové se vzdáří)

Přesunul jsem trůn na balustrádu. Sedím tu jako zástupce krále Artuše, vašeho manžela. Prosím vás, abyste si sedla na druhé křeslo a pokládal bych za rozkošné, kdybyste se teď tak trošku usmívala. Velice vám to sluší, jak je všeobecně známo a jak přece víte i vy - vzpomínám si na váš úsměv, když se vrátil sir Lancelot z jednoho dobrodružství, a sama moje matka Morgawsa, která vás pochopitelně nemohla vystát, jak víte, a která mě bohužel vychovala v představě, že jste potměšilá a vypočítavá, shledávala váš úsměv neodolatelným. Když jsem přišel sem na dvůr svého otce, varovala mě před ním tak, jako byste mne, ubohého bastarda, mohla svým úsměvem zničit. Prosím, usmějte se! Chtěl bych to vidět! Bylo by mi to taky kvůli li-

dem příjemné, kdybyste tady se mnou seděla a usmívala se. Získá mi to sympatie, které nutně potřebuji, abych mohl v nepřítomnosti krále, svého slavného a milovaného otce, spravovat zemi. Kdybyste k tomu ještě řekla „milý Mordrede“, jenom jedinkrát a pro mne za mne třeba jen formálně, radostí bych se neudržel a padl vám kolem krku. *(Čeká, dívá se na ni)* Mlčíte. Ani váš úsměv nemá tu nenucenost, jakou bych si přál, takže se musím ptát, není-li to dokonce opovržení, které mi tímto vynuceným úsměvem dáváte najevo. To by pro mne bylo strašné. Víte přece, že jsem celý život trpěl opovržením, a jak ono opovržení přímo zdeformovalo můj charakter, který v základu nebyl po otci špatný - a to natolik, že už cítím, jak se to u mě nepříznivě odráží v rysech obličeje. Jsem ohavný - ta moje ústa.

Ginevra: Tvůj otec tebou neopovrhuje.

Sir Mordred: Nosím stále u sebe kapesní zrcátko a často se do něho dívám.

Ginevra: Tvůj otec byl k tobě vždycky spravedlivý a nezanedbával tě.

Sir Mordred: *(skřehotá)* Spravedlivý, spravedlivý - co je mi do spravedlnosti! Chci být milován!

(Mlčení)

Potřebuji náklonnost! Předpokládám předem váš souhlas, pakliže si ji teď získám. *(Svým chlapíkům)* Rozvažte ty pytle!

(Rozvážou měšce, objeví se poklady)

Majetek krále Artuše! Jsou tam obdivuhodné kousky, numismatické vzácnosti! Podívejte se sem! *(Nechá si podat jednu minci)* Z Palestiny! Pro ni táhlo vojsko na Východ a bylo rozprášeno. Jsou mezi tím koruny, králové, kteří je nosili, jsou zahrabáni na bojištích. Prsteny a řetězy a diamantové brože. - Mám slabost pro klenoty. To všechno nechává král Artuš ležet ladem v temnu komor, jak nepopulární puritánství. Chci, aby se to všechno dostalo mezi lidi! *(Hází mince dolů)* Rozdejte to lidem!

(Chlapíci začnou váhavě shazovat jednotlivé kousky, pak čím dál víc, nakonec vospávají proudem drahocennosti dolů, a proud třpytivého světla a zlata perel teče přes zábradlí na lidi, kteří stojí dole a rvou se o to, co mohou urvat. Mordred povstal a dívá se dolů)

Vidíte je, jak se rvou. Vidíte tam toho krále? Shýbá se tak rychle, až mu padá koruna z hlavy. A druhý už ji zdvihl a vstrčil do pytle! To je zábava! Jak se radují! Jak vzhlížejí nahoru! Jak nás budou milovat, jak nás budou milovat!

(Ginevra si zakryje tvář dlaněmi. Mordred se k ní otočí)

Vám to nepůsobí radost? Vy s na to nemůžete dívat? Chcete jít do svého poko-

je?

Ginevra: (vstává) Ach, králi Artuši! (odchází)

(Lidé dole, ověšeni poklady, se pozvolna rozcházejí.
Sir Mordred zůstane během následující scény sedět sám na galérii)

88

Před Lancelotovým městem Gannes ve Francii.

(Sir Gawain a sir Lancelot bojují. Sir Gawain padne.
Sir Lancelot stojí bez pohnutí)

Sir Gawain: (křičí) Dej mi smrtící ránu, Lancelote!
Nechci být sebou ušetřen!

(Sir Lancelot se nehýbe)

Sir Kay: (se stará o sira Gawaina) Však my tě postavíme na nohy, hned tak brzy neskončíme. Sir Lancelot tě nechce zabít, to odmítl, takže se musíš vzchopit a postarat se, aby to dobře dopadlo!

(Sir Gawain bojuje urputně dál)

89

Předsíní pokoje královny Ginevry

(Sir Mordred vstupuje s barony a s Biskupem z Irska. Všichni jsou černě oblečení. Sir Mordred si přes oděv přehodil černý šál. Sluhové zakrývají okna černými záclonami)

Sir Mordred: (přistoupí sám ke dveřím královniny ložnice a zaklepe) Je královna Ginevra ve své ložnici?

(Žádná odpověď. Sir Mordred se předkloní, dívá se klíčovou dírkou)

Vyjděte ven! Přišla zpráva z Francie. Proto jsem se dostavil se čtyřiceti barony a s biskupem z Irska do vaší předsíně. Jsou to samí vznešení pánové.

(Žádná odpověď. Sir Mordred se dívá opět klíčovou dírkou)

Už deset dní se zavírate ve své ložnici. Všem je to nepochopitelné. Nebyla vám snad prokazována patřičná čest?

(Žádná odpověď)

Zpráva je tak důležitá, že vám ji musím sdělit, i když neotevřete dveře. Přečte vám ji Jeho Důstojnost biskup z Irska. (Biskupovi, velmi staříčkému muži) Čtete! (Nahlí-

žít klíčovou dírkou, aby viděl, jak bude zpráva na královnu Ginevru působit)

Biskup: *(čte tenounkým hlasem)* „Já, král Artuš, jsem byl smrtelně raněn Lancelotovou rukou...“

Sir Mordred: *(dá Biskupovi znamení, aby přestal číst a volá klíčovou dírkou)* Slyšela jste? „Já, král Artuš, jsem byl smrtelně raněn Lancelotovou rukou...“ *(Dá Biskupovi znamení, aby pokračoval)*

Biskup: *(tenounkým hlasem)* ... „a ve své poslední vůli vám nařizují...“

Sir Mordred: *(u klíčové dírky, přerušit Biskupa)* ... „ve své poslední vůli vám nařizují...“ Dopis je určen věrným baronům říše. *(Dává Biskupovi znamení, aby pokračoval)*

Biskup: *(čte tenounkým hlasem)* ... „abyste sira Mordreda, kterého uznávám za svého právoplatného a jediného syna a kterého jsem dostatečně nemiloval, čehož ve své poslední hodině trpce lituji, dosadili na královský stolec.“

Sir Mordred: *(u dveří)* Posloucháte?

Biskup: *(tenounkým hlasem)* „Svoji manželku Ginevru prosím při slibu věrnosti, který mi dala a který vždy plnila...“

(Sir Mordred dává Biskupovi pokyn, aby přestal, dívá se opět klíčovou dírkou. Biskup po pauze tenounkým hlasem)

... „aby se stala manželkou nového krále.“

(Všichni naslouchají v předklonu. Sir Mordred u klíčové dírky. Ticho)

Sir Mordred: Já vás vidím! Vy si myslíte, že ne, ale já vás vidím! Vidím vás klíčovou dírkou.

(Otočí se, zpozoruje, že baroni a Biskup za ním stojí s nataženými krky a naslouchají. Zažene je. Jakmile je sám, skloní se opět ke klíčové dírce)

Padla jsi na zem, vidím tě ležet! Omdlela jsi, ne, ty jsi vůbec neomdlela, vždyť máš otevřené oči. Ležíš bez pohnutí, ale tvoji oči těkají sem a tam. Teď zdviháš hlavu, vidím klíčovou dírkou všechno, co děláš: že se plazíš do rohu ti nepomůže, i tam tě vidím! Z nosu ti teče krev, kape na dlaždičky, přišlo na tebe krvácení z nosu, to známé krvácení z nosu! Slečna Nepovím už odbíhá, aby ti podala kapesník. Nemohu přesně rozeznat, zda pláčeš. Pláčeš? - jsem plný žádosti po tobě, jak se tam tak plazíš, po zemi plazíš, a jak krvácíš a pláčeš. Už se nemohu dočkat, moje milovaná - moje choti! Budu muset vylomit dveře. Vylomím dveře! *(Vrhne se proti dveřím)* Nestačím na to, vždycky zapome-nu, jaká jsem třtina. *(Dívá se znovu klíčovou dírkou)* Nic ne-vidím. Ta bestie tam nacpala kapesník. Musím přivolat přátele, kteří vylomí dveře, abych se dostal za svou milovanou!

(Sir Mordred zapíská na prsty a čeká. Po nějaké chvíli se otevrou dveře ložnice, ve dveřích se objeví královna Ginevra)

Ginevra: Přicházím jen proto, že nechci, aby ta zvířata vnikla do mé ložnice.

Sir Mordred: Když půjdete mezi lidi, musíte ode dneška nosit smutek, madam. Jste vdovou. Vezměte si závoj! Oblečte se černě!

Vstupují Zápasník, Klaun, Námořník, dva nalíčení mladíci, lidská zrůda opičího vzhledu, nahé dítě, holohlavá Hanna)

Ginevra: Pošlete ta zvířata pryč!

(Mordred dá znamení, postavy ustoupí do pozadí)

Sir Mordred: I já nosím smutek, protože jsem ztratil otce, který mě miloval.

(Ginevra si ho přeměří a rozesměje se)

Miloval mne!

Ginevra: Směju se, protože vypadáte se svým černým šátkem tak komicky jako můj marabu, kterého mi přivezl vyslanec z Egypta.

Sir Mordred: *(s úsměvem)* Jak jste cynická!

Ginevra: Nevěřím vám ani slovo.

Sir Mordred: Král Artuš je mrtev.

Ginevra: Jsem si jistá, že dopis je podvržený.

Sir Mordred: Ale právě jsem viděl, jak jste se zhroutila na zem a z nosu vám tekla krev... Máte přece v ruce zakrvácený kapesník!

Ginevra: Ano, v prvním okamžiku jsem se zděsila. Neviděla jsem váš obličej. Teď ho vidím,

teď vím naprosto jasně, že dopis je padělaný.

Sir Mordred: Četl ho biskup z Irska. Nechal jsem ho schválně číst biskupem z Irska, který vám denně slouží mši. Důstojný hlas a neposkvrněný charakter.

Ginevra: Podvod.

Mordred: Všichni baroni pobíhají kolem ve smutku, všechna okna jsou zatažena, v celém městě! V kostelích po celou noc odříkávají modlitby!

Ginevra: *(zneklidněná)* To není pravda. To není pravda!

Sir Mordred: Ale všichni jí věří. Neobléknete-li černý oděv, madam, ublížíte své pověsti a zklamete lid. Čeká od vás zoufalství a slzy. Bude vámi pohrdat, jestliže je neukážete. Mohlo by se rozkřiknout, že jste přece jen krále nemilovala tak, jak se o tom zpívá v krásných písních, a jak můj nebohý otec věřil. To byste přece nechtěla! Zrovna když bylo vaše dobré jméno díky slepému papeži jen taktak zachráněno.

Ginevra: *(tíše)* Král Artuš ti tak důvěřoval.

Sir Mordred: Je velice důležité, když vdova dává nájevo svůj smutek, černé závoje, proudy slz - král Artuš je mrtev! - sevřené rty - ano, tak! Zblednout! Zblednout, tak je to správné! Tím spíš v té trochu choulostivé situaci, ve které se oba nacházíme. Oblečte smutek!

(Strhne z okna černý závěs - za ním se schovával Námořník, který uskočí stranou - a přehodí ho přes Ginevřin obličej)

Ginevra: *(odhodí záves)* Nejsem v choulostivé situaci, mýlíte se.

Sir Mordred: Ale ano, madam! Ještě to nevíte. V této chvíli zasedá státní rada, a státní rada se usnese, abyste se stala mou ženou.

Ginevra: Nestanu se vaší ženou.

Sir Mordred: Výborně! To byl správný tón! „Nestanu se vaší ženou!“ Snad jste měla ještě dodat: „Nikdy!“ a přidat patřičné gesto. *(Předvede je)* Ale ne přehnané, ne určené davu. Malé gesto, které by jen okolostojícím mohlo prozradit, jak mnou pohrdáte. Ti to pak šeptem a s vřelou účastí rozšíří dál. Mnohem působivější.

(Ginevra třese hlavou)

Ano, a pak toto rezignující gesto. Jak přesvědčivé! Jinak by mohl vzniknout dojem, madam, že to od vás není vůbec žádná oběť. Že tak nečiníte v zájmu státu, ale že chcete jednoduše se mnou do postele. Stárnoucí dáma, kterou její muž nudí a kterou její nedomrlý galán poslal domů, využívá příležitost, aby se ještě jednou povyrazila s mladým milencem. *(Předvádí se)* Což není krásný? Není krásným andělem smrti, jehož bílá bedra slibují poskytnout žádostivému klínu všechny výstřelky rozkoše, dříve než oslavované tělo uvadne a zetleje. Ne, ne, o slastech se nemají druzí nic dovědět! Naše skutečné pocity nehodláme klást na odív!

Ginevra: *(na něj civí dlouze beze slova)* Můj smrtelný nepřítel, který mě chtěl dát upálit...

Sir Mordred: Ano, chtěl jsem tě vidět hořet! Protože jsem tě nemohl mít, mělas raději shořet na hranici než ležet v Lancelotově náručí. Tak moc tě miluji. Šlel jsem hrůzou a nadšením, nemohl jsem stát na náměstí mezi množstvím, byl bych se prozradil. Proto jsem vyběhl nahoru a stál schovaný u okna, když kat přiložil planoucí pochoděň na hranici a já viděl plamen, jak olizuje tvé tělo! Tu jsem vykřikl a omdlel.

Ginevra: Slyšela jsem ten výkřik...

Sir Mordred: Vzhlédla jsi nahoru, díval jsem se ti do očí.

Ginevra: Ne.

Sir Mordred: Vysoko přes zástup ses mi dívala do očí.

Ginevra: Ne.

Sir Mordred: Myslelas na mne! Na mne!

Ginevra: Nenávidím tě!

Sir Mordred: Když jsi mě slyšela vykřiknout, v tu chvíli jsi zapomněla na smrt.

Ginevra: Ano.

Sir Mordred: Miluji tě už dávno. Od svých třinácti let tě miluji. Moje matka tak často o tobě mluvila. Mluvila o ženě, kterou ze všech nejvíc nenáviděla, mluvila o tobě večer, když jsem ležel v posteli; to jsem se na posteli posadil a přivřel oči a představoval si, jak vypadáš... Krásná žena, s úsměvem anděla, která je ve skutečnosti čarodějnicí. - Viděl jsem tě před sebou na polštáři, když jsem onanoval... a představoval

jsem si, jak tě jednoho dne budu k smrti mučit a týrat.

Ginevra: Odejdi! Mám strach.

Sir Mordred: Nejsem to já, před kým máš strach, Ginevro! Bojíš se svých vlastních žádostí! Vš to docela přesně! Vš, že se mi nebudeš bránit, že za několik okamžiků padneš na kolena, abych tě uchopil do náručí a položil do postele. Tak jako jsem tě před chvílí viděl padnout, když jsem se díval klíčovou dírkou. Každým pórem svého těla jsi cítila, že se na tebe dívám, Ginevro. Ty vš, že tě chci. Že tě chci, jako tě nikdo druhý nechtěl, ani můj otec ani slavný Lancelot, který dvacet let vzdychal a miloval jen své bolestínské pocity, ne tebe! A který ti nedopřál nic jiného, než být jeho krásnou představou. Já tě ale miluji! Ta tvoje mravopočestnost a ohledy a navoněné citečky a všechny ty titěrnosti - zahod' je! Osvobod' se od nich! To je, co doopravdy chceš! Přiznej to! Propadla jsi mi, nebudeš se mi bránit - i když ti teď dokonce řeknu, že dopis byl podvržený, že Artuš není mrtev, že se možná vrátí... Ty to vůbec nebudeš poslouchat, když ti to řeknu. Ano, padělal jsem ten list! Ty mě neposloucháš. Ty mě neposloucháš. - Nechceš to vědět. Jsi šťastná, že tě donutím lehnout si se mnou na svatební lože.

(Královna Ginevra mu klesne k nohám. Sir Mordred ji zdvihne a odnáší)

Zpěvák: Slyšel jsem však i o tom, jak čelila nástrahám, jak zůstala králi věrná a že to nebyl klam. Taková je řeč zkazek: tak pravím vám.

ZELENÝ RYTÍŘ

Před Lancelotovým městem Gannes ve Francii.

Čtvrtého dne boje sir Gawain opět padl. Byl tak těžce raněn, že už nemohl vstát. Sir Lancelot se opět zdráhal dát mu smrtící ránu. Sir Gawain tam seděl s rozpolcenou hlavou a volal smrt. Křičel tak děsivě, že se všichni rozutekli a schovali. Nikdo ho nechtěl usmrtit. Gawain křičel: Všichni jste zalezli do děr a nechcete nic vidět! Nevidíte, jak Gawain běhá kolem dokola a křičí? Zelený rytíř mu rozpoltil lebku! Vytáhni mu železo z hlavy, králi!

Sir Gawain teď stál na místě, protahoval se, vykračoval si sem a tam, houpal se v bocích a prováděl akrobatické skoky.

- Kde je ten smrtihnát, kam se schoval? Kde jsi, smrtihnáte? Tleskal vyzývavě do dlaní a rozhlížel se. Zelený rytíř se sekerou v ruce stál na hradbách a nehýbal se. Gawain uslyšel veselou hudbu a tančil a poskakoval v jejím rytmu. Po písečném přesypu k němu přišla

krásná paní. - Vzácná paní, sejměte z hlavy ten obrovský klobouk, abych se mohl přesvědčit, zda jste moje milovaná Orgelousa! Prosim, nevyšmejte si toho, že mám rozpolcenou lebku. Jak jistě víte, nastavil jsem bez bázně hlavu Zelenému rytíři a on mi ji rozpoltil. Dáma se přiblížila, sir Gawain viděl, jak s úsměvem zdvihá ruce, aby si sňala klobouk. Tu se najednou zhrozil a rozčileně jí v tom bránil: - Ne, ne,! Máte na klobouku naskládány takové zvláštní předměty, mohly by spadnout! Raději se zřeknu toho, abych viděl váš krásný obličej!

Položil se na louku. Sklonila se k němu, aby ho objala. Tu všechno, co viděl na jejím klobouku, sklouzlo a řítilo se na něj: lesy se roztrfily, hrady rozpadly, jezera se vylila z břehů, doverské skály se rozdrolily a sesuly s rachotem přes něj do moře.

Pak nastalo ticho a prázdno.

92

Před Lancelotovým městem Gannes ve Francii.

Posel: *(čte)* Králi od jeho choti Ginevry. Podstupuji velké nebezpečí a posílám ti do Francie posla, abych ti dala vědět, že Mordred otevřel pokladnici a všechny poklady rozdělil baronům, aby je získal na svou stranu. Dal rozšířit zprávu, že jsi padl, já ale vím, že žiješ, vím to s jistotou. Skončí válku s Lancelotem a vrať se do ohrožené Anglie.

(Artuš přezkoumává dopis)

93

ČÍNSKÝ AKROBAT

- Teď mě tu přece jen někdo přeskočil, řekl král Artuš a zmateně se rozhlížel.

94

Mezitím se ve shonu válečných příprav za zvuku kovadlin, bušení kladiv, řinčení železa, za neustálého pobíhání, troubení, výcviku, snášení zbraní a zbroje, modlení a žehnání, svícení praporů, mávání vlajkami a vyrvávání rozkazů ustanoví vojsko, připravené k boji. Nahoře na temné, opancéřované hromadě železa se vztyčí Mordred jako na vrcholku nějaké hory.

S hromovou ranou se rozevrou brány haly a dovnitř se valí bojový šik krále Artuše a zaujímá postavení na druhé straně haly proti vojsku Mordredovu. Nad šikem je vidět krále Artuše s odznakem Madony na ramenou. Obě vojska, jejichž ostnaté obrysy se střídavě rozpínají a stahují, vyhlízejí jako obrovští, na sebe číhající šupinatí ještěři.

V noci před poslední bitvou spí král Artuš ve svém stanu.

Artuš: *(křičí ze spánku)* Merline! Merline!

(Z nezřetelných čar a rozplývajících se barev se postupně čím dál zřetelněji vynořuje postava: Merlin je tu)

Merlin: Tak co, králi Artuši?

Artuš: *(otevřít oči)* Merline! Tak jsi přece přišel! Myslel jsem, že se mi to jen zdá.

Merlin: Taky že zdá, králi Artuši.

Artuš: Tak si jen představuji, že jsi tu?

Merlin: Samozřejmě. Ale to je totéž, jako bych tu byl. Pořád ještě tak hloupě rozlišuješ.

Artuš: Byl jsi tak dlouho pryč. A často jsem tě tak nutně potřeboval, protože jsem nevěděl, jak dál.

Merlin: Vždycky to ale nějak šlo, jak vidíš.

Artuš: Šlo by to ale bývalo líp, kdybys tu byl. Takhle jsem si musel trápit mozek vždycky jen sám, a já jsem přece špatný myslitel, Merline. Přemýšlím jen, když mě k tomu nutí povinnost. A jen o tom nejbližším, pak zas o tom nejbližším... nemám fantazii.

Merlin: Zasloužil ses o kruhový stůl a dal základ nové civilizaci, to byl přece nápad plný fantazie.

Artuš: Ten jsi do mě vložil ty.

Merlin: Tvoji životopisci řeknou: měl jsi inspiraci.

Artuš: Ale řekni mi ty, Merline: bylo správné, co jsme udělali?

Merlin: Proč ne?

Artuš: Protože vidím, jak se všechno řítí do propasti. Vypadá to, že naše ideje už nikoho nepřitahují. Kolikrát, když hovořím s mladými lidmi, vidím, jak se smějí, téměř neznatelně, ale já to přesto pozoruji. A myslím si: když se otočím, budou se mi pošklebovat. - Tolik jsme doufali v grál, ty taky!

Merlin: Taktak...

Artuš: Co jsi všechno dokázal v té době, kdy všichni hledali grál!

Merlin: Hm...

Artuš: Byl to vskutku čas obnovy. Ale teď, Merline - svár, pomsta, vražda! Gawain je mrtev, ztratil jsem Lancelota a ráno mě čeká bitva, nejtěžší v mém životě, proti vlastnímu synovi Mordredovi. - Tenkrát se dokonce zdálo, že i Mordred se mění, v každém případě po tom musel toužit, jinak by přece...

Merlin: *(uhýbavě)* Víím, víím.

Artuš: Odpust! Mordred mi tak dlouho tížil svědomí, proto mluvím stále o něm, abych se ospravedlnil, a možná taky jeho. Vlastně jsi, Merline, spoluvínkem.

Merlin: Já?

Artuš: A co tvoje věštba! Jinak bych přece tenkrát nebyl chtěl dítě utopit.

Merlin: Zdá se, že se věštba naplňuje, chce tě svrhnout z trůnu!

Artuš: Ano, protože mě nenávidí. A nenávidí mě, protože jsem ho chtěl tenkrát usmrtit. A tím jsi vinen ty.

Merlin: Hlouposti!

Artuš: Zvítězím zítra, Merline?

Merlin: Za co bojuješ, Artuši?

Artuš: Zrovna když se mi něco zdálo, tak jsem na to zapomněl a volal po tobě, abych se tě na to zeptal.

Merlin: Teď to ale víš?

Artuš: Protože musím... Jsem král... mám povinnost, získat zpátky svou říši... o kterou mě chce můj syn připravit...

Merlin: A kdybys nebojoval...?

Artuš: (vzrušeně) Ale já přece musím! Musím!

Merlin: Otázka byla jen pokusem navést tě na nové myšlenky.

Artuš: Vidiš, že nemám vlastní myšlenky. Sleduji prostě jen příběh, který mi byl vnucen. - Kým mi byl vlastně vnucen? A nemůže to být tak, že běh dějin je úplně hloupý - dokonce snad hloupější než já sám?

Merlin: Co na to řeknou ti druzí?

Artuš: Kteří druzí?

Merlin: Ty stáříšce, kteří s tebou táhnou do bitvy a zahynou v ní.

Artuš: Ach tak. Proč se ptáš?

Merlin: Ptám se tě jen, abych se pokusil navést tě na nové myšlenky.

Artuš: Ano, musím přemýšlet! Ale je to tak proklatě těžké a jsem z toho nejistý.

Merlin: To je tak zlé?

Artuš: Ano, samozřejmě je to zlé, vůči těm druhým. Když jsem nejistý, nesmím je

poslat do války, kde musí zemřít. To by byl přece zločin.

Merlin: Tak pěkně od začátku: co byla tvá idea?

Artuš: Tvoje idea, Merline!

Merlin: (stroze) Kruhový stůl.

Artuš: Ano, kruhový stůl. Chtěl jsem lepší svět než ten barbarský, ve kterém jsme žili. Duch měl ovládnout chaos.

Merlin: Duch několika privilegovaných.

Artuš: No ovšem. Kohopak jiného? Proč se ptáš?

Merlin: Ptal jsem se jen, abych tě navedl na nové myšlenky.

Artuš: A my jsme vytvořili a ubránili řád, kterým jsme se proslavili. Byly sice ještě války, ale aspoň takové, které měly nějaký smysl. A jednou měl nastat mír pro všechny. - A celá ta naše krásná utopie s kruhovým stolem se v zítřejší bitvě možná zhroutí.

Merlin: Máš na mysli, že dějiny utopii vyvrátí?

Artuš: Žil jsem příliš dlouho! (Křičí) Ale Mordred je zločinec!

Merlin: Co tím myslíš?

Artuš: Není v něm kus rytíře!

Merlin: Co tím myslíš?

Artuš: Nemá žádné vyšší principy. Jestliže zvítězí, rozmůže se zase barbarství, kdy každý bude smět druhého zabít, bude-li chtít a bude-li mu to na prospěch.

Merlin: Proto tedy proti němu bojuješ, Artuši?

Artuš: Ano! Ale připadá mi to přesto pitomé. Kvůli nějaké hlouposti jsem se ocitl v tomhle dilematu, z kterého nemohu najít cestu ven. Ty jsi kolikrát jen něco chytrě naznačil, a kdo uměl poslouchat,

porozuměl tvým průpovídkám a dovedl si je vysvětlit a podle nich jednat. „Červený drak zvítězí nad bílým...“ Aspoň se bylo čeho chytit! Teď je přede mnou čirá temnota, bez tebe!

Merlin: Jen žádnou sebelítost, prosím!

Artuš: Proč jsou vlastně války na světě? Mám já na ně vliv? Svádím já, král, desetitisíce rozumných lidí k tomu, aby se vzájemně pobíjeli? Nebo Mordred? Nebo je to něco jiného? Je to snad otázka majetku? To taky někteří tvrdí. Nebo je snad v lidech nějaké temné, nevyzpytatelné hnutí mysli, které je s neutuchající silou žene smrti vstříc?

- Kdybych ještě jednou přišel na svět... řekl král Artuš tiše.

- Mluv jen!

- To mě jen tak napadlo, nestojí to za zmínku.

- Copak?

- Tomu ty neporozumíš.

- To se uvidí.

- Myslel jsem, řekl král Artuš, kdybych se ještě jednou narodil, chtěl bych být poustevníkem: jen Bůh a já, člověk bez historie.

Merlin: Aha.

Artuš: Zvítězíme? Zvítězím?

Merlin: Ano, zvítězíš, Artuši! Vyjednávej s Mordredem, jak dlouho to jen bude možné, dělej mu ústupky. Daruj mu Cornwall, daruj mu Wales... Protahuj vyjednávání, dokud nepřijde Lancelot. Slibuj mu...

Artuš: *(vzrušeně)* Lancelot přijde?

Merlin: Ano, přijde. Už je na cestě.

Artuš: *(nadšeně)* Lancelot! Zvítězíme! Zvítězíme! Budeme silní jako dřív!

Merlin: Proč chceš být silný, Artuši?

Artuš: *(vzrušeně, přátelsky)* Co je to za pitomou otázkou, Merline? Zvítězíme. Zvítězíme! Zvítězíme!

Merlin: Ale musíš se mít na pozoru před hádkem.

Artuš: Před jakým hádkem?

(Merlin zmizí. Král Artuš se rozhlíží kolem sebe, hledá Merlina)

Před jakým hádkem? Jakým hádkem?

96

BITVA

Artušovo vojsko zpívá před bitvou.

Tři andělé zapěli slavný chór,
k nebi se upíná každý tvor.
Andělé pějí, pějí tak sladce,
prosíme v nouzi Pána a vládce,
skládáme, aby nám sílu dal,
milému Bohu chválu chval.

Sir Galahad, šílený tanečník, tančí vysoko nahoře na sněžném poli.

Hlas z Artušova vojska

- Král Artuš se navrátil z Francie a požaduje od svého syna Mordreda zpět svou říši.

Hlas z Mordredova vojska

- Sir Mordred, nynější pán země, je připraven s dvaceti barony a králi, kteří mu přísahali věrnost, bránit říši proti dřívějšímu králi.

Hlas z Artušova vojska

- Král Artuš si nepřeje válku ve své vlastní zemi.

Hlas z Mordredova vojska

- Když nechce král Artuš bojovat, ať pošle vyjednávače, sir Mordred jim sdělí své podmínky.

Hlas z Artušova vojska

- Dokud budou obě strany spolu vyjednávat, nevytasíme meč, pokud nezahlednem jeho záblesk na druhé straně.

Hlas z Mordredova vojska

- Dokud budou obě strany spolu vyjednávat, nevytasíme meč, pokud nezahlednem jeho záblesk na druhé straně.

(Dva vyjednávači od krále Artuše a dva vyjednávači od sira Mordreda vystupují po schodech nahoru a setkávají se na galérii)

Šílený tanečník, sir Galahad, poskakuje mezi vojsky. Je nahý, na hlavě má trnovou korunu, po těle má otevřené rány.

Sir Galahad: Chodil jsem po sněžném poli a necítil bolest, a protože jsem byl naplněn velikou láskou k veškerému lidstvu, cítil jsem, jak ve mně roste potřeba promluvit. Ach, nechat zaznít svůj křik! Hlas, který se ve mně pozdvihl, byl tak mohutný, že jsem mohl jen křičet. Křičím: Miluji vás všechny, chtěl bych, abyste všichni byli šťastni! Jsem šílený, jsem Bůh, jsem láska! Když

jsem se přiblížil k jednomu stromu, slyšel jsem ho, jak říká: Je marné plýtvat slovy v tomto kraji, lidé tu nevědí, co je to cit. Miluji Rusko, miluji Francii, Anglii, Ameriku, Švýcarsko, Itálii, Japonsko, miluji Austrálii, Čínu, Afriku, Transvaal. Protože miluji celý svět, stanu se Bohem. Ach mé malé děvčátko, pojď sem, ty má malá dceruško, slyším tvůj zpěv. Co to zpíváš? *(Zpívá vysokým dětským hlasem)* La - la - la - la. Co by to mohlo být? Cítím, moje malá dcerko, co to znamená: *(zpívá)* la-la-la-la-la... Nic není hrůzné, všechno je jen radost.

Vyjednávači na galérii hovoří tlumeně, lze zaslechnout jen jednotlivá slova, jména provincií a panství. Zdá se, že vyjednávači krále Artuše čím dále tím víc ústupků. Radí se po dvou, po třech, odcházejí stranou, zdá se, jako by odmítali, pak souhlasí, rozvinují mapy. Vyjednávání se táhne dny, mezitím se stmívá a opět rozbřeskuje. Konečně se zdá, že jsou vyjednávači dohodnuti, chtějí se rozejít, tu jeden náhle vykřikne: - Zmije! Sire Ironside, jedovatá zmije vám leze po noze! Sir Ironside bleskurychle vytasí meč a zabije hada, který se mu svíjí u paty. V tom okamžiku zablýskne na tisíc mečů, obě vojska, dvě nestvůry z černých, železných plátů, se náhle naježí lesklými meči a kopími. Sunou se pomalu, ale nezadržitelně proti sobě.

Bitva začíná.

Obě vojska s setkávají. Rozdupou šíleného tanečnicka sira Galahada. Zakousnou se do sebe se strašlivým, třaskavým rachotem, který otřese celou halou: železné pancíře obou předpotopních oblud pukají a lámají se. Všechno překrývá temnota.

Nahoře po galériích stoupá procesí vychrtlých, popelavě šedých jeptišek. Drobounké hlavy mají skloněné, dlaně sepnuté k modlitbě, omotané bělostnými růženci. Zpívají tenkými, vysokými hlasy latinské modlitby za hříšníky. Jeptišky doprovázejí do kláštera královnu Ginevru, která má přes rúdoskvoucí královský oděv přehozený průsvitný závoj. Vystupují vzhůru až do nejvyšší výšky, kde se zastaví v záři světla.

Bitevní pole.

Časné ráno.

V mlze obrovská hromada železa a krve. Všichni rytíři jsou mrtvi. Jen pobledlý sir Mordred se opírá o zed; na druhé straně pomáhá sir Kay těžce zraněnému králi Artušovi na nohy. Madona nad jeho hlavou je puklá. Brnění má rozedrané, jako polámaná křídla nějakého brouka. Z rány na krku mu teče krev.

Artuš: Kayi! Je támhleto můj syn Mordred?

Sir Kay: Ano, králi.

Artuš: Chci k svému synu Mordredovi.

Sir Kay: To nejde. Máš zlámané nohy, jak se tam chceš dostat?

Artuš: Je to můj syn Mordred?

Sir Kay: Ano, králi, vypadá to tak.

Artuš: Nepomáhej mi! Musím sám za svým synem. *(Plazí se pomalu s velkým vypětím přes bitevní pole, přes hromadu železa a krve, k Mordredovi)* Chci k svému synu Mordredovi... chci k svému synu Mordredovi...

(Když už ho téměř dostihne, vzpřímí se. Sir Mordred stojí smrtelně bledý u zdi, celou dobu se nepohnul. Král Artuš pozdvihne beze slova meč a probodne ho. Sir Mordred klesá mrtev. Král Artuš se zhroutí přes mrtvé synovo tělo)

Sir Kay: *(zpívá)*

V té bitvě u Salisbury,

co stála tolik duší,

jsme přec jen naučili

Mordreda, co se sluší.

Byl měsíc máj, ten krásný máj,

já slyšel pastýře hrát na šalmaj.

Artuš: Kayi! Kayi!

Sir Kay: Ano, králi! Tady jsem! Ještě žiji!

Artuš: Pojď, odneseš mne.

Sir Kay: Hned, králi Artuši. Donesu tě do Camelotu.

Artuš: Ne do Camelotu! Musíš mě odnést k moři.

Sir Kay: Co si počneme u moře, králi!

Artuš: Musíš mě donést k moři. Jinak nebudu moci umřít.

Sir Kay: Hned jsem u tebe, hned. Odnesu tě. *(Vláčí krále Artuše pryč)*

Bzukot nad bitevním polem. Roje masařek.

Cestou na pobřeží.

Artuš: Kayi, vidíš moře?

Sir Kay: Ne, králi, ještě ne.

Artuš: Tak mě nes dál. Dočud neuvíš moře. Musím k moři, jinak bych nemohl zemřít.

(Sir Kay vleče namáhavě umírajícího krále dál.)

Teprve teď dorazí na bitevní pole Lancelot. Vidí, že je všemu konec. Odloží brnění a pokryje se zkrvavenou vlajkou.

Cestou na pobřeží.

Artuš: Kayi, vidíš moře?

Sir Kay: Ano, teď už je vidím.

Artuš: Tak mě tu posad' na kámen a vezmi můj meč Excalibur, dojdí s ním na útes a hoď ho do moře! Uděláš to?

Sir Kay: Abych tak řekl, je ho škoda. Je to přece nádherná práce, má pěknou cenu.

Artuš: Shoď ho dolů, jinak bych nemohl zemřít.

(Sir Kay bere meč a odchází s ním. Artuš sedí na kameni)

Na nejvyšší osvětlené galérii mezitím oblečou královnu Ginevru do klášterního roucha. Vedou ji do cely. Tam se Ginevra modlí. Je s ní jen slečna Nepovím a obsluhuje ji jako dřív u dvora. Přináší stolek se šálkem kávy.

(Král Artuš sedí na kameni. Sir Kay se vrací bez meče)

Artuš: Hodil jsi meč do moře, Kayi?

Sir Kay: Ovšemže, hodil. Pěkně jsem se rozmáchnul.

Artuš: Co moře?

Sir Kay: *(kóktá)* Moře... moře... rozumělo se, králi.

Artuš: Ach Kayi, ty mi lžeš!

Sir Kay: Já jsem nemoh, králi. Tak krásný meč... Schoval jsem ho...

Artuš: Musíš ho hodit do moře, jinak bych neumřel.

(Sir Kay opět odchází)

Sir Lancelot: *(běží nahoru po schodech a volá)*
Ginevro! Ginevro!

Královna Ginevra v cele.

Ginevra: Volal mě, slečno Nepovím? Slyšelas, že mě volal?

Hlas sira Lancelota: Ginevro! Ginevro! Ginevro!

(Slečna Nepovím kroutí hlavou)

Ginevra: Ty kroutíš hlavou. Ale mně se zdálo, že jsem ho slyšela volat, když jsem se na chvíli přestala modlit.

Klaun chodím sem a tam po bojišti. Štípají ho mouchy, on se je snaží zabít, plácá se po obličejí.

(Král Artuš sedí na kameni. Sir Kay se vrací)

Artuš: Co řeklo moře?

Sir Kay: Zahučelo a vzkypělo až ke mně na vrch útesu, mám nohy celé zmáčené.

Artuš: Ó Kayi, ty lžeš! Lháři jeden proklatý!

Sir Kay: Ach králi, je mi to zatěžko. Hodil jsem tam svůj meč. Ale teď to udělám. *(Opět odchází)*

Na galériích.

Sir Lancelot: *(obíhá galérie, křičí)* Ginevro! Ginevro!

Královna Ginevra v cele. Slečna Nepovím.

Ginevra: Modlím se... modlím, aby Lancelot nepřišel dřív, než umru. Miluji ho víc než všechno na světě a neměla bych sílu se na něj ještě jednou tady na zemi podívat.

Klaun se přehrabuje v hromadě mrtvol. Najde dvoje brýle, které jsou do sebe vklíněné jako dva pavouci. Rozmotá dráty brýlí. Nasadí si je, nejdřív jedny, pak druhé přes ně; nevidí nic. Rozlomí obroučky a odhodí je.

Sir Lancelot: *(volá)* Ginevro! Ginevro!

Teď dorazil ke klášteru, brána je zavřená. Slečna Nepovím ho vpustí, vede ho ke Ginevre, která leží mrtvá na loži. Kolem ní jeptišky se svíčkami.

- Vyhaslá trpasličí planeta, která náležela k mírně eliptické sluneční soustavě, obíhající galaktické centrum Mléčné dráhy ve vzdálenosti 30 000 světelných let, měla jen jeden Měsíc, nepatrný průměr, velkou hustotu a pevný povrch. V tom se podobala menším sesterským planetám své sluneční soustavy. Dlouhé rotační periody měnily cyklicky dopad slunečního světla, takže se střídaly světlé a tmavé, teplé a chladné periody.

Na její ztuhlé vnější kůře z hornin a kovů se vytvořila pod ochranným obalem vlhké vrstvy z kyslíku a

dusíku, v níž se lámalo světlo a zabarvovalo ji do modra, organicko-chemickými pochody velice rozmanitá planetární flóra. Potáhla kulovitou planetu jako zelené chmýří. Později se vyvinuly také různé mnohobuněčné formy života. Byly schopny se volně pohybovat a přizpůsobily se tvarem a zabarvením daným podmínkám prostředí. Krátce před zánikem hvězdy vzniklo z mnohobuněčných organismů množství různě zbarvených dvoupohlavních tvorů. Rozmnožovali se živě narozeným potomstvem, které se vyvíjelo ze semen v matčině těle. Tato forma života s nízkou inteligencí byla nicméně vyzbrojena základními poznatky o svém vzniku a nejjednoduššími názory na vztahy, panující v její sluneční soustavě. Tito tvorové vyvinuli, jak se zdá, určitou kulturu s primitivními náboženskými a společenskými formami a dosáhli v určitých dobách nepatrného vědomí své pomíjivosti. Není dokázáno, jak dalece předpověděli nebo dokonce zapříčinili konec planety. Těch několik málo stop jejich existence zůstává hádankou.

(Král Artuš na kameni. Vrací se sir Kay)

Artuš: Co odpovědělo moře?

Sir Kay: Tentokrát jsem ho tam hodil. Z moře se vynořila bílá ruka a sáhla po meči.

Artuš: Nadešel čas, kdy mě budeš muset opustit. Musíš odejít, Kayi.

Sir Kay: Přece se jen tak nevypařím! Nenechám tě tu přece takhle ležet!

Artuš: *(přísně)* Musíš odejít, Kayi!

Sir Kay: Kam se mám podít?

(Artuš neodpovídá)

Já nevím, kam se poděju. Nemůžeš mě jen tak jednoduše poslat pryč!

(Král Artuš vstává, jde směrem k moři. Sir Kay volá zoufale za ním)

Byli jsme přece tak dlouho spolu... pořád...!
To přece nejde, to přece nejde.. kam se poděju!... No řekni!... Co si mám počít, k čásu!... Co ze mě bude?...

V ranním rozbřesku se objeví černá benátská gondola, je ozdobená květinami a na ní stojí tři krásné královny: Morgana le Fay, Morgawsa, Ginevra. Vystupují na pevnou zem a blíží se ke králi Artušovi. Odvádějí umírajícího do gondoly, ustelou mu v ní a veslují temným mořem k Avalonu.

Pohanští bůžci se vracejí. Potulují se po bitevním poli.

97

Merlin uvězněný v hlohovém křoví.

Merlin: *(zpívá vysokým, kouzelným hlasem)*
I attempt from Love's sickness to fly in vain,
since I am myself my own fever and pain.
No more now, found heart,
with pride no more swell
thou canst not raise forces enough to rebel
for Love has more pow'r and less mercy
than fate
to make us seek ruin and love those that hate.

Tankred Dorst - chronologický přehled

- 1925** se narodil v obci Oberlindu u Sonnebergu v Durynsku. Otec, inženýr a ředitel strojírenské továrny umírá 1931. Obecná škola, gymnázium, pracovní nasazení za války.
- 1944** narukoval do armády, nasazen na Západní frontu.
- 1945** jako válečný zajatec v Anglii, v USA a v Belgii.
- 1947** na podzim propuštěn ze zajetí do západní zóny, časté přechody do východní zóny do Sonnebergu.
- 1950** maturuje v Lüdinghausenu ve Vestfálsku. Počátek studia germanistiky a dějin umění v Bamberku.
- 1952** přesídlí do Mnichova, kde pokračuje ve studiu (s rozšířením studia o divadelní vědu), bez závěrečných zkoušek.
- 1953** spolupracuje se studentským loutkovým studiem „Das kleine Spiel“, pro které do roku 1959 napíše šest textů.
- 1957** první uveřejněný text „Geheimnis der Marionette“ (Tajemství loutek).
- 1958** lektorská činnost, píše scénáře pro školní filmy.
- 1959** obdržel cenu Národního divadla v Mannheimu za hru „Společnost v době podzimu“.
- 1960** první uvedení her „Die Kurve“ (Zatáčka), „Gesellschaft im Herbst“ (Společnost v době podzimu) a „Freiheit für Clemens“ (Svoboda pro Clemense). První spolupráce s Peterem Zadekem při natáčení hry „Za-

- 1961** táčka“ pro televizi.
premiéra jednoaktovky na motivy čínské stínové hry „Grosse Schmährede an der Stadtmauer“ (Velké lhaní před hradbami) v Lübecku.
- 1962** Peter Zadek inscenuje „Velké lhaní před hradbami“ v záp. Berlíně. Pobývá jako stipendista ve Vile Massimo v Římě.
- 1963** televizní inscenace hry „Velké lhaní před hradbami“.
- 1964** premiéra hry „Die Mohrin“ (Maurka) - podle starofrancouzského příběhu „Aucassin a Nicolette“. V létě pobyt v Alžírsku, pro televizi píše scénář o Camusovi. S H.Kipphardtem obdržel cenu Gerharta Hauptmanna berlínské Freie Volksbühne.
- 1965** začátek práce na „Tollerovi“, hře o německém expresionistickém básníkovi, jednom z vůdčích osobností Mnichovské republiky rad.
- 1967** hra „Velké lhaní před hradbami“ uvedena v pařížském Théâtre National Populaire, na podzim vysílána Československým rozhlasem (překlad František Fabián, režie Vl. Tomeš). P. Zadek inscenuje ve Stuttgartu Dorstův překlad Molierova Lakomce.
- 1968** s Peterem Zadekem natáčení televizní verze „Tollera“ pod titulem „Rotmord“. Premiéra „Tollera“ ve Stuttgartu v režii Petera Palitzsche.
- 1970** tvůrčí pobyt v Oberlin College v Ohio (USA). Televizní scénář „Sand“ (o studentovi-vrahovi básníka Kotzebua) - první setkání s Ursulou Ehlerovou.

- 1971** s Peterem Palitzschem natáčí televizní film „Sand“. Pobyt na Krétě s U. Ehlerovou, počátek práce na hře „Eiszeit“ (Ledový věk), inspirované poválečným procesem s norským spisovatelem Knutem Hamsunem, kolaborující s nacisty. Svou úpravu hry L.Tiecka „Kocour v botách“ přepracovává na operní libreto.
- 1972** jevištní úprava Falladova románu „Kleiner Mann, was nun?“ (Občánku, a co teď?), uvedena v Bochumu v režii Petera Zadeka.
- 1973** Chéreau inscenuje „Tollera“ v Théâtre National Populaire. Premiéra „Ledového věku“ v Zadekově režii v Bochumu. Cesta do Austrálie a na Nový Zéland.
- 1974** napsána hra „Auf dem Chimborazzo“ (Na Chimborazzu) jako první z řady „německých her“. Počátek práce na fragmentálním románu „Dorothea Merz“. Inscenuje „Ledový věk“ v australské Adelaide a s Zadekem spolupracuje na jeho zfilmování v Norsku.
- 1975** premiéra hry „Na Chimborazzu“ v Berlíně (režie D. Dorn). Pracuje na hře „Die Villa“ a televizním scénáři „Mosch“. Během natáčení televizní úpravy románu „Dorothea Merz“ koncipuje povídku „Kla-ras Mutter“ (Klářina matka).
- 1976** „Dorothea Merz“ vychází knižně a je vysílán televizí. Natáčí pro TV ve vlastní režii „Klářinu matku“.
- 1978** v Berlíně (NDR) premiéra opery „Kocour v botách“ v režii Jaroslava Chundely s hudbou G. Bialase. Dorst je jmenován členem

- Německé akademie pro řeč a básnictví v Darmstadtu. S hamburskou činohrou uzavřel smlouvu na hru o Merlinovi.
- 1979** první návrhy na film „Eisenhans“.
- 1980** jako druhou filmovou režii realizuje svůj scénář „Mosch“. Premiéra hry „Die Villa“ ve Stuttgartu a Düsseldorfu. Od října do prosince pobyt v Indii. Hra „Maurka“ uvedena v pražském Rokoku (přeložil J. Stach, režie L. Vymětal).
- 1981** „Merlin“ vychází knižně v nakladatelství Surhkamp, v Düsseldorfu se uskuteční jeho první jevištní uvedení v režii Jaroslava Chundely.
- 1982** premiéra „Merlina“ v mnichovských Kammerspiele, režie Dieter Dorn. Třetí Dorstova filmová režie při realizaci scénáře „Eisenhans“. Premiéra hry pro děti „Ameley, der Biber und der König auf dem Dach“ (Ameleyka, bobr a král na střeše) ve vídeňském Burgtheater, (čes. vyd. v DILIA, přeložil J. Balvín).
- 1983** Literární cena Bavorské akademie krásných umění. Členství v Akademii pro vědy a umění v Mohuči. Knižní vydání fragmentů o italském spisovateli D'Annunziovi „Der verbotene Garten“ (Zakázaná zahrada).
- 1984** knižní vydání textu „Die Reise nach Stettin“, zpracovaného následně v hru „Heinrich oder Die Schmerzen der Phantasie“ (Heinrich aneb Bolesti fantazie). V srpnu a v září pobyt v Brazílii.

- 1985** premiéra hry „Heinrich aneb Bolesti fantazie“ v režii Volkera Hesseho v Düsseldorfu. Pobyt v Mexiku.
- 1986** premiéra hry „Ich, Feuerbach“ (Já, Feuerbach) v Mnichově (čes. vyd. v DILIA 1987, přel. V. Tomeš). V zimě přednáší na Vysoké škole v Kasselu a vede pracovní seminář (Schreibwerkstatt).
- 1987** obdržel v Mohuči medaili Carla Zuckmayera za zásluhy o německou řeč. Režuruje v Hamburku hru „Ja, Feuerbach“. Robert Wilson uvádí kompozici na námět Dorstova Parzivala v Thalia Theater v Hamburku. V New Yorku vyznamenán cenou Carl Schaeffer Playwright's.
- 1988** premiéra hry „Korbes“ v Hamburku (režie Wilfried Minks). V Realistickém divadle v Praze uveden „Merlin“ (překlad Vl. Tomeš, režie M. Krobot).
- 1989** cesta po Jižní Americe.
- 1990** premiéra tragedie „Karlos“ v Mnichově (čes. vyd. v DILIA 1991, přeložil Vl. Tomeš). Dorst se stává laureátem ceny Georga Büchnera Německé akademie pro řeč a básnictví v Darmstadtu.
- 1991** za hru „Korbes“ dostal cenu Ludwiga Mühlheima, udílenou za náboženskou dramaturgii. Ve Vídni premiéra hry „Fernando Krapp hat mir diesen Brief geschrieben“ (Fernando Krapp mi napsal dopis) na námět Miguela de Unamuno.
- 1992** hra „Fernando Krapp mi napsal dopis“ má českou premiéru ve Studiu divadla Labyrinth, později reinscenována v divadle

- Na zábradlí (překlad O. Černý, režie P.Lébl). V Berlíně uvedena úprava „Der blaue Engel“ (Modrý anděl) na námět Heinricha Manna.
- 1993** Malé divadlo v Liberci uvedlo hru „Já, Feuerbach“ (přeložil Vl. Tomeš, úprava a režie J. Neumann).
- 1994** premiéra hry „Herr Paul“ (Pan Paul) v Hamburku, Berlíně a Mnichově. Premiéra hry „Nach Jeruzalem“ (Do Jeruzaléma) v Hamburku.
- 1995** premiéra hry „Die Schattenlinie“ (Linie stínu) ve Vídni. Česká premiéra hry „Pan Paul“ v Národním divadle v Praze, scéna divadlo Kolowrat (překlad Vl. Tomeš, režie M. Porubjak)
- 1997** premiéra hry „Die Legende von Armen Heinrich“ (Legenda o nebohém Jindřichovi) v Mnichově, české vydání v Divadelním ústavu v Praze 1997, přeložil Vl. Tomeš.

1996

Luboš Balák
Aurelián Kuric
Tomáš Přidal
Arnošt Goldflam

1997

J. A. Pitínský
Jiří Dynka
Divadlo Stoka
Leoš Slanina
Quirin Jedlička ml.
Andrej Tarkovskij

1998

Tankred Dorst
Přemysl Rut
Stanislav Mráz
Arnošt Goldflam
Jiří Veselský
Karel Škrabal
Jacques-Pierre Amette
Jean-Claude Brisville
?

VĚTRNÉ MLÝNY

nakladatelství

Ptašinského 7, 602 00 Brno 2
Tel./Fax: 05 - 749 861

Tankred Dorst

spolupráce Ursula Ehlerová

MERLIN

aneb

PUSTÁ ZEM

(divadelní hra)

Edice „dramatické texty“ - svazek čtvrtý

V roce 1998 vydalo nakladatelství Větrné mlýny
(Petr Minařík), Ptašinského 7, 602 00 Brno 2

jako svoji třináctou publikaci.
Knihu z německého originálu

„Merlin oder Das wüste Land“
(Surhkamp, Frankfurt am Main)

přeložil a poznámkami opatřil Vladimír Tomeš.

Obálka Tomáš Přidal.

Odovědná redakce Petr Minařík
a Pavel Řehořík.

Sazba Nikola Foret
a Kateřina Kopřivová.

Vytiskla a vyvázala Tiskárna Rozstání,
okr. Prostějov, a to na volluminózní papír

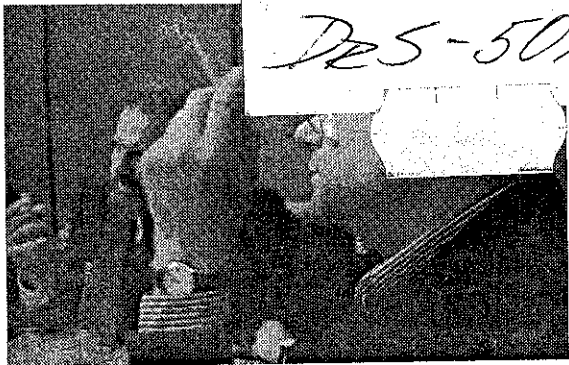
formátu 107 x 180 mm.

Náklad 600 výtisků

Cena 149,- Kč

V ČR vydání první

ISBN 80-86151-02-6

Vladimír Tomeš a Tankred Dorst

TANKRED DORST (nar. 19.12.1925) pochází z malé obce v Durynsku, která po roce 1945 připadla do východní zóny. Jako sedmnáctiletý narukoval na západní frontu, byl zajat a podle jeho vlastních slov doba strávená v zajateckých táborech v Anglii, v USA a v Belgii podstatně přispěla k utváření jeho osobnosti.

Po propuštění ze zajetí a po nějaké době tápání složil v pětadvaceti letech dodatečnou maturitu a po dvou letech vysokoškolského studia v Bamberku přešel do Mnichova, který se mu stal celoživotním domovem. Tam přišel první do styku s divadlem. Své první dramatické texty psal pro loutkové divadlo v kroužku přátel. Bez závěrečných zkoušek ukončil studium germanistiky, dějin umění a divadelní vědy a rozhodnul se pro svobodné povolání spisovatele.

Úspěch se dostavil teprve jednoaktovkou, napsanou na motiv čínské stínové hry „Grosse Schmäherei an der Stadtmauer“, kterou v roce 1967 uvedlo pod názvem „Velké lhaní před hradbami“ v překladu Františka Fabiana a v režii Vladimíra Tomeše Plzeňské rozhlasové studio jako první Dorstův text, který se u nás objevil.

V roce 1968 sklídl Dorst mezinárodní úspěch politickým, revolučně laděným textem, v němž zpracoval události kolem Mnichovské republiky řád v roce 1919. Hra nesla název „Toller“ po německém expresionistickém dramatikovi, který stál tehdejší událostí v čele. Několika hrami a televizními scénáři zachytil Dorst německou současnost válečných a poválečných let. Ve hře „Eiszeit“ (Ledová doba), inspirované nepřímo posledním obdobím života norského spisovatele Knuta Hamsuna, se dotkl problematiky kolaborace umělce s režimem. V roce 1981 byl první hrán „Merlin“, obešel mnoho světových jevišť, až konečně v roce 1988 byl uveden i v Praze v tehdejší Realistickém divadle na Smíchově.

Dorstova tvůrčí dílna překypuje náměty, z nichž k definitivnímu jevištnímu tvaru dovedl po Merlinovi se svou spolupracovnicí a životní družkou Urschulou Ehlerovou nejméně 10 dalších her. Imenujme z nich alespoň hru o psychicky vyřinutém herci „Já, Feuerbach“, antischillerovsky pojatého „Karlose“, hru o zlu v člověku „Korbes“. Z dalších titulů je to u nás uvedená hra „Fernando Krapp mi napsal dopis“ podle Miguela de Unamuno a „Pan Paul“. Na své uvedení čeká „Linie stínu“ (Die Schattenlinie) o konfliktu otce se synem skinhaedem a na námět středověké povídky napsaná „Legenda o nebohém Jindřichovi“.

Za neustávající tvůrčí činnost byla Tankredu Dorstovi udělena celá řada významných poct a ocenění. Zmíňme se alespoň o newyorské Carl Chaeffer Playwright's Award z roku 1987 a o tři roky starší nejvýznamnější německé literární ceně Georga Büchnera.

Tankred Dorst

MERLIN

aneb

PUSTÁ ZEM

Přeložil

Vladimír Tomeš

(divadelní hra)

VĚTRNÉ MLÝNY